

รายงานการวิจัย

รายงานการวิจัยย่อยที่ ๕ เรื่อง

ความสัมพันธ์การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของวัดและชุมชนในล้านนา
The relation of the cultural tourism in Lanna

ภายใต้แผนงานวิจัย

เรื่อง การเสริมสร้างเครือข่ายการจัดการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของวัด
และชุมชนในล้านนา

Network strengthening for the cultural tourism management of temple
and community in Lanna

โดย

พระชยานันท์มณี, ผศ.ดร.

ดร.วรปรัชญ์ คำพงษ์

พระครูฉันทเจติยานุกิจ

พระปลัดนฤดล กิตติภทโท

นางสาวฐิติพร สะสม

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาลัยสงฆ์นครน่าน
เฉลิมพระเกียรติสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี

พ.ศ. ๒๕๖๐

ได้รับทุนอุดหนุนการวิจัยจากมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

MCU RS 610760010

รายงานการวิจัย

รายงานการวิจัยย่อยที่ ๕ เรื่อง

ความสัมพันธ์การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของวัดและชุมชนในล้านนา

The relation of the cultural tourism in Lanna

ภายใต้แผนงานวิจัย

เรื่อง การเสริมสร้างเครือข่ายการจัดการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของวัด
และชุมชนในล้านนา

Network strengthening for the cultural tourism management of temple
and community in Lanna

โดย

พระชยานันท์มุนี, ผศ.ดร.

ดร.วรปรัชญ์ คำพงษ์

พระครูฉันทเจตยานุกิจ

พระปลัดนฤตล กิตติภทโท

นางสาวฐิติพร สะสม

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาลัยสงฆ์นครน่าน

เฉลิมพระเกียรติสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี

พ.ศ. ๒๕๖๐

ได้รับทุนอุดหนุนการวิจัยจากมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

MCU RS 610760010

(ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย)

ชื่องานวิจัย:	ความสัมพันธ์การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของวัดและชุมชนในล้านนา
ผู้วิจัย:	พระชยานันทมุนี, ผศ.ดร. ,ดร.วรปรัชญ์ คำพงษ์ ,พระครูฉันทเจติยานุกิจ พระปลัดนฤตล กิตติภทโท และนางสาวฐิติพร สะสม
ส่วนงาน:	วิทยาลัยสงฆ์นครน่าน มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย เฉลิมพระเกียรติสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี
ปีงบประมาณ:	๒๕๖๐
ทุนอุดหนุนการวิจัย:	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

บทคัดย่อ

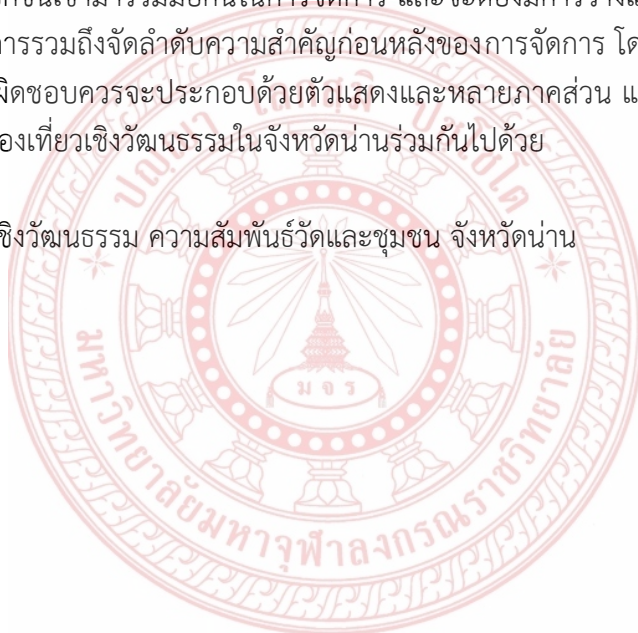
การวิจัยโครงการวิจัยเรื่องความสัมพันธ์การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของวัดและชุมชนในล้านนา มีวัตถุประสงค์ของการวิจัย คือ เพื่อศึกษาความสัมพันธ์การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของวัดและชุมชนในจังหวัดน่านและแนวทางการสร้างความสัมพันธ์การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของวัดและชุมชนในจังหวัดน่าน เพื่อที่จะวิเคราะห์การจัดการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของวัดและชุมชนในจังหวัดน่าน การวิจัยนี้เป็นการวิจัยในแบบผสม โดยการวิจัยเชิงคุณภาพคือ การวิจัยเอกสาร (Documentary Research) การสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interviews) และการจัดสนทนากลุ่มย่อย (Focus Group Discussion) การวิจัยเชิงปริมาณใช้การตอบแบบสอบถาม ผู้ประกอบการนำเที่ยว ตัวแทนชุมชนที่มีส่วนร่วม ๕๐ คน/โครงการย่อย นักท่องเที่ยวและประชาชนที่เกี่ยวข้องเป็นผู้เดินทางท่องเที่ยวภายในวัดดังกล่าว ๑๐๐ คน และนักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศ จำนวน ๕๐ คน รวมจำนวน ๒๐๐ คน โดยกำหนดจากการสุ่มกลุ่มตัวอย่างตามสัดส่วนแต่ละวัด/องค์กร ในพื้นที่จังหวัดน่านและสัมภาษณ์เชิงลึก ประมาณวัดละ ๕-๑๐ รูปคน

ผลการศึกษาพบว่า ความสัมพันธ์การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของวัดและชุมชนในจังหวัดน่านนั้น เมื่อนักท่องเที่ยวที่เข้ามาท่องเที่ยวในจังหวัดน่านนั้นมีความเข้าใจเรื่องการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมและส่วนใหญ่เข้าใจถึงลักษณะของการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมนั้นทำให้วัตถุประสงค์หลักในการมาเที่ยวจังหวัดน่านก็เพื่อพักผ่อนนันทนาการ และเยี่ยมชมโบราณสถานและวัตถุ รวมถึงต้องการที่จะร่วมกิจกรรมทางวัฒนธรรมของจังหวัดน่าน โดยลักษณะความสัมพันธ์ในการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของวัดและชุมชนในจังหวัดน่าน จะเป็นไปในรูปแบบของการมีส่วนร่วมของชุมชน เครือข่ายการท่องเที่ยวในการจัดการสถานที่ท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ทั้งวัด ชุมชน ผู้ประกอบการ ภาครัฐและเอกชนต่างบทบาทในการดำเนินการสำคัญต่อการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของวัดและชุมชน โดยเฉพาะในกลุ่มเครือข่ายและภาคประชาชนนั้นส่วนใหญ่แล้วต้องการที่จะสืบทอดและอนุรักษ์ วัฒนธรรมของตนเองไม่ว่าจะเป็นตั้งแต่ วิถีชีวิต ไปจนถึงความรู้ของของปราชญ์ชาวบ้าน โดยประชาชนในพื้นที่ มีความสัมพันธ์ที่สนับสนุนซึ่งกันและกันและเป็นประโยชน์ซึ่งกันและกัน ทำให้ลักษณะของการท่องเที่ยวมีการพัฒนาศักยภาพอย่างต่อเนื่อง และสามารถ สร้างความยั่งยืนในการท่องเที่ยวได้แนวทางการสร้างความสัมพันธ์การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของวัดและชุมชนในจังหวัดน่าน มีประเด็นดังนี้ การพัฒนาการเผยแพร่หลักพระพุทธศาสนาหรือหลักพุทธธรรม การพัฒนาชุดความรู้และภูมิปัญญาในท้องถิ่นของจังหวัดน่าน การจัดการท่องเที่ยวให้เหมาะสมสำหรับบริบทสังคมในปัจจุบัน บทบาทของภาครัฐในการจัดการและสนับสนุนการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมการจัดการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของ

วัดและชุมชนในจังหวัดน่าน ในการจัดการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม สามารถแยกประเด็นของการจัดการได้เป็น ๔ ด้าน คือ ด้านการจัดการและสิ่งแวดล้อม การจัดการด้านกิจกรรมท่องเที่ยว การจัดการด้านคุณค่าจากการท่องเที่ยว และการจัดการด้านความสะดวกสบายและความปลอดภัย ซึ่งผลการศึกษาพบว่านักท่องเที่ยวพึงพอใจกับการจัดการ ด้านความสะดวกสบายและความปลอดภัยมากที่สุด รองลงมาคือด้านการจัดการและสิ่งแวดล้อม และการจัดการด้านกิจกรรมท่องเที่ยว การจัดการด้านคุณค่าจากการท่องเที่ยว มาเป็นอันดับต่อมาซึ่งมีค่าคะแนนเท่ากัน

ดังนั้นข้อเสนอแนะในการจัดการนั้น คือควรปรับปรุง เรื่องโครงสร้างพื้นฐานและการเดินทาง รวมถึงจัดให้มีการการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมที่เน้นวัฒนธรรมของแต่ละท้องถิ่น โดยต้องมีการประชาสัมพันธ์ที่หลากหลาย บริหารจัดการอย่างเป็นระบบ และภาครัฐควรเข้ามามีบทบาทในการส่งเสริมและพัฒนาการจัดการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของวัดและชุมชนในจังหวัดน่าน ซึ่งมีกระบวนการในลักษณะการเชื่อมโยงความรู้อันได้คือ แหล่งท่องเที่ยวจะต้อง เปิดโอกาสให้ประชาชนและตลอดจนภาครัฐและเอกชนเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการ และจะต้องมีการวางแผนร่วมมือกันโดยหาจุดประสงค์ในการจัดการรวมถึงจัดลำดับความสำคัญก่อนหลังของการจัดการ โดยให้มีผู้รับผิดชอบในโครงการต่างๆซึ่งผู้รับผิดชอบควรจะต้องประกอบด้วยตัวแสดงและหลายภาคส่วน และติดตามตรวจสอบความพึงพอใจในการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในจังหวัดน่านร่วมกันไปด้วย

คำสำคัญ : ท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ความสัมพันธ์วัดและชุมชน จังหวัดน่าน

Research Title: The relation of the cultural tourism in Lanna
Researcher: Phrachayanantamunee, Assist.Prof.Ph.Dr. ,Dr. Worapat Kamphong
Phrakruchantajatiyanukit , Phranaroedon Chaiprasit
Miss.Thitiporn Sasom
Department: Mahachulalongkornrajavidyalaya University Nan Buddhist College
Fiscal Year: 2560 / 2017
Research Scholarship Sponsor: Mahachulalongkornrajavidyalaya University

ABSTRACT

Research project on The relation of the cultural tourism in Lanna The objective of the research was to study the cultural tourism relations of the temples and communities in Nan province and the guidelines for establishing the cultural tourism relations of temples and communities in Nan province. In order to analyze the cultural management of temples and communities in Nan province. This research is conducted in mixed methods. The qualitative research is Documentary Research, In-depth Interviews, and Focus Group Discussion. Quantitative Research , Questionnaire Tour Operator 50 community representatives / sub-projects 100 tourists and 50 foreign tourists, totaling 200 persons, were selected by random sampling according to the proportion of each temple / organization. In the area of Nan province, and in-depth interview about 5-10 people.

The cultural tourism of the temple and community in Nan. When visitors come to Nan Chong, they have an understanding of cultural tourism and most understand the nature of cultural tourism that the main purpose of visiting Nan is to rest recreation. And visit ancient sites and objects. Including the need to participate in cultural activities of Nan. The nature of relationships in cultural tourism of temples and communities in Nan province. It is in the form of community involvement. Tourism network for managing cultural attractions including temples, communities, entrepreneurs, public and private sectors. Diverse role in the key to cultural tourism of temples and communities. Especially in the network and public sector, most of them want to inherit and preserve. Their culture is from the way of life to the knowledge of the sage. By the people in the area. Have a mutually supportive and beneficial relationship. The nature of tourism is continually developing and can be sustainable in tourism. The way to build cultural relations of temples and communities in Nan. There are issues. The development of Buddhist principles or Buddhist principles. Development of local wisdom and knowledge package. Tourism

management is appropriate for the current social context. The role of government in managing and supporting cultural tourism, cultural tourism management of temples and communities in Nan province. In cultural management. The problem of management can be divided into 4 aspects: management and environment. Tourism Management Travel and Comfort Management and Safety Management The results showed that the surfer was satisfied with the management. The most comfortable and safe. Secondly, management and environment. And management of tourism activities. Travel Value Management The next rank, which has the same score. So management suggestions. Should improve Infrastructure and travel Cultural tours are organized on the culture of each locality. There must be a variety of publicity. Systematic management And the government should play a role in promoting and developing cultural tourism in temples and communities in Nan province. The process of linking knowledge is Tourist Attractions Give opportunity to the people and The government and private sectors have come together to manage. And it must be planned collaboratively. Management purposes include prioritizing management priorities. To be responsible for the project, the responsible person should include actors and many parts. And to monitor the satisfaction of cultural tourism in Nan together.

Keywords : Cultural Tour ,Temple and Community Relations,Nan Province

กิตติกรรมประกาศ

ขอน้อมถวายความสำเร็จในการศึกษาวิจัยครั้งนี้เป็น “พุทธบูชา ธรรมบูชา สังฆบูชา” ด้วยความซาบซึ้งต่อพระรัตนตรัย อันประเสริฐยิ่ง อันเป็นสิ่งที่ขัดซึ่งปัญหาทุกประการ อันเป็นความมหัศจรรย์ยิ่งแก่ตนเอง เป็นหลักที่เป็นอริยศาสตร์ เป็นรากฐานในการพัฒนาแนวคิดและองค์ความรู้ใหม่ๆ เพื่อสร้างความเจริญรุ่งเรืองยิ่งแก่อารยธรรมมนุษย์ที่แท้จริง

รายงานการวิจัยเล่มนี้จะสำเร็จลุล่วงด้วยดีไม่ได้ หากปราศจากความช่วยเหลือ เอื้อเฟื้อเกื้อกูล จากหลากหลายกัลยาณบุคคล ในหลากหลายภาคส่วน

เริ่มต้นจาก ขอกราบขอบพระคุณพระสุนทรธมฺมณี ผู้อำนวยการวิทยาลัยสงฆ์นครน่าน มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยเฉลิมพระเกียรติสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี จังหวัดน่าน ผู้พร้อมให้ความช่วยเหลือต่างๆ ด้วยดีตลอดมา

ขอขอบพระคุณคณาจารย์ เจ้าหน้าที่ ทุกรูป ทุกท่าน คอยช่วยเหลือ คั่นคว้าข้อมูล และอำนวยความสะดวกในด้านต่างๆ ด้วยดีตลอดมา ขออนุโมทนาขอบคุณ นพ.บุญยงค์ วงศ์รักมิตร ว่าที่ร้อยตรีสมเดช อภิชกุล อาจารย์เสรี พิมพ์มาศ คุณคงไคย เรืองเดช ตลอดจนศาสนสถานวัดอาราม ผู้ประกอบการนำเที่ยว ตัวแทนชุมชนที่มีส่วนร่วมในการพัฒนากิจกรรมท่องเที่ยว ภาคเอกชน และตัวแทนจากหน่วยงานภาครัฐในท้องถิ่นจังหวัดน่าน ที่ให้ความสะดวกในการลงพื้นที่เก็บข้อมูล เพื่อทำวิจัยจนสำเร็จตามวัตถุประสงค์ และที่สำคัญคือ ผู้ช่วยงานรายงานการวิจัยจนสำเร็จ คือ ดร. วรปรัชญ์ คำพงษ์ พระครูฉันทเจตยานุกิจ พระปลัดนฤตล กิตติภาโท นางสาวฐิติพร สะสม และคณะผู้บริหาร เจ้าหน้าที่ ของวิทยาลัยสงฆ์นครน่าน มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยเฉลิมพระเกียรติสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี จังหวัดน่าน และไวยาวัจกร คณะกรรมการพัฒนาวัดพระธาตุแช่แห้ง

ท้ายที่สุด ขอขอบคุณนักคิดและนักวิชาการทุกท่านที่มีรายชื่อในบรรณานุกรมท้ายเล่มที่ล้วนมีส่วนก่อให้เกิดปัญหาและแนวคิดต่างๆ ในผลงานนี้

คุณงามความดีอันเกิดจากรายงานการวิจัยเล่มนี้ ที่เกิดจากการทุ่มเท แรงกายและแรงใจอย่างเต็มสติปัญญาและความสามารถขอขอบเป็นการตอบแทนแด่พระอุปัชฌาย์ อาจารย์ บรรพบุรุษชน เจ้าสร้อยไข่มุก ฌ น่าน มารดาของข้าพเจ้า ครู อาจารย์ ทุกท่าน ผู้วิจัยหวังว่า งานวิจัยนี้จะก่อประโยชน์แก่สาธารณชน และแก่ผู้ศึกษางานพระพุทธศาสนา ตามสมควรแก่สติปัญญาของผู้ใดในการศึกษา ถ้ามีข้อผิดพลาดประการใด ขออภัยไว้ ณ โอกาสนี้

พระชยานันท์ธมฺมณี, ผศ.ดร.

๑ กันยายน ๒๕๖๐

สารบัญ

เรื่อง	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย	ก
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	ค
กิตติกรรมประกาศ	จ
สารบัญ	ฉ
สารบัญตาราง	ช
สารบัญภาพ.....	ฌ
บทที่ ๑ บทนำ	๑
๑.๑ ความสำคัญและที่มาของปัญหา.....	๑
๑.๒ วัตถุประสงค์ของการวิจัย.....	๔
๑.๓ คำถามของการวิจัย.....	๔
๑.๔ ขอบเขตของการวิจัย.....	๔
๑.๕ กรอบแนวความคิดของแผนงานวิจัย.....	๕
๑.๖ นิยามศัพท์	๕
๑.๗ ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ	๖
บทที่ ๒ ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	๗
๒.๑ นโยบายด้านการท่องเที่ยวของรัฐบาล.....	๗
๒.๒ ยุทธศาสตร์การท่องเที่ยวไทย พ.ศ. ๒๕๕๘-๒๕๖๐	๘
๒.๓ การจัดการท่องเที่ยวชุมชนอย่างยั่งยืน.....	๒๔
๒.๔ นโยบายและการจัดการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม.....	๓๒
๒.๕ องค์ความรู้เกี่ยวกับประชารัฐ	๓๔
๒.๖ วิสัยทัศน์และยุทธศาสตร์กลุ่มจังหวัด	๔๔
๒.๗ วิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	๗๘
บทที่ ๓ วิธีดำเนินการวิจัย	๘๑
๓.๑ รูปแบบวิธีการวิจัย.....	๘๑
๓.๒ ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง.....	๘๑
๓.๓ เครื่องมือในการวิจัย.....	๘๑
๓.๔ การรวบรวมข้อมูล.....	๘๔
๓.๕ การวิเคราะห์ข้อมูล.....	๘๕
บทที่ ๔ ผลการศึกษา	๘๗
๔.๑ การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของวัดและชุมชนในจังหวัดน่าน.....	๘๗
๔.๒ ความสัมพันธ์การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของวัดและชุมชนในจังหวัดน่าน...	๙๒

สารบัญ (ต่อ)

เรื่อง	
๔.๓ การสร้างความสัมพันธ์การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของวัดและชุมชนใน จังหวัดน่าน.....	๙๖
๔.๔ การจัดการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของวัดและชุมชนในจังหวัดน่าน.....	๑๐๒
๔.๕ การวิเคราะห์ข้อมูลจากความสัมพันธ์และการจัดการของการท่องเที่ยวเชิง วัฒนธรรมในจังหวัดน่าน.....	๑๐๙
๔.๖ องค์กรรู้ความสัมพันธ์การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของวัดและชุมชนใน จังหวัดน่าน.....	๑๑๐
บทที่ ๕ สรุปผลการวิจัยและข้อเสนอแนะ.....	๑๑๓
๕.๑ ความสัมพันธ์การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของวัดและชุมชนในจังหวัดน่าน.....	๑๑๓
๕.๒ แนวทางการสร้างความสัมพันธ์การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของวัดและชุมชน ในจังหวัดน่าน.....	๑๑๕
๕.๓ การจัดการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของวัดและชุมชนในจังหวัดน่าน.....	๑๑๗
๕.๔ ข้อเสนอแนะของการวิจัย.....	๑๑๘
๕.๕ ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไปและข้อจำกัดในการวิจัย.....	๑๑๙
บรรณานุกรม.....	๑๒๐
ภาคผนวก.....	๑๒๒
ภาคผนวก ก บทความวิจัย.....	๑๒๓
ภาคผนวก ข กิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการนำผลจากโครงการวิจัยไปใช้ประโยชน์.....	๑๔๕
ภาคผนวก ค ตารางเปรียบเทียบวัตถุประสงค์ กิจกรรมที่วางแผนไว้และกิจกรรม ที่ได้ดำเนินการมาและผลที่ได้รับของโครงการ.....	๑๔๗
ภาคผนวก ง เครื่องมือวิจัย เช่นแบบสอบถาม / แบบสัมภาษณ์/หนังสือเชิญต่างๆ.	๑๕๑
ภาคผนวก จ รูปภาพกิจกรรมดำเนินงานวิจัย.....	๑๖๑
ภาคผนวก ฉ ประวัตินักวิจัย.....	๑๖๗
แบบสรุปโครงการวิจัย.....	๑๗๑

สารบัญตาราง

ตารางที่	หน้า
ตารางที่ ๔.๑ ข้อมูลทั่วไปจากแบบสอบถาม.....	๙๒
ตารางที่ ๔.๒ ข้อมูลและความรู้เกี่ยวกับท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของนักท่องเที่ยวในจังหวัด น่าน ในการท่องเที่ยวในจังหวัดน่าน.....	๙๓
ตารางที่ ๔.๓ ความคิดเห็นการจัดการการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของวัดและชุมชนใน จังหวัดน่าน.....	๑๐๓
ตารางที่ ๕.๑ ความพึงพอใจในการจัดการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในจังหวัดน่าน.....	๑๑๗

สารบัญภาพ

ภาพประกอบที่	หน้า
ภาพประกอบที่ ๒.๑ วัดพระธาตุแช่แห้ง อำเภอภูเพียง จังหวัดน่าน.....	๕๖
ภาพประกอบที่ ๒.๒ วิหารหลวงวัดพระธาตุแช่แห้ง อำเภอภูเพียง จังหวัดน่าน.....	๕๖
ภาพประกอบที่ ๒.๓ วัดภูมินทร์ อำเภอเมืองน่าน จังหวัดน่าน.....	๕๗
ภาพประกอบที่ ๒.๔ พระพุทธรูปปางมารวิชัย วัดภูมินทร์ อำเภอเมืองน่าน จังหวัดน่าน.....	๕๘
ภาพประกอบที่ ๒.๕ วิหารหลวง วัดภูมินทร์ อำเภอเมืองน่าน จังหวัดน่าน.....	๕๘
ภาพประกอบที่ ๒.๖ จิตรกรรมฝาผนังภาพปูม่านยาม่าน.....	๕๙
ภาพประกอบที่ ๒.๗ วัดพระธาตุช้างค้ำวรวิหาร อำเภอเมืองน่าน จังหวัดน่าน.....	๖๐
ภาพประกอบที่ ๒.๘ พระธาตุเจดีย์ช้างค้ำ วัดพระธาตุช้างค้ำวรวิหาร อำเภอเมืองน่าน จังหวัดน่าน.....	๖๐
ภาพประกอบที่ ๒.๙ วัดสวนตาล อำเภอเมืองน่าน จังหวัดน่าน.....	๖๑
ภาพประกอบที่ ๒.๑๐ พระเจ้าทองทิพย์ วัดสวนตาล อำเภอเมืองน่าน จังหวัดน่าน.....	๖๒
ภาพประกอบที่ ๒.๑๑ วัดหัวข่วง อำเภอเมืองน่าน จังหวัดน่าน.....	๖๓
ภาพประกอบที่ ๒.๑๒ หอไตรวัดหัวข่วง วัดหัวข่วง อำเภอเมืองน่าน จังหวัดน่าน.....	๖๔
ภาพประกอบที่ ๒.๑๓ วัดมิ่งเมือง อำเภอเมืองน่าน จังหวัดน่าน.....	๖๕
ภาพประกอบที่ ๒.๑๔ เสาหลักเมืองน่านและศาลหลักเมืองน่าน วัดมิ่งเมือง อำเภอเมือง น่าน จังหวัดน่าน.....	๖๖
ภาพประกอบที่ ๒.๑๕ วัดหนองแดง ตำบลเปือ อำเภอเชียงกลาง จังหวัดน่าน.....	๖๗
ภาพประกอบที่ ๒.๑๖ วัดหนองแดง ตำบลเปือ อำเภอเชียงกลาง จังหวัดน่าน.....	๖๘
ภาพประกอบที่ ๒.๑๗ วัดพระธาตุเขาน้อย อำเภอเมือง จังหวัดน่าน.....	๗๑
ภาพประกอบที่ ๒.๑๘ บ้านไดนาศ ๓๐๓ ชั้น วัดพระธาตุเขาน้อย อำเภอเมือง จังหวัดน่าน...	๗๑
ภาพประกอบที่ ๒.๑๙ พระพุทธรูปมหาอุตมมงคลนันทบุรีศรีน่าน วัดพระธาตุเขาน้อย อำเภอ เมือง จังหวัดน่าน.....	๗๒
ภาพประกอบที่ ๒.๒๐ เต่าเผาโบราณบ่อสวก บ้านสวกพัฒนา อำเภอเมือง จังหวัดน่าน.....	๗๓
ภาพประกอบที่ ๒.๒๑ พิพิธภัณฑสถานบ้าน บ้านคุณยายชื่นเต่าเผาโบราณบ่อสวก บ้านสวก พัฒนา อำเภอเมือง จังหวัดน่าน.....	๗๔
ภาพประกอบที่ ๒.๒๒ หอศิลป์ริม่าน ตำบลบ่อ อำเภอเมือง จังหวัดน่าน.....	๗๕
ภาพประกอบที่ ๒.๒๓ เอือนหนานบัวผัน แสดงนิทรรศการถาวร ภาพถ่ายจิตรกรรมฝาผนัง ฝีมือของหนานบัวผัน.....	๗๖

สารบัญภาพ(ต่อ)

ภาพประกอบที่ ๒.๒๔	วัดหนองบัว ตำบลป่าคา อำเภอท่าวังผา จังหวัดน่าน.....	๗๗
ภาพประกอบที่ ๒.๒๕	จิตรกรรมจันทคารชาดก วัดหนองบัว ตำบลป่าคา อำเภอท่าวังผา จังหวัดน่าน.....	๗๘

บทที่ ๑

บทนำ

๑.๑ ความสำคัญและที่มาของปัญหา

การเสริมสร้างความสัมพันธ์การท่องเที่ยวจะเป็นส่วนหนึ่งของการพัฒนาเครือข่ายการท่องเที่ยวนำไปสู่การพัฒนาทางเศรษฐกิจของประเทศ รวมทั้งประเทศสังคมนิยมที่เริ่มเปิดประเทศใหม่ เช่น ในกลุ่มประเทศอินโดจีนและกลุ่มประเทศในยุโรปตะวันออก ต่างมุ่งหวังให้การท่องเที่ยวเป็นภาคบุกเบิกที่จะนำผลประโยชน์ทั้งหลายมาสู่ระบบเศรษฐกิจของประเทศด้วยการลงทุนที่ไม่สูงนัก โดยหวังว่าการท่องเที่ยวจะดึงดูดเงินตราต่างประเทศ ทำให้คนในท้องถิ่นมีงานทำและมีรายได้ ในขณะเดียวกันประเทศไทยก็เคยอาศัยการท่องเที่ยวมาเป็นกลยุทธ์ในการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศ ทำให้ประเทศไทยประสบความสำเร็จทางการตลาดอย่างงดงาม จนเป็นที่รู้จักในฐานะ “สยามเมืองยิ้ม” และประเทศไทยได้กลายมาเป็นสถานพักผ่อนที่มีชื่อเสียงแห่งหนึ่งของโลกสอดคล้องกับแผนพัฒนาการท่องเที่ยวแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๕๕-๒๕๕๙^๑ เกี่ยวกับสถานการณ์และแนวโน้มการท่องเที่ยว พบว่า การท่องเที่ยวเป็นอุตสาหกรรมภาคบริการที่มีบทบาทสำคัญในระบบเศรษฐกิจ ของประเทศไทย เพราะนอกจากจะสร้างรายได้โดยมีมูลค่าเป็นอันดับหนึ่งของการค้าบริการรวม ของประเทศแล้ว ยังเป็นอุตสาหกรรมที่ก่อให้เกิดธุรกิจที่เกี่ยวข้องอีกมากมาย อาทิ โรงแรมและที่พัก ภัตตาคารร้านอาหาร ร้านจำหน่ายของที่ระลึก การคมนาคมขนส่ง เป็นต้น ซึ่งก่อให้เกิดการลงทุน การจ้างงาน และการกระจายรายได้สู่ท้องถิ่น โดยในแต่ละปีสามารถสร้างรายได้เข้าสู่ประเทศ ในรูปเงินตราต่างประเทศปีละหลายแสนล้านบาท รวมทั้งสร้างกระแสเงินหมุนเวียนภายในประเทศ จากคนไทยเที่ยวไทยนับแสนล้านบาทเช่นเดียวกัน ซึ่งในสถานการณ์ท่องเที่ยวปี ๒๕๕๙ ที่ผ่านมามีการเติบโตทั้งในด้านจำนวนนักท่องเที่ยวและรายได้จากภาคการท่องเที่ยว โดยในปี ๒๕๕๙ มีนักท่องเที่ยวต่างชาติท่องเที่ยวประเทศไทยจำนวน ๓๒.๖ ล้านคน ขยายตัวร้อยละ ๙.๐ จากปี ๒๕๕๘ และนักท่องเที่ยวชาวไทยท่องเที่ยวภายในประเทศ ๑๔๙ ล้านครั้ง (๑ คน ท่องเที่ยวมากกว่า ๑ ครั้ง) ขยายตัวร้อยละ ๗.๓ จากปี ๒๕๕๘ โดยการท่องเที่ยวของทั้งนักท่องเที่ยวต่างชาติและชาวไทยก่อให้เกิดรายได้สู่ภาคการท่องเที่ยวโดยรวม ๒.๕๑ ล้านล้านบาท ขยายตัวร้อยละ ๑๑.๑ จากปี ๒๕๕๘ สำหรับในปี ๒๕๖๐ นี้ สถานการณ์การหดตัวของจำนวนนักท่องเที่ยวจีนกลุ่มเดินทางมากับกรุ๊ปทัวร์ซึ่งเป็นผลมาจากการจัดระเบียบทัวร์ศูนย์เหรียญในปี ๒๕๕๙ มีแนวโน้มผ่อนคลายลง ประกอบกับการต่ออายุมาตรการยกเว้นค่าธรรมเนียมวีซ่า และมาตรการปรับลดค่าธรรมเนียมวีซ่าที่ด่านตรวจคนเข้าเมือง (Visa on Arrival) ให้นักท่องเที่ยวต่างชาติรวม ๒๑ ประเทศ จนถึงวันที่ ๓๑ สิงหาคม ๒๕๖๐ น่าจะช่วยกระตุ้นการท่องเที่ยว^๑ จากการแถลงสถานการณ์ท่องเที่ยวเดือนตุลาคม ๒๕๖๐ ของ นายพงษ์ภาณุ

^๑ ธนาคารกสิกรไทย, [ออนไลน์]. แหล่งที่มา

<https://www.kasikombank.com/th/business/sme/KSMEKnowledge/article/KSMEAnalysis/Documents/HotelTourGrowthTourismTrend.pdf> [วันที่ ๑๙ ตุลาคม พ.ศ. ๒๕๖๐]

เศวตรุณทร ปลัดกระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา กล่าวว่า การท่องเที่ยวถือเป็นแหล่งรายได้หลักที่สำคัญของประเทศไทย โดยในปี ๒๕๖๐ สถิตินักท่องเที่ยวชาวต่างชาติที่เดินทางมายังประเทศไทย พบว่าจำนวนนักท่องเที่ยวต่างชาติเดินทางเข้ามาประเทศไทยเพิ่มมากขึ้นอย่างต่อเนื่อง โดยในปี ๒๕๖๐ ประเทศไทยมีจำนวนนักท่องเที่ยวต่างชาติที่ได้เดินทางมาเที่ยว มกราคม-ตุลาคม ๒๕๖๐ ทั้งหมด ๒๘,๘๒๔,๗๕๓ คน ก่อให้เกิดรายได้จากการท่องเที่ยว ๑๔๒,๖๓๙.๘๓ ล้านบาท^๒

ประเทศไทยมีรูปแบบการท่องเที่ยวที่เป็นจุดขายที่ดี คือ การท่องเที่ยวในแหล่งวัฒนธรรม (cultural based tourism) ประกอบด้วย ประกอบด้วย การท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ (historical tourism) หมายถึง การเดินทางท่องเที่ยวไปยังแหล่งท่องเที่ยวทางโบราณคดี และประวัติศาสตร์ เพื่อชื่นชมและเพลิดเพลินในสถานที่ท่องเที่ยวได้ความรู้มีความเข้าใจต่อประวัติศาสตร์ และโบราณคดี ในท้องถิ่นพื้นฐานของความรับผิดชอบและมีจิตสำนึกต่อการรักษามรดกทางวัฒนธรรม และคุณค่า ของสภาพแวดล้อมโดยที่ประชาชนในท้องถิ่น มีส่วนร่วมต่อการจัดการการท่องเที่ยว / การท่องเที่ยวงานชมวัฒนธรรมและประเพณี (cultural and traditional tourism) หมายถึงการเดินทางท่องเที่ยว เพื่อชมงานประเพณีต่างๆ ที่ชาวบ้านในท้องถิ่นนั้นๆ จัดขึ้น ได้รับความเพลิดเพลินตื่นตาตื่นใจในสุนทรียะศิลป์เพื่อศึกษาความเชื่อ การยอมรับนับถือ การเคารพพิธีกรรมต่างๆ และได้รับความรู้มีความเข้าใจต่อสภาพสังคมและวัฒนธรรม มีประสบการณ์ใหม่ๆ เพิ่มขึ้นบนพื้นฐานของความรับผิดชอบต่อรักษาสภาพแวดล้อมและมรดกทางวัฒนธรรม โดยประชาชนในท้องถิ่นมีส่วนร่วมต่อการจัดการท่องเที่ยวและ การท่องเที่ยวชมวิถีชีวิตในชนบท (rural tourism / village tourism) หมายถึงการเดินทางท่องเที่ยวในหมู่บ้าน ชนบทที่มีลักษณะวิถีชีวิต และผลงานสร้างสรรค์ที่มีเอกลักษณ์พิเศษมีความโดดเด่นเพื่อความเพลิดเพลินได้ความรู้ดูผลงานสร้างสรรค์และภูมิปัญญาพื้นบ้าน มีความเข้าใจในวัฒนธรรมท้องถิ่น บนพื้นฐานของความรับผิดชอบต่อรักษามรดกทางวัฒนธรรมและคุณค่าของสภาพแวดล้อม โดยประชาชนในท้องถิ่นมีส่วนร่วมต่อการจัดการการท่องเที่ยว^๓

ในภาคเหนือดินแดนล้านนา ซึ่งตั้งอยู่ในภูมิศาสตร์ของการท่องเที่ยวสำคัญของประเทศไทย ซึ่งมีนักท่องเที่ยวในประเทศและต่างประเทศเดินทางมาท่องเที่ยวในดินแดนที่มีความสวยงามทางธรรมชาติ และกลิ่นไอของความงดงามทางวัฒนธรรม ชนบธรรมเนียมประเพณีที่งดงามและเป็นดินแดนทางพระพุทธศาสนามาแต่ดั้งเดิมยาวนาน ซึ่งนักท่องเที่ยวทั้งหลาย มุ่งที่จะมาเยี่ยมชมวัดวาอารามเป็นจำนวนมาก ซึ่งแต่ละวัดนั้นยังทรงคุณค่าเป็นพุทธสถานที่อธิบายถึงพุทธประวัติ ความ

^๒ กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา, [ออนไลน์], แหล่งที่มา

http://www.mots.go.th/ewt_dl_link.php?nid=๙๖๓๒ [วันที่ ๒๐ พฤศจิกายน ๒๕๖๐]

^๓ นุชนารถ รัตนสุวงศ์ชัย, “กลยุทธ์การพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม”, วารสารมนุษยศาสตร์, ปีที่ ๑๘ ฉบับที่ ๑ (พ.ศ.๒๕๕๕) : หน้า ๓๒-๓๓.

เคารพอย่างสูงยิ่ง จนออกมาเป็นคุณค่าทางพุทธศิลป์ทั้งหลาย ภายใต้อารยธรรมยุคสมัยต่างๆ ตาม ภูมิศาสตร์ ประวัติศาสตร์ในท้องถิ่นต่างๆ ของดินแดนล้านนาที่ผ่านมาจะสังเกตเห็นได้ว่า นักท่องเที่ยวทั่วไปในและต่างประเทศ มีจำนวนมากขึ้น อันเนื่องมาจากการกระตุ้นทางเศรษฐกิจใน ประชาชนได้ท่องเที่ยวในประเทศและกระตุ้นประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยวในอาเซียนและทั่วโลก เพื่อให้นักท่องเที่ยวต่างประเทศได้มาในเมืองไทยจึงมีจำนวนมากขึ้น นอกจากนี้มีนักท่องเที่ยวจำนวนมาก ที่สนใจในการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของวัดวาอารามในดินแดนล้านนาและชุมชนที่มีความ หลากหลายในดินแดนล้านนาด้วย

ในการศึกษาของพระมหาสุทิตย์ อากาศโร และคณะ ที่ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “รูปแบบการ พัฒนาแหล่งท่องเที่ยวประเภทวัดในกรุงเทพมหานคร” ภายใต้การสนับสนุนของสถาบันวิจัยเพื่อการ พัฒนาท่องเที่ยวไทยและสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.) ระหว่างปี ๒๕๕๑-๒๕๕๒ ที่ผ่าน มา พบว่า รูปแบบและกระบวนการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวประเภทวัดในกรุงเทพมหานคร ที่มีความ เหมาะสมกับสภาพแวดล้อมทางวัฒนธรรมและการจัดการท่องเที่ยวเชิงพุทธนั้น มีแนวทางการพัฒนา และรูปแบบที่เหมาะสม ๔ ประการ คือ ๑) รูปแบบและกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ซึ่งเป็น กิจกรรมการท่องเที่ยวที่เน้นการเที่ยวชมสถาปัตยกรรม ประติมากรรม จิตรกรรม และการเที่ยวชม บริเวณ ๒) รูปแบบและกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมแนวพุทธ ซึ่งเป็นกิจกรรมการท่องเที่ยว ที่เป็นลักษณะของการไหว้พระ การท่องเที่ยวตามเทศกาลและวันสำคัญของวัฒนธรรมประเพณีของไทย และวันสำคัญทางพระพุทธศาสนา รวมทั้งกิจกรรมการท่องเที่ยวที่มีความเกี่ยวข้องกับศิลปกรรมที่มีอยู่ ภายในวัด ที่อาศัยความเป็นเอกลักษณ์ด้านวิถีชีวิต ภูมิปัญญา วัฒนธรรม ประเพณี ความต่อเนื่องของ การสืบสานประเพณี ความเป็นมาของประวัติศาสตร์ที่เกี่ยวข้องเป็นเครื่องดึงดูดใจในการเที่ยวชม ๓) รูปแบบและกิจกรรมการท่องเที่ยวเพื่อพัฒนาความรู้ ซึ่งเป็นการท่องเที่ยวของผู้ที่สนใจในลักษณะ ของการเรียนรู้ที่มีความสัมพันธ์กับพระพุทธศาสนา ภูมิปัญญาท้องถิ่น ประวัติศาสตร์ของบุคคลและ สิ่งแวดล้อมทางศิลปกรรม เช่น พุทธศิลป์ สถาปัตยกรรม เป็นต้น ที่อาศัยประวัติศาสตร์ ความเป็น เอกลักษณ์ องค์ความรู้ และกระบวนการสร้างสรรค์ที่อยู่ภายในวัดหรือศิลปกรรมนั้นๆ เป็นเครื่องดึงดูด ใจ ๔) รูปแบบและกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงพระพุทธศาสนา เป็นรูปแบบการท่องเที่ยวและการศึกษา เรียนรู้ทางพระพุทธศาสนาในเชิงลึก โดยเป็นการศึกษาถึงหลักพุทธธรรม การปฏิบัติสมาธิวิปัสสนา การไหว้พระ สวดมนต์ เป็นต้น ที่อาศัยความสนใจเฉพาะของนักท่องเที่ยวในด้านพระพุทธศาสนา วิถี ชีวิตของชาวพุทธ เป็นเครื่องดึงดูดใจของนักท่องเที่ยว^๕

^๕ พระมหาสุทิตย์อากาศโร และคณะ, “รูปแบบการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวประเภทวัดใน กรุงเทพมหานคร”, สถาบันวิจัยพุทธศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๕, หน้า ๔-๘.

จากข้อมูลการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมดังกล่าว เป็นปัจจัยที่สำคัญในการพัฒนากิจกรรมการท่องเที่ยวของประเทศไทยซึ่งเป็นลักษณะของการเดินทางที่ก่อให้เกิดประโยชน์ต่อผู้คน ชุมชน สังคม เศรษฐกิจ และวัฒนธรรม จึงเป็นที่มาของการศึกษาความสัมพันธ์การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของวัดและชุมชนในล้านนาโดยวิเคราะห์ถึงความสัมพันธ์การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของวัดและชุมชนในจังหวัดน่าน ศึกษาแนวทางการสร้างความสัมพันธ์การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของวัดและชุมชนในจังหวัดน่านและวิเคราะห์การจัดการการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของวัดและชุมชนในจังหวัดน่าน ดังนั้น ความสัมพันธ์การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของวัดและชุมชน เป็นการศึกษาเพื่อเสริมสร้างเครือข่ายการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของวัดและชุมชนในล้านนา จึงเป็นแนวทางหนึ่งที่จะนำไปสู่การพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนที่มีฐานสนับสนุนจากนโยบายของรัฐเป็นสำคัญ

๑.๒ วัตถุประสงค์ของการวิจัย

- ๑. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของวัดและชุมชนในจังหวัดน่าน
- ๒. เพื่อศึกษาแนวทางการสร้างความสัมพันธ์การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของวัดและชุมชนในจังหวัดน่าน
- ๓. เพื่อวิเคราะห์การจัดการการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของวัดและชุมชนในจังหวัดน่าน

๑.๓ คำถามของการวิจัย

- ๑. ศึกษาความสัมพันธ์การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของวัดและชุมชนในจังหวัดน่าน
- ๒. ศึกษาแนวทางการสร้างความสัมพันธ์การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของวัดและชุมชนในจังหวัดน่าน
- ๓. วิเคราะห์การจัดการการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของวัดและชุมชนในจังหวัดน่าน

๑.๔ ขอบเขตของการวิจัย

๑.๔.๑ ขอบเขตด้านเนื้อหา ประกอบด้วย ศึกษาความสัมพันธ์การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของวัดและชุมชนในจังหวัดน่าน ศึกษาแนวทางการสร้างความสัมพันธ์การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของวัดและชุมชนในจังหวัดน่านและวิเคราะห์การจัดการการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของวัดและชุมชนในจังหวัดน่าน

๑.๔.๒ ขอบเขตด้านพื้นที่ คณะผู้วิจัยได้กำหนดพื้นที่ในการศึกษาในภูมิภาคของประเทศไทยในพื้นที่จังหวัดน่าน ๑๕ แหล่งท่องเที่ยวที่เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม คือ ศูนย์ภูฟ้าพัฒนา อันเนื่องมาจากพระราชดำริ อุทยานแห่งชาติขุนน่าน บ่อเกลือสินเธาว์ภูเขาแห่งเดียวในโลก หมู่บ้านไทยลือหนองบัว วัดภูมินทร์ อุทยานแห่งชาตินันทบุรี วัดพระธาตุแช่แห้ง พระอารามหลวง วัดพระธาตุช้างค้ำวรวิหาร ชุมชนวัดมิ่งเมือง พระธาตุเขาน้อย วัดหนองแดง หอศิลป์ริม่าน วัดภูเก็ท สำนักงานการท่องเที่ยวและกีฬาจังหวัดน่าน และองค์การบริหารจังหวัดน่าน

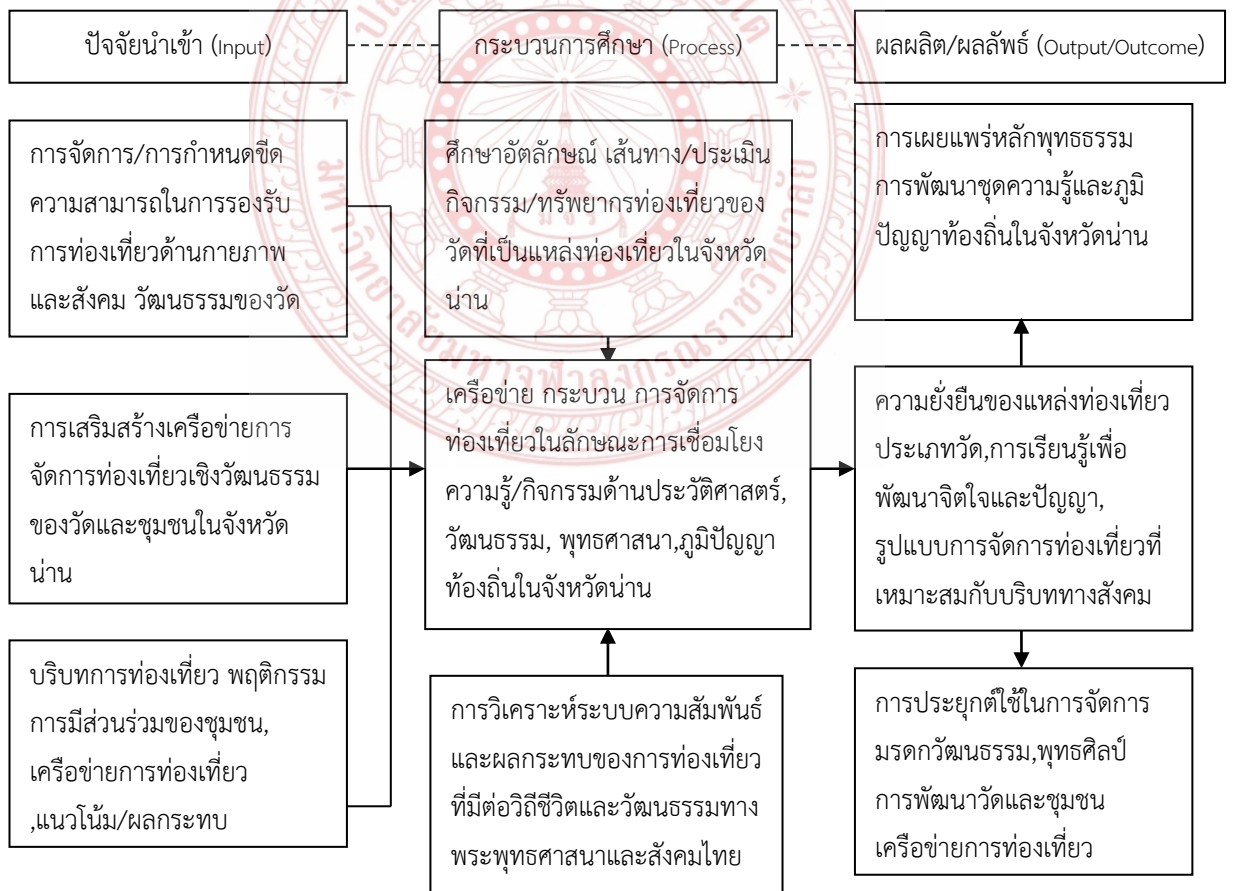
๑.๔.๓ ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง ประกอบด้วย

๑) เจ้าอาวาส คณะสงฆ์ พระเถระผู้ใหญ่ ตัวแทนวัดและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการจัดการท่องเที่ยว การส่งเสริมการเรียนรู้ภายในวัดและหน่วยงานที่เป็นกรณีศึกษา โดยจากการศึกษาในเบื้องต้นพบว่า แต่ละวัดจะมีพระสงฆ์ และบุคคลผู้ที่เกี่ยวข้องกับกิจกรรมการเรียนรู้ในมิติต่างๆ ประมาณวัดละ ๕-๑๐ รูป/คน ดังนั้น คณะผู้ศึกษาจะใช้เป็นประชากรในการศึกษาทั้งหมด

๒) ผู้ประกอบการนำเที่ยว ตัวแทนชุมชนที่มีส่วนร่วมในการพัฒนากิจกรรมท่องเที่ยวภาคเอกชน และตัวแทนจากหน่วยงานภาครัฐในท้องถิ่นจังหวัดน่าน โดยกำหนดกลุ่มตัวอย่าง ๕๐ คน/โครงการย่อย โดยการจัดประชุมสัมมนาร่วมกัน นักท่องเที่ยวและประชาชนที่เกี่ยวข้องเป็นการศึกษาจากกลุ่มตัวอย่างจากนักท่องเที่ยวหรือผู้ที่ได้ฝึกปฏิบัติตามหลักการทางพระพุทธศาสนาซึ่งเป็นผู้ที่เดินทางท่องเที่ยวภายในวัดดังกล่าว เป็นนักท่องเที่ยวชาวไทยจำนวน ๑๐๐ คน/ และนักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศจำนวน ๕๐ คน รวมจำนวน ๒๐๐ คน โดยกำหนดจากการสุ่มกลุ่มตัวอย่างตามสัดส่วนแต่ละวัด/องค์กรในพื้นที่จังหวัดน่าน

๑.๔.๔ ขอบเขตด้านระยะเวลาในการวิจัย คณะผู้วิจัยได้กำหนดระยะเวลาการวิจัยระหว่างเดือนมกราคม - กันยายน ๒๕๖๐

๑.๕ กรอบแนวความคิดของแผนงานวิจัย

แนวคิด ทฤษฎี : แนวคิดการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม, การจัดการมรดกวัฒนธรรม, Carrying Capacity เป็นต้น

๑.๖ นิยามศัพท์

๑. การจัดการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม หมายถึง การศึกษาหาความรู้ในพื้นที่หรือบริเวณที่มีคุณลักษณะที่สำคัญทางประวัติศาสตร์และวัฒนธรรม มีการบอกเล่าเรื่องราวในการพัฒนาทางสังคมและมนุษย์ผ่านทางประวัติศาสตร์อันเป็นผลเกี่ยวเนื่องกับวัฒนธรรม องค์กรความรู้ และการให้คุณค่าของสังคม โดยสถาปัตยกรรมที่มีคุณค่าหรือสภาพแวดล้อมอย่างธรรมชาติ ที่สามารถแสดงออกให้เห็นถึงความสวยงามและประโยชน์ที่ได้รับจากธรรมชาติ สามารถสะท้อนให้เห็นถึงสภาพชีวิตความเป็นอยู่ของคนในแต่ละยุคสมัยได้เป็นอย่างดี ไม่ว่าจะเป็นสภาพทางเศรษฐกิจ สังคม หรือขนบธรรมเนียมประเพณี

๒. ชุมชนในล้านนา หมายถึง ชุมชนในล้านนามีบทบาทสำคัญในการสร้างความสัมพันธ์การท่องเที่ยวในพื้นที่ล้านนา หรือภาคเหนือตอนบนรวมถึงการให้การสนับสนุนในด้านองค์ความรู้เกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมอย่างเป็นระบบ การให้การสนับสนุนบุคลากรด้านการท่องเที่ยวและสนับสนุนด้านแหล่งงบประมาณโดยบูรณาการกับวัดและชุมชนในท้องถิ่น

๓. แนวทางการบูรณาการ หมายถึง ปฏิบัติการขับเคลื่อนการท่องเที่ยวกับการบูรณาการในท้องถิ่นระดับ ชุมชน หมู่บ้าน ตำบลอำเภอและระดับจังหวัด เพื่อประสานการปฏิบัติงานการท่องเที่ยวไปในทิศทางเดียวกันสร้างความเข้าใจและขับเคลื่อนการท่องเที่ยวไปสู่เป้าหมายตามที่กำหนดไว้ในแผนและนโยบายการท่องเที่ยว

๔. องค์กรท้องถิ่นในจังหวัดน่าน หมายถึง องค์กรปกครองของภาครัฐในส่วนท้องถิ่นที่มีบทบาทสำคัญในการวางแผนและกำหนดนโยบายการท่องเที่ยวในพื้นที่จังหวัดน่าน รวมถึงการให้การสนับสนุนในด้านองค์ความรู้เกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมอย่างเป็นระบบ การให้การสนับสนุนบุคลากรด้านการท่องเที่ยวและสนับสนุนด้านแหล่งงบประมาณโดยบูรณาการกับวัดและชุมชนในท้องถิ่น

๑.๗ ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

๑. วัดและชุมชนที่เป็นแหล่งท่องเที่ยว ได้นโยบายการจัดการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมมีการสร้างเครือข่ายผ่านกิจกรรม อัตลักษณ์ และกระบวนการจัดการเพื่อการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของวัดที่เป็นผลต่อการพัฒนาจิตใจและปัญญาของนักท่องเที่ยวและการพัฒนาชุมชน/สังคม

๒. วัดและชุมชนมีการพัฒนาศักยภาพและการบูรณาการการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม/วัด/ชุมชนที่เป็นแหล่งท่องเที่ยวในจังหวัดน่าน การท่องเที่ยว เช่น สมาคมมัคคุเทศก์ ชมรม/องค์กรด้านการท่องเที่ยว มีส่วนร่วมในการส่งเสริมการจัดการท่องเที่ยวทางพระพุทธศาสนาและวัฒนธรรมไทย

๓. นักท่องเที่ยวและผู้สนใจ ได้รับความรู้ ความเข้าใจและมีจิตสำนึกในวิถีการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของชาวพุทธ และสามารถยกระดับไปสู่การพัฒนาพัฒนาจิตใจและสังคม รวมทั้งมีส่วนร่วมในการจัดการมรดกทางวัฒนธรรมอันเป็นมรดกของมนุษยชาติ

๔. วัดและภาครัฐและภาคเอกชนในจังหวัดน่าน ชุมชนในจังหวัดน่านมีความสัมพันธ์กับการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม

๕. ได้นโยบายและการจัดการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของรัฐและองค์กรท้องถิ่นในจังหวัดน่าน เพื่อนำไปสู่การทำแผนการจัดการท่องเที่ยวของจังหวัดน่านอย่างยั่งยืน

๖. เป็นการเสริมสร้างเศรษฐกิจในระดับชุมชนท้องถิ่นสู่เวทีระดับประเทศและระดับอาเซียน

๗. เสริมสร้างงานและรายได้แก่ชุมชนและผู้คนในสังคมท้องถิ่นจังหวัดน่าน

บทที่ ๒

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การวิจัย เรื่อง “ความสัมพันธ์การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของวัดและชุมชนในล้านนา The relation of the cultural tourism in Lanna” ลักษณะการวิจัยในบทที่ ๒ คณะผู้วิจัยใช้วิธีการวิจัย การวิจัยเชิงคุณภาพและข้อมูลเอกสาร (Documentary Research) และการวิจัยเชิงปฏิบัติการ (Action Research) เพื่อประมวลเกี่ยวกับ ศึกษาองค์ความรู้จากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องดังนี้

- ๒.๑ นโยบายด้านการท่องเที่ยวของรัฐบาล
- ๒.๒ ยุทธศาสตร์การท่องเที่ยวไทย พ.ศ. ๒๕๕๘-๒๕๖๐
- ๒.๓ การจัดการท่องเที่ยวชุมชนอย่างยั่งยืน
- ๒.๔ นโยบายและการจัดการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม
- ๒.๕ องค์ความรู้เกี่ยวกับประชารัฐ
- ๒.๖ วิสัยทัศน์และยุทธศาสตร์กลุ่มจังหวัดในล้านนา
- ๒.๗ วิจัยที่เกี่ยวข้อง

๒.๑ นโยบายด้านการท่องเที่ยวของรัฐบาล

เป้าหมาย สร้างรายได้จากการท่องเที่ยว ๒.๒ ล้านล้านบาทในปี ๒๕๕๘^๕

๑. เพิ่มรายได้ให้ประเทศ
 ๒. กระจายรายได้สู่ท้องถิ่น
 ๓. พัฒนาคุณภาพคนไทย
 ๔. สร้างมูลค่าเพิ่มให้กับการท่องเที่ยวของประเทศไทย
- แนวทางดำเนินงาน
๑. ประกาศให้ปี ๒๕๕๘ เป็นปีท่องเที่ยววิถีไทย
 ๒. ใช้สื่อ Social Media เพื่อการประชาสัมพันธ์ที่รวดเร็วและเข้าถึงมากยิ่งขึ้น
 ๓. มุ่งตลาดนักท่องเที่ยวคุณภาพ
 ๔. ปรับระบบการให้บริการและอำนวยความสะดวกต่างๆ ให้รวดเร็วยิ่งขึ้น
 ๕. ปรับปรุงสิ่งอำนวยความสะดวกในแหล่งท่องเที่ยวให้สามารถรองรับนักท่องเที่ยวทุก

เพศทุกวัยและผู้พิการ

๖. พัฒนาแหล่งท่องเที่ยว เป็นกลุ่มจังหวัดท่องเที่ยวและกระจายเชื่อมโยงเมืองหลักเมืองรอง
 ๗. สร้างความเชื่อมั่นให้กับนักท่องเที่ยวด้วยเครือข่ายอาสาสมัครตำรวจท่องเที่ยว
- มัคคุเทศก์ ท้องถิ่น เจ้าบ้านน้อย

^๕ เอกสารอิเล็กทรอนิกส์การท่องเที่ยวของกระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา.

๘. ร่วมมือกับภาคเอกชนและสถาบันการศึกษาพัฒนาบุคลากรในอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวตามกรอบความร่วมมือของอาเซียน (MRA)

ทั้งนี้รัฐบาลประกาศให้ปี ๒๕๖๑ เป็น “ปีท่องเที่ยววิถีไทย เก๋ไก้อย่างยั่งยืน” ระดมความร่วมมือภาครัฐและเอกชนสร้างความสมดุลด้านการท่องเที่ยวความร่วมมือระหว่างภาครัฐ ภาคเอกชน และประชาชน ในการดำเนินโครงการปีท่องเที่ยววิถีไทย เก๋ไก้อย่างยั่งยืน โดยรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา และผู้บริหารจากหน่วยงานต่าง ๆ เข้าร่วมประชุม พร้อมแถลงข่าวโครงการ “ปีท่องเที่ยววิถีไทย เก๋ไก้อย่างยั่งยืน : Amazing Thailand Year ๒๐๑๘” ณ อาคารการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย (ททท.) โดยมีหน่วยงานทั้งภาครัฐและเอกชนเข้าร่วมงานกันอย่างคับคั่ง

ทั้งนี้ รัฐบาลจะส่งเสริมกิจกรรมการท่องเที่ยวที่มีศักยภาพและมีความพร้อมบนพื้นฐานของเอกลักษณ์ไทย ซึ่งสอดคล้องกับกระแสความต้องการของประชากรโลก อีกทั้งสอดคล้องกับเจตนารมณ์ของ UNWTO มุ่งเน้นการเพิ่มสัดส่วนนักท่องเที่ยวคุณภาพ แต่ยังคงรักษาฐานนักท่องเที่ยวตลาดเดิม สร้างมูลค่าเพิ่มทางเศรษฐกิจและกระจายรายได้สู่ท้องถิ่นอย่างทั่วถึงและเป็นธรรม สนับสนุนการท่องเที่ยวชุมชน โดยยกระดับและเพิ่มมูลค่าทางการท่องเที่ยวให้กับชุมชนทั่วประเทศ อันจะเป็นการวางรากฐานของเศรษฐกิจในภาพรวม เพื่อสร้างรายได้ให้กับชุมชนตามนโยบายของรัฐบาล

นอกจากนี้ รัฐบาลยังได้จัด ๑๕ กิจกรรม เพื่อส่งเสริมปีท่องเที่ยววิถีไทย เก๋ไก้อย่างยั่งยืน ประกอบด้วย ๗ กิจกรรมหลัก ได้แก่ การท่องเที่ยวเชิงกีฬา (Sport Tourism) การท่องเที่ยวเชิงอาหาร (Gastronomy Tourism) การท่องเที่ยวทางน้ำ (Maritime Tourism) การท่องเที่ยวเพื่อการแต่งงานและการฮันนีมูน (Wedding & Honeymoon Tourism) การท่องเที่ยวเชิงการแพทย์และสุขภาพ (Medical and Wellness Tourism) การท่องเที่ยวโดยชุมชน (Community Based Tourism) การท่องเที่ยวเพื่อการพักผ่อนหย่อนใจ (Leisure Destination) และ ๘ กิจกรรมเสริม ได้แก่ การท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ (Green Tourism) การท่องเที่ยวยามค่ำคืน (Night Tourism) การท่องเที่ยวในธุรกิจไมซ์ (MICE Tourism) การจัดงานแสดงสินค้า (Trade Fair) การจัดกิจกรรมการตลาดระหว่างธุรกิจกับธุรกิจที่ต่างประเทศ (B๒B Marketing Activity Aboard) การพัฒนาระบบโครงสร้างพื้นฐานเพื่อรองรับนักท่องเที่ยว (Logistics) การเป็นเจ้าบ้านที่ดี (Human Resource Development) และการจัดกิจกรรมเพื่อสานความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ (Country Relationships)

๒.๒ ยุทธศาสตร์การท่องเที่ยวไทย พ.ศ. ๒๕๕๘-๒๕๖๐

ยุทธศาสตร์การท่องเที่ยวไทย พ.ศ. ๒๕๕๘-๒๕๖๐^๖

ผลการพัฒนาการท่องเที่ยวของประเทศในระยะที่ผ่านมา ได้สะท้อนให้เห็นความสำเร็จของการเติบโตในเชิงปริมาณทั้งจำนวนนักท่องเที่ยวและรายได้จากการท่องเที่ยว แต่ยังคงมีปัญหาในเชิงคุณภาพที่เป็นภัยคุกคามต่อการพัฒนาอย่างยั่งยืนในอนาคต อาทิ ความเสื่อมโทรมของแหล่งท่องเที่ยวจากการกระชุกตัวของนักท่องเที่ยว ปัญหาความปลอดภัยนักท่องเที่ยว ขาดแคลนโครงสร้างพื้นฐานเพื่อการเข้าถึงและการเชื่อมโยงแหล่งท่องเที่ยว และการรองรับการขยายตัวของสาขาการ

^๖ กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา. ยุทธศาสตร์การท่องเที่ยวไทย พ.ศ. ๒๕๕๘-๒๕๖๐.

ท่องเที่ยวใหม่ๆ บุคลากรการท่องเที่ยวยังขาดแคลนทั้งด้านปริมาณและคุณภาพ ปัญหาในการบังคับใช้กฎหมาย เป็นต้น ในขณะที่ โอกาสทางการตลาดยังมีอีกมากจากการขยายตัวอย่างต่อเนื่องของนักท่องเที่ยวในตลาดโลก รวมถึงปัจจัยการเปลี่ยนแปลงในตลาดโลกที่จะเป็นทั้งปัจจัยเสี่ยงและสร้างโอกาสให้กับอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวไทย ดังนั้น การกำหนดทิศทางการพัฒนาการท่องเที่ยวไทยในระยะ ๓ ปีถัดจากนี้ไป จึงต้องให้ความสำคัญกับการสร้างความสมดุลของการพัฒนาทั้งทางด้านเศรษฐกิจสังคมและสิ่งแวดล้อมเพื่อมุ่งสู่เป้าหมายการเติบโตอย่างมีคุณภาพและยั่งยืน ภายใต้ภารกิจที่จะต้องดำเนินการควบคู่และเกื้อหนุนกันไปทั้ง ๓ ด้าน คือด้านการส่งเสริมตลาดด้านการพัฒนาสินค้าและบริการและด้านการบริหารจัดการการท่องเที่ยว โดยกำหนดวิสัยทัศน์เป้าหมาย พันธกิจ และยุทธศาสตร์การพัฒนาไว้ดังนี้

วิสัยทัศน์

“วางรากฐานการพัฒนาและส่งเสริมการท่องเที่ยวให้ประเทศไทยเป็นแหล่งท่องเที่ยวคุณภาพอย่างมีคุณภาพและยั่งยืน”

เป้าหมาย

๑. ในปี ๒๕๖๐ ประเทศไทยมีรายได้จากการท่องเที่ยว ๒.๕ ล้านล้านบาท และเป็นแหล่งกระจายรายได้สู่ท้องถิ่น

๒. สังคมไทยมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น และชุมชนมีความเข้มแข็ง

๓. ทุกภาคส่วนมีจิตสำนึกในการพัฒนาโดยคำนึงถึงความสมดุลและยั่งยืน

พันธกิจ

๑. กระตุ้นตลาดท่องเที่ยวคุณภาพให้ได้ตามเป้าหมาย

๒. พัฒนาสินค้าและบริการให้สอดคล้องกับความต้องการของตลาดและชุมชน

๓. เพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการการท่องเที่ยว โดยมุ่งเน้นการทำงานเชิงบูรณาการเชื่อมโยงระดับชาติภูมิภาค และท้องถิ่น

ดัชนีชี้วัด

๑. รายได้จากการท่องเที่ยว ๒.๕ ล้านล้านบาท ในปี ๒๕๖๐

๒. จังหวัดที่มีรายได้จากการท่องเที่ยวมากกว่า ๕ พันล้านบาท/ปีมีจำนวนเพิ่มขึ้น

๓. อัตราการท่องเที่ยวในช่วงนอกฤดูกาลท่องเที่ยวหรือ Low Season เพิ่มขึ้น

๔. นักท่องเที่ยวและผู้มีส่วนได้ส่วนเสียจากการพัฒนาการท่องเที่ยว มีความพึงพอใจต่อสถานการณ์การท่องเที่ยวไทย

๕. มีการกำหนดขีดความสามารถในการรองรับของแหล่งท่องเที่ยวที่เปราะบาง

๖. อันดับขีดความสามารถในการแข่งขันของการท่องเที่ยวไทยดีขึ้น โดยเฉพาะด้านความปลอดภัยด้านความยั่งยืนของสิ่งแวดล้อม และด้านสุขอนามัย

ยุทธศาสตร์การพัฒนา

ยุทธศาสตร์ที่ ๑ การส่งเสริมตลาดท่องเที่ยว^๗

^๗ กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา.ยุทธศาสตร์การท่องเที่ยวไทย พ.ศ. ๒๕๕๘-๒๕๖๐.กรุงเทพฯ:..., กรกฎาคม๒๕๕๘),หน้า ๑๘-๒๒.

ผลการพัฒนาที่ผ่านมาอาจกล่าวได้ว่า อุตสาหกรรมท่องเที่ยวไทยอยู่ในภาวะขาดสมดุล และมีความเสี่ยงต่อการเติบโตอย่างไม่ยั่งยืนค่อนข้างสูง เนื่องจากการเติบโตเป็นไปในลักษณะก้าวกระโดดจนเกิดปัญหาการรองรับไม่เพียงพอ และส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมโดยส่วนแบ่งตลาด ๑ ใน ๓ ของนักท่องเที่ยวทั้งหมดมาจาก ๒ ตลาดคือตลาดจีนและรัสเซีย และรายได้จากการท่องเที่ยวกว่า ๒ ใน ๓ มาจากจังหวัดท่องเที่ยวเพียง ๕ จังหวัด ดังนั้น หากเกิดเหตุการณ์ทางลบในตลาดหรือจังหวัดท่องเที่ยวหลัก จะส่งผลกระทบต่อรายได้ของนักท่องเที่ยวอย่างมีนัยสำคัญทันทีซึ่งเคยปรากฏชัดเจนในช่วงวิกฤตต่างๆ ที่ผ่านมา เช่น เหตุภัยพิบัติจากคลื่นสึนามิ จังหวัดภูเก็ต เหตุมหาอุทกภัยปี ๒๕๕๔ และเหตุความไม่สงบทางการเมืองในกรุงเทพฯ เป็นต้น

ดังนั้น การผลักดันและนำประเทศไทยสู่ความมั่งคั่ง มั่งคั่ง และ ยั่งยืนตามวิสัยทัศน์ของรัฐบาลโดยใช้การท่องเที่ยวเป็นเครื่องมือ นั้น จะต้องสร้างความสมดุลระหว่างการเติบโตของอุตสาหกรรมท่องเที่ยวการใช้ทรัพยากรทางการท่องเที่ยว และการสร้างความพึงพอใจให้กับนักท่องเที่ยวและประชาชนเพื่อวางรากฐานการดำเนินงานเพื่อให้เกิดการเติบโตอย่างมีคุณภาพและยั่งยืนในระยะยาว ในขณะเดียวกันจะต้องทำให้การท่องเที่ยวเป็นเครื่องมือในการสร้างรายได้เพื่อฟื้นฟูสถานะทางเศรษฐกิจของประเทศระยะสั้นเช่นกัน ยุทธศาสตร์ด้านการตลาด มีเป้าประสงค์เชิงยุทธศาสตร์ ๓ ประเด็น ดังนี้

๑. ปรับภาพลักษณ์ประเทศไทยในไต้หวัน Amazing Thailand (Rebranding) ยกระดับตำแหน่งทางการตลาด (Positioning) จากการเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่มีความหลากหลายและคุ้มค่า (Variety and Value for Money Destination) สู่การเป็นแหล่งท่องเที่ยวคุณภาพ (Quality Leisure Destination)

๒. ปรับโครงสร้างตลาด (Market Restructuring) โดยขยายฐานนักท่องเที่ยวกลุ่ม High Value ซึ่งเป็นนักท่องเที่ยวระดับกลาง-บน ใช้จ่ายสูงมีพฤติกรรมเหมาะสมกับวัฒนธรรมไทยสนใจเรียนรู้และสร้างผลกระทบต่อประเทศไทยต่างให้การเติบโตของรายได้เกิดจากการใช้จ่ายมากกว่าจำนวนนักท่องเที่ยว

๓. ปรับสมดุลระหว่างอุปสงค์อุปทาน (Rebalancing) ให้เกิดความสมดุลระหว่างเศรษฐกิจสังคม และสิ่งแวดล้อมเพื่อมุ่งสู่ความยั่งยืน มุ่งกระจายจังหวัดท่องเที่ยว และการกระจายรายได้สู่จังหวัดท่องเที่ยวศักยภาพรอง สร้างโอกาสให้ประชาชนไทยได้เดินทางท่องเที่ยวเพื่อให้เกิดความรัก ความภูมิใจในความเป็นไทย ตลอดจนเกิดความผูกพันในครอบครัวและหมู่คณะ อันจะเป็นการสร้างรากฐานอันเข้มแข็งของสังคม และส่งเสริมการท่องเที่ยวอย่างสอดคล้องกับขีดความสามารถในการรองรับของแหล่งท่องเที่ยวเพื่อลดผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมทั้งนี้กลยุทธ์การดำเนินงานประกอบด้วย ๔กลยุทธ์หลัก ดังนี้

๑.๑ กลยุทธ์การยกระดับภาพลักษณ์การท่องเที่ยวสู่การเป็น Quality Leisure Destination เน้นการสื่อสารข้อมูลเชิงบวก ในด้านสินค้าและบริการที่มีคุณภาพมาตรฐาน และใช้ “วิถีไทย” เป็นตัวนำสร้างเอกลักษณ์และส่งเสริมประสบการณ์ท่องเที่ยวที่มีคุณค่าแก่นักท่องเที่ยว รวมทั้งปลูกกระแสให้คนไทยนิยมไทยภูมิใจในความเป็นไทย และดำรงไว้ซึ่งวิถีไทย และบริหารจัดการภาพลักษณ์ทางลบ ควบคู่กับการยกระดับและเพิ่มขีดความสามารถให้ผู้เกี่ยวข้องในห่วงโซ่คุณค่ามีความเข้มแข็ง สามารถส่งมอบสินค้าและบริการที่มีคุณภาพและสอดคล้องกับความต้องการ

นักท่องเที่ยว โดยดำเนินการผ่าน ๒ มาตรการ ได้แก่ มาตรการปรับตำแหน่งภาพลักษณ์การท่องเที่ยวสู่การเป็น Quality Leisure Destination และ มาตรการยกระดับคุณภาพ Value Chain ดังนี้

๑.๑.๑ มาตรการปรับตำแหน่งภาพลักษณ์การท่องเที่ยวสู่การเป็น Quality Leisure Destination มีแนวทางการดำเนินงาน โดยการสร้างความเข้าใจร่วมกันและสื่อสารในทางเดียวกัน เพื่อสร้างการรับรู้ประเทศไทยเป็น “Quality Leisure Destination” เป็นแหล่งท่องเที่ยวที่มีคุณภาพมาตรฐานและสามารถสร้างประสบการณ์ที่มีคุณค่าให้กับนักท่องเที่ยว โดยใช้ “วิถีไทย” เป็น content ในการสื่อสาร สื่อสารภาพลักษณ์โดยใช้เทคโนโลยีใหม่โดยให้นักท่องเที่ยวช่วยบอกต่อ (User Generated Content) รวมทั้งสร้างให้เกิดการเชื่อมโยง content จากคนไทยสู่ต่างประเทศ (Inside-Out IMC) สร้าง Cluster Branding ทั้ง ๘ Cluster ให้เชื่อมโยงกับ Quality Leisure Destination ร่วมมือกับพันธมิตรที่มีคุณภาพระดับโลก (Co-brand/Quality Alliance) เพื่อพ่วงยกระดับแบรนด์ประเทศไทย เช่น ส่งเสริม World Heritage sites ร่วมกับ UNESCO ส่งเสริมการขายผู้ประกอบการที่มีคุณภาพร่วมกับบัตรเครดิต พัฒนาระบบและกลไกการบริหารจัดการภาพลักษณ์เชิงบวกของประเทศ โดยเน้นการนำเสนอข้อมูลด้านบวกเพื่อกลบข้อมูลด้านลบ (Positive Negative Ratio) และสร้างเข้าใจที่ถูกต้องเกี่ยวกับการเดินทางท่องเที่ยวในประเทศไทยทั้งในภาวะปกติและภาวะวิกฤต-บริหารจัดการ

๑.๑.๒ มาตรการยกระดับคุณภาพห่วงโซ่คุณค่า (Value Chain) มีแนวทางการดำเนินงานได้แก่

(๑) ผู้ประกอบการ/ภาครัฐ/ชุมชน ส่งเสริม สนับสนุน สร้างกลไกในการหาผู้ประกอบการที่มีคุณภาพใน Value chain เพื่อเป็นต้นแบบกับผู้ประกอบการอื่นๆ สร้างความเข้มแข็งเชิงการตลาดให้กับชุมชนในพื้นที่โดยเสริมองค์ความรู้ด้านการตลาดให้ชุมชนสามารถทำการตลาดได้ด้วยตนเองจัดกลุ่มสินค้าคุณภาพ และสนับสนุนส่งเสริม ให้มีการจัดทำสินค้า/บริการให้สอดคล้องกับความต้องการของกลุ่มตลาด เพื่อให้สามารถนำไปเสนอขายได้อย่างเหมาะสมทั้งในระยะสั้นและระยะยาว และส่งเสริมให้เกิดการประกอบการอย่างมีคุณภาพและมาตรฐานสูง ใส่ใจสิ่งแวดล้อม

(๒) ประชาชน สร้างกระแสให้คนไทยหันมาให้ความนิยมในการท่องเที่ยวเมืองไทย ภาคภูมิใจในความเป็นไทยทำให้วิถีไทยเกิดความเข้มแข็ง ส่งเสริมให้คนไทยเป็นเจ้าของที่ดี ซึ่งจะเป็นส่วนสำคัญที่จะช่วยสร้าง Quality Experience ให้นักท่องเที่ยว

๑.๒ กลยุทธ์การปรับโครงสร้างตลาดสู่ High Value เน้นการขยายฐานตลาดนักท่องเที่ยวกลุ่ม High Value ทั้งกลุ่มระดับกลาง-บน กลุ่มความสนใจพิเศษ โดยนำเสนอสินค้าและบริการที่มีคุณภาพควบคู่กับการสร้างมูลค่าเพิ่มให้สินค้าวิถีไทยและสร้างการเดินทางเชื่อมโยงให้ไทยเป็นประตูสู่อาเซียน โดยดำเนินการผ่าน ๓ มาตรการ คือ มาตรการเร่งเพิ่มรายได้มาตรการปรับโครงสร้างตลาดหลัก และมาตรการแสวงหากลุ่มตลาดใหม่ดังนี้

๑.๒.๑ มาตรการเร่งเพิ่มรายได้มีแนวทางการดำเนินงาน โดยการเจาะตลาดกลุ่มเฉพาะที่มีแนวโน้มการใช้จ่ายสูง ได้แก่กลุ่ม Health & Wellness, MICE, Green Tourism (Eco Luxury), Aging ,Sport Tourism, Wedding & Honeymoon กลุ่มครอบครัว กลุ่มตลาดมุสลิม ส่งเสริมการเดินทางของกลุ่มที่สร้างผลกระทบต่อสังคมน้อยเช่น กลุ่มเยาวชน กลุ่ม Responsible Tourists กลุ่ม Green Tourism ขยายฐานนักท่องเที่ยวตลาดหลักกลุ่มระดับกลาง-บนจากเอเชีย (ไม่

รวมจีน อินเดีย) ยุโรป (ไม่รวมรัสเซีย)อเมริกา ตะวันออกกลาง โอเชียเนีย เพิ่มการเดินทางในช่วงนอกฤดูกาลท่องเที่ยวของประเทศไทย โดยหาลาดทดแทน หรือกระตุ้นการเติบโตของตลาดที่เดินทางในช่วง Low Season นำเสนอสินค้าและกิจกรรมที่เพิ่มมูลค่าวิถีไทย ๗ กลุ่ม (ขยายผลต่อเนื่องจากปีท่องเที่ยว วิถีไทย) อาทิ Premium OTOP อาหารไทย(Gastronomy Tourism) บุติคริสตอ์ท การซื้อสินค้า (Shopping) รวมทั้งสินค้าเกษตร/วิถีชีวิตสังคมเกษตรศิลปวัฒนธรรม (Arts & Cultures)

๑.๒.๒ มาตรการปรับโครงสร้างตลาดหลัก มีแนวทางการดำเนินงาน อาทิ ขยายฐานตลาดกลุ่มระดับกลาง-บนในพื้นที่ตลาดหลักทดแทนกลุ่มระดับล่าง รวมทั้งขยายฐานกลุ่มความสนใจพิเศษและกลุ่ม FIT ตามกระแสแนวโน้มโลกที่นักท่องเที่ยวเลือกเดินทางเองตามความสนใจของตน โดยเฉพาะตลาดจีนอินเดีย รัสเซีย กำหนดเป้าหมายด้านจำนวนนักท่องเที่ยวอย่างสมดุลกับขีดความสามารถในการรองรับ

๑.๒.๓ มาตรการแสวงหากลุ่มตลาดใหม่มีแนวทางการดำเนินงาน อาทิ ส่งเสริมให้ไทยเป็นศูนย์กลางเดินทางท่องเที่ยวของอาเซียนโดยเน้นการส่งเสริมการเดินทางเชื่อมโยงทางบกจากประเทศเพื่อนบ้าน รวมทั้งการส่งเสริมการท่องเที่ยวเมืองรองโดยเชื่อมโยงทางอากาศ เจาะกลุ่มตลาดใหม่ ได้แก่ ตะวันออกกลาง ลาตินอเมริกา (บราซิล) แอฟริกา (แอฟริกาใต้) ยุโรปตะวันออก (โปแลนด์ สาธารณรัฐเช็ก)

๑.๓ กลยุทธ์สร้างโอกาสทางการท่องเที่ยวสู่คนไทยทุกกลุ่มเน้นให้คนไทยทุกคนสามารถเดินทางท่องเที่ยวได้โดยไม่ต้องคำนึงถึงเศรษฐกิจและข้อจำกัดด้านกายภาพ และส่งเสริมการท่องเที่ยวในลักษณะเรียนรู้เพื่อให้ได้รับประสบการณ์เปิดโลกทัศน์และ เกิดความเข้าใจและภาคภูมิใจในความเป็นไทยประกอบด้วย มาตรการสำคัญ คือ ส่งเสริมไทยเที่ยวไทย มีแนวทางการดำเนินงาน ได้แก่ ขยายผลปรับแก้ไขข้อจำกัดของมาตรการคินภาชีสำหรับนักท่องเที่ยวไทย ส่งเสริมการเดินทางท่องเที่ยวของคนไทยกลุ่มต่างๆ เช่น แรงงาน ข้าราชการ เกษตรกร กลุ่ม Corporate/Expats ผู้มีรายได้กลาง-สูง กลุ่มครอบครัว ผู้สูงอายุและผู้พิการ ส่งเสริมการเดินทางประชุมสัมมนาในประเทศ ส่งเสริมการท่องเที่ยวเพื่อการเรียนรู้ เช่น ผลักดันให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องบรรจุเนื้อหาวิชาเกี่ยวกับการท่องเที่ยวในหลักสูตรการศึกษา สนับสนุนการเดินทางศึกษาดูงานในประเทศไทยของ เกษตรกร องค์การบริหารส่วนตำบลองค์การบริหารส่วนจังหวัดเกษตรกร เป็นต้น

๑.๔ กลยุทธ์สร้างสมดุลเชิงเวลาและพื้นที่ เน้นการส่งเสริมให้เกิดการเดินทางสู่พื้นที่ท่องเที่ยวรอง และเดินทางท่องเที่ยวในช่วงนอกฤดูกาล โดยดำเนินการผ่าน ๒ มาตรการ ได้แก่ มาตรการส่งเสริมการท่องเที่ยวไปยังพื้นที่ใหม่และมาตรการส่งเสริมการกระจายช่วงเวลาการท่องเที่ยว ดังนี้

๑.๔.๑ ส่งเสริมการท่องเที่ยวไปยังพื้นที่ใหม่มีแนวทางการดำเนินงาน ได้แก่ ส่งเสริมการเดินทางสู่พื้นที่ท่องเที่ยวใหม่ที่มีความพร้อม เช่น เมืองท่องเที่ยวหลัก กลุ่มจังหวัด ๘ Cluster ๑๒ เมืองต้องห้าม...พลาดเมืองเศรษฐกิจพิเศษ ส่งเสริมการท่องเที่ยวชุมชนและ Creative Tourism ที่สอดคล้องกับ Thainess ที่กำหนดไว้ ชะลอการส่งเสริมการเดินทางไปยังพื้นที่ที่อ่อนไหว และมีนักท่องเที่ยวเกินขีดความสามารถในการรองรับส่งเสริมให้ท่องเที่ยวเชื่อมโยงเป็นกลุ่มจังหวัดจากเมืองหลักสู่เมืองรองโดยรอบ

๑.๔.๒ ส่งเสริมการกระจายช่วงเวลาการท่องเที่ยว มีแนวทางการดำเนินงาน ได้แก่ ปรับทัศนคติของคนไทยให้ออกเดินทางท่องเที่ยวในช่วงนอกฤดูกาลและลาพักร้อนไปพักผ่อนในวัน

ธรรมดาส่งเสริมการเดินทางของกลุ่มวิชาชีพอิสระ เช่น แพทย์พยาบาล ทนาย นักธุรกิจ เจ้าของกิจการ นักแสดง เป็นต้นส่งเสริมการลาพักร้อนในวันธรรมดาเพื่อเดินทางท่องเที่ยว อาทิสร้างแรงจูงใจให้บริษัท/นายจ้างอนุญาตให้พนักงานสามารถลาพักร้อนไปท่องเที่ยว รวมทั้ง มาตรการสนับสนุนการลาพักร้อนของข้าราชการ เป็นต้น

ยุทธศาสตร์ที่ ๒ การพัฒนาสินค้าและบริการท่องเที่ยว^๔

ไม่ว่าอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวไทยจะได้รับผลกระทบจากวิกฤตเศรษฐกิจโลกและความไม่สงบภายในประเทศมาอย่างต่อเนื่อง แต่การท่องเที่ยวยังมีบทบาทสำคัญในการขับเคลื่อนและฟื้นฟูเศรษฐกิจของประเทศไทย และยังเป็นจุดหมายปลายทางของนักท่องเที่ยวจากทั่วทุกมุมโลก นอกจากนี้การรวมกลุ่มเศรษฐกิจในอนุภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ (ASEAN) ประเทศไทยถือได้ว่าเป็นประเทศที่มีความได้เปรียบทางด้านภูมิศาสตร์เนื่องจากมีอาณาเขตติดต่อกับหลายประเทศเพื่อนบ้านในอาเซียน ส่งผลให้มีการขยายตัวของการเดินทางท่องเที่ยวเพิ่มมากขึ้น มีการเพิ่มเส้นทางการบินของสายการบินต้นทุนต่ำเกิดการลงทุนของเอกชนในภาคอุตสาหกรรมท่องเที่ยว รวมถึงการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของนักท่องเที่ยวที่ส่งผลให้เกิดการท่องเที่ยวในรูปแบบใหม่ๆ ประเทศไทยจึงจำเป็นต้องมีมาตรการเตรียมความพร้อมของทรัพยากรด้านการท่องเที่ยวเพื่อรองรับนักท่องเที่ยวที่มีแนวโน้มขยายตัวเพิ่มขึ้น ความท้าทายของการพัฒนาสินค้าและบริการท่องเที่ยว คือ จะทำอย่างไรให้สินค้าและบริการท่องเที่ยวของไทยมีคุณภาพ ได้มาตรฐานระดับสากล เพื่อรองรับจำนวนนักท่องเที่ยวที่เพิ่มขึ้นได้โดยไม่ทำลายทรัพยากรธรรมชาติที่มีอยู่ เพิ่มคุณค่าและมูลค่าสินค้าและบริการท่องเที่ยว กระจายรายได้สู่เกษตรกรและท้องถิ่น และยังคงอัตลักษณ์ของชุมชน ดังนั้น การจัดทำยุทธศาสตร์ในด้านนี้จึงมุ่งเน้นการบูรณาการการทำงานร่วมกันของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อพัฒนาเศรษฐกิจด้านการท่องเที่ยวอย่างสร้างสรรค์โดยในระยะเร่งด่วนนี้จะให้ความสำคัญในการเร่งพัฒนาเชิงพื้นที่ การพัฒนาสินค้าและบริการรายสาขาเพื่อพัฒนาสินค้าและบริการใหม่ๆ ให้สอดคล้องกับศักยภาพของพื้นที่เพื่อรองรับกลุ่มนักท่องเที่ยวคุณภาพ การเร่งพัฒนาสิ่งอำนวยความสะดวก โครงสร้างพื้นฐานต่างๆ ที่สำคัญอีกประการคือ ปัญหาด้านความปลอดภัย การเอาเปรียบหรือหลอกลวงนักท่องเที่ยว การช่วยเหลือนักท่องเที่ยวในสภาวะวิกฤติปัจจัยเหล่านี้ล้วนเป็นความท้าทายด้านการพัฒนาสินค้าและบริการท่องเที่ยวที่จะสร้างความเชื่อมั่นและความประทับใจแก่นักท่องเที่ยวที่มาท่องเที่ยวประเทศไทย และเกิดการเที่ยวซ้ำยุทธศาสตร์ด้านการพัฒนาสินค้าและบริการท่องเที่ยว จึงได้กำหนดกลยุทธ์การพัฒนาออกเป็น ๕ กลยุทธ์หลัก ดังนี้

๒.๑ กลยุทธ์การพัฒนาเชิงพื้นที่กลยุทธ์นี้เป็นการพัฒนาเตรียมความพร้อมเชิงพื้นที่ในการรองรับนักท่องเที่ยว เน้นการพัฒนาสินค้าและบริการท่องเที่ยวที่สอดคล้องกับศักยภาพและขีดความสามารถในการรองรับนักท่องเที่ยวของพื้นที่แหล่งท่องเที่ยว และให้ความสำคัญกับมิติของการพัฒนาการท่องเที่ยวในด้านเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม และสิ่งแวดล้อม ตลอดจนความสมดุลของการพัฒนาการท่องเที่ยวโดยส่งเสริมการจัดการทรัพยากรท้องถิ่นของชุมชนให้เกิดความเข้มแข็ง และพัฒนาเชื่อมโยงสินค้าทางการเกษตร ผลิตภัณฑ์ชุมชน (OTOP) เข้าสู่ภาคธุรกิจบริการท่องเที่ยว เพิ่มมูลค่าผลผลิตทางการเกษตรและการพัฒนาอุตสาหกรรมเกษตรแทนการนำเข้าและบริโภคสินค้าจาก

^๔ กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา.ยุทธศาสตร์การท่องเที่ยวไทย พ.ศ. ๒๕๕๘-๒๕๖๐.

ต่างประเทศ ตลอดจนการพัฒนาอัตลักษณ์ของท้องถิ่น เพื่อให้เกิดความเป็นธรรมในการกระจายรายได้สู่ท้องถิ่นชุมชนและพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนให้ครอบคลุมทุกพื้นที่ท่องเที่ยว ส่งเสริมการท่องเที่ยวตามเส้นทางคมนาคมที่ระบุไว้ในแผนพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานด้านคมนาคมขนส่ง อีกทั้งเน้นการบูรณาการเชื่อมโยงการทำงานร่วมกันของหน่วยงานแต่ละพื้นที่ โดยได้กำหนดพื้นที่ในการพัฒนาสินค้าและบริการท่องเที่ยวในระยะเร่งด่วนออกเป็น ๘ เขตพัฒนาการท่องเที่ยว ๑๒ เมืองต้องห้าม...พลาด และ ๘ เขตพื้นที่เมืองชายแดน ดังนี้

๒.๑.๑ เขตพัฒนาการท่องเที่ยวอารยธรรมล้านนา ประกอบด้วย จังหวัดเชียงใหม่ เชียงราย ลำพูนลำปาง และพะเยา โดยมีเป้าหมายหลักในการพัฒนาไปสู่การท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม และภูมิปัญญาล้านนาเชิงสร้างสรรค์เชื่อมโยงอนุภาคลุ่มน้ำโขง ผ่านมาตรการการยกระดับวัฒนธรรม และภูมิปัญญาล้านนาสู่สินค้าและบริการทางการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ให้ความสำคัญกับการพัฒนาและส่งเสริมเส้นทางท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์และวัฒนธรรม ยกย่องและส่งเสริมการค้าการลงทุน อุตสาหกรรมการจัดประชุมและนิทรรศการทั้งระดับชาติและระดับนานาชาติส่งเสริมการสร้างสรรคสินค้าและบริการชุมชน OTOP ให้โดดเด่นและมีคุณค่า พัฒนาเชื่อมโยงสินค้าทางการเกษตรผลิตภัณฑ์ชุมชนสู่ภาคอุตสาหกรรมบริการท่องเที่ยว แทนการนำเข้าและบริโภคสินค้าจากต่างประเทศ

๒.๑.๒ เขตพัฒนาการท่องเที่ยวฝั่งทะเลตะวันตก ประกอบด้วย จังหวัดเพชรบุรี ประจวบคีรีขันธ์ชุมพร และระนอง โดยมีเป้าหมายหลักในการพัฒนาไปสู่การท่องเที่ยวพักผ่อนเพื่อสุขภาพชั้นนำของโลก ผ่านมาตรการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงคุณภาพ เพื่อรองรับนักท่องเที่ยวกลุ่มครอบครัวและผู้สูงอายุ มีแนวทางการพัฒนา โดยยกระดับเป็นเมืองพักผ่อนเพื่อสุขภาพระดับสากลยกระดับขีดความสามารถทางการแข่งขันเพื่อรองรับกลุ่มนักท่องเที่ยวคุณภาพ กำหนดขีดความสามารถในการรองรับนักท่องเที่ยวในพื้นที่แหล่งท่องเที่ยวสำคัญ เช่น เขตอุทยาน เกาะ ส่งเสริมการสร้างสรรคสินค้าและบริการชุมชน OTOP ให้โดดเด่นและมีคุณค่า พัฒนาเชื่อมโยงสินค้าทางการเกษตร ผลิตภัณฑ์ชุมชน สู่ภาคอุตสาหกรรมบริการท่องเที่ยว แทนการนำเข้าและบริโภคสินค้าจากต่างประเทศ

๒.๑.๓ เขตพัฒนาการท่องเที่ยวฝั่งทะเลตะวันออก ประกอบด้วย จังหวัดชลบุรีระยอง จันทบุรีและตราด โดยมีเป้าหมายหลักในการพัฒนาไปสู่การท่องเที่ยวชายทะเลสี่แสนตะวันออกระดับสากลที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมเชื่อมโยงสู่กัมพูชา และเวียดนาม ผ่านมาตรการสนับสนุนการพัฒนาเศรษฐกิจสร้างสรรค์ด้านการท่องเที่ยวและกีฬา และส่งเสริมการท่องเที่ยวให้มีการเติบโตอย่างสมดุลและยั่งยืน ซึ่งมีแนวทางการพัฒนา โดยส่งเสริมให้เมืองพัทยาเป็น Tourism & Sport City พัฒนาคุณภาพแหล่งท่องเที่ยวสินค้าและบริการให้ได้มาตรฐานโดยคำนึงถึงชุมชนและสิ่งแวดล้อม พัฒนาเชื่อมโยงสินค้าทางการเกษตรผลิตภัณฑ์ชุมชน สู่ภาคอุตสาหกรรมบริการท่องเที่ยว แทนการนำเข้าและบริโภคสินค้าจากต่างประเทศ

๒.๑.๔ เขตพัฒนาการท่องเที่ยวอันดามัน ประกอบด้วย จังหวัดภูเก็ต กระบี่ พังงา ตรังและสตูล โดยมีเป้าหมายหลักในการพัฒนาไปสู่การท่องเที่ยวทางทะเลระดับโลก บนฐานวัฒนธรรมอันดามัน ผ่านมาตรการส่งเสริมและพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวระดับ High-Class มีแนวทางการพัฒนา ได้แก่พัฒนาขีดความสามารถทางการแข่งขันของการเป็นเมืองท่องเที่ยวทางทะเลและท่าเทียบเรือสำราญที่มีมาตรฐานระดับสากล พัฒนาระบบการบริหารจัดการทรัพยากรและการเพิ่มคุณค่าให้กับ

แหล่งท่องเที่ยวทางทะเล ส่งเสริมการสร้างสรรคสินค้าและบริการชุมชน OTOP ให้โดดเด่นและมีคุณค่า พัฒนาเชื่อมโยงสินค้าทางการเกษตร ผลิตภัณฑ์ชุมชน สู่ภาคอุตสาหกรรมบริการท่องเที่ยว แทนการนำเข้าและบริโภคสินค้าจากต่างประเทศ

๒.๑.๕ เขตพัฒนาการท่องเที่ยวอารยธรรมอีสานใต้ประกอบด้วย จังหวัดนครราชสีมา บุรีรัมย์ สุรินทร์ ศรีสะเกษ และอุบลราชธานี โดยมีเป้าหมายหลักในการพัฒนาไปสู่การท่องเที่ยวเชิงวิถีชีวิตอีสานใต้ร่วมสมัย เชื่อมโยง ลาว กัมพูชา และเวียดนาม ผ่านมาตรการการยกระดับอารยธรรมอีสานใต้และภูมิปัญญาท้องถิ่น เพื่อเพิ่มมูลค่าและคุณค่าทางการท่องเที่ยว มีแนวทางการพัฒนา ได้แก่ พัฒนาโครงสร้างพื้นฐานเส้นทางท่องเที่ยวเชื่อมโยงแหล่งท่องเที่ยวทางประวัติศาสตร์และกลุ่มประเทศเพื่อนบ้านพัฒนาและสร้างสรรคการท่องเที่ยววิถีชีวิต วัฒนธรรมอีสานใต้ร่วมสมัย ส่งเสริมการสร้างสรรคสินค้าและบริการชุมชน OTOP ให้โดดเด่นและมีคุณค่า พัฒนาเชื่อมโยงสินค้าทางการเกษตร ผลิตภัณฑ์ชุมชนสู่ภาคอุตสาหกรรมบริการท่องเที่ยว แทนการนำเข้าและบริโภคสินค้าจากต่างประเทศ

๒.๑.๖ เขตพัฒนาการท่องเที่ยวลุ่มแม่น้ำเจ้าพระยาตอนกลาง เขตพัฒนาการท่องเที่ยววิถีชีวิตลุ่มแม่น้ำโขง เขตพัฒนาการท่องเที่ยวมรดกโลกด้านวัฒนธรรม ในระยะเร่งด่วนนี้จะให้ความสำคัญในการขับเคลื่อนพัฒนาการท่องเที่ยวของ ๕ เขตพัฒนาการท่องเที่ยวข้างต้น เพื่อเป็นพื้นที่นำร่องอย่างไรก็ดียังได้มีการกำหนดเขตพัฒนาการท่องเที่ยวเพิ่มเติมอีก ๓ เขต เพื่อดำเนินการวางแผนพัฒนาในระยะต่อไป ได้แก่

(๑) เขตพัฒนาการท่องเที่ยวลุ่มแม่น้ำเจ้าพระยาตอนกลาง โดยมุ่งเน้นการพัฒนาและฟื้นฟูแหล่งท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ศิลปวัฒนธรรม โดยยังคงอัตลักษณ์วิถีชีวิตชุมชนและภูมิปัญญาท้องถิ่น และพัฒนาส่งเสริมเส้นทางท่องเที่ยวทางน้ำลุ่มแม่น้ำเจ้าพระยา ตลอดจนพัฒนาคุณภาพสถานประกอบการโรงแรม โฮมสเตย์ร้านอาหาร และยกระดับบุคลากรในอุตสาหกรรมภาคบริการให้ได้มาตรฐาน

(๒) เขตพัฒนาการท่องเที่ยววิถีชีวิตลุ่มแม่น้ำโขง มุ่งเน้นการพัฒนาเส้นทางท่องเที่ยวตามลำน้ำโขงเชื่อมโยงกับประเทศเพื่อนบ้าน ส่งเสริมเทศกาล กิจกรรม ประเพณีท้องถิ่นให้เป็นเทศกาลระดับสากลและสนับสนุนกิจกรรมแข่งขันกีฬาทางน้ำ รวมถึงปรับปรุงมาตรฐานการอำนวยความสะดวกในการตรวจลงตรา(VISA) และการผ่านแดน

(๓) เขตพัฒนาการท่องเที่ยวมรดกโลกด้านวัฒนธรรม มุ่งเน้นการพัฒนาและฟื้นฟูแหล่งท่องเที่ยวมรดกโลก เช่น อุทยานประวัติศาสตร์สุโขทัย-ศรีสัชนาลัย-กำแพงเพชร และพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ตลอดจนเส้นทางท่องเที่ยวเชื่อมโยงทางประวัติศาสตร์และให้ความสำคัญกับการพัฒนาองค์ความรู้ด้านการบริหารจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชน (CBT)

๒.๑.๗ พื้นที่ ๑๒ เมืองต้องห้าม...พลาด มีมาตรการสำคัญคือ ส่งเสริมการท่องเที่ยวในพื้นที่จังหวัดเมืองรองที่มีศักยภาพ เป็นเอกลักษณ์เฉพาะพื้นที่ ๑๒ เมือง ประกอบด้วย จังหวัดลำปาง น่าน เพชรบูรณ์ เลย บุรีรัมย์ สมุทรสงคราม ราชบุรี จันทบุรี ตราด ชุมพร นครศรีธรรมราช และตรัง โดยมีแนวทางการพัฒนา ได้แก่ พัฒนา ฟื้นฟูและเชื่อมโยงแหล่งท่องเที่ยว ทั้งที่เป็นแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติทางวัฒนธรรมและที่มนุษย์สร้างขึ้น ยกกระดับขีดความสามารถในการแข่งขันของผู้ประกอบการเพื่อเพิ่มมูลค่าสินค้าและบริการด้านการท่องเที่ยว คงเอกลักษณ์ทางวัฒนธรรมและ

วิถีชีวิตชุมชนของแต่ละพื้นที่ รวมถึงส่งเสริมการท่องเที่ยวเชื่อมโยงการท่องเที่ยวในพื้นที่เขตพัฒนาการท่องเที่ยว (Cluster) และพื้นที่จังหวัดเมืองรองส่งเสริมการสร้างสรรคสินค้าและบริการชุมชน OTOP ให้โดดเด่นและมีคุณค่า

๒.๑.๘ เขตพื้นที่เมืองชายแดน ประกอบด้วย จังหวัดตาก มุกดาหาร สระแก้ว ตราด สงขลา เชียงราย หนองคาย และสตูล มีเป้าหมายสำคัญในการพัฒนาไปสู่การท่องเที่ยวเชื่อมโยงประเทศเพื่อนบ้าน (ASEAN Connectivity) ผ่านมาตรการสำคัญคือการส่งเสริมการท่องเที่ยวแหล่งท่องเที่ยวแต่ละ Cluster และแหล่งท่องเที่ยวในประเทศเพื่อนบ้าน มีแนวทางการพัฒนา ได้แก่ ส่งเสริมการค้าการลงทุน การบริการและระบบโลจิสติกส์ให้ได้มาตรฐาน เพื่อเพิ่มศักยภาพในการแข่งขัน ส่งเสริมความร่วมมือด้านการท่องเที่ยวในพื้นที่เมืองชายแดน และกลุ่มประเทศกัมพูชา ลาว พม่า เวียดนาม (CLMV) อินโดนีเซีย มาเลเซีย (IMT-GT) และจีน ส่งเสริมการสร้างสรรคสินค้าและบริการชุมชน OTOP ให้โดดเด่นและมีคุณค่า

๒.๒ กลยุทธ์การพัฒนาสายสาขา โดยประเด็นกลยุทธ์การพัฒนาสายสาขา จะมุ่งเน้นการพัฒนาสินค้าและบริการท่องเที่ยวให้มีคุณภาพได้มาตรฐาน ส่งเสริมผู้ประกอบการไทยให้มีศักยภาพด้านการท่องเที่ยวและบริการมากขึ้น รวมทั้งส่งเสริมผู้ประกอบการไทยที่มีศักยภาพในการไปลงทุนในต่างประเทศด้วยและสร้างสรรคกิจกรรมการท่องเที่ยวรูปแบบใหม่ๆ ให้สอดคล้องกับความสนใจของนักท่องเที่ยว และตรงกับความต้องการของกลุ่มเป้าหมาย กลุ่มนักท่องเที่ยวคุณภาพ และกลุ่มนักท่องเที่ยวที่มีความสนใจเฉพาะด้านดังนี้

๒.๒.๑ การท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ (Health & Wellness Tourism) โดยมุ่งสู่การเป็นหนึ่งในผู้นำการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพระดับภูมิภาค ผ่านมาตรการยกระดับการให้บริการด้านการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพระดับสากล ซึ่งมีแนวทางการพัฒนา ได้แก่ พัฒนามาตรฐานการบริการสปาเพื่อสุขภาพ ให้ทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้องใช้มาตรฐานเดียวกัน ส่งเสริมและผลักดันให้สถานประกอบการนำมาตรฐานสากล (ISO) : มาตรฐานการบริการสปาเพื่อสุขภาพไปปรับใช้เพื่อพัฒนาผู้ให้บริการและสถานประกอบการของตนเอง ตรวจสอบขึ้นทะเบียน และจัดทำฐานข้อมูลสถานประกอบการที่ได้รับการรับรองมาตรฐาน ส่งเสริมการสร้างสรรคสินค้าและบริการให้โดดเด่นและมีมูลค่าเพิ่มด้านการท่องเที่ยว

๒.๒.๒ การท่องเที่ยวกลุ่มผู้สูงอายุ โดยมุ่งสู่การเป็นศูนย์กลางแห่งการท่องเที่ยวเพื่อสุขภาพผู้สูงอายุในภูมิภาคเอเชีย ผ่านมาตรการยกระดับเป็นศูนย์กลางการดูแลสุขภาพผู้สูงอายุซึ่งมีแนวทางการพัฒนา ได้แก่ พัฒนาอุตสาหกรรมภาคบริการและกิจกรรมการท่องเที่ยวให้สอดคล้องกับความต้องการของตลาดกลุ่มผู้สูงอายุ พัฒนาสิ่งอำนวยความสะดวกในแหล่งท่องเที่ยวที่สอดคล้องกับสภาพแวดล้อมให้ได้มาตรฐาน และมีความปลอดภัยต่อนักท่องเที่ยวกลุ่มผู้สูงอายุ โดยเพิ่มรูปแบบการให้บริการแก่นักท่องเที่ยวเสริมสร้างศักยภาพสถานประกอบการ และบุคลากรภาคบริการในอุตสาหกรรมท่องเที่ยวให้มีขีดความสามารถในการรองรับนักท่องเที่ยวกลุ่มผู้สูงอายุสร้างและผลักดันมาตรการจูงใจและสิทธิประโยชน์ที่เอื้อต่อการส่งเสริมการท่องเที่ยวเพื่อเพิ่มการพำนักระยะยาวของกลุ่มนักท่องเที่ยวผู้สูงอายุ

๒.๒.๓ การท่องเที่ยวเพื่อการประชุมและนิทรรศการ (MICE) โดยมุ่งสู่การยกระดับประเทศไทยสู่การเป็นตลาดไมซ์คุณภาพของภูมิภาคเอเชีย ผ่านมาตรการส่งเสริมการจัดประชุมและ

แสดงนิทรรศการในประเทศ ในกลุ่มเมือง MICE City และจังหวัดรองที่มีศักยภาพ มีแนวทางการพัฒนา ได้แก่ เสริมศักยภาพของโมซ์ซิตี กรุงเทพมหานคร พัทยา เชียงใหม่ ภูเก็ต และขอนแก่น ให้อยู่ในระดับสากล พัฒนาศักยภาพด้านการจัดประชุมภายในประเทศในกลุ่มจังหวัดเมืองรองที่มีศักยภาพ ส่งเสริมการจัดงานแสดงสินค้า(D-Exhibition) ผ่าน ๓ แนวทาง คือ สร้างสรรค์งานแสดงสินค้าใหม่ให้เกิดขึ้นทั่วประเทศ (Invent) ยกกระตือรือร้นรูปแบบ มาตรฐานการจัดงานแสดงสินค้านำร่องขึ้นให้เป็นงานระดับภูมิภาค (Upgrade) และการกระจายงานแสดงสินค้าในประเทศที่ประสบความสำเร็จไปจัดในภูมิภาคต่างๆ (Clone)

๒.๒.๔ การท่องเที่ยวสีเขียว (Green Tourism) โดยมุ่งสู่การพัฒนาสู่เมืองสีเขียว ชุมชนเข้มแข็ง มั่งคั่ง ยั่งยืน ผ่านมาตรการพัฒนาสู่เมืองสีเขียว ชุมชนเข้มแข็ง ซึ่งมีแนวทางการพัฒนา ได้แก่ พัฒนาเพื่อสร้างความสมดุลต่อขีดความสามารถของแหล่งท่องเที่ยวในการรองรับการท่องเที่ยว ส่งเสริมและสนับสนุนการท่องเที่ยวที่รับผิดชอบต่อสังคมและสิ่งแวดล้อม (CSR) สร้างการมีส่วนร่วมระหว่างภาครัฐ ประชาชน และเอกชนในการบริหารจัดการการท่องเที่ยว

๒.๒.๕ การท่องเที่ยวเชิงกีฬา (Sport Tourism) โดยมุ่งสู่การเป็นเจ้าภาพในการจัดการแข่งขันกีฬาระดับนานาชาติผ่านมาตรการพัฒนาและส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงกีฬา Sport Tourism มีแนวทางการพัฒนา ได้แก่ สร้างมูลค่ากีฬาที่มีศักยภาพเพื่อการท่องเที่ยว ได้แก่ มวยไทย กอล์ฟ ดำน้ำ ส่งเสริมให้มีศูนย์ฝึก/โรงเรียน/สนามแข่งขันที่ได้มาตรฐาน จัดกิจกรรม Sport Tourism ที่เป็นเอกลักษณ์ของแต่ละ cluster เพื่อเชื่อมโยงการท่องเที่ยวในภูมิภาคเอเชีย โดยมีแผนงานที่สำคัญ ได้แก่ แผนงานปรับปรุงสนามแข่งขันให้ได้มาตรฐานตามเกณฑ์การเป็นเมืองเจ้าภาพ แผนงานพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเชิงกีฬาให้เป็น Sport Tourism Destination แผนงานส่งเสริมการจัดงาน Sport Tourism Event ระดับนานาชาติ แผนงานเสนอตัวเป็นเจ้าภาพจัดการแข่งขันกีฬาระดับนานาชาติ

๒.๒.๖ การท่องเที่ยวเรือสำราญ มุ่งสู่การเป็นเมืองท่องเที่ยวทางทะเลและท่าเทียบเรือสำราญที่มีมาตรฐานระดับสากลผ่านมาตรการสำคัญ คือ การพัฒนาการจัดการเส้นทางการเดินเรือเพื่อการท่องเที่ยวในทะเลให้มีศักยภาพในการเป็นท่าเรือเพื่อการท่องเที่ยวในระดับสากล มีแนวทางการพัฒนาที่สำคัญ ได้แก่ พัฒนาและส่งเสริมการลงทุนสร้างพื้นที่ท่าเทียบเรือเพื่อรองรับเรือสำราญในพื้นที่ท่องเที่ยวสำคัญ ได้แก่ ท่าเทียบเรือภูเก็ต กระบี่ และเกาะสมุย ผลักดันให้เป็นศูนย์กลางการเดินทางเชื่อมต่อทางเรือสำราญไปยังประเทศอื่นในอาเซียน มาตรการจูงใจและส่งเสริมการท่องเที่ยวทางน้ำ รวมถึงการบริการด้านต่างๆสู่มาตรฐานสากล และการประชาสัมพันธ์ความพร้อมในการส่งเสริมกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับเรือสำราญ ตลอดจนสนับสนุนการจัดกิจกรรมประจำปีของภาคเอกชน เช่น Yacht Show ปรับปรุงและทบทวนกฎระเบียบว่าด้วยเรือสำราญ ทั้งในเรื่องการประกอบธุรกิจและด้านการควบคุมบริหารจัดการ รวมถึงด้านความปลอดภัยของการเดินเรือ ด้านการสงวนรักษาสิ่งแวดล้อม และด้านการพัฒนาอุตสาหกรรมท่องเที่ยว

๒.๒.๗ การท่องเที่ยวกลุ่มมุสลิม มุ่งสู่การเป็นเมืองท่องเที่ยวฮาลาลระดับนานาชาติ โดยมีมาตรการสำคัญ คือ การพัฒนาธุรกิจภาคบริการที่เกี่ยวข้องให้เป็นไปตามหลักการอิสลามที่ถูกต้องและได้มาตรฐาน ซึ่งมีแนวทางการพัฒนา ได้แก่ พัฒนาการท่องเที่ยวในธุรกิจภาคบริการที่เกี่ยวข้อง และสิ่งอำนวยความสะดวกแก่นักท่องเที่ยวมุสลิมให้เป็นไปตามหลักการอิสลามที่ถูกต้องและ

ได้มาตรฐานสำหรับนักท่องเที่ยวกลุ่มมุสลิมโดยเฉพาะ แนะนำแนวทางการให้บริการแก่นักท่องเที่ยวมุสลิมแก่ผู้ประกอบการธุรกิจท่องเที่ยว

เป้าหมายหลักของกลยุทธ์นี้ คือ เร่งพัฒนาการอำนวยความสะดวกด้านการท่องเที่ยว ผ่านมาตรการพัฒนาสิ่งอำนวยความสะดวกในแหล่งท่องเที่ยวที่สามารถช่วยเพิ่มรูปแบบการบริการสำหรับนักท่องเที่ยว โดยมีแนวทางการพัฒนาที่สำคัญ ได้แก่

๒.๓.๑ พัฒนาระบบอำนวยความสะดวก ในขั้นตอนการขอวีซ่าและการอำนวยความสะดวกในการตรวจลงตราแบบอิเล็กทรอนิกส์ (E-Visa) และการผ่านแดนที่จุดเข้าออกชายแดน และสนามบิน โดยเฉพาะบริเวณด่านชายแดนที่มีศักยภาพด้านการท่องเที่ยว และการปรับปรุงกฎระเบียบให้มีความสะดวกรวดเร็วมากขึ้น

๒.๓.๒ พัฒนาสิ่งอำนวยความสะดวกในแหล่งท่องเที่ยว ที่สอดคล้องกับสภาพแวดล้อมและมีความปลอดภัยต่อนักท่องเที่ยว ให้ได้มาตรฐานตามหลักสากล โดยคำนึงถึงอารยสถาปัตย์สำหรับกลุ่มนักท่องเที่ยวคนพิการ และผู้สูงอายุ เช่น ห้องน้ำที่จอดรถ ป้ายบอกทางป้ายข้อมูล จุดบริการWifiทางลาด ราวจับ ห้องละหมาด เป็นต้น

๒.๓.๓ พัฒนาการสื่อความหมายในแหล่งท่องเที่ยว ศูนย์ข้อมูล ศูนย์เรียนรู้เพื่อสร้างประสบการณ์การท่องเที่ยวอย่างสร้างสรรค์ผ่านเทคโนโลยีสารสนเทศสมัยใหม่ โดยได้มุ่งเน้นการใช้นวัตกรรมเทคโนโลยีสารสนเทศต่าง ๆ ในการพัฒนารูปแบบสื่อความหมาย เพื่อบอกเล่าเรื่องราวข้อมูลแหล่งท่องเที่ยวให้ดูโดดเด่นน่าสนใจ การสร้างสุนทรียภาพด้านการท่องเที่ยว เพื่อสร้างประสบการณ์การท่องเที่ยวที่ดีและความประทับใจแก่นักท่องเที่ยว เช่น Augmented Reality (AR), QR Code, Info Graphic เป็นต้นแต่ทั้งนี้ต้องพิจารณาถึงศักยภาพในการเข้าถึง Internet ของแหล่งท่องเที่ยว และนักท่องเที่ยวมีความพร้อมที่จะใช้ในการรับข้อมูลหรือไม่

๒.๓.๔ ขยายศูนย์บริการช่วยเหลือแก่นักท่องเที่ยวครอบคลุมทุกพื้นที่แหล่งท่องเที่ยวสำคัญ และสร้างเครือข่ายอาสาสมัครอำนวยความสะดวกแก่นักท่องเที่ยว เพื่อเป็นล่ามแปลสื่อสารกับนักท่องเที่ยว และให้บริการข้อมูลด้านการท่องเที่ยวต่างๆ เช่น สถานที่ท่องเที่ยว ข้อมูลการเดินทาง โรงแรมที่พัก เป็นต้น ด้วยจิตสำนึกการเป็นเจ้าบ้านที่ดีและมีใจให้บริการแก่นักท่องเที่ยว ตลอดจนช่วยเหลือประสานงานแก้ไขปัญหา และช่วยเหลือแก่นักท่องเที่ยวกรณีเกิดเหตุฉุกเฉินได้สะดวกรวดเร็วทันที่

๒.๔ กลยุทธ์พัฒนาความปลอดภัยด้านการท่องเที่ยว กลยุทธ์นี้มีความสำคัญเป็นอย่างมาก เนื่องจากเกี่ยวข้องกับเรื่องความปลอดภัยกับชีวิตและทรัพย์สินของนักท่องเที่ยว และสามารถส่งผลกระทบต่อภาพลักษณ์และความเชื่อมั่นของประเทศไทย โดยมีแนวทางการพัฒนา ดังนี้

๒.๔.๑ ผลักดันแนวทางการแก้ไขปัญหาการหลอกลวงนักท่องเที่ยว ปัญหาทัวร์ศูนย์เหรียญปัญหาหมักคูกุเทคก์เถื่อน และการทำร้ายต่อชีวิตและทรัพย์สินของนักท่องเที่ยว เช่น การชักจูงความเข้าใจและกำหนดแนวทางมาตรฐานกับผู้ประกอบการต่างๆ กรณีการเช่ารถยนต์หรือจักรยานยนต์โดยการกดขันจับกุมไม่ให้มีการค้าขายที่เป็นลักษณะหลอกลวง ขายเกินราคา หรือก่อความเดือดร้อนรำคาญแก่นักท่องเที่ยวการดำเนินการเพื่อแก้ปัญหาการประกอบธุรกิจนำเที่ยวโดยใช้คนไทยเป็นตัวแทนอำพราง (Nominee) ร่วมกับกรมพัฒนาธุรกิจการค้า กระทรวงพาณิชย์และกรม

สอบสวนคดีพิเศษ กระทรวงยุติธรรม และการออกตรวจปฏิบัติตามพระราชบัญญัติธุรกิจนำเที่ยวและมัคคุเทศก์พ.ศ. ๒๕๕๑ โดยกำกับดูแลให้ธุรกิจนำเที่ยว มัคคุเทศก์และผู้นำเที่ยว ปฏิบัติหน้าที่อย่างถูกต้องตามกฎหมาย และป้องปรามไม่ให้กระทำความผิดกฎหมาย เป็นต้นตลอดจนการเชื่อมโยงระบบฐานข้อมูล ประวัติอาชญากรรม เพื่อสืบค้นได้สะดวก รวดเร็ว และสามารถแก้ปัญหาได้ทันที่วงที่ นอกจากนี้ยังมุ่งเน้นให้มีมาตรการป้องกันอุบัติเหตุที่อาจขึ้นกับนักท่องเที่ยว เช่น สำรวจและปรับสภาพจุดที่เกิดอุบัติเหตุบ่อยครั้ง หรือจุดที่อยู่นอกเหนือวิสัยระมัดระวังของนักท่องเที่ยว รวมทั้งการประชาสัมพันธ์จัดทำป้ายเตือนภัยภาษาต่างๆ

๒.๔.๒ ส่งเสริมความร่วมมือระหว่างผู้ประกอบการธุรกิจนำเที่ยวและมัคคุเทศก์เพื่อเป็นเครือข่ายในการสอดส่องผู้ประกอบการธุรกิจนำเที่ยวและมัคคุเทศก์ที่มีพฤติกรรมเสี่ยงต่อการกระทำความผิดต่อพระราชบัญญัติธุรกิจนำเที่ยวและมัคคุเทศก์พ.ศ. ๒๕๕๑ และการสร้างเครือข่ายอาสาสมัครตำรวจท่องเที่ยวเพื่อดูแลรักษาความปลอดภัยและการให้บริการแก่นักท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยวสำคัญ

๒.๔.๓ พัฒนากลไกและปรับปรุงประสิทธิภาพการทำงานของศูนย์รับแจ้งเหตุของตำรวจท่องเที่ยวและศูนย์บริการนักท่องเที่ยวทางโทรศัพท์ ๑๑๕๕ (Call Center ๑๑๕๕) ให้เป็นศูนย์บริการเบ็ดเสร็จโดยให้สามารถช่วยเหลือและตอบสนองต่อความต้องการของนักท่องเที่ยวได้อย่างครอบคลุม สะดวกรวดเร็วตลอดเวลา ๒๔ ชั่วโมง รวมถึงการขยายศูนย์แก้ไขปัญหานักท่องเที่ยวในภาวะวิกฤต ประจำภูมิภาค และแหล่งท่องเที่ยวหลัก ตลอดจนการพัฒนาคุณภาพการให้บริการของศูนย์บริการต่างๆ

๒.๔.๔ จัดตั้งกองทุนช่วยเหลือเยียวยานักท่องเที่ยวชาวต่างชาติเพื่อเป็นค่าใช้จ่ายในการช่วยเหลือเยียวยานักท่องเที่ยวชาวต่างชาติทุกคนที่เดินทางเข้ามาท่องเที่ยว แล้วเกิดความสูญเสียหรือเสียหายใดๆ โดยมีได้เกิดจากความประมาท เจตนาหรือการกระทำที่ผิดกฎหมายของนักท่องเที่ยวทั้งในภาวะปกติและภาวะวิกฤต

๒.๔.๕ จัดตั้งศาลแผนกคดีนักท่องเที่ยวในศาลยุติธรรมเพื่ออำนวยความสะดวกให้แก่ นักท่องเที่ยวชาวต่างชาติในการดำเนินคดีต่างๆ เป็นกรณีพิเศษ เนื่องจากนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติมีข้อจำกัดด้านระยะเวลาในการพำนักอยู่ในประเทศไทย

๒.๔.๖ สนับสนุนมาตรการจัดการความปลอดภัยในการเดินทาง ทางบก/ทางน้ำ/ทางอากาศ และปรับปรุงกฎระเบียบให้เกิดการบังคับใช้อย่างจริงจัง และมีการบังคับใช้บทลงโทษตามกฎหมาย

๒.๔.๗ ผลักดันให้มีการกำหนดมาตรฐานการให้บริการและมาตรฐานความปลอดภัยทางการท่องเที่ยวในกิจกรรมการท่องเที่ยวทุกรูปแบบ เช่น มาตรฐานหน่วยกู้ภัย เพื่อจัดทำมาตรฐานการกู้ภัยและสนับสนุนพัฒนาการปฏิบัติงานของหน่วยกู้ภัยในพื้นที่แหล่งท่องเที่ยว โดยต้องให้มีการบังคับใช้อย่างจริงจัง

๒.๕ กลยุทธ์พัฒนาระบบโลจิสติกส์เพื่อการท่องเที่ยว กลยุทธ์นี้เน้นการพัฒนาและปรับปรุงโครงสร้างพื้นฐานให้ได้มาตรฐาน ให้สามารถเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยวได้สะดวก รวดเร็ว มีความปลอดภัยในการเดินทางและการบริการการขนส่งสาธารณะ เชื่อมโยงแหล่งท่องเที่ยวหลักกับแหล่ง

ท่องเที่ยวรองได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยขยายความเชื่อมโยงด้านการคมนาคมทั้งทางบก ทางน้ำ และทางอากาศภายในประเทศรวมถึงเส้นทางการท่องเที่ยวสู่ประเทศอาเซียน ซึ่งมีแนวทางการพัฒนา ดังนี้

๒.๕.๑ พัฒนาและปรับปรุงโครงสร้างพื้นฐานและสภาพแวดล้อม ให้มีคุณภาพได้มาตรฐาน และมีความปลอดภัยในการเดินทางและการบริการการขนส่งสาธารณะ โดยสามารถเชื่อมโยงระหว่างแหล่งท่องเที่ยวหลักกับแหล่งท่องเที่ยวรองได้อย่างมีประสิทธิภาพ รวมถึงเส้นทางการท่องเที่ยวสู่ประเทศอาเซียน

๒.๕.๒ พัฒนามาตรฐานยานพาหนะและระบบการให้บริการขนส่งสาธารณะ ให้มีความสอดคล้องและพอเพียงกับความต้องการเดินทาง และมีความคล่องตัวและความสามารถในการเข้าถึง(Mobility & Accessibility)

๒.๕.๓ พัฒนาระบบเทคโนโลยีสารสนเทศ เพื่อการสนับสนุนการวางแผนการเดินทาง โดยให้มีระบบการให้บริการข้อมูลแบบครบวงจร ทั้งข้อมูลเส้นทางพาหนะในการเดินทาง ระบบจองตั๋วออนไลน์ตลอดจนการสร้างแอปพลิเคชันให้นักท่องเที่ยวตรวจสอบเส้นทางและยานพาหนะขนส่งสาธารณะได้

ยุทธศาสตร์ที่ ๓ การบริหารจัดการการท่องเที่ยว^๔

ด้วยภาวะการแข่งขันในตลาดท่องเที่ยวโลก การก้าวสู่ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน และแนวโน้มการแข่งขันในอนาคตที่ยังทวีความเข้มข้นมากขึ้น ทำให้ประเทศไทยต้องให้ความสำคัญกับการบริหารจัดการด้านการท่องเที่ยวเพิ่มมากขึ้น เพื่อให้การกำหนดนโยบายและการพัฒนาปัจจัยแวดล้อมต่างๆ ช่วยสนับสนุนการส่งเสริมการตลาดและการพัฒนาสินค้าและบริการท่องเที่ยวให้มีศักยภาพและขีดความสามารถในการแข่งขันซึ่งที่ผ่านมาการพัฒนาการท่องเที่ยวพบว่า การบริหารจัดการยังมีจุดอ่อน ข้อด้อยอยู่หลายประการ ได้แก่ ขาดการบูรณาการงบประมาณและการประสานงานทั้งหน่วยงานของภาครัฐและเอกชนทำให้การพัฒนาการท่องเที่ยวขาดทิศทางที่ชัดเจน บุคลากรขาดทักษะและความรู้ด้านการจัดการและภาษา ขาดระบบการจัดการข้อมูลในการบริหารและการจัดการการท่องเที่ยวอย่างเป็นระบบ และกฎระเบียบที่ล้าสมัยไม่ทันต่อการแข่งขันและการเปิดเสรีด้านการท่องเที่ยวการบริหารจัดการด้านการท่องเที่ยวจึงต้องมีการกำหนดกลยุทธ์และแนวทางในการขับเคลื่อนการท่องเที่ยวเพื่อแก้ไขปัญหาในด้านต่างๆ ดังกล่าว โดยการบูรณาการระหว่างภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาคม ผ่านกลไกการดำเนินงานตั้งแต่ระดับนโยบายจนถึงระดับปฏิบัติมีการพัฒนาบุคลากรด้านการท่องเที่ยวในทุกระดับ พัฒนาระบบข้อมูลและกฎระเบียบต่างๆ ที่เกี่ยวข้องนับเป็นสิ่งสำคัญในการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์การท่องเที่ยวไทย ซึ่งจำเป็นต้องได้รับการสนับสนุนจากภาคีการพัฒนาทั้งสามฝ่ายโดยเฉพาะบทบาทการมีส่วนร่วมของภาคประชาคมและภาคเอกชนในท้องถิ่น เนื่องจากท้ายที่สุดแล้วประชาชนที่เป็นเจ้าของทรัพยากรจะเป็นผู้ที่ได้รับผลกระทบมากที่สุด ดังนั้น ยุทธศาสตร์การบริหารจัดการด้านการท่องเที่ยวจึงได้กำหนดกลยุทธ์การพัฒนาเป็น ๔ กลยุทธ์หลัก ดังนี้

๓.๑ กลยุทธ์บูรณาการการทำงานผ่านกลไกการขับเคลื่อนทั้งระบบ มุ่งเน้นให้มีการบูรณาการ

^๔ กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา.ยุทธศาสตร์การท่องเที่ยวไทย พ.ศ. ๒๕๕๘-๒๕๖๐.

การทำงานผ่านกลไกการขับเคลื่อนตั้งแต่ระดับนโยบาย ระดับพื้นที่ ระดับท้องถิ่น รวมถึงกลไกการขับเคลื่อนงานในแต่ละเรื่องที่สำคัญ (Issue Based) มีการบูรณาการของหน่วยงานต่างๆ อย่างเป็นระบบทั้งกลไกการทำงาน กลไกการสนับสนุนงบประมาณ การพัฒนาประสิทธิภาพขององค์กรและปัจจัยที่ช่วยสนับสนุนการดำเนินงาน โดยมีมาตรการที่สำคัญ ดังนี้

๓.๑.๑ เพิ่มบทบาทการขับเคลื่อนของคณะกรรมการนโยบายการท่องเที่ยวแห่งชาติ โดยการจัดตั้งสำนักคณะกรรมการนโยบายการท่องเที่ยวแห่งชาติทำหน้าที่ฝ่ายเลขานุการคณะกรรมการนโยบายการท่องเที่ยวแห่งชาติการปรับปรุงโครงสร้างและบุคลากรของกระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬาให้สอดคล้องกับภารกิจการส่งเสริมและพัฒนากการท่องเที่ยวของประเทศ แต่งตั้งคณะอนุกรรมการเพื่อขับเคลื่อนการพัฒนาการท่องเที่ยวในรายสาขาหรือประเด็นการพัฒนาที่มีความจำเป็นเร่งด่วน เพิ่มบทบาทในการจัดสรรงบประมาณเชิงบูรณาการด้านการท่องเที่ยว และการส่งเสริมบทบาทของกองทุนเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวไทยเพื่อสนับสนุนการดำเนินงานตามแผนพัฒนาการท่องเที่ยวแห่งชาติและแผนปฏิบัติการพัฒนาการท่องเที่ยวประจำเขตพัฒนาการท่องเที่ยว

๓.๑.๒ บูรณาการการทำงานร่วมกับกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องตั้งแต่ระดับนโยบาย จนถึงระดับชุมชน โดยมีคณะกรรมการนโยบายการท่องเที่ยวแห่งชาติเป็นแกนกลางในระดับนโยบาย และคณะกรรมการพัฒนาการท่องเที่ยว ประจำเขตพัฒนาการท่องเที่ยวทั้ง ๘ เขต เป็นแกนกลางในระดับพื้นที่เพื่อบูรณาการการพัฒนาด้านการท่องเที่ยวร่วมกับคณะกรรมการบริหารงานกลุ่มจังหวัดแบบบูรณาการ(ก.บ.ก.) และคณะกรรมการบริหารงานจังหวัดแบบบูรณาการ (ก.บ.จ.) สำหรับการดำเนินงานในระดับท้องถิ่นจะส่งเสริมการมีส่วนร่วมของชุมชนในการบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยว เช่น การสนับสนุนให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมด้วยการเป็นอาสาสมัครช่วยเหลือนักท่องเที่ยว โดยการบูรณาการจะดำเนินการผ่านกลไกการจัดทำแผนและการจัดทำงบประมาณเชิงบูรณาการ ทั้งงบบุคลากรด้านการท่องเที่ยว งบประมาณของหน่วยงานงบประมาณของจังหวัด/กลุ่มจังหวัด กองทุนเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวไทย กองทุนเพื่อช่วยเหลือเหยียนักท่องเที่ยว

๓.๒ กลยุทธ์พัฒนาบุคลากรด้านการท่องเที่ยวและยกระดับผู้ประกอบการ กลยุทธ์นี้มุ่งเน้นการพัฒนาบุคลากรด้านการท่องเที่ยวและยกระดับผู้ประกอบการ เพื่อให้บุคลากรด้านการท่องเที่ยวภาครัฐมีความรู้ความสามารถในการบริหารจัดการการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน พัฒนาผู้ประกอบการและผู้ให้บริการด้านการท่องเที่ยวให้มีคุณภาพมาตรฐานและจรรยาบรรณ ส่งเสริมให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาเตรียมความพร้อมการบริหารจัดการบุคลากรเพื่อเข้าสู่ประชาคมอาเซียน มีมาตรการและแนวทางการดำเนินงาน ดังนี้

๓.๒.๑ การพัฒนาบุคลากรการท่องเที่ยวอุตสาหกรรมท่องเที่ยวทั้งระบบ พัฒนาบุคลากรด้านการท่องเที่ยวในอุตสาหกรรมท่องเที่ยวให้ครอบคลุมทุกกลุ่มทั้งในระดับผู้บริหาร นักวิชาการ และผู้ปฏิบัติการให้มีความรู้ความสามารถในการบริหารจัดการการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน และองค์ความรู้อื่นที่เหมาะสมสอดคล้องกับบทบาทหน้าที่โดยพัฒนาบุคลากรภาครัฐและเอกชนใน ๕ กลุ่ม ได้แก่

๑) กลุ่มนักบริหารนักวิชาการ และผู้ปฏิบัติงานภาครัฐและท้องถิ่น ให้มีสมรรถนะในการบริหารจัดการการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว และยกระดับการท่องเที่ยวไทยให้มีคุณภาพ

- ๒) กลุ่มผู้ประกอบการธุรกิจนำเที่ยวให้มีทักษะและองค์ความรู้เกี่ยวกับมาตรฐานวิชาชีพ การบริหารจัดการธุรกิจ การตลาด ภาษา เทคโนโลยีและสารสนเทศ นวัตกรรมและความคิดสร้างสรรค์
- ๓) กลุ่มผู้ให้บริการแรงงาน พัฒนาการบริการที่มีคุณภาพมาตรฐานและมีจรรยาบรรณ
- ๔) กลุ่มเครือข่ายท่องเที่ยวโดยชุมชน และ
- ๕) กลุ่มประชาชนชนโดยทั่วไป ทั้ง ๒ กลุ่มดังกล่าวต้องเสริมสร้างศักยภาพของชุมชนให้มีส่วนร่วมในการบริหารจัดการด้านการท่องเที่ยว และพัฒนาทักษะในการผลิตและจำหน่ายสินค้าของชุมชนเพื่อรองรับนักท่องเที่ยว

๓.๒.๒ การเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันของผู้ประกอบการท่องเที่ยวสร้างความเข้มแข็งและเครือข่ายทางธุรกิจของผู้ประกอบการ และพัฒนาคุณภาพและมาตรฐานเพื่อสร้างมูลค่าเพิ่มให้กับสินค้าและบริการ เพิ่มช่องทางการเข้าถึงแหล่งเงินทุนที่เหมาะสมเพื่อการขยายธุรกิจและปรับปรุงบริการ ซึ่งจะต้องมีความร่วมมือกันระหว่างกระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา กระทรวงแรงงาน กระทรวงศึกษาธิการ กระทรวงมหาดไทย และสภาอุตสาหกรรมท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย โดยมีแผนงาน/โครงการที่สำคัญ ได้แก่ แผนงานจัดทำฐานข้อมูลเพื่อพัฒนาและเคลื่อนย้ายแรงงาน บุคลากรการท่องเที่ยวทั้งระบบ แผนงานจัดตั้งองค์กรหลักในการดูแลการเคลื่อนย้ายแรงงานตามข้อตกลงร่วมอาเซียน MRA

๓.๓ กลยุทธ์การพัฒนา ระบบข้อมูลและสารสนเทศเพื่อการท่องเที่ยว (Tourism Intelligence Center) การพัฒนาการท่องเที่ยวต้องอาศัยข้อมูลและสารสนเทศจำนวนมาก แต่ปัจจุบันข้อมูลที่มีอยู่อย่างกระจัดกระจาย มาจากแหล่งข้อมูลที่หลากหลาย ขาดการจัดเก็บข้อมูลที่เป็น ขาดการบริหารจัดการและขาดการใช้ประโยชน์ข้อมูลอย่างเต็มที่ จึงจำเป็นต้องพัฒนาระบบข้อมูลและสารสนเทศเพื่อการท่องเที่ยว (Tourism Intelligence Center) โดยการนำเทคโนโลยีการจัดเก็บ ออกแบบและกลั่นกรองข้อมูลสร้างระบบการบริหารจัดการและใช้ประโยชน์ข้อมูลเพื่อช่วยเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันของการท่องเที่ยวของไทยเพื่อการวางแผนและตัดสินใจเชิงนโยบายของผู้บริหาร และเพื่อบริการข้อมูลและสารสนเทศแก่ซึ่ง TIC มีบทบาทหน้าที่ในการเชื่อมโยงและนำเข้าข้อมูล พัฒนาเป็นคลังข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว วิเคราะห์และประยุกต์ใช้ข้อมูลด้วยเทคโนโลยีสารสนเทศสมัย และพัฒนาเป็นศูนย์ปฏิบัติการด้านการท่องเที่ยวของประเทศ มีมาตรการและแนวทางการดำเนินงาน ดังนี้

๓.๓.๑ การบริหารจัดการ Tourism Intelligence Center (TIC) จัดตั้งศูนย์ TIC และห้องปฏิบัติการทางการท่องเที่ยว โดยพิจารณาจัดตั้งหน่วยงานใหม่ หรือการแก้ไขกฎกระทรวง และพัฒนาระบบ Project Management Office จัดทำแผนแม่บทการพัฒนาศูนย์ TIC และพัฒนาโครงสร้างศูนย์ข้อมูลเพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาและดำเนินการ TIC ได้อย่างมีประสิทธิภาพ พัฒนาบุคลากร สำหรับการบริหารและใช้ระบบสารสนเทศที่พัฒนาขึ้นด้วยการจัดหาบุคลากรที่จำเป็นต่อการดำเนินงานของศูนย์ TIC อาทินิกวิเคราะห์นักวิจัย นักจัดการข้อมูลสารสนเทศ และพัฒนาทักษะให้ตอบรับกับความต้องการ

๓.๓.๒ พัฒนาค้นข้อมูลและงานวิจัยด้านการท่องเที่ยวของประเทศ บริหารจัดการฐานข้อมูลด้านการท่องเที่ยว เพื่อวางแผน/กำหนดนโยบาย และให้บริการข้อมูลด้านการท่องเที่ยวโดยรวบรวมฐานข้อมูลและงานวิจัยที่มีการจัดเก็บในปัจจุบันอย่างเป็นระบบ รวมทั้งพัฒนาและวางแผน

ฐานข้อมูลบน G-cloud ทั้งฐานข้อมูล Demand, Supply, KPI และงานวิจัย เชื่อมโยงระบบฐานข้อมูล และงานวิจัยที่มีอยู่ปัจจุบัน เพื่อลดความซ้ำซ้อนของการจัดเก็บข้อมูลและเชื่อมโยงข้อมูลให้ได้ มาตรฐานที่ตรงกันและสามารถใช้ประโยชน์เป็นไปในทิศทางเดียวกัน สำรวจ/จัดเก็บข้อมูลและ ศึกษาวิจัยใหม่ เพื่อให้ได้ข้อมูลและงานวิจัยที่สามารถตอบสนองความต้องการได้ครอบคลุมในทุก ประเด็นที่เกี่ยวข้อง และทันสมัย เป็นไปตามความต้องการ

๓.๓.๓ พัฒนาระบบเทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อตอบสนองต่อความต้องการของผู้ใช้ทุกระดับ ประยุกต์ใช้เทคโนโลยีเพื่อนำข้อมูลมาใช้ประโยชน์สำหรับผู้บริหารและปฏิบัติงานในการตัดสินใจเชิงนโยบาย วางแผนการพัฒนาการท่องเที่ยว และบริหารจัดการระบบท่องเที่ยว ด้วยการ (๑) พัฒนา Model และ software อาทิ TSA, Thailand Gateway, TTCl (๒) พัฒนาระบบนำเสนอ ข้อมูล/รายงาน เช่น GIS Application ฯลฯ (๓) พัฒนาระบบ ICT อาทิ ระบบ Tourism Supply Chain Management, Smart Destination, Clever FIT และ Quick Thainess ประยุกต์ใช้เทคโนโลยีเพื่อ การบริการนักท่องเที่ยวผู้ประกอบการประชาชนโดยทั่วไปพัฒนาเทคโนโลยีใหม่ เพื่อให้บริการข้อมูล แก่ทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้องอย่างทั่วถึง Real time อาทิ ระบบสารสนเทศเพื่อการวางแผนการท่องเที่ยว และช่วยเหลือนักท่องเที่ยว Online และพัฒนาระบบ Thai Event ระบบ KM

๓.๔ กลยุทธ์ปรับปรุงกฎหมายและกลไกการบังคับใช้กฎหมายอย่างจริงจัง เนื่องจาก ปัจจุบันมีกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาส่งเสริมด้านการท่องเที่ยวหลายฉบับยังล้าสมัยไม่ทันต่อ สถานการณ์จนทำให้กลายเป็นอุปสรรคต่อการพัฒนาหรือเป็นข้อเสียเปรียบต่อประเทศคู่แข่ง ในขณะที่ บางฉบับหน่วยงานรับผิดชอบไม่สามารถบังคับใช้กฎหมายได้อย่างจริงจัง จึงควรมีมาตรการและแนว ทิศทางการดำเนินงาน ดังนี้

๓.๔.๑ ปรับปรุงกฎหมายด้านการท่องเที่ยวให้สอดคล้องกับสถานการณ์ปัจจุบันโดย การทบทวนและแก้ไขกฎหมายและกฎระเบียบที่เป็นอุปสรรคต่อการพัฒนาและบริหารจัดการ การท่องเที่ยว เช่น พระราชบัญญัตินโยบายการท่องเที่ยวแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๕๑ พระราชบัญญัติ การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย พ.ศ. ๒๕๒๒ และแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๕๐ พระราชบัญญัติ ธุรกิจนำเที่ยวและมัคคุเทศก์ พ.ศ. ๒๕๕๑ พระราชบัญญัติภาพยนตร์และวีดิทัศน์ พ.ศ. ๒๕๕๑ และ พระราชบัญญัติโรงแรม พ.ศ. ๒๕๔๗ รวมทั้งแก้ไขกฎหมายที่เป็นอุปสรรคต่อการเข้ามามีส่วนร่วม พัฒนาการท่องเที่ยวขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เป็นต้น ปรับปรุงกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับ หน่วยงานสนับสนุนการท่องเที่ยว ผลักดันให้มีการออกกฎหมายใหม่หรือกฎหมายลูกเพื่อส่งเสริมการ ท่องเที่ยว เช่น กฎหมายเกี่ยวกับมาตรฐานการท่องเที่ยวธุรกิจรถยนต์เช่า และธุรกิจการจัดประชุมและ การจัดแสดงสินค้า เป็นต้น

๓.๔.๒ การบังคับใช้กฎหมายอย่างจริงจัง โดยการปรับปรุงกลไกการควบคุมการ บังคับใช้กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว เช่น กฎหมายด้านสิ่งแวดล้อม การจัดการขยะเน่าเสีย รถทัวร์รถแท็กซี่ เป็นต้น หาวิธีการ/มาตรการจูงใจให้มีการบังคับใช้กฎหมายที่เกี่ยวข้องให้เป็นไปตาม เจตนารมณ์ของกฎหมายในทุกส่วนงานที่เกี่ยวข้อง การแต่งตั้งคณะอนุกรรมการปรับปรุงแก้ไขปัญหา การใช้กฎหมายเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวไทย และส่งเสริมและกำกับติดตามการบังคับใช้กฎหมายด้าน การท่องเที่ยวร่วมกับหน่วยงานเจ้าภาพอย่างจริงจังและต่อเนื่อง เช่น พระราชบัญญัติตรวจคนเข้าเมือง พ.ศ. ๒๕๒๒ พระราชบัญญัติอุทยานแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๐๔ พระราชบัญญัติสถานบริการ พ.ศ. ๒๕๔๖

พระราชบัญญัติสาธารณสุข พ.ศ. ๒๕๓๕ พระราชบัญญัติจัดหางานและคุ้มครองคนหางาน พ.ศ. ๒๕๓๗ พระราชบัญญัติส่งเสริมการลงทุน พ.ศ. ๒๕๓๕ พระราชบัญญัติการขนส่งทางบก พ.ศ. ๒๕๔๖ พระราชบัญญัติจราจรทางบก พ.ศ. ๒๕๔๒ พระราชบัญญัติรถยนต์ พ.ศ. ๒๕๔๗ พระราชบัญญัติการทำเรือแห่งประเทศไทย พ.ศ. ๒๕๔๓ พระราชบัญญัติการเดินเรือในน่านน้ำไทย พ.ศ. ๒๕๔๐ พระราชบัญญัติเรือไทย พ.ศ. ๒๕๔๐ พระราชบัญญัติการเดินอากาศ พ.ศ. ๒๕๔๒ และพระราชบัญญัติการทำอากาศยานแห่งประเทศไทย พ.ศ. ๒๕๓๘ เป็นต้น

๒.๓ การจัดการท่องเที่ยวชุมชนอย่างยั่งยืน (Sustainable Community-based Tourism)

๒.๓.๑ ความสำคัญของการท่องเที่ยวชุมชน^{๑๐}

อุตสาหกรรมการท่องเที่ยว นับเป็นธุรกิจการท่องเที่ยวที่สร้างรายได้เป็นเงินตราให้กับผู้ประกอบการและกระจายเข้าไปในท้องถิ่นที่เป็นแหล่งท่องเที่ยว ดังนั้นองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (อบต. เทศบาลตำบล และอบจ.) หน่วยงานราชการที่เกี่ยวข้องและรัฐบาลจึงควรมีนโยบายและแผนงานพัฒนาและส่งเสริมการท่องเที่ยวโดยเพิ่มจำนวนนักท่องเที่ยวทั้งนักท่องเที่ยวชาวไทยและนักท่องเที่ยวต่างประเทศ เพื่อเพิ่มรายได้จากการท่องเที่ยวอีกทั้งยังเป็นการเพิ่มเศรษฐกิจของท้องถิ่นโดยรวม และส่งผลต่อระบบเศรษฐกิจโดยรวมของประเทศด้วย

รายได้จากการท่องเที่ยวย่อมกระจายเข้าสู่ท้องถิ่นผู้เป็นเจ้าของแหล่งท่องเที่ยวได้ ยกตัวอย่างเช่น มีนักท่องเที่ยวมากินอาหารในพื้นที่ หรือซื้อสินค้าของที่ระลึกต่างๆ เงินจากนักท่องเที่ยวจะผ่านมือจากเจ้าของร้านไปซื้ออาหารสดผลไม้สด หรือซื้อผ้าทอ เงินเหล่านี้ย่อมกระจายไปสู่เกษตรกรผู้ผลิตอาหารและผลไม้ หรือไปสู่ช่างทอผ้าซึ่งอยู่ในท้องถิ่นได้ เป็นต้น

ดังนั้นการจัดการการท่องเที่ยวในท้องถิ่นย่อมเป็นภาระหน้าที่ของคนในท้องถิ่นจะต้องร่วมกันคิดร่วมกันทำเพื่อให้มีนักท่องเที่ยวต่างถิ่นเดินทางมาเที่ยวได้เพิ่มขึ้นตลอดทั้งปีและตลอดกาล อันเป็นการจัดการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนนั่นเอง

กระบวนการจัดการการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนนั้นมีหลายระดับ ระดับแรกก็คือ ชุมชนหรือประชาคม (Community) ผู้รับผิดชอบเป็นเจ้าของเป็นผู้ครอบครองจะต้องมีหน้าที่ มีบทบาท ดังนี้

๑) หน้าที่รับผิดชอบการท่องเที่ยวของชุมชนตามที่กฎหมายระบุ

องค์กรชุมชนหรือประชาคม (Community) หรือกลุ่มประชาชน นับเป็นองค์กรเล็กที่สุดและมีบทบาทเป็นเจ้าของท้องถิ่น เจ้าของทรัพยากรการท่องเที่ยวเจ้าของแหล่งท่องเที่ยว ต้องมีบทบาทและหน้าที่ต่อการพัฒนาและส่งเสริมการท่องเที่ยวที่ยั่งยืนร่วมกันตามรัฐธรรมนูญกำหนด บทบาทการมีส่วนร่วมของประชาชนเป็นกฎหมาย ดังนี้

รัฐธรรมนูญไทยฉบับพ.ศ. ๒๕๔๐ ระบุไว้ในหมวดที่ ๓ สิทธิและเสรีภาพของชนชาวไทย มาตราที่ ๔๖ ระบุไว้ว่า บุคคลซึ่งรวมกันเป็นชุมชนท้องถิ่นดั้งเดิมย่อมมีสิทธิอนุรักษ์และฟื้นฟูจารีตประเพณีภูมิปัญญาท้องถิ่น ศิลปะหรือวัฒนธรรมอันดีของท้องถิ่นและของชาติ และมีส่วนร่วมในการจัดการการบำรุงรักษา และการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอย่างสมดุลและยั่งยืน ทั้งนี้ตามกฎหมายบัญญัติมาตราที่ ๔๖ ระบุไว้ว่า สิทธิของบุคคลที่จะมีส่วนร่วมกับรัฐและ

^{๑๐} ศรีพร สมบุญธรรม. การพัฒนาการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน.(จุลสารการท่องเที่ยว.กรุงเทพฯ:การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย, ๒๕๓๖)

ชุมชนในการบำรุงรักษาและการได้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติและหลากหลายทางชีวภาพ และในการคุ้มครองส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อม เพื่อให้ดำรงชีพอยู่อย่างปกติและต่อเนื่องในสิ่งแวดล้อมที่จะไม่ก่อให้เกิดอันตรายต่อสุขภาพอนามัย สวัสดิภาพ หรือคุณภาพชีวิตของตนย่อมได้รับความคุ้มครอง ทั้งนี้ตามกฎหมายบัญญัติเพื่อให้การทำงานของชุมชนร่วมกับหน่วยงานอื่น ๆ มีความคล่องตัวชุมชนหรือประชาคมจะต้องเลือกผู้แทนกลุ่มหนึ่งเพื่อทำหน้าที่เป็นองค์กรชุมชนได้แก่ประธาน รองประธาน (๑-๒ ตำแหน่ง) เลขานุการและนายทะเบียนหรือสัญญาหรือสมุห์บัญชี ปฏิคมและประชาสัมพันธ์ มีการกำหนดหน้าที่ ระเบียบกติกา และรายงานต่อชุมชนในท้องถิ่นอย่างชัดเจน โปร่งใส เช่น ชุมชนสามแพร่งชุมชนท่าเตียน (เขตพระนคร กรุงเทพฯ) ชุมชนวัดเกตุการาม (อ.เมือง เชียงใหม่) ชุมชนรักษ์อัมพวา (อ.อัมพวา จ.สมุทรสงคราม) เป็นต้นเพื่อให้การทำงานของกลุ่มผู้แทนสามารถทำงานได้ควรกำหนดเงินตอบแทนเป็นเบี้ยประชุมสำหรับค่าใช้จ่ายอื่นรวมอยู่ในงบประมาณ ดำเนินการ

บทบาทขององค์กรชุมชนหรือประชาคมต่อการพัฒนา และส่งเสริมการท่องเที่ยวที่ยั่งยืนนั้นจะต้องทำงานร่วมกันกับพหุภาคีโดยร่วมเสนอความคิดและระดมความคิดเห็นในการศึกษา สถานภาพของแหล่งท่องเที่ยวและกิจกรรมการท่องเที่ยวว่ามีจุดเด่น จุดด้อย โอกาสและปัญหาอะไรบ้าง จากนั้นจึงร่วมวางแผนงาน ทั้งแก้ไขปัญหาส่งเสริมและประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยว ทำแผนปฏิบัติการทั้งแผนเฉพาะกิจแผนระยะเร่งด่วน ระยะกลาง และระยะยาว ร่วมมือกันทำงานตามแผนที่วางไว้ให้เป็นผลสำเร็จรวมทั้งร่วมลงทุนในธุรกิจท่องเที่ยวที่ได้รับการยินยอมจากชุมชน ร่วมกันประเมินผลงานเพื่อให้ประสบผลสำเร็จตามเป้าหมายที่วางไว้ด้วยกัน หรือพบปัญหาที่ต้องร่วมกันแก้ไขฟื้นฟู พัฒนาให้มีคุณภาพดีขึ้น นอกจากนี้ กลุ่มผู้แทนชุมชนต้องทำหน้าที่สร้างเครือข่ายทั้งระดับ แนวตั้งและแนวนอนด้วย

๒) ทรัพยากรการท่องเที่ยวกิจกรรมการท่องเที่ยว ที่ชุมชนเป็นเจ้าของ

หากพิจารณาทรัพยากรการท่องเที่ยวในท้องถิ่นแล้วสามารถแยกออกเป็นประเภทต่าง ๆ ได้ ๗ ประเภท คือ

(๑) แหล่งธรรมชาติที่มีความสวยงามโดดเด่นเป็นเอกลักษณ์ของท้องถิ่นเช่น ป่า เขา น้ำตก ถ้ำ ทะเล

(๒) แหล่งโบราณคดี/ แหล่งประวัติศาสตร์/ศาสนสถานที่สวยงาม

(๓) พิพิธภัณฑสถาน

(๔) งานบุญพื้นบ้าน งานประเพณีพื้นเมืองในรอบปี (๑๒ เดือน)

(๕) ภูมิปัญญาพื้นบ้านวิถีชีวิตพื้นบ้าน และการประกอบอาชีพหลักในชุมชน

(๖) ร้านอาหาร สวนเกษตรต่าง ๆ และ ฟาร์มเลี้ยงสัตว์ต่างๆ

(๗) บุคลากรในท้องถิ่นที่มีความสามารถทำงานในธุรกิจท่องเที่ยวด้านบริการอย่างมีคุณภาพในแต่ละสาขาเช่น บริการรถนำเที่ยว เรือนำเที่ยว บริการในร้านอาหาร และบริการนำเที่ยว (มัคคุเทศก์ท้องถิ่นหรือ วิทยากรในท้องถิ่น) เป็นต้น

ดังนั้น หากนำทรัพยากรการท่องเที่ยวในท้องถิ่นมาจัดรูปแบบการท่องเที่ยวก็เข้าหลักการการท่องเที่ยววิถีชีวิตชนบทแล้วสามารถจัดรูปแบบการท่องเที่ยวที่เป็นรูปแบบสากล ดังนี้

(๑) การท่องเที่ยวเชิงเกษตรหมายถึง การเดินทางท่องเที่ยวไปยังพื้นที่เกษตรกรรม สวนเกษตร วนเกษตร สวนสมุนไพรพาร์มาซูส์ตีวและเลี้ยงสัตว์ เพื่อชื่นชมความสวยงามความสำเร็จ และเพลิดเพลินในสวนเกษตร ได้ความรู้มีประสบการณ์ใหม่บนพื้นฐานความรับผิดชอบมีจิตสำนึกต่อการรักษาสภาพแวดล้อมของสถานที่แห่งนั้น

(๒) การท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ หมายถึง การเดินทางท่องเที่ยวไปยังแหล่งท่องเที่ยวทางโบราณคดีและประวัติศาสตร์เพื่อชื่นชมและเพลิดเพลินในสถานที่ท่องเที่ยวได้ความรู้มีความเข้าใจต่อประวัติศาสตร์ และโบราณคดีในท้องถิ่นบนพื้นฐานของความรับผิดชอบต่อ และมิจิตสำนึกต่อการรักษามรดกทางวัฒนธรรม และคุณค่าของสภาพแวดล้อมโดยที่ประชาคมในท้องถิ่นมีส่วนร่วมต่อการจัดการการท่องเที่ยว

(๓) การท่องเที่ยวชมวัฒนธรรมและประเพณีหมายถึงการเดินทางมาท่องเที่ยวเพื่อชมงานประเพณีต่างๆ ที่ชาวบ้านในท้องถิ่นนั้นๆ จัดขึ้นได้รับความเพลิดเพลินตื่นตาตื่นใจในสุนทรียศิลป์ เพื่อศึกษาความเชื่อการยอมรับนับถือการเคารพ พิธีกรรมต่างๆ และได้รับความรู้มีความเข้าใจต่อสภาพสังคมและวัฒนธรรมของชุมชนนั้น ๆ มีประสบการณ์ใหม่ๆเพิ่มขึ้นบนพื้นฐานของความรับผิดชอบต่อและมีจิตสำนึกต่อการรักษาสภาพแวดล้อม และมรดกทางวัฒนธรรมโดยประชาคมในท้องถิ่นมีส่วนร่วมต่อการจัดการการท่องเที่ยว

(๔) การท่องเที่ยวชมวิถีชีวิตในชนบท หมายถึงการเดินทางท่องเที่ยวในหมู่บ้านชนบทที่มีลักษณะวิถีชีวิตและผลงานสร้างสรรค์ที่มีเอกลักษณ์พิเศษมีความโดดเด่น เพื่อความเพลิดเพลิน ได้ความรู้ ดูแลสุขภาพสร้างสรรค์ และภูมิปัญญาพื้นบ้าน มีความเข้าใจในวัฒนธรรมท้องถิ่นบนพื้นฐานของความรับผิดชอบต่อและมีจิตสำนึกต่อการรักษามรดกทางวัฒนธรรมและคุณค่าของสภาพแวดล้อมโดยประชาชนในท้องถิ่นมีส่วนร่วมต่อการจัดการการท่องเที่ยว

(๕) การท่องเที่ยวเชิงสุขภาพหมายถึง การท่องเที่ยวในแหล่งธรรมชาติและแหล่งวัฒนธรรมเพื่อการพักผ่อนและเรียนรู้วิถีการรักษาสุขภาพกายและใจ ได้รับความเพลิดเพลินและสุนทรียภาพ มีความรู้ต่อการรักษาคุณค่า และคุณภาพชีวิตที่ดีมีจิตสำนึกต่อการรักษาสิ่งแวดล้อมและวัฒนธรรมท้องถิ่น โดยประชาชนในท้องถิ่นมีส่วนร่วมต่อการจัดการท่องเที่ยวที่ยั่งยืน

(๖) การท่องเที่ยวเชิงทัศนศึกษาและศาสนา หมายถึง การเดินทางเพื่อทัศนศึกษาแลกเปลี่ยนเรียนรู้จากปรัชญาทางศาสนา หากความรู้สัจธรรมแห่งชีวิต มีการฝึกทำสมาธิ เพื่อมีประสบการณ์และความรู้ใหม่เพิ่มขึ้นมีคุณค่าและคุณภาพชีวิตที่ดีเพิ่มขึ้นมีจิตสำนึกต่อการรักษาสิ่งแวดล้อมและวัฒนธรรมท้องถิ่นโดยประชาชนในท้องถิ่นมีส่วนร่วมต่อการจัดการการท่องเที่ยวที่ยั่งยืน นอกจากนี้นักท่องเที่ยวบางกลุ่มมุ่งการเรียนรู้วัฒนธรรมและภูมิปัญญาไทย เช่นการทำอาหารไทยการนวดแผนไทย รำไทย มวยไทย การช่างและงานศิลปหัตถกรรมไทยรวมถึงการเรียนรู้การบังคับช้าง และเป็นควาญช้าง เป็นต้น

(๗) การท่องเที่ยวเพื่อศึกษากลุ่มชาติพันธุ์หรือวัฒนธรรมกลุ่มน้อย หมายถึง การเดินทางท่องเที่ยวเพื่อเรียนรู้วิถีชีวิตความเป็นอยู่ วัฒนธรรมของชนกลุ่มน้อย หรือชนเผ่าต่าง ๆ เช่นหมู่บ้านชาวไทยโซ่ง หมู่บ้านผู้ไทย หมู่บ้านชาวกูย หมู่บ้านชาวกะเหรี่ยงหมู่บ้านชาวจีนฮ่อ ฯลฯ เพื่อมีประสบการณ์และความรู้ใหม่เพิ่มขึ้นมีคุณค่าและคุณภาพชีวิตที่ดีเพิ่มขึ้นมีจิตสำนึกต่อการรักษา

สิ่งแวดล้อมและวัฒนธรรมท้องถิ่น โดยประชาชนในท้องถิ่นมีส่วนร่วมต่อการจัดการการท่องเที่ยวที่ยั่งยืน

(๘) การท่องเที่ยวแบบโฮมสเตย์และฟาร์มสเตย์หมายถึงนักท่องเที่ยวกลุ่มที่ต้องการใช้ชีวิตใกล้ชิดกับครอบครัวในท้องถิ่นที่ไปเยือนเพื่อการเรียนรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นและวัฒนธรรมท้องถิ่นได้รับประสบการณ์ในชีวิตเพิ่มขึ้นโดยมีจิตสำนึกต่อการรักษาสิ่งแวดล้อมและวัฒนธรรมท้องถิ่นเป็นการจัดการท่องเที่ยวอย่างมีส่วนร่วมของชุมชนในท้องถิ่นที่ยั่งยืน

๓) วิธีจัดการการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน^{๑๑}

แนวทางจัดการการท่องเที่ยวทุกท้องถิ่นนั้น มีเป้าหมายคือหาวิธีการเพิ่มจำนวนนักท่องเที่ยวจะอย่างไรให้นักท่องเที่ยวแวะเที่ยวนานวันและใช้จ่ายเงินเพิ่มขึ้นอย่างสม่ำเสมอตลอดปี ยั่งยืนตลอดกาลนับร้อย ๆ ปีได้นั้นชุมชนผู้เป็นเจ้าของแหล่งท่องเที่ยวจะต้องมีวิธีการดังนี้

(๑) หลักการจัดการท่องเที่ยวที่ยั่งยืน มีองค์ประกอบ ๔ หลักการด้วยกันคือ

(๑.๑) การดำเนินธุรกิจท่องเที่ยวต้องคำนึงถึงขอบเขตความสามารถในการรองรับของพื้นที่ทั้งธรรมชาติ ชุมชน ขนบธรรมเนียม ประเพณีวัฒนธรรม และวิถีชีวิตความเป็นอยู่ของชุมชนต่อกิจกรรมการท่องเที่ยวควรกำหนดจำนวนนักท่องเที่ยวเข้าไปเที่ยวในแต่ละแห่งต่อคนต่อวัน

(๑.๒) ควรตระหนักถึงกิจกรรมการท่องเที่ยวที่มีผลกระทบ (ก่อปัญหาด้านลบ) ต่อชุมชนขนบธรรมเนียม วัฒนธรรมประเพณีและวิถีชีวิตความเป็นอยู่ของชุมชน (เอกลักษณ์และอัตลักษณ์)

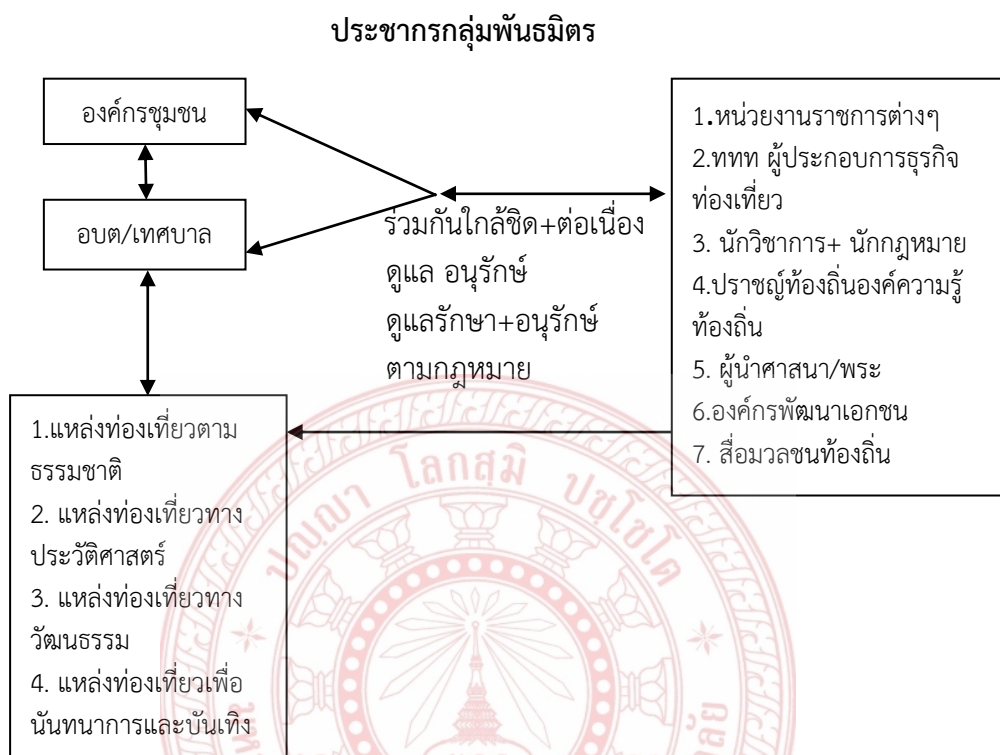
(๑.๓) การมีส่วนร่วมในกิจกรรมการท่องเที่ยว ผู้เกี่ยวข้องทั้งผู้เป็นพันธมิตรและผู้มีส่วนได้ ส่วนเสียต้องประสานการจัดการร่วมกันเพื่อลดผลกระทบต่อระบบนิเวศ ชุมชนขนบธรรมเนียม ประเพณี วัฒนธรรมและวิถีชีวิตของชุมชนต่อการท่องเที่ยว

(๑.๔) การทำธุรกิจท่องเที่ยวนั้นจะต้องคำนึงถึงการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมและวัฒนธรรมท้องถิ่นโดยการประสานงานประสานโครงการ และกำหนดแผนงาน นโยบายทางเศรษฐกิจ (เพิ่มรายได้) เพื่อให้ชุมชนมีคุณภาพชีวิตที่ดีอย่างยั่งยืน

^{๑๑} บุญเลิศ จิตตั้งวัฒนา.การพัฒนาการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน.(กรุงเทพฯ:เพชร แอนด์ ดีไซน์,๒๕๔๘).

๒.๓.๒ วิธีการขั้นตอนในการดำเนินงานพัฒนาและส่งเสริมการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน

วิธีการดำเนินงานพัฒนาและส่งเสริมการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนนั้นชุมชนควรดำเนินการตามแผนผังข้างล่างนี้ โดยมีขั้นตอน ดังนี้

ยึดหลักของความยั่งยืนทั้ง ๔ ประการในการวางแผนและจัดการวางแผนพัฒนาและส่งเสริมแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติและวัฒนธรรมนั้น องค์กรชุมชนจะต้องพูดคุยปรึกษาหารือกับผู้ที่เกี่ยวข้องร่วมกันค้นหาจุดแข็งหรือความโดดเด่นของทรัพยากรการท่องเที่ยว ค้นหาจุดอ่อนและสภาพปัญหาและแนวทางการแก้ไขปัญหา/มองหาโอกาสความเป็นไปได้ต่อการจัดการในอนาคตโดยคำนึงถึงการพัฒาที่จะเกิดผลกระทบน้อยที่สุด(มีความสมดุล)ของสภาพแวดล้อมเศรษฐกิจ สังคมและวัฒนธรรมในท้องถิ่น

กำหนดวัตถุประสงค์และเป้าหมายให้ชัดเจน การพัฒนาต้องมีความชัดเจนของการดำเนินงานเพื่อรักษาความหลากหลายทางชีวภาพคุณภาพและคุณค่าของ(สิ่งแวดล้อม สังคม วัฒนธรรมและคงไว้ในอัตลักษณ์ท้องถิ่นส่งเสริมให้นักท่องเที่ยวได้รับความรู้และมีประสบการณ์เพิ่มขึ้นทุกครั้งที่ไปเที่ยวรวมทั้งการยกระดับคุณภาพชีวิตของท้องถิ่นโดยนำธุรกิจท่องเที่ยวเป็นอาชีพเสริมอันหมายถึงประชาชนในท้องถิ่นจะต้องมีรายได้จากการท่องเที่ยวเพิ่มขึ้นมีชีวิตความเป็นอยู่ที่ดีกว่าก่อน

กำหนดผังและรูปแบบของสาธารณูปโภค และสิ่งอำนวยความสะดวกที่ไม่ก่อผลกระทบทางภูมิณีเวชและวัฒนธรรมท้องถิ่น(ไม่เป็นสิ่งที่แปลกปลอมเข้าไป)โดยใช้มาตรการเพื่อรักษาคุณภาพของสิ่งแวดล้อมและวัฒนธรรม (กำหนดจำนวนนักท่องเที่ยวและความสามารถในการรองรับของพื้นที่:

CC/ การประเมินผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม:EIA/การประเมินผลกระทบต่อสังคมSIA/การประเมินผลกระทบต่อสุขภาพ/HIA)

จัดทำแผนพัฒนาที่สอดคล้องกับแผนแม่บทของท้องถิ่นจังหวัดและภูมิภาคโดยสำรวจศักยภาพ (สถานภาพ+คุณภาพ:ความโดดเด่นความสวยงามและสุนทรียภาพ) ของแหล่งท่องเที่ยวสำรวจตลาดการท่องเที่ยวเพื่อกำหนดแผนพัฒนาแผนปฏิบัติการ(ระยะสั้นระยะกลางและระยะยาว)ให้สอดคล้องกับแผนการพัฒนาจังหวัดและแผนพัฒนาของกระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา

การพัฒนาบุคลากรต้องกำหนดแผนฯและหลักสูตรการฝึกอบรมเพื่อให้บุคลากรที่ปฏิบัติงาน(ในธุรกิจท่องเที่ยวทั้ง ๕ สาขา คือ ขนส่ง /ที่พัก/ร้านอาหาร/บริษัทนำเที่ยวและสินค้าของที่ระลึก) ต้องมีความรู้ความสามารถมีมาตรฐานการทำงานในระดับสากล โดยการฝึกอบรม การดูงาน แลกเปลี่ยนเรียนรู้ซึ่งกันและกันเพื่อนำไปสู่การบริการที่มีมาตรฐานสากล

ดำเนินการเขียนโครงการ เพื่อของบประมาณพัฒนาและส่งเสริมแหล่งท่องเที่ยวเมื่อกลุ่มผู้รับผิดชอบการเขียนโครงการเพื่อของบประมาณได้รับมติจากชุมชนต่อการวางแผนพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติและวัฒนธรรมแล้วต้องจัดเตรียมงบประมาณเพื่อใช้ในการพัฒนาการท่องเที่ยวในพื้นที่ได้จัดสิ่งอำนวยความสะดวกทางการท่องเที่ยว และได้รับผลประโยชน์อย่างเสมอภาค

การจัดการเพื่อพัฒนาและส่งเสริมการท่องเที่ยวในท้องถิ่นได้อย่างยั่งยืนนั้นประชาชนในท้องถิ่น ผู้เป็นเจ้าของแหล่งท่องเที่ยวจะต้องร่วมกันคิดร่วมทำกับทุกภาคโดยคำนึงถึงเป้าหมายต่อการพัฒนา คำนึงถึงการใช้ทรัพยากรอย่างชาญฉลาดเกิดประโยชน์สูงสุด ใช้ได้นานที่สุด มีปัญหาหรือผลกระทบน้อยที่สุดนั่นคือการจัดการการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน

๒.๓.๓ คุณสมบัติที่สำคัญของการท่องเที่ยวชุมชนของ David A. Fennell

David A. Fennell (๑๙๙๙) นักวิชาการด้านการท่องเที่ยวแห่งภาควิชาบัณฑิตการและการพักผ่อนศึกษามหาวิทยาลัยร็อก ประเทศแคนาดาได้เสนอแนวคิดการท่องเที่ยวที่ไม่ช่วงชิงการใช้ประโยชน์จากสิ่งแวดล้อมสังคม และวัฒนธรรมของชุมชนหากแต่มุ่งตอบสนองความต้องการของคนในท้องถิ่นให้มากที่สุดด้วยการใช้เทคโนโลยีในชุมชนเท่าที่จำเป็นที่สำคัญยังต้องมีการวางแผนพัฒนาการท่องเที่ยวร่วมกับคนในชุมชนอีกด้วย ข้อเสนอของ Fennell นับเป็นการเสนอแนะแนวทางใหม่ของการท่องเที่ยวที่ให้ความสำคัญต่อ "สิทธิการจัดการชุมชน" ด้วยตัวของคนในชุมชนเอง ทั้งในด้านของการวางแผนการจัดการที่รวมถึงการสร้างกระบวนการเรียนรู้ในการจัดการท่องเที่ยวการกระจายรายได้ที่เกิดจากการท่องเที่ยว อันเป็นสิ่งสำคัญของการพัฒนาการท่องเที่ยวอาจกล่าวได้ว่า ข้อเสนอแนะดังกล่าวก็คือการท่องเที่ยวชุมชน (community tourism) ที่มองเห็นสิ่งที่ชุมชนควรได้รับเพื่อแลกกับสิ่งสำคัญที่ชุมชนจะต้องเสียไปในลักษณะของการได้กับได้(win-win)ทั้งระหว่างนักท่องเที่ยว ผู้ประกอบการ รัฐและคนในชุมชน

โดย Fennell ได้เสนอคุณสมบัติที่สำคัญของการท่องเที่ยวชุมชนดังกล่าวจะต้องประกอบไปด้วย ๕ ประการได้แก่

๑) ต้องเป็นการท่องเที่ยวที่มีผลกำไรตอบแทนมายังครอบครัวของสมาชิกในชุมชนในฐานการเปิดให้เป็นที่พักอาศัยของนักท่องเที่ยวในชุมชนนั้นๆโดยไม่ต้องผ่านนายหน้าใดๆ อันจัดเป็นการสร้างรายได้ทางตรงแก่คนในชุมชน อย่างไรก็ตามแต่ละครอบครัวเจ้าของที่พักเองก็ควรได้รับการฝึกอบรมและเตรียมความพร้อมเพื่อให้พร้อมรับนักท่องเที่ยวเข้ามาพักอาศัยกับครอบครัวของตนเอง

๒) ต้องเป็นการท่องเที่ยวที่ชุมชนได้รับประโยชน์โดยรวมอย่างแท้จริงไม่ว่าจะเป็นการสร้างสาธารณูปโภคและการยกระดับความเป็นอยู่ที่ยั่งยืน "เพื่อสมาชิกในชุมชน" แต่ไม่ใช่"เพื่อนักท่องเที่ยว

๓) ต้องเป็นการท่องเที่ยวที่ไม่ก่อให้เกิดความตึงเครียดด้านสังคม และวัฒนธรรมในชุมชนอันเนื่องมาจากความพยายามนำความทันสมัยแบบตะวันตก เช่น โคคาโคลา แม็คโดนัลด์ มารีอ็อต ฯลฯ เข้ามาสู่ชุมชนเพื่ออำนวยความสะดวกแก่นักท่องเที่ยวพร้อมกับดึงสำนึกร่วมของคนในชุมชนออกไปด้วยการกลืนสมาชิกในชุมชนให้อยู่กับความทันสมัยดังกล่าวอันจะนำมาซึ่งปัญหาทางสังคมและวัฒนธรรมที่จะเกิดขึ้นตามมาอีกเป็นจำนวนมาก

๔) ต้องเป็นการท่องเที่ยวที่สร้างจิตสำนึกในการเคารพและรักษาสิ่งแวดล้อม สังคม ตลอดจนวัฒนธรรมในชุมชนให้เกิดขึ้นกับนักท่องเที่ยวตั้งแต่นั้นแม้ว่าการท่องเที่ยวบางประเภทที่พยายามตัดสินกว่าเป็นการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์หากแต่ไม่มีกิจกรรมในลักษณะของการสร้างจิตสำนึกดังกล่าวก็มีอาจกล่าวได้ว่าการท่องเที่ยวนั้นเป็นการท่องเที่ยวชุมชนโดยแท้

๕) ต้องเป็นการท่องเที่ยวที่ก่อให้เกิดความเข้าใจอันดีระหว่างประเทศทั้งในระดับนานาชาติ นานาภูมิภาคที่ล้วนอยู่ภายใต้ขนานวัฒนธรรมโดยนัยนี้การท่องเที่ยวชุมชนต้องเป็นการท่องเที่ยวที่สอนให้นักท่องเที่ยวเคารพในความหลากหลายทางชีวภาพ และวัฒนธรรมที่เกิดขึ้นในสังคมและไม่มองว่าใคร "เจริญกว่า" และใคร "ด้อยกว่า" ดังเช่นเหตุผลของนักท่องเที่ยวบางประเทศในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้เดินทางไปประเทศเพื่อนบ้านก็เพราะต้องการไปดู "ความล้าหลัง (กว่าตนเอง) เมื่อ ๓๐ ปีที่แล้ว"

ในฐานะที่ประเทศไทยเป็นหนึ่งในสมาชิกขององค์กรด้านการท่องเที่ยวแห่งภาคพื้นเอเชียแปซิฟิก (The Pacific Asia Travel Association: PATA) ซึ่งมีพันธกิจสำคัญร่วมกันระหว่างประเทศสมาชิก คือ การเพิ่มศักยภาพด้านการท่องเที่ยวในประเทศสมาชิกให้มีคุณค่าและมีคุณภาพ เพื่อดึงดูดนักท่องเที่ยวให้บรรดาประเทศสมาชิกของ PATA ที่มีกว่า ๑๐๐ ประเทศ ได้ลงนามในข้อตกลงเกี่ยวกับการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน (APEC/PATA Code for Sustainable Tourism) เพื่อเป็นการกระตุ้นเตือนและควบคุมการพัฒนาด้านการท่องเที่ยวของประเทศสมาชิก ซึ่งข้อตกลงดังกล่าวมีสาระสำคัญดังนี้

๑) อนุรักษ์สภาพแวดล้อมทางธรรมชาติระบบนิเวศและความหลากหลายทางชีวภาพ
(๑) สนับสนุนให้มีการอนุรักษ์ถิ่นแหล่งที่อยู่อาศัยของพันธุ์พืชพันธุ์สัตว์ที่อาจจะถูกกระทบกระเทือนจากกิจกรรมการท่องเที่ยว

(๒) สนับสนุนให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องมีการค้นหาพื้นที่ที่ควรค่าแก่การอนุรักษ์และกำหนดระดับในการพัฒนาเพื่อให้เหมาะสมกับพื้นที่และบริเวณใกล้เคียง

๒) ให้ความเคารพและให้การสนับสนุนขนบธรรมเนียมประเพณีและวัฒนธรรมรวมทั้งวิถีชีวิตของชุมชนท้องถิ่นโดย

(๑) มีความแน่ใจว่าในการวางแผนและดำเนินการพัฒนาการท่องเที่ยวนั้นมีความเข้าใจในขนบธรรมเนียมประเพณี วัฒนธรรมประเพณี และวัฒนธรรมท้องถิ่น รวมทั้งบทบาทของเด็กและสตรีด้วย

(๒) เปิดโอกาสให้ประชาชนท้องถิ่นมาร่วมปรึกษาหารือ ในการวางแผนการพัฒนาการท่องเที่ยวโดยเฉพาะในประเด็นที่มีผลกระทบต่อชุมชน

(๓) สนับสนุนช่วยเหลือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการค้นหาตลาดทางวัฒนธรรมที่มีคุณค่าเพื่อการอนุรักษ์ และเพื่อประเมินระดับการพัฒนาให้เหมาะสมแก่พื้นที่และบริเวณใกล้เคียง

(๔) อุดหนุนงบประมาณ เพื่อจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวและบริการที่มีคุณภาพ โดยคำนึงถึงการดำรงเอกลักษณ์และสร้างความภาคภูมิใจแก่ท้องถิ่น

๓) นำระบบการจัดการสิ่งแวดล้อมมาใช้

(๑) มั่นใจว่า มีการนำการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อมมาผนวกเป็นขั้นตอนหนึ่งในการวางแผนโครงการพัฒนาการท่องเที่ยว

(๒) สนับสนุน ให้มีการติดตามตรวจสอบด้านสิ่งแวดล้อมที่เกิดจากกิจกรรมการท่องเที่ยวอย่างสม่ำเสมอ

(๓) กำหนดนโยบายและตัวชี้วัดด้านสิ่งแวดล้อมในแหล่งท่องเที่ยว และ/หรือแนวทางการปฏิบัติด้านสิ่งแวดล้อมสำหรับทุกส่วน (sector) ที่เกี่ยวข้องในอุตสาหกรรมท่องเที่ยว

(๔) จัดตั้งองค์กรความร่วมมือ ที่รับเป็นที่ปรึกษาด้านการก่อสร้างสิ่งปลูกสร้างและการออกแบบภูมิทัศน์เพื่อวัตถุประสงค์เชิงการท่องเที่ยว

๔) สนับสนุน - ช่วยเหลือในพันธกิจการท่องเที่ยวเพื่อสิ่งแวดล้อมและวัฒนธรรม

(๑) สนับสนุนการปฏิบัติหรือกิจกรรมที่รับผิดชอบต่อสิ่งแวดล้อมในแหล่งท่องเที่ยวโดย

- ลดการปล่อยสารมลพิษและการปล่อยก๊าซเรือนกระจก
- อนุรักษ์และรักษาคุณภาพของแหล่งน้ำ
- จัดการของเสียและการใช้พลังงานอย่างมีประสิทธิภาพ
- ควบคุมระดับความดังของเสียง
- ส่งเสริมการใช้ผลิตภัณฑ์ที่ผ่านการรีไซเคิลและใช้วัสดุ ที่ย่อยสลายได้ธรรมชาติ

(๒) กระตุ้นผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการท่องเที่ยวให้ปฏิบัติตามนโยบายของท้องถิ่นภูมิภาคและของชาติ และ สนับสนุนการมีส่วนร่วมในกระบวนการวางแผน

(๓) สร้างจิตสำนึกด้านสิ่งแวดล้อมและการเห็นคุณค่าของวัฒนธรรมในทุกๆ กิจกรรม และเจ้าหน้าที่ที่รับผิดชอบต่อด้านการท่องเที่ยว

(๔) สนับสนุน / กระตุ้น ผู้ประกอบกิจการด้านการท่องเที่ยวให้เข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมที่แสดงความรับผิดชอบต่อสิ่งแวดล้อมและสังคม

(๕) สนับสนุนด้านการตลาดการท่องเที่ยวที่ช่วยสร้างจิตสำนึกด้านสิ่งแวดล้อมและวัฒนธรรมอันดีงาม

๕) ให้การศึกษา-ความรู้แก่นักท่องเที่ยวในเรื่องสิ่งแวดล้อมและวัฒนธรรม

(๑) สนับสนุนประเด็นเรื่องคุณค่าด้านสิ่งแวดล้อมและวัฒนธรรมเข้าไว้ใน การศึกษา การฝึกอบรมและการวางแผนการท่องเที่ยว

(๒) ส่งเสริมให้เกิดความพึงพอใจและความเข้าใจแก่นักท่องเที่ยว ในเรื่องความเปราะบางด้านสิ่งแวดล้อม และวัฒนธรรม โดยการให้มีข้อมูลที่ถูกต้อง และการสื่อความหมายที่เหมาะสม

(๓) ให้การสนับสนุนช่วยเหลือ การศึกษาวิจัยด้านผลกระทบทางวัฒนธรรมและสิ่งแวดล้อมที่เกิดจากการท่องเที่ยว

๖) ร่วมมือกับส่วนต่าง ๆ เพื่อให้สิ่งแวดล้อมและวัฒนธรรมมีความยั่งยืน

(๑) ร่วมมือกับบุคคลและองค์กรต่างๆ ในการร่วมกันปรับปรุงสิ่งแวดล้อมและการดำเนินงานต่างๆ เพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน รวมทั้งการจัดทำดัชนีชี้วัดและการติดตามตรวจสอบ

(๒) ปฏิบัติตามทฤษฎีสัญญาระหว่างประเทศ กฎหมายของประเทศ และท้องถิ่นที่ช่วยปกป้องสิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติ และความอ่อนไหวทางวัฒนธรรม

จะเห็นได้ว่าจริงๆแล้ว การท่องเที่ยวแบบยั่งยืน ก็คือ การเรียนรู้และใช้ทรัพยากรอย่างรู้คุณค่า แทนการท่องเที่ยวแบบพรวดพราดที่มีมาตั้งแต่ในอดีต โดยเฉพาะในเมืองไทย ที่ใช้ทรัพยากรกันแบบฟุ่มเฟือยไร้ขีดจำกัด ผมคิดว่าคงจะถึงเวลาแล้วที่จะนำเอาแนวคิดดี ๆ เหล่านี้มาเริ่มปฏิบัติกันอย่างจริงจัง ให้เป็นรูปธรรมที่มันจับต้องได้ ไม่ให้กลายเป็นทฤษฎีที่สวยงามหรือดีแต่พูด ไม่มีการลงมือปฏิบัติ

๒.๔ นโยบายและการจัดการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม

การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม เป็นการศึกษาหาความรู้ในพื้นที่หรือบริเวณที่มีคุณลักษณะที่สำคัญทางประวัติศาสตร์และวัฒนธรรม มีการบอกเล่าเรื่องราวในการพัฒนาทางสังคมและมนุษย์ผ่านทางประวัติศาสตร์อันเป็นผลเกี่ยวเนื่องกับวัฒนธรรม องค์ความรู้ และการให้คุณค่าของสังคม โดยสถาปัตยกรรมกรรมที่มีคุณค่าหรือสภาพแวดล้อมอย่างธรรมชาติ ที่สามารถแสดงออกให้เห็นถึงความสวยงามและประโยชน์ที่ได้รับจากธรรมชาติ สามารถสะท้อนให้เห็นถึงสภาพชีวิต ความเป็นอยู่ของคนในแต่ละยุคสมัยได้เป็นอย่างดี ไม่ว่าจะเป็นสภาพทางเศรษฐกิจ สังคม หรือขนบธรรมเนียมประเพณี^{๑๒}

การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมคือ การท่องเที่ยวนับเป็นอุตสาหกรรมหนึ่งที่ได้นำเอาวัฒนธรรมมาเป็นจุดขายเพื่อดึงดูดความสนใจของนักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศ โดยเฉพาะนักท่องเที่ยวชาวอเมริกันและยุโรป ที่ต่างสนใจที่จะเรียนรู้วัฒนธรรม มรดกทางประวัติศาสตร์ เยี่ยมชมงานสถาปัตยกรรม และสัมผัสวิถีชีวิต ความเป็นอยู่ของคนในประเทศนั้น โดยเฉพาะประเทศในแถบเอเชียและแอฟริกา รวมถึงชื่อของที่ระลึกที่เป็นงานหัตถกรรมผลงานฝีมือที่เกิดจากภูมิปัญญาของคนในประเทศนั้น การท่องเที่ยวในลักษณะดังกล่าวเราเรียกว่า การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม

^{๑๒} ไกรฤกษ์ ปิ่นแก้ว.ดร., **บทความวิชาการ** ภาควิชาการจัดการธุรกิจระหว่างประเทศ มหาวิทยาลัยกรุงเทพฯ, ๒๕๕๖.

๒.๔.๑ การท่องเที่ยวเชิงศิลปวัฒนธรรมประกอบด้วย^{๑๓}

๑. ประวัติศาสตร์และร่องรอยทางประวัติศาสตร์
๒. โบราณคดีและพิพิธภัณฑ์
๓. งานสถาปัตยกรรมเก่าแก่ดั้งเดิม
๔. ศิลปหัตถกรรม ประติมากรรม ภาพวาด รูปปั้นและแกะสลัก
๕. ศาสนารวมถึงพิธีกรรมต่างๆทางศาสนา
๖. ดนตรี การแสดงละคร ภาพยนตร์
๗. ภาษาและวรรณกรรม
๘. วิถีชีวิต เสื้อผ้าเครื่องแต่งกาย อาหาร
๙. ประเพณี วัฒนธรรมพื้นบ้าน เทศกาลต่างๆ
๑๐. ลักษณะงานและเทคโนโลยี ภูมิปัญญาท้องถิ่นที่นำมาใช้เฉพาะท้องถิ่น

๒.๔.๒ แบบจำลองการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม

แบบจำลองการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมจากความสำคัญและแนวคิดเบื้องต้นที่จะนำไปสู่การพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมนำมาสู่การวางแผนการจัดการ และการส่งเสริมกิจกรรมการท่องเที่ยว ตลอดจนการวางแผนกลยุทธ์การพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมให้เหมาะสมกับประเทศไทย จากการศึกษาของ Bywater (๑๙๙๓) ได้แยกประเภทนักท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมออกเป็น ๓ ประเภท^{๑๔}

๑. นักท่องเที่ยวตามแรงกระตุ้นทางวัฒนธรรม (Culturally Motivated) หมายถึง ผู้ที่เดินทางท่องเที่ยวด้วยเหตุผลทางวัฒนธรรมนักท่องเที่ยวกลุ่มนี้มีความสนใจที่จะเรียนรู้ศึกษาวัฒนธรรมและมีพฤติกรรมที่จะพักอยู่ในแหล่งท่องเที่ยวเป็นระยะเวลาสั้น

๒. นักท่องเที่ยวตามแรงบันดาลใจทางวัฒนธรรม (Culturally Inspired) หมายถึง ผู้ที่ถูกดึงดูดใจด้วยศักยภาพของแหล่งท่องเที่ยวที่เป็นที่รู้จักหรือได้รับการประชาสัมพันธ์ผ่านสื่อ รูปภาพ โดยนักท่องเที่ยวประเภทนี้จะใช้ระยะเวลาที่จะพักอยู่ในแหล่งท่องเที่ยวน้อยกว่าประเภทแรก แต่มีโอกาสที่จะเดินทางกลับมายังสถานที่ท่องเที่ยวอีกครั้งในอนาคต

๓. นักท่องเที่ยวตามแรงดึงดูดทางวัฒนธรรม (Culturally Attracted) หมายถึง ผู้ที่มีความสนใจในกิจกรรมการท่องเที่ยวที่เกิดขึ้น โดยนักท่องเที่ยวประเภทนี้จะมีระยะเวลาในการท่องเที่ยวน้อย อาจจะเป็นในลักษณะเยี่ยมชมมากกว่าการพักอาศัย

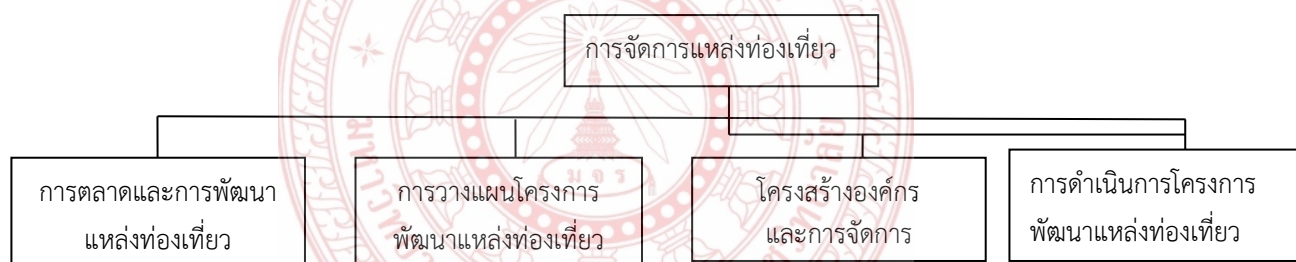
ทั้งนี้Smith (๒๐๐๓) ได้จัดประเภทและพฤติกรรมนักท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม ดังนี้

^{๑๓} บุญเลิศ จิตตั้งวัฒนา.การพัฒนาการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน.(กรุงเทพฯ:เพชร แอนด์ ดีไซน์,๒๕๔๘).

^{๑๔} กาญจนา แสงลิมสุวรรณดร และศรันยา แสงลิมสุวรรณ, “การท่องเที่ยวเชิงมรดกวัฒนธรรมอย่างยั่งยืน”, มหาวิทยาลัยกรุงเทพฯ และมหาวิทยาลัยบูรพา, ๒๕๕๕.

ประเภทนักท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม	สถานที่และกิจกรรมที่สนใจ
นักท่องเที่ยวแหล่งมรดก (Heritage Tourist)	ปราสาท พระราชวัง บ้านโบราณ แหล่งโบราณคดี
นักท่องเที่ยวศิลปะ (Arts Tourist)	อนุสาวรีย์โรงละคร การแสดงคอนเสิร์ต เทศกาล
นักท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์(Creative Tourist)	งานประเพณีถ่ายภาพ วาดภาพ เครื่องปั้น ทำอาหาร
นักท่องเที่ยววัฒนธรรมเมือง (Urban Cultural Tourist)	หัตถกรรมแหล่งประวัติศาสตร์แหล่งอุตสาหกรรม
นักท่องเที่ยววัฒนธรรมชนบท (Rural Cultural Tourist)	การท่องเที่ยวเชิงเกษตร ชุมชน ฟาร์ม พิพิธภัณฑ์
นักท่องเที่ยววัฒนธรรมภูมิปัญญาท้องถิ่น (Indigenous Cultural Tourist)	ธรรมชาติภูมิทัศน์ชาวเขา ทะเลทราย เดินป่า ศูนย์
นักท่องเที่ยววัฒนธรรมทันสมัย Popular Cultural Tourist)	วัฒนธรรม ศิลปะและหัตถกรรมสวนสนุก
	ห้างสรรพสินค้า การแสดงคอนเสิร์ตงานแข่งขันกีฬา

การแบ่งประเภท และลักษณะของนักท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมดังที่กล่าวมาข้างต้น ทำให้ทราบถึงลักษณะและความต้องการของนักท่องเที่ยว เพื่อใช้เป็นแนวทางในการกำหนดกลยุทธ์ตอบสนองความต้องการอันจะนำไปสู่การสร้างรายได้ให้แหล่งท่องเที่ยว ควบคู่ไปกับการส่งเสริมความรู้ความเข้าใจ และการรักษาวัฒนธรรมของชุมชนให้คงไว้ทั้งนี้ Garrod และ Fyall (๑๙๙๘) ได้เสนอแบบจำลองการจัดการแหล่งท่องเที่ยวเพื่อนำไปสู่การพัฒนาและส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมอย่างยั่งยืนดังแสดงโดยภาพที่ ๑

แบบจำลองการท่องเที่ยว ที่มา ganod และ fycil (๑๙๙๘)

๒.๕ องค์ความรู้เกี่ยวกับประชารัฐ

นายอนุสรณ์ ธรรมใจ ได้ให้ความหมาย ประชาธิปไตย^{๑๔} อย่างแคบในทางวิชาการหมายถึง การที่ประชาชนและรัฐร่วมมือกันในการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม อย่างรัฐบาลชุดนี้ได้รณรงค์ ประชาสัมพันธ์ “สามพลังประชารัฐเพื่อเศรษฐกิจฐานราก” ฉะนั้นแนวนโยบาย “ประชารัฐ” ของรัฐบาลนายกษ.ประยุทธ์ จันทร์โอชา ภายใต้การขับเคลื่อนของทีมเศรษฐกิจชุดใหม่ ดร.สมคิด จาตุศรีพิทักษ์ จึงหมายถึง ความร่วมมือร่วมใจของรัฐและประชาสังคมเพื่อร่วมกันแก้ปัญหาเศรษฐกิจและขับเคลื่อนการพัฒนามากกว่าจะหมายถึง “ประชารัฐ” และตามความหมายแบบกว้าง อันหมายถึง ประเทศหรือรัฐของประชาชนหากยึดตามแนวทางนี้ย่อมหมายถึงว่าเราต้องการทำให้เกิดประชาธิปไตย โดยทางเศรษฐกิจลดอำนาจการผูกขาดส่งเสริมการเปิดเสรีสนับสนุนการแข่งขันและเป็นประชาธิปไตยทางการเมือง

^{๑๔} <http://www.bangkokbiznews.com/blog/detail/๖๓๕๗๙๕> (วันที่ ๑๙ พฤษภาคม ๒๕๖๐)

ประชารัฐ คือ^{๑๖} กระบวนการพัฒนาของการทำงานแบบมีส่วนร่วมที่สามารถนำไปใช้ประโยชน์ในการทำงานในทุกระดับโดยเฉพาะเหมาะสมที่จะนำไปใช้ต่อการจัดการที่ซับซ้อน ใ้จริง มีการพัฒนาจัดการร่วมกันเป็นทั้งมิติของการบริหารจัดการและมิติของการพัฒนาความรู้

ประชารัฐเป็นการจัดการที่มีองค์ประกอบไม่ใช่การจัดการแบบ Single Organization จะเป็นไปแบบ Cross-Sector Collaboration (เป็นลักษณะของการจัดการที่ต่างออกไปจาก Collaboration ในภาคส่วนเดียวกันและมีการจัดการที่เข้มข้นมากกว่าแบบ Alliance) ที่สำคัญไปกว่านั้นอีกก็คือการบวกรวม Collaborative Governance

ประชานิยม-ประชารัฐ

	ประชานิยม	ประชารัฐ
ต่างให้ความสำคัญต่อประเด็นปัญหาที่ประชาชนประสบอยู่	เน้นการจัดการเฉพาะหน้า	เน้นการจัดการทั้งเฉพาะหน้าและระยะยาวและพัฒนาขยายผล
	ง่ายต่อการถูกใช้เป็นเครื่องมือในทางการเมืองและเชิงภาพลักษณ์	อาจจะล้มเหลวในการบริหารงาน- ความไม่ชำนาญการและไม่มีประสบการณ์ของการจัดการแบบมีส่วนร่วมและมุ่งเน้นความยั่งยืน
	เพราะจุดอ่อนหรือส่วนที่ขาดหายไปคือ Governing management	

๒.๕.๑ สังคมเสถียรภาพ กับกลไกประชารัฐที่ดี

สังคมเสถียรภาพ^{๑๗} กับกลไกประชารัฐที่ดีผู้เชี่ยวชาญจากองค์การสหประชาชาติ นอกจากนี้ ในด้านการพัฒนาระบบการบริหารงานด้านการให้บริการสาธารณสุข ได้มีการพัฒนาเป็นระบบการบริหารงานแบบแผนงาน ซึ่งเป็นการให้ความช่วยเหลือจากผู้เชี่ยวชาญจากองค์กรต่างประเทศ เป็นต้น

การพัฒนาทางการเมือง ได้มีความพยายามในการพัฒนาการเมือง เพื่อให้ได้ระบบการเมือง พรรคการเมืองและนักการเมืองที่มีคุณภาพ จากวิวัฒนาการและการพัฒนาทางการเมืองในอดีตได้ชี้ให้เห็นความพยายามของประเทศไทยในการวางรากฐานทางการเมือง ที่มีความเป็นประชาธิปไตยซึ่งเป็นส่วนหนึ่งในการสรรหา และการเปิดโอกาสให้ผู้แทนประชาชน ที่มีความชอบธรรมได้ก้าวเข้ามาบริหารประเทศ และในปัจจุบันสิ่งที่น่ายินดีคือ เริ่มจะมีกระบวนการที่อาจนำไปสู่การปฏิรูปทางการเมืองภายหลังการประกาศใช้รัฐธรรมนูญ ฉบับปี พ.ศ. ๒๕๕๐ ในด้านความพยายามใน

^{๑๖} สุนทร คุณชัยมัง.ดร. เอกสารการนำเสนอต่อ “คณะอนุกรรมการด้านการเมือง”

คณะกรรมการการเมือง สภานิติบัญญัติ, ประจำปีสำนักนายกรัฐมนตรี, ๒๑ มีนาคม ๒๕๕๙, หน้า ๒๐-๒๑.

^{๑๗} อรพินท์ สฟโชคชัย.ดร. , “สังคมเสถียรภาพ กับ กลไกประชารัฐที่ดี” ผู้อำนวยการวิจัยกระบวนการมีส่วนร่วมในการพัฒนา, ฝ่ายการวิจัยทรัพยากรมนุษย์และพัฒนาสังคม สถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย.

การพัฒนาาระบบราชการ ได้จัดตั้งกองพัฒนาระบบการบริหารและองค์กร (Organization and Management) เพื่อพัฒนากลไกของ หน่วยราชการให้มีประสิทธิภาพ และการตั้งกองประเมินผล (Evaluation Division) เพื่อวัดผลการดำเนินงานของหน่วยงานราชการขึ้นในสำนักงบประมาณ

ในด้านความพยายามในการสร้างกลไกการตรวจสอบการทำงานของหน่วยราชการในยุคต่อๆ มา เช่น การตั้งคณะกรรมการปราบปรามการทุจริตและประพฤติมิชอบ (ปปป.) การตั้งหน่วยงานที่ดำเนินการตรวจสอบด้านการเงินการคลัง เช่น กรมบัญชีกลางและสำนักงานตรวจเงินแผ่นดินเป็นกลไกในการตรวจสอบและสร้างความชอบธรรม ของระบบราชการ เป็นต้น

ในยุคต่อมา งานด้านการปฏิรูประบบราชการที่เน้นการปรับเปลี่ยนทั้งระบบได้รับความสนใจและมีการดำเนินงานมาโดยตลอด แม้ว่าในช่วงที่ผ่านมาจะไม่ใคร่มีความต่อเนื่อง โดยรัฐบาลได้ตั้งคณะกรรมการปฏิรูประบบราชการหลายยุคหลายสมัย มีการศึกษาที่ได้รับการสนับสนุนจากประเทศพัฒนาแล้วต่างๆ และจากองค์การสหประชาชาติ ในปัจจุบัน ประเทศไทยยังคงดำเนินการด้านการปฏิรูประบบราชการในรูปของคณะกรรมการระดับชาติ เพื่อกำหนดทิศทางการปฏิรูประบบราชการ

แม้ว่าประเทศไทยได้ใช้ความพยายามอย่างต่อเนื่องในการสร้างการพัฒนากลไกของภาครัฐ ให้เป็นกลไกที่ดีดังที่ได้กล่าวเป็นตัวอย่างข้างต้น เป็นที่น่าสังเกตว่า การดำเนินงานที่ผ่านมาในอดีต มักจะเน้นการสร้างประสิทธิภาพของระบบราชการเป็นส่วนใหญ่ ซึ่งก็นับว่ายังไม่สามารถสร้างกฎเกณฑ์และกลไกที่นำไปสู่ การมีกลไกประชารัฐที่ดี ตามความหมายของสากลที่ได้กล่าวมาข้างต้น

ผลจากความอ่อนแอของกลไกประชารัฐในสังคมไทยส่วนหนึ่งคงมาจากการละเลยงานด้านการพัฒนาคนอย่างจริงจังในอดีต ซึ่งนโยบายการพัฒนาคนนี้ เพิ่งมีการตื่นตัวและบรรจุไว้ในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ ๘ ปัญหาที่สะสมนี้เมื่อประกอบกับความอ่อนแอขององค์กรต่างๆ ปัญหาทางการเมือง ความเสื่อมโทรมของ Technocrats และองค์กรราชการ ก็ให้เห็นได้ว่าวิกฤติการณ์ทางเศรษฐกิจ สังคม และการเมืองที่ประเทศไทยกำลังประสบในปัจจุบัน เป็นภาวะที่ประเทศกำลังขาดกลไกประชารัฐที่ดี เพราะหากวิเคราะห์จากสถานการณ์ภายในก็จะเห็นว่า ที่ผ่านมามีสังคมไทยมีลักษณะและอาการหลายส่วนที่แสดงถึงการมี Bad Governance อย่างชัดเจน ซึ่งคงกล่าวได้ว่าภาวะการขาดกลไกประชารัฐที่ดีที่สะสมมานาน ภาวะนี้คงเป็นปัจจัยหนึ่งซึ่งซ้ำเติมให้เศรษฐกิจถดถอย และสังคมไทยเข้าสู่ วิกฤติอย่างรวดเร็วในช่วงหลายเดือนที่ผ่านมา ดังผลการศึกษาต่างๆ ที่ได้วิเคราะห์แล้วข้างต้น

เมื่อหันมาดูปัญหาที่สังคมไทยประสบในปัจจุบัน พบว่าภาวะวิกฤติทางเศรษฐกิจของไทยที่เกิดขึ้นในช่วงปี ๒๕๔๐ มิได้เกิดหรือเป็นผลจากการวิกฤติหรือการชะลอตัว ของเศรษฐกิจโลกดังเช่นที่เคยเกิดมาในอดีต เพราะจากรายงานเศรษฐกิจโลกปรากฏว่าโดยภาพรวมของเศรษฐกิจโลกปีนั้นคาดว่า จะดีขึ้นไม่ว่าจะเป็นเศรษฐกิจของสหรัฐอเมริกา อังกฤษ และเยอรมัน เป็นต้น นักเศรษฐศาสตร์กล่าวว่า ปัญหาของไทยเป็นปัญหาที่มาจากกลไก และการบริหารจัดการเศรษฐกิจซึ่งเป็นปัจจัยภายในประเทศเอง โดยวิเคราะห์ว่าปัญหาเศรษฐกิจฟองสบู่ของไทยนั้น เกิดจากการดำเนินนโยบาย และการประกอบกิจกรรมทางการเงิน ตลอดจนกิจกรรมทางเศรษฐกิจอื่นๆ ที่ผิดพลาดมาอย่างต่อเนื่อง ซึ่งนับว่าเป็นความผิดพลาดที่ทุกฝ่ายในสังคมได้มีส่วนร่วมไม่มากนักน้อย เช่น

ภาคธุรกิจ

มีการกู้เงินจากต่างประเทศอย่างไ้วินัย ทำให้ปริมาณเงินกู้หลังไหลเข้ามาในประเทศ จำนวนมหาศาล โดยนำเงินกู้ระยะสั้นมาลงทุนในกิจกรรม ที่ได้ผลตอบแทนระยะยาว มีการลงทุนใน ธุรกิจอสังหาริมทรัพย์มากเกินความต้องการของตลาด โดยปราศจากมาตรการในการดูแลควบคุม การปล่อยกู้ในธุรกิจเช่าซื้อเป็นจำนวนมาก เมื่อเกิดภาวะเศรษฐกิจซบเซากลุ่มบริษัทเงินทุนต่างๆ ก็พลอยเดือดร้อน ซึ่งในส่วนย่อยก็จะได้เห็นว่า Corporate Governance ภายในองค์กรเอกชนเองก็ยังมีล้มเหลว ทำให้บรรดาผู้ให้กู้ทั้งภายในและภายนอกประเทศขาดความเชื่อมั่น

ภาครัฐราชการ

ที่ผ่านมาหลายหน่วยงานมีการใช้จ่ายงบประมาณอย่างฟุ่มเฟือย มีการขยายขอบเขตการดำเนินงาน รวมทั้งการลงทุนในโครงการต่างๆ ที่เป็นโครงการขนาดใหญ่ (Mega Project) อย่างไรก็ดีทิศทางและขาดวินัย ไม่มีความโปร่งใส และอาจไม่สุจริต สถาบันที่กำกับดูแลด้านการเงิน ดำเนินนโยบายทางการเงินการคลังผิดพลาด ล่าช้า เช่น การตรึงอัตราแลกเปลี่ยนระบบตะกร้าเงินนานเกินไป การดำเนินนโยบายโอ้อุ้มสถาบันการเงินต่างๆ และการทุ่มเงินเข้าต่อสู้ปกป้องค่าเงินบาทจากนักเก็งกำไรจนทำให้เงินทุนสำรองระหว่างประเทศของไทยลดลง จนถึงระดับที่เป็นอันตราย ๕ ข้าราชการและระบบราชการขาดการพัฒนาและปรับปรุงให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงของสภาพแวดล้อมภายนอก และที่สำคัญทั้งข้าราชการและนักการเมือง ขาดความตระหนักในพันธะความรับผิดชอบต่อสาธารณะอย่างจริงจัง Technocrats ในภาครัฐราชการซึ่งเคยเป็นแกนนำในการบริหาร เศรษฐกิจมหภาคอ่อนแอ ขาดเอกภาพ หรือไร้ศักยภาพ ในการเข้าควบคุม แก้ไขและป้องกันวิกฤติต่างๆ ในบางกรณียังร่วมมือกับนักการเมืองในการแสวงหาผลประโยชน์ร่วมกัน

ภาคประชาชน

ขาดวินัยและความรู้ในการอดออมอย่างจริงจังและต่อเนื่อง มีการลงทุนเก็งกำไรในธุรกิจที่มีความเสี่ยงสูง และโดยภาพรวมไม่ได้ให้ผลตอบแทนที่คุ้มค่า เช่น การลงทุนเก็งกำไรในตลาดหุ้น และการเก็งกำไรในธุรกิจอสังหาริมทรัพย์ เป็นต้น มีการใช้จ่ายเกินตัวฟุ่มเฟือย โดยไม่คำนึงถึงผลกระทบต่อประเทศชาติโดยรวม ซึ่งถูกปลูกฝังเป็นค่านิยมในการชื่นชมการใช้ชีวิตอย่างหรูหราเกินฐานะ ยอมเป็นหนี้เป็นสิน ตลอดจนมีค่านิยมและมีการแข่งขันการใช้สินค้าราคาแพงขาดสติในภาวะคับขัน ซึ่งรวมถึงภาพการเทขายหลักทรัพย์ในตลาดหุ้น ภาพการณ์ถอนเงินจากสถาบันการเงิน และการแห่ซื้อสินค้าเพื่อการกักตุน วิกฤติทางเศรษฐกิจครั้งนี้ใหญ่โตและยุ่งยากกว่าวิกฤติที่ประเทศไทยเคยผ่านมา เพราะปัจจุบันเศรษฐกิจของประเทศมีขนาดใหญ่ กว่าในสมัยก่อนๆ ที่ประเทศไทยเคยประสบ และสามารถฟันฝ่าวิกฤติเศรษฐกิจได้หลายครั้ง เช่น วิกฤติเศรษฐกิจในช่วงปี ๒๕๒๗ ผลิตภัณฑ์มวลรวม (Gross Domestic Product, GDP) ของประเทศมีมูลค่าเพียง ๑.๑๓ ล้านล้านบาท ในขณะที่ปี ๒๕๓๙ มีมูลค่า ๔.๖๖ ล้านล้านบาท งบประมาณแผ่นดินปี ๒๕๒๗ เป็นจำนวน ๑๙๒,๐๐๐ ล้านบาท เพิ่มเป็น ๘๔๓,๒๐๐ ล้านบาท และมีประชากรเพิ่มขึ้นเกือบ ๑๐ ล้านคน คือ มีประชากรเพียง ๕๐.๕ ล้านคน ในปี ๒๕๒๗ เพิ่มเป็น ๖๐.๑ ล้านคน ในปี ๒๕๓๙ ดังนั้น ปัญหาเศรษฐกิจที่เกิดขึ้นครั้งนี้ จึงเป็นปัญหาที่ซับซ้อนกว่าในอดีตหลายเท่า เนื่องมาจากมีปัจจัยและเงื่อนไขภายนอกและภายในหลายประการที่เข้ามาเกี่ยวข้อง ไม่ว่าจะเป็นความเชื่อมั่น ของนักลงทุนในประเทศ ภาวะอุตสาหกรรมชะลอตัว ความมั่นใจของผู้ให้กู้ต่างชาติ การเก็งกำไรของนักค้าเงินตราข้ามชาติ และอัตราแลกเปลี่ยนเงิน

บาทผันผวน เป็นต้น สิ่งที่สำคัญ คือ เรายังขาดกลไกและเครื่องมือในการแก้ไขปัญหาต่างๆ ที่มีประสิทธิผล และยังขาดบุคลากรที่จะเข้าแก้ไขปัญหาได้อย่างมีประสิทธิภาพ

การแก้ปัญหาวิกฤติเศรษฐกิจเป็นเรื่องที่มีปัญหาการเมืองแอบแฝงอยู่ มีการแบ่งพรรคแบ่งพวก ดูแลผลประโยชน์พวกพ้อง และที่สำคัญขาดความเป็นเอกภาพ ในการตัดสินใจ เพราะปัจจุบันโครงสร้างทางการเมืองยังไม่เอื้ออำนวยให้การบริหารงาน โดยเฉพาะการบริหารเศรษฐกิจมหภาคและการจัดการด้านการเงินการคลังเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ มีความแข็งแกร่ง และเป็นเอกภาพ ระบบปัจจุบันยังเปิดโอกาสให้การเมืองเข้าแทรกแซงการบริหารประเทศได้ในทุกระดับทุกองค์กร และระบบการบริหารงานของนักการเมืองและข้าราชการขาดความโปร่งใสที่แท้จริงซึ่งสาธารณชนไม่สามารถตรวจสอบได้

ในอดีต องค์ประกอบส่วนหนึ่งของกลไกประเทศไทยโดยเฉพาะข้าราชการในกลุ่ม Technocrats เคยเป็นแกนนำที่ดีของสังคม เพราะภาคธุรกิจเอกชนในยุคต้นๆ ไม่มีความสำคัญ เป็นธุรกิจครอบครัวหรือต่างชาติ และสังคมไทยมีกลุ่มผู้มีการศึกษาและขุนนางได้ผันตัวเองจากผู้ปกครองและกลุ่มผู้นำของสังคม (Elite) มาเข้ารับราชการ เราจึงมีบุคคลที่มีความรู้ความสามารถช่วยบริหารประเทศให้รอดพ้นมาได้ยุคหนึ่ง แต่ปัจจุบันในขณะที่เศรษฐกิจสังคมและการเมืองภายนอกมีการเปลี่ยนแปลง อย่างรวดเร็วกลายเป็นสังคมข่าวสารที่ไร้พรมแดน ภาคธุรกิจเอกชนขยายตัว มีการพัฒนาและใช้เทคโนโลยีทั้งการดำเนินงานและการบริหารงานที่ทันสมัย แต่กลไกของภาคราชการปรับตัวได้ช้ากว่า และในบางเรื่องบางส่วนยังไม่มีปรับตัว ระบบโครงสร้างราชการของไทยจึงเป็นระบบเก่าแก่ เริ่มมีความเสื่อมโทรม และมีปัญหาสะสมตามลักษณะปกติขององค์กรเก่าแก่โดยทั่วไป เช่น ระบบการให้ผลตอบแทนและระบบการจูงใจบุคลากรล้าหลังและค่าตอบแทนต่ำกว่าภาคเอกชน ทำให้ภาครัฐขาดบุคลากรที่มีความสามารถ มีสมรรถภาพและมีคุณภาพ ข้าราชการและระบบราชการทำงานภายใต้กรอบระเบียบที่รัดกุม ข้าราชการเป็นจำนวนมาก ยังขาดจิตสำนึกในการให้บริการสาธารณะ และขาดจริยธรรม ซึ่งนำไปสู่ปัญหาทุจริตคอร์รัปชันในวงราชการอย่างกว้างขวาง เมื่อแกนนำของภาครัฐ ทั้งในส่วนของระบบราชการ (Technocrats) และรัฐบาลอ่อนแอไร้ประสิทธิภาพและขาดความโปร่งใส การจัดการเพื่อแก้ไขวิกฤติจึงสับสน ขาดทิศทางที่ชัดเจน และไม่มีเอกภาพทั้งการดำเนินงานและการตัดสินใจ ซึ่งยิ่งทำให้นักลงทุนและสาธารณชนขาดความเชื่อมั่นและศรัทธา

ตั้งแต่เกิดปัญหาวิกฤติ ทุกฝ่ายรวมทั้งรัฐบาลสมัยพลเอกชวลิต ยงใจยุทธ ได้เร่งหามาตรการแก้ไขวิกฤติเฉพาะหน้า แต่ที่ผ่านมามีการดำเนินงานไม่ค่อยได้ผลนัก ในทางตรงข้ามสถานการณ์กลับเลวร้ายลงทุกขณะ ผลกระทบจากเศรษฐกิจตกต่ำมีให้เห็นชัดเจนและประชาชนทุกภาคส่วนได้รับความเดือดร้อน อันเกิดจากภาวะสินค้าราคาแพง และค่าครองชีพพุ่งสูงขึ้น ซึ่งเป็นผลมาจากการขึ้นราคาน้ำมัน โรงงานอุตสาหกรรมและธุรกิจต่างๆ ชะลอตัวหรือปิดกิจการ เกิดภาวะการว่างงาน ครอบครัวขาดรายได้ และแรงงานย้ายถิ่นกลับเข้าสู่ภาคชนบท และข้อมูลที่น่าวิตก คือนักวิชาการและนักเศรษฐศาสตร์เห็นตรงกันว่า การกู้สถานภาพทางเศรษฐกิจไทยให้กลับดีเหมือนในอดีต คงต้องใช้เวลาอีกระยะหนึ่งและอาจจะใช้เวลามากกว่าที่คาดไว้ สิ่งที่สังคมไทยคงหนีไม่พ้น คือผลกระทบจากภาวะเศรษฐกิจตกต่ำที่จะทวีรุนแรงมากขึ้นในช่วงปี ๒๕๔๑ และปัญหาทางเศรษฐกิจจะกระตุ้นให้เกิดปัญหาสังคมอื่นๆ ตามมาอีกมาก เช่น ปัญหาอาชญากรรม ปัญหาครอบครัว ปัญหาความยากจน ปัญหาการศึกษา และปัญหาอื่นๆ

ในช่วงปี ๒๕๔๐ เกือบทั้งปี ประเทศไทยวนเวียนท่ามกลางกระแสวิกฤติที่มีสภาพเลวร้ายลงทุกวัน จนในที่สุดทางออกเพื่อแก้ไขปัญหาวิกฤติเศรษฐกิจที่รัฐบาล ภายใต้การนำของพลเอกชวลิต ยงใจยุทธ ได้ตัดสินใจคือ การเจรจาขอความช่วยเหลือทางการเงินจาก IMF ซึ่งต่อมาธนาคารแห่งประเทศไทยและกระทรวงการคลัง ได้ลงนามกู้เงินจำนวน ๑๗.๒ พันล้านดอลลาร์สหรัฐฯ จาก IMF เมื่อวันที่ ๒๑ สิงหาคม ๒๕๔๐๘ เพื่อนำเงินมากู้วิกฤติทางเศรษฐกิจในครั้งนี้ และก็เป็นที่คาดไว้คือ IMF ได้ตกลงให้ความช่วยเหลือเพื่อฟื้นฟูเศรษฐกิจ โดยได้มีการกำหนดเงื่อนไขให้รัฐบาลไทยปฏิบัติตามหลายประการ และเป็นไปตามที่คาดคือได้รวมถึงการตั้งเงื่อนไข ในการปฏิรูประบบราชการซึ่งเป็นกลไกส่วนหนึ่งของกลไกประชารัฐ อันเป็นแนวทางที่ IMF เชื่อว่าจะเป็นวิถีทางหนึ่งในการวางรากฐานในการสร้าง Good Governance โดยมาจากประสบการณ์ที่ IMF ได้ทำงานร่วมกับประเทศผู้กู้อื่นๆ ในประเด็นการจัดบทบาทของภาครัฐให้เหมาะสมในสังคม ซึ่งรวมถึงการกระจายอำนาจหน้าที่ ให้แก่องค์กรระดับท้องถิ่น การสร้างระบบการตรวจสอบที่เน้นความโปร่งใส การมีส่วนร่วมของสาธารณชน เพื่อป้องกันและปราบปรามการทุจริต คอร์รัปชันในวงราชการและการเมือง และการพัฒนาประสิทธิภาพ ซึ่งรวมถึงการลดขนาดของหน่วยงานราชการและการปรับปรุงบริการสาธารณะในรูปแบบต่างๆ ตั้งแต่การถ่ายโอนกิจการให้เอกชน เพื่อลดภาระการขาดทุนและเพิ่มการแข่งขัน เป็นต้น

การที่เรื่องนี้เป็นเงื่อนไขหนึ่งของ IMF ซึ่งรัฐบาลไทยได้ให้สัญญาแล้วว่า จะดูแลปรับปรุง ก็คงเป็นที่ชัดเจนว่าส่วนหนึ่งของวิกฤติเศรษฐกิจครั้งนี้มาจากการที่เรามี Bad Governance หรือ กลไกประชารัฐของไทยนั้นยังมีปัญหา สำหรับประเทศไทย การพัฒนากลไกประชารัฐที่ดีนั้นเป็นสิ่งจำเป็น และต้องให้ความสนใจ ซึ่งคงไม่ใช่ประเด็นที่จะตอบสนองความต้องการของ IMF เท่านั้น แต่เป็นการดำเนินการเพื่ออกบ่งชี้ชาติ เพราะกลไกประชารัฐที่ดีเป็นเรื่องของคนไทย ในชาติจะต้องร่วมแรงร่วมใจกันสร้างขึ้น มา จากรากฐานการยอมรับและการมีส่วนร่วมของทุกส่วนในสังคมอย่างจริงจัง เมื่อเรามีกลไกประชารัฐที่ดี ก็คงจะช่วยย่นระยะเวลาการกอบกู้วิกฤติครั้งนี้ให้สั้นลง และประเทศไทยก็จะสามารถหลุดพ้นจากพันธะของ IMF ได้ในเวลาเร็ว สิ่งที่สำคัญนอกเหนือจาก การกู้วิกฤติคือจะเป็นการวางรากฐานการพัฒนาที่ยั่งยืนสำหรับสังคมไทยให้เป็นสังคมเสถียรภาพ

ในภาวะที่ประเทศยังขาดกลไกประชารัฐที่ดี หนทางในการกู้สถานการณ์ครั้งนี้ให้กลับพลิกฟื้นสู่เศรษฐกิจและสังคมที่เสถียรภาพดังเดิม คงต้องมีการรวมพลังจาก คนในชาติอย่างมหาศาลเพื่อร่วมผลักดันและพัฒนากลไกประชารัฐที่ดีสำหรับสังคมไทย พลังการพัฒนาจะเกิดได้เมื่อคนในชาติเข้าใจความหมาย หลักการและ ความสำคัญของการมีกลไกประชารัฐที่ดี และมีกรร่วมแรงร่วมใจกัน ในการผลักดันและร่วมสร้างกลไกประชารัฐที่ดี

ดังนั้น ทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องรวมทั้งประชาชนในชาติคงต้องหันมาให้ความสำคัญในการศึกษาประเด็นนี้ให้เข้าใจชัดเจน เพื่อนำไปสู่การดำเนินงานอย่างถูกต้อง เพราะการที่จะสร้างกลไกประชารัฐที่ดีนั้นมีความหมายที่ล้าลึก และมีปัจจัยที่มากกว่าการปรับปรุงหรือปฏิรูประบบราชการให้สามารถดำเนินงานอย่างมีประสิทธิภาพ และประสิทธิผล อย่างที่เราเคยถือปฏิบัติเท่านั้น

นอกจากนี้จะต้องมีการดำเนินงานด้านนี้อย่างจริงจังและต่อเนื่อง โดยเริ่มจากการวิเคราะห์เพื่อหาคำตอบว่า สำหรับสังคมไทย การพัฒนาในส่วนที่เรียกว่า “กลไกประชารัฐที่ดี” ตามความหมายสากลที่เป็นที่ยอมรับอย่างกว้างขวางนี้ จะเหมาะสมกับสังคมไทยมากน้อยเพียงใด ในปัจจุบันประเทศ

ได้ดำเนินการอะไรไปแล้วบ้าง มีส่วนใดบ้าง ที่ยังไม่สมบูรณ์ มีส่วนใดบ้างที่ต้องแก้ไข ใครบ้างที่ควรร่วมรับผิดชอบ และควรดำเนินการอย่างไรเพื่อให้เกิดการยอมรับ เข้าใจ และถือปฏิบัติกันในสังคม

๒.๕.๒ ยุทธศาสตร์“ประชารัฐ” คือ อะไร ^{๑๘}

๑. คำว่า “ประชารัฐ” ที่ พล.อ.ประยุทธ์ จันทร์โอชา นายกรัฐมนตรีพูดถึงบ่อยๆ คืออะไร? คำว่า “ประชารัฐ” หรือคำว่า “ประชา” รวมกับคำว่า “รัฐ” นั้น มาจากเนื้อเพลงชาติไทยที่เราขับร้องหรือได้ยินกันทุกวัน ซึ่งมีใจความว่า

“... ประเทศไทยรวมเลือดเนื้อชาติเชื้อไทย เป็นประชารัฐ ไผทของไทยทุกส่วน อยู่ดำรงคงไว้ได้ทั้งมวล ด้วยไทยล้วนหมาย รักสามัคคี ...”

ซึ่งนายกรัฐมนตรีได้นำมากำหนดเป็นยุทธศาสตร์ “ประชารัฐ” เพื่อให้ส่วนราชการต่างๆ ใช้เป็นแนวทางในการขับเคลื่อนประเทศไทยให้เกิดความสงบเรียบร้อย เกิดความสามัคคี และสร้างการพัฒนาประเทศไทยให้มีความเข้มแข็ง มั่นคง มั่งคั่งอย่างยั่งยืนได้จริง ตามเนื้อหาสาระของเพลงชาติไทยที่มีมานานแล้ว และนายกรัฐมนตรีได้ขยายความให้ชัดเจนด้วยว่า “เป็นการร่วมมือกันในการสร้างสรรค์ สร้างพลังในการทำความดีให้ประเทศชาติ ไม่ใช่เพื่อตนเอง หรือข้าราชการ แต่ทำเพื่อประชาชนทุกคน คำมั่นสัญญานี้ไม่ใช่นโยบายหาเสียง แต่ถือเป็นสัญญาระหว่างรัฐและประชาชน ที่จะร่วมมือแก้ไขปัญหหรือแก้ไขความผิดพลาดในอดีตทั้งหมดให้ได้ โดยความร่วมมือกัน

๒. ยุทธศาสตร์ “ประชารัฐ” คือ อะไร? กำหนดไว้อย่างไรบ้าง? ยุทธศาสตร์ “ประชารัฐ” คือ การรวมเอาพลังทุกภาคส่วน ไม่ว่าจะอยู่ในภาคประชาชน ภาคธุรกิจ หรือภาครัฐ มาใช้ โดยมองบนพื้นฐานว่า “คนไทยทุกคน ก็คือ ประชาชนของชาติ” ซึ่งถือเป็นพลังอำนาจที่สำคัญในการแก้ไขปัญหา ในการเปลี่ยนแปลงหรือการปฏิรูป และการพัฒนาประเทศในทุกมิติและทุกด้านอย่างยั่งยืน โดยการดำเนินการตามยุทธศาสตร์ “ประชารัฐ” แบ่งได้เป็น ๒ ยุทธศาสตร์ย่อย คือ

๑) “รัฐบาล” กับ “ประชาชน” : โดย “รัฐ” หรือรัฐบาล

จะเป็นผู้อำนวยความสะดวก สนับสนุน และเปิดช่องทางให้ “ประชา” หรือภาคเอกชนและประชาชนทั่วไป เข้ามามีส่วนร่วมตามกระบวนการประชาธิปไตย เพื่อให้ประชาชนเข้าใจการบริหารงานของรัฐบาลในเรื่องต่างๆ และไม่สร้างความขัดแย้งให้เกิดขึ้นระหว่างประชาชนกับรัฐบาล

๒) “ประชาชน” กับ “เจ้าหน้าที่รัฐ” คือ การทำงาน

ร่วมกันของประชาชนและเจ้าหน้าที่รัฐเพื่อการพัฒนาอย่างยั่งยืน โดยการสร้าง “เครือข่ายประชารัฐ” ในทุกด้าน ซึ่งจะเป็นกลไกสำคัญที่เชื่อมโยงและเสริมสร้างการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนเข้าด้วยกัน อันเป็นแนวทางการบริหารราชการแผ่นดินของรัฐบาลปัจจุบัน เพื่อให้การบริหารจัดการงบประมาณของรัฐมีประสิทธิภาพ เกิดความคุ้มค่า และเกิดประโยชน์สูงสุด ทั้งต่อการพัฒนาประเทศ การพัฒนาชุมชน และการพัฒนาสิทธิและสวัสดิการของรัฐเพื่อยกระดับคุณภาพชีวิตประชาชน ไม่ให้เกิดปัญหาความเหลื่อมล้ำในสังคมเช่นที่ผ่านมา

สำหรับหัวใจสำคัญของยุทธศาสตร์ “ประชารัฐ” คือ การเสริมสร้างการมีส่วนร่วมของประชาชนทุกคน เนื่องจากการแก้ปัญหา การปฏิรูป และการพัฒนาประเทศในทุกๆ ด้าน จะสำเร็จหรือเห็นผลเป็นรูปธรรมไม่ได้เลย หากขาดซึ่งความร่วมมือร่วมใจและการมีส่วนร่วมระหว่างประชาชน เจ้าหน้าที่รัฐ และรัฐบาล

^{๑๘} <https://popwandee.blogspot.com> > Social.(วันที่ ๑๙ พฤษภาคม ๒๕๖๐)

๓) ประชาชนจะได้ประโยชน์อะไรจากยุทธศาสตร์ “ประชารัฐ”? จากเป้าหมายในอนาคตของยุทธศาสตร์ “ประชารัฐ” เมื่อ “ประชาชน” และ “รัฐ” ได้ทำงานร่วมกันแล้ว จะก่อให้เกิดความเข้มแข็งและความมั่นคงของประเทศในด้านต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นด้านเศรษฐกิจ การท่องเที่ยว หรือการบังคับใช้กฎหมายที่มีประสิทธิภาพ อันจะนำมาซึ่งความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน รวมถึงโอกาสในการเข้าถึงหรือได้รับสิทธิและสวัสดิการของรัฐอย่างเท่าเทียมและเป็นธรรม ใต้เกิดปัญหาความเหลื่อมล้ำในสังคมเหมือนในอดีต ซึ่งผลลัพธ์ที่ได้นั้นจะส่งผลดีต่อการยกระดับคุณภาพชีวิตและรายได้ของประชาชนทุกคนทั้งในทางตรงและทางอ้อม

๔) ประชาชนจะสามารถมีส่วนร่วมในยุทธศาสตร์ “ประชารัฐ” ได้อย่างไร ประชาชนทุกคนสามารถมีส่วนร่วมในการพัฒนาประเทศตามยุทธศาสตร์ “ประชารัฐ” ได้ง่าย ๆ โดยเริ่มได้ที่ตัวเอง เช่น

๑. การติดตามทำความเข้าใจในนโยบายและแนวทางการแก้ปัญหาของรัฐบาลและหน่วยงานของรัฐ

๒. การเข้ามามีส่วนร่วมในการเสนอความคิดเห็นหรือให้ข้อเสนอแนะที่สร้างสรรค์และเป็นประโยชน์ต่อการแก้ปัญหาในด้านต่างๆ ผ่านเวทีหรือช่องทางที่ถูกต้อง เหมาะสม ซึ่งรัฐบาลและหน่วยงานต่างๆ ได้เปิดไว้จำนวนมาก

๓. การเคารพและปฏิบัติตามกฎหมายเพื่อความสงบเรียบร้อยของชุมชนและสังคมส่วนรวม

๔. การเรียนรู้สิทธิและหน้าที่ของตนในฐานะพลเมือง และการเคารพสิทธิของผู้อื่นอย่างเท่าเทียม

๕. การมีจิตสำนึกในการช่วยเหลือและเอื้อเฟื้อต่อผู้อื่นที่ด้อยโอกาส ต่อชุมชน ต่อสังคม และประเทศชาติทำยนี้ ขอยืนยันว่ายุทธศาสตร์ “ประชารัฐ” ไม่ใช่ในนโยบาย “ประชานิยม” เพราะประชานิยมเป็นสิ่งที่ต้องการให้ประชาชนมีความนิยมต่อภาครัฐ แต่ยุทธศาสตร์ “ประชารัฐ” เป็นความร่วมมือของรัฐบาลกับประชาชน ในการแก้ไขปัญหา ไม่ได้มุ่งสร้างความนิยมหรือคะแนนเสียงหรือสร้างบุญคุณต่อใคร แต่เป็นยุทธศาสตร์ที่ต้องการทำเพื่อประเทศชาติและประชาชนส่วนรวมอย่างแท้จริง

๓. ประชาชนจะได้ประโยชน์อะไรจากยุทธศาสตร์ “ประชารัฐ”? จากเป้าหมายในอนาคตของยุทธศาสตร์ “ประชารัฐ” เมื่อ “ประชาชน” และ “รัฐ” ได้ทำงานร่วมกันแล้ว จะก่อให้เกิดความเข้มแข็งและความมั่นคงของประเทศในด้านต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นด้านเศรษฐกิจ การท่องเที่ยว หรือการบังคับใช้กฎหมายที่มีประสิทธิภาพ อันจะนำมาซึ่งความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน รวมถึงโอกาสในการเข้าถึงหรือได้รับสิทธิและสวัสดิการของรัฐอย่างเท่าเทียมและเป็นธรรม ให้เกิดปัญหาความเหลื่อมล้ำในสังคมเหมือนในอดีต ซึ่งผลลัพธ์ที่ได้นั้นจะส่งผลดีต่อการยกระดับคุณภาพชีวิตและรายได้ของประชาชนทุกคนทั้งในทางตรงและทางอ้อม

๔. ประชาชนจะสามารถมีส่วนร่วมในยุทธศาสตร์ “ประชารัฐ” ได้อย่างไร? ประชาชนทุกคนสามารถมีส่วนร่วมในการพัฒนาประเทศตามยุทธศาสตร์ “ประชารัฐ” ได้ง่ายๆ โดยเริ่มได้ที่ตัวเอง เช่น

๑. การติดตามทำความเข้าใจในนโยบายและแนวทางการแก้ปัญหาของรัฐบาลและหน่วยงานของรัฐ

๒. การเข้ามีส่วนร่วมในการเสนอความคิดเห็นหรือให้ข้อเสนอแนะที่สร้างสรรค์และเป็นประโยชน์ ต่อการแก้ปัญหาในด้านต่างๆ ผ่านเวทีหรือช่องทางที่ถูกต้อง เหมาะสม ซึ่งรัฐบาลและหน่วยงานต่างๆ ได้เปิดไว้จำนวนมาก

๓. การเคารพและปฏิบัติตามกฎหมายเพื่อความสงบเรียบร้อยของชุมชนและสังคมส่วนรวม

๔. การเรียนรู้สิทธิและหน้าที่ของตนในฐานะพลเมือง และการเคารพสิทธิของผู้อื่นอย่างเท่าเทียม

๕. การมีจิตสาธารณะในการช่วยเหลือและเอื้อเฟื้อต่อผู้อื่นที่ด้อยโอกาส ต่อชุมชน ต่อสังคม และประเทศชาติทำยนี้ ขอยืนยันว่ายุทธศาสตร์ “ประชารัฐ” ไม่ใช่ นโยบาย “ประชานิยม” เพราะประชานิยมเป็นเรื่องที่ต้องการให้ประชาชนมีความนิยมต่อภาครัฐ แต่ยุทธศาสตร์ “ประชารัฐ” เป็นความร่วมมือของรัฐบาลกับประชาชน ในการแก้ไขปัญหา ไม่ได้มุ่งสร้างความนิยมหรือคะแนนเสียงหรือสร้างบุญคุณต่อใคร แต่เป็นยุทธศาสตร์ที่ต้องการทำเพื่อประเทศชาติและประชาชนส่วนรวมอย่างแท้จริง

๒.๕.๓ ยุทธศาสตร์ “ประชารัฐ” ของรัฐ ยุทธศาสตร์ประชารัฐ^{๑๙} นับเป็นแนวทางปฏิรูปประเทศสำคัญ แต่เรื่องนี้ก็ยังมีประเด็นวิพากษ์วิจารณ์กันมาก แต่ก่อนอื่นเราควรทำความเข้าใจก่อนว่า “ประชารัฐ” ของรัฐบาลชุดนี้หมายถึงอะไร ? ยุทธศาสตร์ “ประชารัฐ” คือ การรวมเอาพลังทุกภาคส่วน ไม่ว่าจะอยู่ในภาคประชาชน ภาคธุรกิจ หรือภาครัฐ มาใช้ โดยมองบนพื้นฐานว่า “คนไทยทุกคนก็คือ ประชาชนของชาติ” ซึ่งถือเป็นพลังอำนาจที่สำคัญในการแก้ไขปัญหา ในการเปลี่ยนแปลงหรือการปฏิรูป และการพัฒนาประเทศในทุกมิติและทุกด้านอย่างยั่งยืน โดยการดำเนินการตามยุทธศาสตร์ “ประชารัฐ” แบ่งได้เป็น ๒ ยุทธศาสตร์ย่อย คือ

๑) “รัฐบาล” กับ “ประชาชน” โดย “รัฐ” หรือรัฐบาล จะเป็นผู้อำนวยความสะดวก สนับสนุน และเปิดช่องทางให้ “ประชา” หรือภาคเอกชนและประชาชนทั่วไป เข้ามามีส่วนร่วมตามกระบวนการประชาธิปไตย เพื่อให้ประชาชนเข้าใจการบริหารงานของรัฐบาลในเรื่องต่างๆ และไม่สร้างความขัดแย้งให้เกิดขึ้นระหว่างประชาชนกับรัฐบาล

๒) “ประชาชน” กับ “เจ้าหน้าที่รัฐ” คือ การทำงานร่วมกันของประชาชนและเจ้าหน้าที่รัฐเพื่อการพัฒนาอย่างยั่งยืน โดยการสร้าง “เครือข่ายประชารัฐ” ในทุกด้าน ซึ่งจะเป็นกลไกสำคัญที่เชื่อมโยงและเสริมสร้างการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนเข้าด้วยกัน อันเป็นแนวทางการบริหารราชการแผ่นดินของรัฐบาลปัจจุบัน เพื่อให้การบริหารจัดการงบประมาณของรัฐมีประสิทธิภาพ เกิดความคุ้มค่า และเกิดประโยชน์สูงสุด ทั้งต่อการพัฒนาประเทศ การพัฒนาชุมชน และการพัฒนาสิทธิและสวัสดิการของรัฐเพื่อยกระดับคุณภาพชีวิตประชาชน ไม่ให้เกิดปัญหาความเหลื่อมล้ำในสังคมเช่นที่ผ่านมา

สำหรับหัวใจสำคัญของยุทธศาสตร์ “ประชารัฐ” คือ การเสริมสร้างการมีส่วนร่วมของประชาชนทุกคน เนื่องจากการแก้ปัญหา การปฏิรูป และการพัฒนาประเทศในทุกๆ ด้าน จะสำเร็จหรือเห็นผลเป็นรูปธรรมไม่ได้เลย หากขาดซึ่งความร่วมมือร่วมใจและการมีส่วนร่วมระหว่างประชาชน เจ้าหน้าที่รัฐ และรัฐบาล

จากเป้าหมายในอนาคตของยุทธศาสตร์ “ประชารัฐ” เมื่อ “ประชาชน” และ “รัฐ” ได้ทำงานร่วมกันแล้ว จะก่อให้เกิดความเข้มแข็งและความมั่นคงของประเทศในด้านต่างๆ ไม่ว่าจะเป็น เศรษฐกิจ การท่องเที่ยว หรือการบังคับใช้กฎหมายที่มีประสิทธิภาพ อันจะนำมาซึ่งความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน รวมถึงโอกาสในการเข้าถึงหรือได้รับสิทธิและสวัสดิการของรัฐอย่างเท่าเทียมและเป็นธรรม ให้เกิดปัญหาความเหลื่อมล้ำในสังคมเหมือนในอดีต ซึ่งผลลัพธ์ที่ได้นั้นจะส่งผลดีต่อการยกระดับคุณภาพชีวิตและรายได้ของประชาชนทุกคนทั้งในทางตรงและทางอ้อม ประชาชนทุกคนสามารถมีส่วนร่วมในการพัฒนาประเทศตามยุทธศาสตร์ “ประชารัฐ” ได้ง่ายๆ โดยเริ่มได้ที่ตัวเอง เช่น

๑. การติดตามทำความเข้าใจในนโยบายและแนวทางการแก้ปัญหาของรัฐบาลและหน่วยงานของรัฐ

๒. การเข้ามีส่วนร่วมในการเสนอความคิดเห็นหรือให้ข้อเสนอแนะที่สร้างสรรค์และเป็นประโยชน์ต่อการแก้ปัญหาในด้านต่างๆ ผ่านเวทีหรือช่องทางที่ถูกต้อง เหมาะสม ซึ่งรัฐบาลและหน่วยงานต่างๆ ได้เปิดไว้จำนวนมาก

^{๑๙} บทความตามวัน , สยามรัฐ, Submitted by editor on Wed, ๑๑/๐๕/๒๐๑๖ - ๑๔:๔๗ (วันที่ ๑๙ พฤษภาคม ๒๕๖๐)

๓. การเคารพและปฏิบัติตนตามกฎหมายเพื่อความสงบเรียบร้อยของชุมชนและสังคมส่วนรวม
 ๔. การเรียนรู้สิทธิและหน้าที่ของตนในฐานะพลเมือง และการเคารพสิทธิของผู้อื่นอย่างเท่าเทียม
 ๕. การมีจิตสาธารณะในการช่วยเหลือและเอื้อเฟื้อต่อผู้อื่นที่ด้อยโอกาส ต่อชุมชน ต่อสังคม และประเทศชาติเสียงของรัฐบาลนั้นยืนยันว่า ยุทธศาสตร์ “ประชารัฐ” ไม่ใช่นโยบาย “ประชานิยม” เพราะประชานิยมเป็นเรื่องที่ต้องการให้ประชาชนมีความนิยมต่อภาครัฐ แต่ยุทธศาสตร์ “ประชารัฐ” เป็นความร่วมมือของรัฐบาลกับประชาชน ในการแก้ไขปัญหา ไม่ได้มุ่งสร้างความนิยมหรือคะแนนเสียง หรือสร้างบุญคุณต่อใคร แต่เป็นยุทธศาสตร์ที่ต้องการทำเพื่อประเทศชาติและประชาชนส่วนรวมอย่างแท้จริง

๒.๖ วิสัยทัศน์และยุทธศาสตร์กลุ่มจังหวัดในล้านนา

วิสัยทัศน์และยุทธศาสตร์กลุ่มจังหวัด

กลุ่มจังหวัด	วิสัยทัศน์	ยุทธศาสตร์
กลุ่มจังหวัดภาคเหนือตอนบน จังหวัดเชียงราย เชียงใหม่ น่าน พะเยา แพร่ แม่ฮ่องสอน ลำปาง และลำพูน	ประตูทางการค้าสู่โลกโตแดนวัฒนธรรมล้านนาอยู่ทุกถิ่นที่	๑. พัฒนาเป็นศูนย์กลางเศรษฐกิจเชื่อมโยงกับกลุ่มประเทศอนุภูมิภาคกลุ่มแม่น้ำโขงและเอเชียใต้ ๒. พัฒนาประตูเศรษฐกิจเพื่อเป็นช่องทางการค้าและการท่องเที่ยวกับประเทศเพื่อนบ้าน ๓. สร้างฐานเศรษฐกิจใหม่บนพื้นฐานของวัฒนธรรมและความรู้ใหม่มุ่งสู่ Knowledge-Based Economy ๔. สร้างงานหัตถกรรมที่มีเอกลักษณ์และความเป็นเลิศในระดับนานาชาติ นำวัฒนธรรมล้านนามาสร้างเอกลักษณ์และเรื่องราวเพื่อเพิ่มมูลค่าให้สินค้า ๕. เชื่อมโยงการท่องเที่ยวเพื่อเป็นพลังดึงดูดใหม่จากทรัพยากรท่องเที่ยวทั้งภายในกลุ่มจังหวัดและเชื่อมโยงกับกลุ่มประเทศกลุ่มแม่น้ำโขง ๖. ปรับประสิทธิภาพการผลิตทางการเกษตร ๗. ดำรงวัฒนธรรมล้านนา ๘. ดำรงฐานทรัพยากรธรรมชาติโดยฟื้นฟูและจัดการทรัพยากรธรรมชาติอย่างยั่งยืน ๙. สร้างความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน

ยุทธศาสตร์จังหวัดเชียงใหม่

จังหวัดเชียงใหม่สภาพทั่วไปลักษณะทางภูมิศาสตร์จังหวัดเชียงใหม่ ตั้งอยู่ภาคเหนือของประเทศไทย ห่างจากกรุงเทพฯ ๖๙๖ กม. มีเนื้อที่ประมาณ ๒๐,๑๐๗.๐๕๗ ตร.กม. หรือ ประมาณ ๑๒,๕๖๖,๙๑๑ ไร่ มีอาณาเขตติดต่อกับจังหวัดใกล้เคียง ดังนี้^{๑๐}

ทิศเหนือ	ติดต่อกับ	รัฐฉานของประเทศเมียนมาร์
ทิศใต้	ติดต่อกับ	จังหวัดตากและจังหวัดลำพูน
ทิศตะวันออก	ติดต่อกับ	จังหวัดลำพูนจังหวัดลำปางและจังหวัดเชียงราย
ทิศตะวันตก	ติดต่อกับ	จังหวัดแม่ฮ่องสอน

แผนที่แสดงที่ตั้งและอาณาเขต

๒. ลักษณะทางการปกครองจังหวัดเชียงใหม่แบ่งเขตการปกครองออกเป็น ๒๒ อำเภอ ๒ กิ่งอำเภอ ๑๒๔ ตำบล และ ๒,๐๐๑ หมู่บ้าน หน่วยงานบริหารราชการส่วนท้องถิ่น แยกเป็นองค์การบริหารส่วนจังหวัด ๑ แห่ง เทศบาล ๒๙ แห่ง องค์การบริหารส่วนตำบล ๑๘๓ แห่ง สภาตำบล ๕ แห่ง

๓. ประชากรจังหวัดเชียงใหม่ มีประชากรรวมทั้งสิ้น ๑,๕๙๖,๐๗๘ คน รายได้ประชากร ๕๕,๘๔๖ บาท/ปี/คน

คำขวัญของจังหวัด “ดอยสุเทพเป็นศรีประเพณีเป็นสง่าบุปผาชาติล้านงามตานามล้ำค่านครพิงค์”
สินค้า OTOP ผ้าฝ้ายทอมือ ผ้าไหม

^{๑๐} ข้อมูลกลุ่มจังหวัดภาคเหนือตอนบน, ส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์เชื่อมโยงในจังหวัด/กลุ่มจังหวัดเชียงใหม่ – เมื่อวันที่ ๑๗ มีนาคม ณ สำนักชลประทานที่ ๑

ยุทธศาสตร์จังหวัดเชียงใหม่
วิสัยทัศน์ของจังหวัด (Vision)
“นครแห่งชีวิตและความมั่งคั่ง”
เป้าประสงค์ของจังหวัด (Goals)

๑. เพิ่มมูลค่าการค้าการลงทุน
๒. เพิ่มรายได้จากการท่องเที่ยว
๓. เพิ่มยอดจำหน่ายสินค้า OTOP ในกลุ่มจังหวัด
๔. เพิ่มมูลค่าการส่งออกของสินค้าเกษตรสำคัญ
๕. พัฒนาและบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติ
๖. พัฒนาศักยภาพทรัพยากรมนุษย์
๗. แก้ไขปัญหาความยากจน

ประเด็นยุทธศาสตร์การพัฒนาจังหวัด (Strategic Issues)

๑. ยุทธศาสตร์เชิงรุก : สร้างฐานเศรษฐกิจใหม่
๒. ยุทธศาสตร์ปรับตัว : เพิ่มมูลค่าฐานเศรษฐกิจเดิม

ยุทธศาสตร์/กลยุทธ์ของจังหวัด (Strategies)

๑. พัฒนาเป็นศูนย์กลางเศรษฐกิจเชื่อมโยงกับกลุ่มประเทศอนุภูมิภาคแม่น้ำโขง (GMS) และเอเชียใต้ (BIMSTEC)
๒. สร้างฐานเศรษฐกิจใหม่บนพื้นฐานของวัฒนธรรมและความรู้ใหม่มุ่งสู่ Knowledge Based Economy
๓. สร้างฐานหัตถกรรมที่มีเอกลักษณ์และความเป็นเลิศในระดับนานาชาติ สำหรับตลาดเฉพาะ (Niche Market) โดยการนำวัฒนธรรมล้านนาสร้างเอกลักษณ์และเรื่องราวเพื่อเพิ่มมูลค่าให้กับสินค้า
๔. เชื่อมโยงการท่องเที่ยวเพื่อเป็นพลังดึงดูดใหม่จากทรัพยากรท่องเที่ยว ทั้งภายในกลุ่มจังหวัด และเชื่อมโยงกับกลุ่มประเทศในอนุภูมิภาคแม่น้ำโขงและเอเชียใต้
๕. ปรับปรุงประสิทธิภาพการผลิตทางการเกษตร โดยสร้างความหลากหลายและการบริหารจัดการสมัยใหม่
๖. อนุรักษ์และฟื้นฟูวัฒนธรรมล้านนา โดยนำภูมิปัญญาท้องถิ่นมาสร้างความโดดเด่น และเชื่อมโยงสู่สากล
 - ๖.๑ ดำรงความเป็นฐานทรัพยากรธรรมชาติ โดยฟื้นฟูและบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติอย่างยั่งยืน
 - ๖.๒ สร้างความมั่นคงปลอดภัยในพื้นที่ชายแดนและความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินของ

ประชาชนและนักท่องเที่ยว

๖.๓ พัฒนาทรัพยากรมนุษย์เพื่อเป็นฐานในการพัฒนา โดยขยายโอกาสทางการศึกษาอย่างทั่วถึง โดยเฉพาะผู้ด้อยโอกาส และสร้างโอกาสในการเรียนรู้เฉพาะด้านและความรู้สมัยใหม่ เพื่อสร้างขีดความสามารถในการแข่งขันและสอดคล้องกับความต้องการในการพัฒนา

๖.๔ แก้ไขปัญหาความยากจน โดยใช้แนวพระราชดำริ “เศรษฐกิจพอเพียง” และ “เศรษฐกิจชุมชนพึ่งตนเอง” ร่วมกับมาตรการการดำเนินงานตามนโยบายแก้ไขปัญหาคความยากจนที่รัฐบาลกำหนดสอดคล้องกับนโยบายผู้ว่าราชการจังหวัด คือ นายปวิณ ชำนิประศาสน์ ผู้ว่าราชการจังหวัดเชียงใหม่ แลกเปลี่ยนเรียนรู้เรื่องการพัฒนาที่เป็นจุดเน้น (Focus) และทิศทางเชิงยุทธศาสตร์ (Strategic Direction) ที่สำคัญของการพัฒนาจังหวัดเชียงใหม่ในระยะยาว ท่ามกลางสื่อมวลชนจำนวนมากโดยจังหวัดเชียงใหม่กำหนดการพัฒนาที่เป็นจุดเน้น (Focus) และทิศทางเชิงยุทธศาสตร์ (Strategic Direction) ที่สำคัญของการพัฒนาจังหวัดในระยะยาว ดังนี้

๑. เมืองสร้างสรรค์ (Creative City) เชียงใหม่เป็นเมืองที่อุดมสมบูรณ์ด้วยมรดกทางศิลปวัฒนธรรม เป็นแหล่งงานหัตถกรรมและศิลปะพื้นบ้านประเภทต่าง ๆ เช่น งานแกะสลักและผลิตภัณฑ์จากไม้ งานเครื่องเงิน งานเครื่องปั้นดินเผา งานจักสาน งานทอผ้า งานหล่อและบุद्धุนโลหะ และงานศิลปะกระดาษต่าง ๆ เป็นต้น ดังนั้น หน่วยงานภาครัฐและประชาชนจะผลักดันเพื่อเสนอให้เชียงใหม่เป็นเมืองสร้างสรรค์สาขาหัตถกรรมและศิลปะพื้นบ้าน (Creative City of Crafts and Folk Art) ของ UNESCO ซึ่งขณะนี้อยู่ระหว่างการทำใบสมัครเพื่อส่งให้คณะกรรมการฝ่ายวัฒนธรรมของคณะกรรมการแห่งชาติว่าด้วยการศึกษา วิทยาศาสตร์ และวัฒนธรรมแห่งสหประชาชาติผ่านไปยัง UNESCO

๒. เมืองมรดกโลก (World Heritage) การขับเคลื่อนเชียงใหม่สู่เมืองมรดกโลกเป็นวาระการพัฒนาที่สำคัญร่วมกันของคนเชียงใหม่ที่จะวางแผนและกำหนดทิศทางการพัฒนาของเมืองให้เติบโตโดยยังคงรักษาคุณค่าและมรดกทางประวัติศาสตร์และวัฒนธรรมให้คงอยู่ ผลจากความตื่นตัวและความตั้งใจของภาคส่วนต่าง ๆ ทั้งภาครัฐ สถาบันการศึกษา องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และภาคประชาชน ทำให้จังหวัดเชียงใหม่ได้รับการขึ้นบัญชีรายชื่อเบื้องต้นมรดกโลก (Tentative list) เมื่อ พ.ศ. ๒๕๕๘ จากผลการศึกษาความเป็นไปได้ของคณะทำงาน ฯ พื้นที่ที่จะมีการกำหนดเพื่อขอขึ้นทะเบียนเป็นเขตมรดกโลก (Nomination Property) ประกอบด้วย ๓ แหล่งมรดกที่มีคุณค่าของเชียงใหม่ ได้แก่ เวียงเชียงใหม่ซึ่งครอบคลุมพื้นที่เมืองเก่าชั้นในและพื้นที่เมืองเก่าชั้นนอก พื้นที่เวียงสวนดอก และพระธาตุดอยสุเทพ รวมถึงองค์ประกอบที่แสดงให้เห็นความเชื่อมโยงของแต่ละพื้นที่ภายใต้แนวคิดการขึ้นทะเบียนแบบกลุ่ม (Serial Nomination)

๓. เมืองอัจฉริยะ (Smart City) รัฐบาลมีนโยบายให้สองเมืองท่องเที่ยวระดับโลกของไทย คือ จังหวัดเชียงใหม่ และจังหวัดภูเก็ต เป็นเมืองอัจฉริยะต้นแบบ (Smart City) เพื่อพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานดิจิทัล ที่จะช่วยพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้อยู่อาศัยให้ปลอดภัยและสะดวกสบายในการดำรงชีวิต และเพิ่มขีดความสามารถการแข่งขันของพื้นที่โดยใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและ

นวัตกรรมเป็นตัวนำ จังหวัดเชียงใหม่กำหนดเป้าหมายการขับเคลื่อน Smart City คือ กินดี อยู่ดี มีสุข โดยมีกลยุทธ์การขับเคลื่อนดังนี้

๓.๑ การขับเคลื่อนเศรษฐกิจดิจิทัล โดยส่งเสริมการใช้เทคโนโลยีเพื่อยกระดับและลดต้นทุนภาคการผลิตและบริการ ทั้งภาคการเกษตร ภาคการท่องเที่ยว และภาคการผลิตสินค้าอุตสาหกรรมและหัตถอุตสาหกรรม ควบคู่กับการพัฒนาช่องทางการตลาด และการพัฒนาธุรกิจที่เกี่ยวข้องกับดิจิทัลในรูปแบบใหม่

๓.๒ การยกระดับคุณภาพชีวิตประชาชน โดยส่งเสริมการใช้นวัตกรรมเทคโนโลยีในการบริหารจัดการสาธารณสุข การดูแลผู้ป่วย และการติดตามดูแลผู้ด้อยโอกาสกลุ่มต่าง ๆ

๓.๓ การยกระดับความมั่นคง โดยยกระดับระบบกล้อง CCTV เพื่อรักษาความมั่นคงปลอดภัย และนำนวัตกรรมใช้ป้องกันและเตือนภัยพิบัติต่าง ๆ เช่น อุทกภัยและดินโคลนถล่ม ภัยหมอกควัน และภัยแล้ง เป็นต้น

๓.๔ การพัฒนาการบริหารและการบริการภาครัฐ เพื่อส่งเสริมประสิทธิภาพการปฏิบัติงานและบริการประชาชน และพัฒนาบุคลากรให้สอดคล้องกับบริบทการเปลี่ยนแปลงด้านเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร

๔. Northern Food Valley ที่ผ่านมามีจังหวัดเชียงใหม่ให้ความสำคัญกับการพัฒนาภาคการเกษตร ซึ่งจังหวัดมีศักยภาพทั้งเกษตรปลอดภัย เกษตรอินทรีย์ เกษตรแปรรูป และพืชผักเมืองหนาว เพื่อมุ่งสู่เป้าหมายคือ การเป็น Northern Food Valley โดยหนึ่งในสินค้าเกษตรที่มีศักยภาพสูงที่จังหวัดเชียงใหม่ที่ต้องการยกระดับเพื่อเพิ่มมูลค่าเศรษฐกิจและสร้างรายได้ให้ประชาชนคือ กาแฟ จึงกำหนดให้การเป็น Coffee Hub เป็น flagship project ของจังหวัด โดยกำหนดกิจกรรมการขับเคลื่อนในลักษณะ value chain ตั้งแต่การพัฒนาปัจจัยพื้นฐานการผลิต การสร้างมูลค่าเพิ่ม การวิจัยและนวัตกรรม และการส่งเสริมการตลาด โดยได้รับการสนับสนุนงบประมาณรายจ่ายเพิ่มเติมประจำปีงบประมาณ ๒๕๖๐ ของกลุ่มจังหวัดภาคเหนือตอนบน ๑ จำนวน ๙๗,๐๐๐,๐๐๐ บาท

๕. เมืองสีเขียว (green city) การส่งเสริมให้การพัฒนาจังหวัดเชียงใหม่เป็นไปอย่างยั่งยืน นั้น จังหวัดเห็นความสำคัญของการอนุรักษ์และบริหารจัดการสิ่งแวดล้อมทั้งในเขตเมืองและพื้นที่รอบนอก โดยมีเป้าหมายคือ เมืองสีเขียว (green city) ซึ่งมีจุดเน้นสำคัญได้แก่ การอนุรักษ์ พื้นฟู และบริหารจัดการป่าต้นน้ำและแหล่งน้ำ การเพิ่มพื้นที่สีเขียวในเขตเมืองและอนุรักษ์พื้นที่สิ่งแวดล้อม การบริหารจัดการขยะ มลภาวะ และสาธารณสุข การพัฒนาประสิทธิภาพโครงสร้างพื้นฐานและระบบขนส่งมวลชน ซึ่งการให้ความสำคัญกับการพัฒนาสิ่งแวดล้อมดังกล่าวจะทำให้เชียงใหม่เป็นเมืองน่าอยู่ และรักษาการเติบโตให้เป็นไปอย่างสมดุลต่อไป โดยมีวาระสำคัญพิเศษคือ การฟื้นคืนคลองแม่ข่า และการแก้ปัญหาหมอกควันโดยสนับสนุนการปลูกกาแฟแทนข้าวโพด และการป้องกันแก้ปัญหาการเผา โดยกระบวนการประชารัฐ

๖. ศูนย์กลางการท่องเที่ยวและธุรกิจบริการสุขภาพ (Tourism and Health Hub) โดยให้ความสำคัญในการส่งเสริมการเป็นศูนย์กลางการท่องเที่ยวที่หลากหลาย ทั้งการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมและประเพณี การท่องเที่ยวเชิงธรรมชาติ การท่องเที่ยวเชิงผจญภัยและกีฬา การท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ และการท่องเที่ยว MICE ด้วยการเป็นศูนย์กลางเชื่อมโยงสู่เมืองท่องเที่ยวในภูมิภาค และเป็นศูนย์กลางการส่งเสริมธุรกิจบริการสุขภาพทั้งการแพทย์ปัจจุบันและแพทย์ทางเลือก

ซึ่งจะสามารถรักษาและต่อยอดภูมิปัญญาแพทย์พื้นถิ่นสู่รูปแบบการบริการท่องเที่ยวที่มีคุณภาพ มีอัตลักษณ์โดดเด่น และเป็นเครื่องมือพัฒนาเศรษฐกิจเชื่อมโยงกับภาคการท่องเที่ยวอย่างเข้มแข็งและยั่งยืนได้

ยุทธศาสตร์จังหวัดเชียงราย

จังหวัดเชียงราย

สภาพทั่วไป

๑. ลักษณะทางภูมิศาสตร์จังหวัดเชียงรายตั้งอยู่ภาคเหนือของประเทศไทยห่างจากกรุงเทพฯ ๗๘๕ ก.ม. มีเนื้อที่ประมาณ ๑๑,๖๗๘.๓๙๖ ตร.ก.ม. หรือประมาณ ๗,๒๙๘,๙๙๘ ไร่มีอาณาเขตติดต่อกับจังหวัดใกล้เคียงดังนี้^{๑๑}

ทิศเหนือ ติดต่อกับ ประเทศเมียนมาร์และสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว

ทิศใต้ติดต่อกับจังหวัดลำปางและจังหวัดพะเยา

ทิศตะวันออกติดต่อกับสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาวและจังหวัดพะเยา

ทิศตะวันตกติดต่อกับประเทศเมียนมาร์และจังหวัดเชียงใหม่

แผนที่แสดงที่ตั้งและอาณาเขต

๒. ลักษณะทางการปกครองจังหวัดเชียงรายแบ่งเขตการปกครองออกเป็น ๑๖ อำเภอ ๒ กิ่งอำเภอ ๑๒๔ ตำบลและ ๑,๖๘๘ หมู่บ้านมีหน่วยงานที่ตั้งอยู่ในพื้นที่หน่วยงานบริหารราชการส่วนท้องถิ่นแยกเป็นองค์การบริหารส่วนจังหวัด ๑ แห่งเทศบาล๒๕ แห่งองค์การบริหารส่วนตำบล ๑๒๐ แห่ง

^{๑๑} ข้อมูลกลุ่มจังหวัดภาคเหนือตอนบน ส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์เชื่อมโยงในจังหวัด/กลุ่มจังหวัด

๓. ประชากรจังหวัดเชียงราย มีประชากรรวมทั้งสิ้น ๑,๒๗๓,๔๔๕ คน รายได้ประชากร ๓๐,๗๑๐ บาท/คน/ปี

คำขวัญของจังหวัด “เหนือสุดในสยามชายแดนสามแผ่นดินถิ่นวัฒนธรรมล้านนาล้ำค่าพระธาตุดอยตุง” **สินค้า OTOP** ใบชา

ยุทธศาสตร์จังหวัดเชียงราย
วิสัยทัศน์ของจังหวัด (Vision)

“เชียงราย ประตูทองของวัฒนธรรมล้านนา และการค้าสู่สากล”

เป้าประสงค์ของจังหวัด (Goals)

๑. รายได้จากการส่งออกไปยังประเทศเพื่อนบ้านในอนุภาคลุ่มแม่น้ำโขงตอนบนเพิ่มขึ้น
๒. เกษตรปลอดภัยและมีรายได้ของสินค้าเกษตรจากการแปรรูป/สร้างรายได้จากการส่งออกของท้องถิ่นเพิ่มขึ้น
๓. รายได้จากการท่องเที่ยวในจังหวัดเพิ่มขึ้น
๔. พัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ให้มีเกียรติศักดิ์ศรี ความรู้ สุขภาพอนามัย และคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น ชุมชนยั่งยืน
๕. ลดรายจ่าย เพิ่มรายได้ และขยายโอกาสของประชาชนและชุมชน
๖. อนุรักษ์ ส่งเสริมและพัฒนาวัฒนธรรมประเพณีล้านนาให้เป็นที่ยอมรับในความเป็นแผ่นดินถิ่นไทยงามของประชาชนในจังหวัด และชื่นชมจากนักท่องเที่ยวต่างถิ่น
๗. สร้างความมั่นคงปลอดภัยในพื้นที่ปกติ/พื้นที่ชายแดนให้มีความปลอดภัยในชีวิต และทรัพย์สินของประชาชน และนักท่องเที่ยว

ประเด็นยุทธศาสตร์การพัฒนาจังหวัด (Strategic Issues)

๑. ยุทธศาสตร์ประตูการค้าสู่อนุภาคลุ่มแม่น้ำโขงตอนบน
๒. ยุทธศาสตร์การส่งเสริมการเกษตรปลอดภัยเพื่อเพิ่มมูลค่า
๓. ยุทธศาสตร์การพัฒนาการท่องเที่ยวจังหวัดเชียงราย
๔. ยุทธศาสตร์การพัฒนาสังคมและทรัพยากรมนุษย์
๕. การสร้างเศรษฐกิจพื้นฐาน สืบสานสู่สากล
๖. ยุทธศาสตร์เชียงรายแผ่นดินถิ่นไทยงาม
๗. ยุทธศาสตร์ความมั่นคงและปลอดภัยในพื้นที่ปกติและชายแดน

ยุทธศาสตร์/กลยุทธ์ของจังหวัด (Strategies)

๑. การส่งเสริมการค้า การลงทุนกับประเทศเพื่อนบ้าน
๒. การพัฒนาบุคลากรเพื่อเสริมสร้างขีดความสามารถในการแข่งขันและเป็นศูนย์กลางด้านการศึกษาของ GMS

๓. การพัฒนาโครงสร้างสร้างพื้นฐานรองรับเขตเศรษฐกิจชายแดน การค้า การท่องเที่ยวทางน้ำ และทางบกในพื้นที่จังหวัดเชียงราย
๔. การพัฒนาจังหวัดเชียงราย เป็นศูนย์กลางขนส่งสินค้าทางบก ทางน้ำ และทางอากาศ (Logistics) เชื่อมโยงกับประเทศเพื่อนบ้าน เพื่อบริการเขตเศรษฐกิจชายแดน และการลงทุนเพื่อผลิตสินค้าส่งออก
๕. การพัฒนามาตรการและบรรจุภัณฑ์สินค้า OTOP
๖. ส่งเสริมเกษตรปลอดภัย
๗. การส่งเสริมผลิตผลหลักทางการเกษตร ปลูกพืชเศรษฐกิจที่มีมูลค่าสูงเพื่อส่งออก และการพัฒนาการนำเข้า
๘. การส่งเสริมการผลิต การตลาด และมาตรฐานความปลอดภัยของสินค้าเกษตร
๙. การส่งเสริมการแปรรูปเพื่อเพิ่มมูลค่าสินค้าเกษตร
๑๐. การจัดตั้งศูนย์บริการการท่องเที่ยว
๑๑. พัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเดิมและสร้างแหล่งท่องเที่ยวใหม่ให้หลากหลายรูปแบบ
๑๒. ส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์เชื่อมโยงในจังหวัด/กลุ่มจังหวัด
๑๓. ส่งเสริมการท่องเที่ยวตลอดปี
๑๔. การเป็นศูนย์กลางท่องเที่ยวประเทศเพื่อนบ้านในอนุภาคลุ่มแม่น้ำโขงตอนบน
๑๕. การส่งเสริมการพัฒนาเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารเพื่อการพัฒนา
๑๖. ส่งเสริมสถาบันการศึกษา เพื่อพัฒนาศักยภาพจังหวัดเชียงราย
๑๗. การส่งเสริมการศึกษาในระบบสู่ความเป็นเลิศทางวิชาการ คุณธรรม จริยธรรม และปฏิบัติได้ในชุมชน
๑๘. การเป็นศูนย์กลางการศึกษาที่มีคุณภาพได้มาตรฐานสากล
๑๙. แผนงานส่งเสริมประชาชนดำรงชีวิตอย่างสันติสุข ใช้ชีวิตสมัยใหม่ให้สอดคล้องกับประเพณี วัฒนธรรม ค่านิยมที่ดีอย่างยั่งยืน
๒๐. การจัดระเบียบสังคมของเด็กและเยาวชน
๒๑. การสร้างสุขภาพ-จิตที่ดี
๒๒. การเป็นศูนย์กลางทางการแพทย์และสาธารณสุขของกลุ่มประเทศในอนุภูมิภาคุ่มแม่น้ำโขงตอนบน
๒๓. การส่งเสริมและสนับสนุนองค์กรเครือข่ายพัฒนาสังคมทั้งภาครัฐและเอกชน
๒๔. การบริการสวัสดิการสังคม และช่วยเหลือผู้ประสบปัญหาความเดือดร้อน
๒๕. การส่งเสริมอาชีพ สร้างเครือข่ายและขยายไปสู่วิสาหกิจชุมชน
๒๖. การพัฒนาเทคโนโลยีการผลิตและการแปรรูปผลิตภัณฑ์ OTOP ให้ได้มาตรฐานสู่สากล
๒๗. การตั้งศูนย์บรรจุภัณฑ์ OTOP

๒๘. การอนุรักษ์ฟื้นฟู และเผยแพร่ศิลปวัฒนธรรมล้านนาอย่างเป็นระบบและยั่งยืนเป็นเลิศในระดับนานาชาติ

๒๙. การพัฒนาบุคลากร และสำนึกด้านศิลปวัฒนธรรมล้านนา

๓๐. การอนุรักษ์ และใช้ประโยชน์จากสิ่งแวดล้อมอย่างยั่งยืน

๓๑. การพัฒนาพื้นที่ทางด้านกายภาพเมือง และชนบท

๓๒. การส่งเสริมความมั่นคงและปลอดภัยในการดำรงชีวิตพื้นที่ปกติและพื้นที่ตามแนวชายแดน

๓๓. การสร้างความเข้มแข็งชุมชนในพื้นที่เมือง ชนบทและการเอาชนะยาเสพติดและผู้มีอิทธิพล

นอกจากนี้ผู้ว่าฯ เชียงราย วางเป้าหมายพัฒนาจังหวัดเชียงรายอย่างยั่งยืนผู้ว่าราชการจังหวัดเชียงรายมอบแนวทางการปฏิบัติงานให้กับภาคส่วนต่างๆ ในอำเภอเทิง ต้องช่วยกันพัฒนาเชียงราย เพื่อให้ชาวเชียงรายมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้นวันที่ ๑๑ พ.ค. ๖๐ ที่ห้องประชุมอำเภอเทิง จังหวัดเชียงราย นายณรงค์ศักดิ์ โอสถธนากร ผู้ว่าราชการจังหวัดเชียงราย มอบนโยบายและแนวทางการทำงานให้กับหัวหน้าส่วนราชการ กำหนด ผู้ใหญ่บ้านในอำเภอเทิงโดยขอให้ทุกคนร่วมกันพัฒนาเชียงราย ที่ต้องมีการขับเคลื่อนด้านการเกษตร ส่งเสริมการแปรรูปผลผลิตการเกษตร การพัฒนาบรรจุภัณฑ์ เพื่อเพิ่มมูลค่าของสินค้าการเกษตร นอกจากนี้จะผลักดันให้ทุกตำบลมีแหล่งน้ำอุปโภคบริโภคอย่างเพียงพอ ด้านการท่องเที่ยว เน้นให้กระจายรายได้สู่ชุมชน เน้นการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมท่องเที่ยวชุมชน ท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ ซึ่งการท่องเที่ยวจะนำรายได้เข้าจังหวัดมากขึ้น รวมไปถึงการพัฒนาคุณภาพชีวิตของชาวเชียงราย เน้นพัฒนาด้านการศึกษา ซึ่งจะทำให้จังหวัดเชียงรายเป็นตักศิลาสี่เหลี่ยมเศรษฐกิจ การจัดระเบียบสังคม ร้านอินเทอร์เน็ต ร้านเกมส์ จะมีการควบคุมอย่างเข้มงวดและเหมาะสมวงเรื่องยาเสพติด ได้กำชับข้าราชการทุกสังกัด ทุกระดับ ห้ามเข้าไปยุ่งเกี่ยวกับยาเสพติดโดยเด็ดขาด นอกจากนี้ ให้กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน และอำเภอ ลงพื้นที่ช่วยเหลือประชาชนเมื่อได้รับผลกระทบจากภัยพิบัติอย่างทันที่

ผู้ว่าราชการจังหวัดเชียงรายให้ความมั่นใจว่า จะนำความรู้ความสามารถ และความตั้งใจขับเคลื่อนให้จังหวัดเชียงรายพัฒนา คนเชียงรายมีคุณภาพชีวิตที่ดี มีเศรษฐกิจที่ดีขึ้น มีวัฒนธรรมที่งดงาม วัฒนธรรมและประเพณีจะเป็นสิ่งที่ทำให้เชียงรายอยู่อย่างยั่งยืน ซึ่งหากทุกคนร่วมมือกันจะทำให้จังหวัดเชียงรายพัฒนาอย่างแน่นอน

ยุทธศาสตร์จังหวัดน่าน

จังหวัดน่าน

สภาพทั่วไป

๑. ลักษณะทางภูมิศาสตร์จังหวัดน่าน เป็นจังหวัดชายแดนภาคเหนือของประเทศไทย ห่างจากกรุงเทพมหานครเป็นระยะทาง ๖๖๘ กิโลเมตร มีพื้นที่ประมาณ ๑๑,๔๒๗.๐๗๒ ตารางกิโลเมตร หรือ ๗,๑๗๐,๐๔๕ ไร่ มีอาณาเขตติดต่อกับจังหวัดใกล้เคียง ดังนี้^{๑๒}

^{๑๒} ข้อมูลกลุ่มจังหวัดภาคเหนือตอนบน ส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์เชื่อมโยงในจังหวัด/กลุ่มจังหวัด

ทิศเหนือและทิศตะวันออก	ติดต่อกับ	สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว
ทิศใต้	ติดต่อกับ	จังหวัดแพร่จังหวัดอุตรดิตถ์ทิศ
ตะวันตก	ติดต่อกับ	จังหวัดพะเยา

แผนที่แสดงที่ตั้งและอาณาเขต

๒. ลักษณะทางการปกครองจังหวัดน่านแบ่งเขตการปกครองออกเป็น ๑๔ อำเภอ ๑ กิ่งอำเภอ ๙๙ ตำบล และ ๘๗๗ หมู่บ้าน หน่วยงานบริหารราชการส่วนท้องถิ่น แยกเป็นองค์การบริหารส่วนจังหวัด ๑ แห่ง เทศบาล ๘ แห่ง องค์การบริหารส่วนตำบล ๙๒ แห่ง สภาตำบล ๖ แห่ง

๓. ประชากรจังหวัดน่านมีประชากรรวมทั้งสิ้น ๔๘๗,๒๗๔ คนรายได้ประชากร ๒๑,๐๔๗ บาท/ปี/คน

คำขวัญของจังหวัด “แข่งเรือลือเลื่องเมืองงาช้างดำจิตรกรรมวัดภูมินทร์แดนดินส้มสีทองเรื่องรองพระธาตุแช่แห้ง”

สินค้า OTOP อู๋ช้างโคลง

ยุทธศาสตร์จังหวัดน่าน

วิสัยทัศน์ของจังหวัด (Vision)

“น่านเป็นเมืองน่าอยู่ มีการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมที่มีคุณภาพและยั่งยืน มีการบริหารการพัฒนาโดยยึดหลักธรรมาภิบาล เพื่อประโยชน์สุขของประชาชนชาวน่าน”

เป้าประสงค์ของจังหวัด (Goals)

๑. พัฒนานโยบายภาครัฐให้มีคุณภาพและยั่งยืน โดยยึดหลักการบริหารจัดการบ้านเมืองที่ดี มีประสิทธิภาพ สามารถรองรับการบริการ พัฒนาเพื่อประโยชน์สุขของประชาชน
๒. ประชาชนมีคุณภาพชีวิตที่ดี มีการพัฒนาทางเศรษฐกิจ พิชิตความยากจน ชุมชนเข้มแข็ง
๓. มีระบบบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม และวัฒนธรรมที่สอดคล้องกับวิถีชีวิตชุมชนให้เป็นเมืองน่าอยู่น่าอยู่ ก้าวสู่มรดกโลก
๔. เกิดความร่วมมือกับภาคีทุกภาคส่วน ในการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ในจังหวัดมีความมั่นคงในการดำรงชีวิต สามารถช่วยเหลือพัฒนาตนเอง ครอบครัว และชุมชนให้เป็นสังคมสันติสุข น่าอยู่ และยั่งยืน
๕. เป็นเมืองที่มีความสงบสุข ชุมชนเข้มแข็ง ประชาชนมีความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน

ประเด็นยุทธศาสตร์การพัฒนาจังหวัด (Strategic Issues)

ยุทธศาสตร์ที่ ๑	: การบริหารจัดการและการบริการ
ยุทธศาสตร์ที่ ๒	: การพัฒนาเศรษฐกิจ
ยุทธศาสตร์ที่ ๓	: การจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม
ยุทธศาสตร์ที่ ๔	: การพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์

ยุทธศาสตร์/กลยุทธ์ของจังหวัด (Strategies)

๑. การพัฒนานโยบาย
 ๒. ประสิทธิภาพในการปฏิบัติราชการ
 ๓. คุณภาพการให้บริการ
 ๔. การแก้ไขปัญหาความยากจนและการกระจายรายได้
 ๕. การส่งเสริมการเกษตรปลอดภัยและเกษตรอินทรีย์
 ๖. ส่งเสริมวัฒนธรรมและการท่องเที่ยว
 ๗. ส่งเสริมการค้าและการลงทุน
 ๘. การพัฒนาแรงงาน
 ๙. การฟื้นฟู พัฒนาและอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม
 ๑๐. การพัฒนาความมั่นคงในการดำรงชีวิตยั่งยืน และผู้ว่าราชการจังหวัดน่าเชื่อถือ
- นโยบายการส่งเสริมการท่องเที่ยวดังนี้ คือ

๑. เน้นศิลปวัฒนธรรมการแต่งกายพื้นเมืองน่า
๒. การพูดภาษาพื้นเมือง
๓. การแสดงน้ำใจไมตรีด้วยใบหน้ายิ้มแย้มแจ่มใส
๔. การรับประทานอาหารพื้นเมืองน่า
๕. การจัดการที่พักอาศัยอย่างสะดวกสบาย
๖. ติดไฟส่องสว่างอย่างพอเพียง
๗. การจัดทำป้ายบอกทาง/ป้ายเตือนภัยตามเส้นทางต่างๆ

๘. การรักษาความปลอดภัยให้แก่นักท่องเที่ยวการแนะนำสถานที่ท่องเที่ยวพร้อมให้ข้อมูลข่าวสารแก่นักท่องเที่ยวด้วยความจริงใจ
๙. ต้อนรับนักท่องเที่ยวด้วยการเป็นเจ้าบ้านที่ดีไม่เอารัดเอาเปรียบนักท่องเที่ยวและให้ความเป็นธรรมแก่นักท่องเที่ยว

๗. สถานที่ท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมจังหวัดน่าน

การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมเป็นการศึกษาหาความรู้ในพื้นที่หรือบริเวณที่มีคุณลักษณะที่สำคัญทางประวัติศาสตร์และวัฒนธรรม มีการบอกเล่าเรื่องราวในการพัฒนาทางสังคมและมนุษย์ผ่านทางประวัติศาสตร์อันเป็นผลเกี่ยวเนื่องกับวัฒนธรรม องค์ความรู้ และการให้คุณค่าของสังคม โดยสถาปัตยกรรมที่มีคุณค่าหรือสภาพแวดล้อมอย่างธรรมชาติที่สามารถแสดงออกให้เห็นถึงความสวยงามและประโยชน์ที่ได้รับจากธรรมชาติ สามารถสะท้อนให้เห็นถึงสภาพชีวิต ความเป็นอยู่ของคนในแต่ละยุคสมัยได้เป็นอย่างดีไม่ว่าจะเป็นสภาพทางเศรษฐกิจ สังคมหรือขนบธรรมเนียมประเพณีในยุคปัจจุบันการแข่งขันในตลาดโลกได้ให้ความสำคัญในการนำเอาวัฒนธรรมมาเป็นส่วนหนึ่งในตัวผลิตภัณฑ์หรือบริการที่ตนจำหน่ายเพื่อสร้างความแตกต่างจากคู่แข่งซึ่งสอดคล้องกับกระแสเศรษฐกิจเชิงสร้างสรรค์ (Creative Economy) จังหวัดน่าน เมืองล้านนาตะวันออก ที่ตั้งงามด้วยเรื่องราวของวัฒนธรรมและเอกลักษณ์ท้องถิ่นเป็นจังหวัดที่มีจุดเด่นและประกอบด้วยสถานที่ท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมดังนี้

๗.๑ วัดพระธาตุแช่แห้ง อำเภอยะผิง จังหวัดน่าน ประวัติความเป็นมาของวัดพระธาตุแช่แห้งตั้งอยู่ที่ บ้านหนองเต่า ตำบลม่วงตึ๊ด อำเภอยะผิงจังหวัดน่าน พระธาตุที่คู่บ้านคู่เมืองของชาวจังหวัดน่านพญากษัตริย์เมืองได้ทรงโปรดให้สร้างขึ้นเมื่อปี พ.ศ. ๑๘๙๑ เพื่อบรรจุพระบรมสารีริกธาตุที่ได้มาจากกรุงสุโขทัยองค์พระธาตุนั้นตั้งอยู่บนเนินเขาสูงเตี้ยๆและเป็นสีทองสุกปลั่ง สามารถมองเห็นได้แต่ไกลเนื่องจากสูงถึง ๒ เมตรซึ่งเป็นอนุสรณ์ของความรักและความสัมพันธ์ ระหว่างเมืองน่านกับเมืองสุโขทัยในอดีตกาล จากพงศาวดารเมืองน่านที่ได้กล่าวว่า พระยาการเมือง เจ้านครน่านได้อัญเชิญพระบรมสารีริกธาตุมาจากกรุงสุโขทัย แล้วนำมาประดิษฐานไว้ที่ ดอยภูเพียงแช่แห้ง และตามตำนานได้กล่าวไว้ว่า พระพุทธเจ้าได้เสด็จมาประทับสงฆ์ที่ริมฝั่งแม่น้ำน่าน ไปทางทิศตะวันออก ที่บ้านห้วยไค้ และเสวยผลสมอแห้ง ซึ่งพระยามลราชได้นำมาถวาย แต่ผลสมอนั้นกับแห้งมาก พระพุทธเจ้าจึงได้ทรงนำผลสมอนั้นไปแช่น้ำก่อนที่จะเสวย และทรงพยากรณ์ว่าต่อไปที่นี้จะมีผู้นำพระบรมสารีริกธาตุมาประดิษฐาน จึงได้เรียกพระสถูปที่ประดิษฐานพระบรมสารีริกธาตุแห่งนี้ว่า พระธาตุแช่แห้งองค์ประกอบที่สำคัญโดยรอบวัดพระธาตุแช่แห้งนั้นมีมากมาย เช่น พระวิหารพุทธไสยาสน์ สร้างเมื่อปี พ.ศ.๒๑๒๙ โดยนางเสดพลัว เป็นพระชายาของพระยาหน่อเสถียรไชยสงครามเมืองน่านศาลเจ้าหลวงท้าวขาก่าน และต้นไม้สำคัญที่มีอายุนับร้อยปี เช่นต้นโพธิ์ต้นใหญ่ที่อยู่บริเวณลานหน้าวัด ต้นพิกุลที่อยู่บริเวณบันไดนาค ต้นมะม่วง ต้นตาลและต้นไม้สำคัญอื่นๆ

ภาพประกอบที่ ๒.๑

วัดพระธาตุแช่แห้ง อำเภอกู่เพียง จังหวัดน่าน

วัดพระธาตุแช่แห้งก็ยังมีสิ่งน่าสนใจอีกมาก ไม่ว่าจะเป็น วิหารหลวง อยู่ทางด้านทิศใต้ขององค์พระธาตุเป็นวิหารขนาดใหญ่และภายในวิหารหลวงมีพระเจ้าล้านทองเป็นพระประธาน

ภาพประกอบที่ ๒.๒

วิหารหลวงวัดพระธาตุแช่แห้ง อำเภอกู่เพียง จังหวัดน่าน

พุทธลักษณะปาง มารศรีวิชัยศิลปะล้านนา เจดีย์วัดพระธาตุแช่แห้ง องค์พระธาตุแช่แห้ง เป็นพระธาตุที่มีสีเหลืองอร่าม เนื่องจากบุด้วยแผ่นทองเหลือง และได้รับอิทธิพลจากศิลปะ วิหารพุทธไสยาสน์ตั้งอยู่ทางด้านหน้านอกกำแพงแก้วขององค์พระธาตุแช่แห้ง จะมีเจดีย์สีขาวเป็นศิลปะพม่าเป็นเจดีย์ที่จำลองมาให้ชาวพุทธได้กราบไหว้บูชา ชาวบ้าน เรียกว่า พระธาตุเขวตากอง น้ำบ่อแก้ว ปี พ.ศ. ๒๓๗๓ เจ้าเมืองน่านได้ทำการขุดบริเวณลอมเชียงของ และพบว่ามี พลอยมีสีน้ำผึ้ง และขุดลึกอีก ๔ เมตร มีน้ำพุขึ้นในบ่อ น้ำก็ได้ขึ้นมาเต็มปากบ่อ ประชาชนเชื่อถือน้ำในบ่อนี้เป็นน้ำวิเศษ และ

เรียกว่า น้ำบ่อแก้ว วิหารพระเจ้าทันใจ ได้สร้างด้วยคอนกรีตและหลังคาไม้มุงด้วย กระเบื้องดิน เป็นรูปแบบวิหารโถง ทรงจัตุรมุขและรอยพระพุทธรูป จำลอง ปัจจุบันได้ทำการบูรณะดูใหม่และงดงามยิ่งขึ้นกว่าเดิม และบันไดนาค เป็นบันไดนาค ๒ ตัว คู่กันซึ่งได้ตั้งอยู่ด้านหน้าทางเข้าพระบรมธาตุและสามารถเห็นวิวทิวทัศน์ของเมืองน่านได้ในบริเวณกว้างและสวยงาม การเดินทางมาเที่ยว เดินทางจากตัวเมืองข้ามสะพานแม่น้ำน่าน ไปตามถนน สายน่าน-แม่จริม ประมาณ ๓ กิโลเมตร

๗.๒ วัดภูมินทร์ อำเภอเมืองน่าน จังหวัดน่าน ประวัติความเป็นมาของวัดภูมินทร์ ตั้งอยู่ที่บ้านภูมินทร์ อำเภอเมืองน่าน จังหวัดน่าน ใกล้กับพิพิธภัณฑสถาน-แห่งชาติน่าน เดิมชื่อ "วัดพรหมมินทร์" เป็นวัดที่แปลกกว่าวัดอื่น ๆ คือ โบสถ์และวิหารสร้างเป็นอาคารหลังเดียวกันประตูไม้ทั้งสี่ทิศแกะสลักลวดลายโดยช่างฝีมือล้านนาสวยงามมาก นอกจากนี้ฝาผนังยังแสดงถึงชีวิตและ วัฒนธรรมของยุคสมัยที่ผ่านมาตามพงศาวดารของเมืองน่าน วัดภูมินทร์สร้างขึ้นเมื่อประมาณ พ.ศ. ๒๑๓๙ โดยพระเจ้าเจตบุตรพรหมมินทร์ เจ้าผู้ครอง เมืองน่านได้สร้างขึ้นหลังจากที่ครองนครน่านได้ ๖ ปี มีปรากฏในคัมภีร์เมือง เหนือว่าเดิมชื่อ "วัดพรหมมินทร์" ซึ่งเป็นชื่อของเจ้าเจตบุตรพรหมมินทร์ ผู้สร้างวัด แต่ตอนหลังชื่อวัดได้เพี้ยนไปจากเดิมเป็น วัดภูมินทร์

ภาพประกอบที่ ๒.๓

วัดภูมินทร์ อำเภอเมืองน่าน จังหวัดน่าน

พระอุโบสถจัตุรมุข ความสวยแปลกของวัดภูมินทร์ที่ไม่เหมือนใคร และไม่มีใครเหมือน เป็นหนึ่งเดียวในประเทศไทยก็คือ เป็นพระอุโบสถทรงจัตุรมุข พระประธานจตุรพักตร์ นาคสะดุ้งขนาดใหญ่แห่แห่นพระอุโบสถเทินไว้กลางลำตัวนาค พระอุโบสถจัตุรมุข นี้กรมศิลปากรได้สันนิษฐานว่า เป็นพระอุโบสถจัตุรมุขหลังแรกของ ประเทศไทยพระอุโบสถ ตรงใจกลางประดิษฐานพระพุทธรูปขนาดใหญ่ ๔ องค์

ภาพประกอบที่ ๒.๔

พระพุทธรูปปางมารวิชัย วัดภูมินทร์ อำเภอเมืองน่าน จังหวัดน่าน

หันพระพักตร์ออก ด้านประตูทั้งสี่ทิศ หันเบื้องพระปฤษฎางค์ ชนกันประทับ นั่งบนฐานชุกชี เป็นพระพุทธรูปปางมารวิชัย ผู้ที่ไปชมความงามของ พระอุโบสถนี้ไม่ว่าจะเดินขึ้นบันไดทิศใด จะพบพระพักตร์ของพระพุทธรูปทุกด้าน

ภาพประกอบที่ ๒.๕

วิหารหลวง วัดภูมินทร์ อำเภอเมืองน่าน จังหวัดน่าน

วัดภูมินทร์ได้รับการบูรณะครั้งใหญ่สมัยเจ้าอนันตวรฤทธิเดช เมื่อ พ.ศ.๒๔๑๐ (ปลายสมัยรัชกาลที่ ๔) ใช้เวลาซ่อม นานถึง ๗ ปี จิตรกรรมฝาผนังในวิหารหลวงเขียนขึ้นในช่วงนี้

ภาพประกอบที่ ๒.๖

จิตรกรรมฝาผนังภาพปู้ม่านย่าม่าน

ภาพจิตรกรรมหรือ “ฮูปแต้ม” ในวัดภูมินทร์เป็น ซาดกในพุทธศาสนา แต่ถ้าพิจารณา รายละเอียดของวิถีชีวิตของคนเมืองในสมัยนั้น มีภาพจิตรกรรมฝาผนังน่าสนใจอยู่หลายภาพ ภาพเด่น คือ ภาพปู้ม่านย่าม่าน ซึ่งเป็นคำเรียกผู้ชายผู้หญิงชาวไทลื้อในสมัยโบราณกระซิบสนทนากัน ผู้ชาย สักหมึก ผู้หญิงแต่งกายไทลื้ออย่างเต็มยศ ภาพวาดของหนุ่มสาวคู่นี้มีความประณีตมาก ภาพนี้ได้รับการยกย่องว่าเป็นภาพที่งามเป็นเยี่ยมของวัดภูมินทร์ ภาพธรรมเนียมการอยู่ชวง ของชาวไทลื้อ พ่อแม่จะอนุญาตให้หนุ่มสาวพบปะกันที่ชานบ้านในเวลาค่ำ ขณะหญิงสาวกำลังปั่นฝ้าย หรือ “อยู่ชวง” หากสาวเจ้า ตกปลงใจด้วยก็จะจัดพิธีแต่งงาน หรือที่เรียกว่า “เอาค่าไป ปองกัน” หรือเป็นทองแผ่นเดียวกัน การค้าขาย แลกเปลี่ยนในชุมชน ภาพชาวพื้นเมือง ซึ่งอาจเป็นชาวเขา “เปืออะ” ของป่าบนศีรษะเพื่อนำมาแลกเปลี่ยนกับคน ชีวิตความเป็นอยู่ของคนเมืองน่าน หญิงสาวกำลังทอผ้าด้วยกี่พื้นเมือง นอกชานมีเรือนเล็กๆ ตั้งหม้อน้ำดินเผาที่เรียกว่า “ร้านน้ำ” ส่วนชายหนุ่มไว้ผมทรงหลักแจว หรือทรงมหาดไทย แสดงให้เห็นอิทธิพลตะวันตกที่เข้ามา ผสมผสานในวิถีพื้นเมืองน่าน ภาพชาวต่างประเทศ ที่เข้ามาเมืองน่าน ช่วงรัชกาลที่ ๕ ทรงผม และเครื่องแต่งกายของผู้หญิงเป็นรูปแบบเดียวกับที่กำลัง เป็นที่นิยมในยุโรปขณะนั้น นอกจากนี้เป็นภาพจิตรกรรม ฝาผนังเรื่องราวของพุทธประวัติคันธกุมารและมีราชซาดก มีสิ่งที่น่าสนใจ ประทับ ใจที่สุดคือ ภาพบุคคลขนาดใหญ่เท่าตัวคนที่อาจมีชีวิตอยู่จริงในเวลานั้นความใหญ่โตมหฬารของภาพบุคคล ๖ ภาพ มิใช่จะทำให้คนชมต้องตะลึงเท่านั้น หากภาพวาดมีความงดงามเพราะบรรยายถึงอารมณ์ การแต่งกาย ของหญิงชาย โดยเฉพาะสามารถถ่ายทอดอารมณ์ชีวิตชีวาและแสดงถึงลีลาอัน อ่อนช้อยได้เป็นอย่างดีภาพเหล่า นี้ ส่วนมากเขียนอยู่บนบานประตู ซึ่งเมื่อเปิดประตูออก บานประตูจะบังภาพไปบางส่วน

๗.๓ วัดพระธาตุช้างค้ำวรวิหาร อำเภอเมืองน่าน จังหวัดน่าน ประวัติความเป็นมาของ วัดพระธาตุช้างค้ำวรวิหาร วัดพระธาตุช้างค้ำวรวิหาร อยู่ตรงข้ามพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติน่าน เป็นที่ประดิษฐานพระบรมสารีริกธาตุไว้ภายใน นับเป็น ปุชนียสถานสำคัญ เป็นเจดีย์ที่ได้รับอิทธิพลทางด้าน ศิลปะสุโขทัย ภายในวัดประดิษฐาน เจดีย์ช้างค้ำ ซึ่งเป็นศิลปะสมัยสุโขทัย อายุประมาณพุทธศตวรรษที่ ๒๐ รอบเจดีย์มีรูปปั้นช้างปูนปั้นเพียงครึ่งตัว ประดับอยู่โดยรอบ

ภาพประกอบที่ ๒.๗

วัดพระธาตุช้างค้ำวรวิหาร อำเภอเมืองน่าน จังหวัดน่าน

พระธาตุเจดีย์สร้าง ด้วยอิฐถือปูน มีฐานเป็นรูปสี่เหลี่ยมจัตุรัสซ้อนกัน ๓ ชั้น กว้างด้านละ ๙ วา ฐานจากชั้นแรกสูงถึงชั้นสองมีรูปช้างค้ำอยู่ในลักษณะ เหมือนฐานรองรับไว้ด้านละ ๖ เชือก รวมทั้งหมด ๒๔ เชือก ช้างแต่ละตัวโผล่ส่วนหัวลอย ออกมาครึ่งตัวขาหน้าทั้งคู่นั่งหันออกมาจากเหลี่ยมฐาน เหนือขึ้นไปเป็นฐานปัทม์ (ฐานบัว) ซ้อนกัน ๓ ชั้น และเป็น องค์ระฆังแบบลังกา ต่อจากองค์ระฆังทำเป็นฐานเขียงรองรับ มาลัยลูกแก้ว ลดหลั่นกันไปเป็นส่วนยอด ปัจจุบันพระธาตุเจดีย์ช้างค้ำได้รับการบูรณะซ่อมแซมและหุ้มด้วยแผ่นทองเหลืองทั้งองค์มีความสวยงามมาก นอกจากนี้ยังมีพระพุทธรูปทองคำ ปางลีลา คือ พระพุทธรูปนันทบุรี ศรีศากยมุนี ซึ่งเป็นทองคำ ๖๕ % สูง ๑๔๕ เซนติเมตร ยอดพระโมฬี ทำเสริมเมื่อ พ.ศ. ๒๔๔๒ หน้า ๖๙ บาท เจ้าจ้าวพารผาสุม เจ้าผู้ครองนครน่านองค์ที่ ๑๔ แห่งราชวงศ์ภูคา เป็นผู้สร้างเมื่อวันพุธ เดือน ๖ เหนือ พ.ศ. ๑๙๖๙ เป็นศิลปะสุโขทัยประดิษฐานอยู่ที่หอพระไตรปิฎกใหญ่ที่สุดในประเทศ

ภาพประกอบที่ ๒.๘

พระธาตุเจดีย์ช้างค้ำ วัดพระธาตุช้างค้ำวรวิหาร อำเภอเมืองน่าน จังหวัดน่าน

พระวิหารหลวงวัดพระธาตุช้างค้ำวรวิหารเป็นวิหารขนาดใหญ่รูปทรงสร้างตามสถาปัตยกรรมทางภาคเหนือ ลักษณะภายในโอโถง ด้านหน้ามีสิ่งหุ้มยื่นตรงเชิงบันไดด้านละตัว มีทางเข้า ๓ ทาง ประตูกลางทำเป็นประตูใหญ่ และประตูเล็กอยู่ด้านซ้าย และด้านขวามีทาง ขึ้นเป็นประตูเล็ก ๆ ตรงข้ามพระประธานด้าน ทิศตะวันออกและตะวันตกอีก ๒ ข้าง ทำหลังคาซ้อนกัน ๒ ชั้น มุขลดด้านหน้า และด้านหลัง หน้าบันตีด้วยแผ่นกระดานเรียงต่อกัน แล้วประดับที่ขอบเสาด้านหน้าทุกต้นตามลักษณะสถาปัตยกรรม ล้านนาไทยภายในพระวิหาร กว้างขวาง มีเสาปูนกลมขนาดใหญ่ ขนาด ๒ คนโอบรอบ จำหลักลวดลายปูนปั้นนูนสูงไว้ เหนือจากกระดุมพื้นพระวิหาร ๑.๕๐ เมตร เป็นลวดลายกนกกระย้า ย้อยเหมือน ลวดลายที่เสาในวิหารวัดภูมินทร์

๗.๔ วัดสวนตาล อำเภอเมืองน่าน จังหวัดน่าน ประวัติความเป็นมาของวัดสวนตาลตั้งอยู่ที่ ตำบลเวียง อำเภอเมือง จังหวัดน่าน สร้างขึ้นโดย โดยพระนางปทุมมาวดีชายาของพญาภูเข็ง เจ้าผู้ครองนครน่านเมื่อราว พ.ศ.๑๙๕๕ เป็นวัดที่ตั้งอยู่นอกกำแพงเมืองน่านด้านทิศเหนือ ในบริเวณที่เป็นสวนตาลหลวง ซึ่งเป็นที่มาของชื่อวัด ตัวเจดีย์หลังวิหารนั้น เดิมเป็นทรงพุ่มข้าวบิณฑ์แบบสุโขทัย ต่อมาพระเจ้าสุริยพงษ์ผริตเดชฯ ผู้ครองนครน่านโปรดเกล้าฯ ให้บูรณะขึ้นใหม่เมื่อปี พ.ศ.๒๔๔๗ ได้แก้ไขรูปทรงเป็นเจดีย์ยอดปราสาทดังปัจจุบัน

ภาพประกอบที่ ๒.๙

วัดสวนตาล อำเภอเมืองน่าน จังหวัดน่าน

ภายในวัดแห่งนี้เป็นที่ประดิษฐาน พระเจ้าทรงทิพย์ พระพุทธรูปสำริดปางมารวิชัยองค์ใหญ่หน้าตักกว้าง ๑๐ ฟุต สูง ๑๔ ฟุต ๔ นิ้ว พระเจ้าติโลกราช แห่งนครเชียงใหม่โปรดเกล้าฯ ให้สร้างขึ้นในปี พ.ศ.๑๙๙๓ เพื่อแสดงถึงชัยชนะ ที่พระองค์สามารถยึดเมืองน่าน ไว้ในพระราชอำนาจ ทุกปีใหม่ช่วงเทศกาลมหาสงกรานต์ ชาวน่าน จัดงานนมัสการ และสรงน้ำพระเจ้าทองทิพย์ โดยได้รับพระมหากรุณาธิคุณจากสมเด็จพระพี่นางเธอ กรมหลวงนราธิวาสราชนครินทร์ฯ ประทานน้ำสรงเป็นประจำทุกปีชาวน่านเคารพนับถือเป็นพระคู่บ้านคู่เมืองพระพุทธรูปทองทิพย์ วัดสวนตาล จ.น่าน

ภาพประกอบที่ ๒.๑๐

พระเจ้าทองทิพย์ วัดสวนตาล อำเภอเมืองน่าน จังหวัดน่าน

พระเจ้าทองทิพย์ เป็นพระพุทธรูปขนาดใหญ่ หน้าตักกว้าง ๑๐ ฟุต สูง ๑๔ ฟุต ๔ นิ้ว สร้างขึ้นในสมัยพระเจ้าติโลกราชเจ้า ผู้ครองนครเชียงใหม่ ซึ่งเป็นใหญ่แคว้นล้านนาไทยสมัยนั้น ในการสร้างพระพุทธรูปทองทิพย์องค์นี้ในพงศาวดารเมืองน่านกล่าวไว้ว่า เมื่อจุลศักราช ๘๑๒ ตรงกับพุทธศักราช ๑๙๙๓ พระเจ้าติโลกราช เจ้านครเชียงใหม่ มีกำลังเข้ม แข็งได้กรีธาทัพไปตีหัว เมืองต่างๆ ในแคว้นล้านนาไทย คือ เมืองล่อ เมืองเทิง เมืองปง เมืองควง ไปทางตีนดอยลาวได้หัวเมือง เหล่านั้นไว้ในอำนาจหมดแล้วเลยยกเข้าไปตีเมืองน่าน พระองค์ได้ ตั้งทัพอยู่ที่สวนตาลหลวงตั้งทัพล้อมอยู่ได้วันโดยเร่งไพร่พลยิงปืนใหญ่เข้าไปในเมืองพอดกลางคืนก็ยกพลเข้าตี หวังจะเอาเมืองให้ได้ ฝ่ายพญาวินต๊ะแก่น ท้าว ซึ่งเป็นเจ้านครน่านใน เวลานั้นเห็นกองทัพ เชียงใหม่มีไพร่พลมาก มายนัก ประกอบกับได้ยินกิตติศัพท์เล่าลือถึงความเก่ง กล้าสามารถของ พระเจ้าติโลกราชที่สามารถ ปราบหัวเมืองใกล้เคียงได้เกือบหมด เห็นชัด แจ่มแจ้งว่าไม่ อาจจะรักษาเมืองไว้ได้จึงได้อพยพครอบครัวหนี พระเจ้าติโลกราช จึงยกทัพไพร่พลเข้าเมืองได้อย่างง่ายดายไม่ต้องสู้รบให้เสียเลือดเสียเนื้อเลยเมื่อพระเจ้าติโลกราชยึดเมืองได้แล้ว จึงได้ปรึกษากับเหล่าขุนนาง ขุนกอง และเสนาอำมาตย์ทั้งหลาย ว่า การที่กองทัพของ พระองค์เข้ายึดเมืองไว้ ได้ในครั้งนี้ มิได้สู้รบให้เสียเลือดเสียเนื้อกำลังไพร่พล เลย เหมือนกับว่ามิ เทพเจ้าเข้ามาช่วยเหลือ จึงเห็นควรให้สร้างอะไรไว้อย่างหนึ่งเพื่อเป็นอนุสรณ์สักขีพยานในชัยชนะของพระองค์ ครั้งนั้นขุนนางเสนอว่าควรจะสร้างถาวรวัตถุเพื่อประชาชนรุ่นหลังจะรำลึก ถึง เช่น สร้างพระพุทธรูป หล่อด้วยทอง เป็นต้น ในที่สุดพระเจ้าติโลกราชก็ ตัดสินพระทัยที่จะสร้างพระพุทธรูปหล่อด้วยทอง พระเจ้าทองทิพย์ ซึ่งพระเจ้าติโลกราชแห่งนครเชียงใหม่โปรดเกล้าฯ ให้ สร้างขึ้นใน พ.ศ. ๑๙๘๗ ลักษณะเป็นพระพุทธรูป ทองสัมฤทธิ์องค์ใหญ่ ปางมารวิชัย ประดิษฐานในวิหารสวนตาลหน้าตักกว้าง ๑๐ ฟุต สูง ๑๔ ฟุต ๔ นิ้ว (๔.๑๑ เมตร) ในการสร้างพระพุทธรูปหล่อด้วยทองนี้ พระองค์ได้โปรดให้ช่างทั้งหลาย อาทิ พม่า เขี้ยว และชาวเมืองเชียงแสน กระทำพิธี หล่อหลอมทอง และพิธีหล่อองค์พระพุทธรูป ด้วย ช่างได้ กระทำการหล่อทองเทเข้าเข้าพิมพ์หลายครั้งหลายหน ก็ไม่สำเร็จเพราะ เบ้าพิมพ์แตกเสียทุกครั้งในที่สุดก็มีชายชราแปลกหน้าหนุ่มชวามมาช่วยทำจึงสำเร็จเรียบร้อยสมปรารถนาเมื่อสร้างพระพุทธรูปเสร็จแล้ว พระเจ้าติโลกราชก็ทรงจัดให้มีการสวดปริตถมงคล

และจัดให้มีงาน มหกรรมเฉลิมฉลองทำบุญเป็นการใหญ่มีโศภนียังส่วนชายชรานั้นก็หายสาบสูญไป ไม่มีผู้ใดพบเห็นอีกเลย ประชาชนชาวเมืองต่างโจษขานกันว่า เป็น เทพดาแปลงกายลงมา ช่วย จึงได้ขนานพระพุทธรูปองค์นี้ว่า พระพุทธรูปทองทิพย์หรือพระเจ้าทองทิพย์ตั้งแต่นั้นมาจนถึงปัจจุบันเจดีย์วัดสวนตาล องค์เดิมเป็นเจดีย์ทรงพุ่มข้าวบิณฑ์แบบสุโขทัย ต่อมา พระเจ้าสุริยพงษ์บริตเดชฯ พระเจ้าน่าน โปรดให้บูรณะ ขึ้นใหม่ เมื่อ พ.ศ. ๒๔๕๗ ได้แก้ไขรูปทรงเป็นเจดีย์ยอดปราสาทซึ่งเห็นในปัจจุบันจากรูปถ่ายเก่าเข้าใจว่า ส่วนฐานเป็นฐานหน้ากระดานสี่เหลี่ยมซ้อนกัน รอง รับเรือนธาตุย่อเก็จ ซึ่งยังมีสภาพค่อนข้างสมบูรณ์ ส่วนยอดเป็นพุ่มข้าวบิณฑ์ มีปล้องไฉน และปลียอดตามแบบเจดีย์พุ่มข้าวบิณฑ์ศิลปะสุโขทัยเจดีย์องค์นี้คงจะสร้างขึ้นราวกลางพุทธศตวรรษที่ ๒๐

หลังจากเจ้าพระยาผาทองสร้างเมืองน่านในพ.ศ. ๑๙๑๑ ขณะเดียวกัน ภายในวิหารอีกหลังหนึ่งเป็นที่ประดิษฐาน พระศรีอริยเมตไตรยปางนั่งพับเพียบองค์ แรกที่พบในภาคเหนือ วัดสวนตาล จ.น่าน พร้อมกับมีพระเจ้า ๕ ที่ประดิษฐานอยู่ที่เดียวกัน ทำให้มี ประชาชนเดินทางมาสักการะกันเป็นจำนวนมาก เพื่อเป็นสิริมงคลกับตัวเอง

๗.๕ วัดหัวข่วง อำเภอเมืองน่าน จังหวัดน่าน ประวัติความเป็นมาของวัดสวนตาล ตั้งอยู่เลขที่ ๗๗ ถนนมหาพรหม ตำบลในเวียง อำเภอเมือง จังหวัดน่าน คำว่าข่วงหมายถึงลานกว้าง วัดหัวข่วงก็คือวัดที่อยู่หน้าลานกว้าง เป็นวัดเก่าแก่ที่ตั้งอยู่ในเขตหัวแขวน ย่านประวัติศาสตร์ของจังหวัดน่านใกล้กับหอคำอันเป็นตำหนักของเจ้าผู้ครองนครน่าน(ปัจจุบันเป็นพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ น่าน) วัดพระธาตุช้างค้ำวรวิหาร วัดภูมินทร์ สันนิษฐานว่าสร้างในสมัยล้านนาตอนปลาย พุทธศตวรรษที่ ๒๐-๒๒ แต่ไม่ปรากฏหลักฐานการสร้างที่แน่ชัด มีแต่หลักฐานการปฏิสังขรณ์เมื่อปี พ.ศ. ๒๔๕๔ โดยเจ้าอนันตวรฤทธิเดช เจ้าผู้ครองนครน่าน ตรงกับสมัยรัชกาลที่ ๔ แห่งกรุงรัตนโกสินทร์ ในปีพ.ศ. ๒๔๗๑ พลตรีเจ้ามหาพรหมสุรธาดา เจ้าผู้ครองนครน่านองค์สุดท้ายได้ทำการบูรณะอีกครั้งหนึ่ง

ภาพประกอบที่ ๒.๑๑

วัดหัวข่วง อำเภอเมืองน่าน จังหวัดน่าน

วัดหัวข่วงได้รับพระราชทานวิสุงคามสีมาเมื่อ พ.ศ. ๒๕๐๕ เป็นวัดที่มีความสำคัญของจังหวัดน่านวัดหนึ่ง เนื่องจากสิ่งก่อสร้างภายในวัดได้แก่ เจดีย์ อุโบสถ ธรรมาสน์และหอไตร ล้วนมีรูปแบบศิลปกรรมแบบล้านนาอย่างแท้จริง กรมศิลปากรจึงได้ประกาศเป็นโบราณสถานของชาติ ดังปรากฏในราชกิจจานุเบกษา เล่มที่ ๙๗ ตอนที่ ๑๒๓ ลงวันที่ ๑๒ สิงหาคม พ.ศ.๒๕๒๓ ปูชนียสถานในวัดหัวข่วงพระวิหาร มีจิตรกรรมฝาผนังที่สวยงามภายในพระวิหาร มีพระพุทธรูปปางมารวิชัย ลักษณะพุทธศิลป์แบบท้องถิ่นล้านนาสกุลช่างเมืองน่านฝีมือประณีตงดงาม

เจดีย์วัดหัวข่วง เป็นเจดีย์ทรงปราสาทหรือทรงเรือนธาตุได้รับอิทธิพลศิลปะล้านนา ประกอบด้วย ส่วนฐานสร้างเป็นสี่เหลี่ยมฐานปัทม ประดับด้วยลูกแก้วสองชั้น มีฐานไม้ คั่นกลาง ฐานบัวลูกแก้วชั้นบนย่อมุม รับกับเรือนธาตุไปจรดชั้นบัวถลาใต้องค์ระฆัง ส่วนเรือนธาตุมีซุ้มจระนมด้านละซุ้ม ประดิษฐานพระพุทธรูปปางมารวิชัยสำริด ประดับมุกด้วยรูปเทวดาทรงเครื่องยืนพนมมือ เรือนธาตุเป็นชั้นบัวถลาซ้อนกันสามชั้น ยอดขององค์เจดีย์เป็นทรงระฆังมีขนาดเล็กไม่มีบัลลังก์ สันนิษฐานว่าเป็นศิลปะที่ดัดแปลงตามแบบของช่างเมืองน่าน มีอายุระหว่างสมัยล้านนาตอนปลาย

ภาพประกอบที่ ๒.๑๒

หอไตรวัดหัวข่วง วัดหัวข่วง อำเภอเมืองน่าน จังหวัดน่าน

หอไตรวัดหัวข่วง หอไตร เป็นอาคารทรงสี่เหลี่ยมจัตุรมุข ใต้ถุนก่อทึบและธรรมาสน์ทรงสี่เหลี่ยมยอดเป็นรูปน้ำเต้าสลักลายลงรักปิดทองประดับกระจกเป็นสถานที่เก็บพระไตรปิฎก และคำภีร์โบราณ ที่มีอายุหลายปี ตั้งแต่สมัยก่อสร้างวัด

๗.๖ วัดมิ่งเมือง อำเภอเมืองน่าน จังหวัดน่าน ประวัติความเป็นมาของวัดมิ่งเมืองวัดมิ่งเมือง ตั้งอยู่ที่ถนนสุริยพงศ์เป็น เป็นที่ประดิษฐานเสาหลักเมืองของจังหวัดน่าน ประวัติของวัดมิ่งเมืองคือ เดิมเป็นวัดร้าง มีเสาหลักเมืองที่เป็นท่อนซุงขนาดใหญ่สองคนโอบ พบที่ซากวิหาร ในราวปี ๒๔๐๐ เจ้าอนันตวรฤทธิเดช เจ้าครองนครน่านสถาปนาวัดใหม่ ตั้งชื่อว่า วัดมิ่งเมือง ตามชื่อที่เรียกเสาหลักเมืองว่า เสามิ่งเมือง ต่อมาปี ๒๕๒๗ได้มีการรื้อถอนและสร้างอุโบสถหลังใหม่เป็นแบบล้านนาร่วมสมัยแบบในปัจจุบัน จารึกการสร้างอุโบสถล้านนาวัดมิ่งเมือง สาธุเจ้าท่านพระครูสิริธรรมภาณี (แสนท์ ฐานสิริ) เจ้าอาวาสวัดมิ่งเมือง รองเจ้าคณะอำเภอเมืองน่าน เป็นองค์ประธานสร้างอุโบสถหลังนี้ โดยได้รื้อถอนอุโบสถหลังเก่า และสร้างหลังใหม่ขึ้นในที่เดิม ประกอบ พิธีวางศิลาฤกษ์ เมื่อวันที่ ๙ เมษายน พ.ศ.๒๕๒๙ (ขึ้น ๑ ค่ำ เดือน ๗ เหนือ) เวลา ๑๓.๑๙ น. โดยมีท่านพิรพล จันทร์สว่าง ผู้พิพากษาหัวหน้าศาลจังหวัดน่าน เป็นประธานวางศิลาฤกษ์

ภาพประกอบที่ ๒.๑๓

วัดมิ่งเมือง อำเภอเมืองน่าน จังหวัดน่าน

อุโบสถนี้ออกแบบสร้างตามจินตนาการของท่านเจ้าอาวาส การก่อสร้างตัวอาคารฝีมือสล่า (ช่าง) พื้นบ้านเมืองน่าน ลวดลายปฏิมากรรม ปูนปั้น โดย สล่าเสาร์แก้ว เลาคี (สกุลช่างเชียงแสนโบราณ) ภาพวาดจิตรกรรมฝาผนังในอุโบสถ เป็นภาพตำนานประวัติเมืองน่าน โดยคุณสุรเดช กาละเสน (จิตรกรพรสวรรค์พื้นบ้านเมืองน่าน) พระประธานในอุโบสถเป็นองค์เดิมคู่มากับวัด สร้างขึ้นเมื่อปี พ.ศ. ๒๔๐๐ แปะงานปฏิมากรรมปูนปั้นใช้เวลาปั้นประมาณ ๕ ปี และสร้างเสร็จ เมื่อปี พ.ศ.๒๕๔๐ (ใช้เวลาสร้าง ๑๒ ปี) ประกอบพิธีฝังลูกนิมิตผูกพันธสีมาเมื่อ พ.ศ.๒๕๑๙ และฉลองสมโภชถวายเป็นพระราชกุศลเฉลิมพระเกียรติ เนื่องในมหามงคลสมัยที่ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ทรงครองสิริราชสมบัติ ครบ ๕๐ ปี เมื่อ พ.ศ. ๒๕๔๐ ลักษณะเด่นคือ ลายปูนปั้นที่ผนังด้านนอกของพระอุโบสถ มีความสวยงามวิจิตรบรรจงมาก เป็นฝีมือตระกูลช่าง เชียงแสน มีความวิจิตรงดงามมาก ภายในมีภาพจิตรกรรมฝาผนังแสดงให้เห็นวิถีชีวิตของชาวเมืองน่าน ฝีมือช่าง ท้องถิ่นยุคปัจจุบัน และในบริเวณวัด

ยังเป็นที่ประดิษฐาน เสาหลักเมือง ซึ่งอยู่ในศาลาจัตุรมุข ด้านหน้าพระอุโบสถ เสาหลักเมืองสูงประมาณ ๓ เมตร ฐานประดับด้วยไม้แกะสลักลายลงรักปิดทอง ยอดเสาแกะสลัก เป็นรูป พรหมพักตร์ มีชื่อ เมตตา กรุณา มุทิตา อุเบกขาเสาหลักเมืองน่าน ซึ่งแต่เดิมเรียกว่า “เสามิ่งเมือง” เดิมเป็น ไม้สักทองขนาดใหญ่ มีเส้นผ่านศูนย์กลางประมาณ ๓ ฟุต สูง ประมาณ ๓ เมตร ลักษณะเป็นเสาทรงกลม ส่วนหัวเสาเกลาเป็น ดอกบัวตูมฝังไว้กับพื้นดินโดยตรง ไม่มีศาลหรืออาคารครอบ แต่อย่างไรก็ตามสันนิษฐานว่าอาจจะสร้างขึ้นในสมัยเจ้าอัตถวรปัญญา เป็นเจ้าผู้ครองนครน่าน เหตุเพราะแต่ก่อนมานั้นเมืองน่านไม่มีคฤหาสน์ การสร้างเสาหลักเมือง

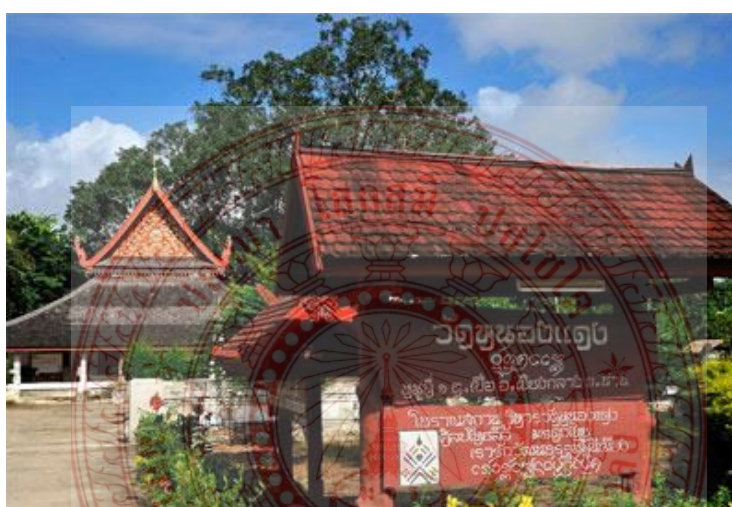
ภาพประกอบที่ ๒.๑๔

เสาหลักเมืองน่านและศาลหลักเมืองน่าน วัดมิ่งเมือง อำเภอเมืองน่าน จังหวัดน่าน

ประวัติเสาหลักเมืองน่านและศาลหลักเมืองน่าน

เสาหลักเมืองน่าน สร้างขึ้นโดย สมเด็จเจ้าฟ้าอัตถวรปัญญา เจ้าครองนครน่าน องค์ที่ ๕๗ โปรดให้ฝังเสาหลักเมือง ณ วัดมิ่งเมือง แห่งนี้ เมื่อวันที่ ๑๕ เมษายน พ.ศ.๒๓๓๓ เดิมมีลักษณะเป็น เสาไม้สักทองขนาดใหญ่ มีเส้นผ่าศูนย์กลางประมาณ ๖๐ เซนติเมตร สูงประมาณ ๓ เมตร ทรงกลม หัวเสาเกลาเป็นรูปดอกบัวตูมตัวเสาฝังลงกับดินโดยตรงไม่มีศาลครอบ ในปี พ.ศ.๒๕๐๖ ได้เกิดน้ำท่วมใหญ่ กระแสน้ำในแม่น้ำน่าน ได้ไหลบ่าทะลักเข้าท่วมถึงตัวเสาหลักเมือง ทำให้เสาหลักเมืองโค่นล้มลง เพราะรากเสาผุกร่อนมาก เนื่องจาก ฝังกับพื้นดินมานานกว่าร้อยปี ต่อมาทางวัดมิ่งเมือง พร้อมด้วย คณะศรัทธาชาวบ้านมิ่งเมือง ได้ร่วมกันก่อเสาหลักเมืองน่านจำลองด้วยอิฐถือปูนขึ้นในสถานที่เดิม ถึงปีพุทธศักราช ๒๕๑๔ ดร.สุกิจ จุลละนันท์ ผู้ว่าราชการจังหวัดน่าน คนที่ ๒๗ ได้นำข้าราชการ พ่อค้า ประชาชนชาวน่านทั้งปวง ร่วมกันสร้างเสาหลักเมืองน่าน และสร้างศาลไทยจัตุรมุขครอบเสาหลักเมืองขึ้นใหม่ โดยได้นำเอาเสาหลักเมืองน่านต้นเดิมที่โค่นล้มลงนั้น มาเกลาแต่งใหม่และสลักหัวเสาเป็นพรหมสี่หน้า

๗.๗ **วัดหนองแดง ตำบลเปือ อำเภอยางชุมน้อย จังหวัดศรีสะเกษ** ประวัติความเป็นมาของวัดหนองแดง วิหารไทลื้อ วัดหนองแดง ตั้งอยู่ บ้านหนองแดง หมู่ที่ ๑ ตำบลเปือ อำเภอยางชุมน้อย จังหวัดศรีสะเกษ มีเนื้อที่ ๑๕ ไร่ ๓ งาน ๗๓ ตารางวา ได้รับอนุญาตให้สร้างวัด พ.ศ. ๒๓๓๐ ได้รับพระราชทานวิสุงคามสีมา วันที่ ๕ มีนาคม พ.ศ. ๒๓๖๕ กรมศิลปากรได้ขึ้นทะเบียนเป็นโบราณสถานตามประกาศในราชกิจจานุเบกษา และแสดงของเขตเล่มที่ ๘๘ ตอนที่ ๑๗๗ วันที่ ๒๗ ตุลาคม ๒๕๒๔ สร้างก่อนได้รับอนุญาตให้สร้างมาแล้วหลายปี นามเจ้าอาวาสผู้สร้างได้แก่ พระธรรมวงศ์ ครูบานายครูบาอาณา และผู้ก่อสร้างพระประธานองค์ปัจจุบัน คือ ครูบาสิทธิการอันเป็นที่มาของต้นตระกูลนามสกุล“สุทธการ”ของชาวบ้านหนองแดงปัจจุบัน

ภาพประกอบที่ ๒.๑๕

วัดหนองแดง ตำบลเปือ อำเภอยางชุมน้อย จังหวัดศรีสะเกษ

การบูรณะ บูรณะมาแล้วหลายครั้ง บูรณะครั้งแรกประมาณปี พ.ศ. ๒๔๙๒ ครั้งที่สอง วันที่ ๑๔ เมษายน พ.ศ. ๒๕๓๘ โดยพระครูนันทชัยคุณ เจ้าคณะอำเภอยางชุมน้อย ครั้งที่ ๓ วันศุกร์ที่ ๑๖ พฤษภาคม ๒๕๕๗ โดยพระครูพิบูลย์นันทวิทย์ เจ้าอาวาส เป็นวัดลักษณะสถาปัตยกรรมแบบไทลื้อสร้างมากกว่า ๒๐๐ ปีสิ่งที่น่าสนใจภายในวัดมีดังนี้

องค์พระประธาน เป็นปางตรัสรู้ ที่สร้างขึ้นด้วยปูนปั้นพร้อมกับการสร้างวัดโดยช่างไทลื้อ ที่สง่างามมีแนวพระเนตรแห่งความเมตตากรุณาตอนเข้าตู่แสงแห่งอรุณพวยพุ่งตรงพระพักตร์องค์พระประธานเกิดแสงอาทิตย์สะท้อนกับสีทองเปล่งประกายสง่าสูงส่งเกิดความขลังศักดิ์สิทธิ์น่าศรัทธาแก่ผู้ที่มาทำบุญ

นาคบัลลังก์ องค์พระประธานจะประดิษฐานบนฐานชุกชีเรียกว่า นาคบัลลังก์ จากความเชื่อที่ว่านาคเป็นเครื่องหมายแห่งความสง่างาม ความดี และเป็นอารักษ์แห่งพระพุทธศาสนา ถ้าสังเกตให้ดีนาคคู่นี้ เป็นศิลปะที่แตกต่างกัน การทวัดของหงอน ลายเกล็ด แวดตาจะจ้องมองด้วยความเมตตาอารีเมื่อดูมองใกล้ๆ หากมองไกลออกไปเหมือนจะคอยห่วงใยให้ศิลาให้พรให้กำลังใจแก่ผู้ที่เข้ามาเยี่ยมวัดแห่งนี้

ฐานชุกชี ที่ประดิษฐานองค์พระประธานเป็นลักษณะแท่นยกสูง ก่อฐานแบบชาวบ้าน พันรอบด้วยนาคเรียกว่า นาคบัลลังก์ เพราะล้อมพันรอบองค์พระประธานตัวตงหันสู่เบื้องบน ดึงตามตามฝีมือของช่างชาวบ้าน ลักษณะสถาปัตยกรรม มีความเป็นเอกลักษณ์เฉพาะตัว ไม่เหมือนใคร มีหลังคาที่ชันมากเพื่อระบายน้ำฝนได้อย่างรวดเร็ว

จิตรกรรมฝาผนัง ด้านหลังของฐานชุกชีที่ก่อเป็นอิฐเรียงทรงสูงเป็นผนัง จะมีรูปเขียนเป็นจิตรกรรมเกี่ยวกับเรื่องพระโพธิสัตว์ และเรื่องทศชาติชาติก นำศึกษาติดตาม เพราะเป็นลักษณะพิเศษของงานสถาปัตยกรรมพื้นบ้านแบบไทลื้อที่น่าสนใจ โดยเฉพาะสูตรการผสมปูนที่คงความแข็งแรงมั่นคงวาวสีที่ใช้วาดภาพที่ผสมตามสูตรโบราณมีงาช้าง งามยapakนก หรือเขี้ยวเล็บของสัตว์ที่หาได้ยาก และการอาบน้ำยาเพื่อเคลือบไว้ให้มีอายุการใช้งานมั่นคง

ภาพประกอบที่ ๒.๑๖

วัดหนองแดง ตำบลเปือ อำเภอยะบะ จังหวัดน่าน

ข้อฟ้า มีความเป็นเอกลักษณ์ที่น่ายกลองของชาวไทลื้อลักษณะของข้อฟ้าจะเกิดจากความนับถือหงส์และช่างที่ชาวไทลื้อถือว่าเป็นสัตว์ชั้นสูงมาจากสรวงสวรรค์ช่างจึงนำเอาลักษณะรูปแบบของช่างและหงส์มารวมเป็นตัวเดียวกัน โดยให้ส่วนศีรษะเป็นช่างส่วนตัวเป็นหงส์ แกะด้วยไม้สักทอง มีชื่อเรียกว่า “นกหัสติลิงค์” จากความเชื่อที่ว่านาคเป็นเครื่องหมายแห่งความสง่างาม ความดี และเป็นอาร์กซ์แห่งพุทธศาสนา

ใบระกา เป็นลักษณะพิเศษที่ช่างฝีมือท้องถิ่นได้ทำขึ้นโดยทำเป็นแผ่นไม้เรียบๆแต่ลวดลายอ่อนช้อยต่อเนื่องกันลงกลางแผ่นไม้ด้านนอก

เชิงชาย มีลวดลายฉลุเป็นแผ่นไม้นำมาเรียงต่อเนื่องกันเป็นแบบลวดลายน้ำหยาดมีลักษณะสวยงามซึ่งเป็นลวดลายเฉพาะของชาวไทลื้อ

วัสดุ มุงด้วยกระเบื้องไม้ที่เรียกว่า แป้นเกล็ด ทั้งนี้เพราะไม้เป็นวัสดุท้องถิ่นหาได้ง่าย

ราคาถูก และช่างมีความชำนาญในการทำโดยตัดไม้เป็นแผ่นๆ ด้านบนเป็นแนวตรง ด้านล่างเป็นทางมน วัสดุที่ใช้ยึดกระเบื้องไม้ติดกับไม้ระแนงคือเดือยไม้

หน้าบัน ออกแบบเป็นลวดลายไม้ที่มาจากลายดอกธรรมชาติแล้วนำมาจัดเว้นช่องไฟจัด ระยะได้อย่างเหมาะสม งดงาม โดยจัดเป็นช่องเท่าๆกัน มีดอกไม้กำลังบานอยู่ตรงกลาง และมีแผ่น กระจกเงาติดอยู่ตรงกลางหน้าบันพอดี ซึ่งเชื่อว่าเป็นสิ่งสะท้อนความชั่วร้ายไม่ให้กล้ากรายเข้ามาภายใน และใช้ประดับตกแต่งเพื่อให้เกิดความสวยงาม

ฝ้าเพดาน แต่เดิมทางภาคเหนือจะไม่มีฝ้าเพดาน แต่ต่อมาในสมัยรัตนโกสินทร์ ได้มีการใช้ ฝ้าเพดานเข้ามาเป็นส่วนตกแต่งภายในให้ดูสง่างามขึ้นฝ้าเพดานจะมีลวดลายจากธรรมชาตินำมาตกแต่ง เป็นช่องๆ เว้นระยะช่องไฟได้อย่างถูกต้อง และลวดลายยังกลมกลืนกับลายเสา ซึ่งเมื่อดูแล้วทำให้เกิด ความศรัทธาและศักดิ์สิทธิ์

ธรรมมาสน์ ฐานเป็นรูปสี่เหลี่ยมจัตุรัสก่อสร้างติดกับพื้นเคลื่อนที่ไม่ได้ สร้างด้วยอิฐถือปูนมี ลวดลายปูนปั้นทั้ง ๔ ด้าน ส่วนกลางโถงมีฝ้าปิดสามด้าน อีกด้านเป็นประตูให้พระสงฆ์ขึ้นไปนั่งเทศน์ แกะสลักเป็นลายดอกไม้เครือเถาประดับหลังคาของธรรมมาสน์จะทำเป็นชั้นๆ ตามความเชื่อและการนับ ถือเปรียบเสมือนวิมานที่เป็นชั้นๆนอกจากนั้นยังลดความรู้สึกอึดอัดและความหนักลงส่งผลไม่เกิดความ งดงามตามมาหลังคาซ้อนกันนี้ยังสามารถป้องกันเสียงสะท้อนโดยสร้างหลังคาให้สูงมีช่องอากาศตรง กลางระหว่างฝ้าเพดานกับหลังคาซึ่งจะช่วยการระบายถ่ายเทความร้อนได้ดี

สถูปกัณฑ์ เป็นแบบชั้นบันได ราวบันไดจะทำเป็นรูปนาค สลักลายข้าง และประดับด้วย กระจกที่ชั้นบันไดอย่างวิจิตร ตรงผนังด้านบนสุดสลักลายเครือเถาสวยงาม ที่วัดหนองแดงใช้แทนโต๊ะ หมูบูชาปักเทียนจำนวน๔ดอก

หน้าต่าง เดิมช่องหน้าต่างจะเจาะช่องเล็กๆ แคบมากเพราะผนังอิฐก่อแบบโบราณไม่มีเสา รับน้ำหนัก แต่น้ำหนักทั้งหมดลงที่ฐานด้วยผนังหนาๆ เรียกว่า “ระบบผนังรับน้ำหนัก” ซึ่งเป็นวิธี เก่าแก่ดั้งเดิมของช่างชาวล้านนา จึงเจาะผนังกว้างๆไม่ได้ เพราะจะเสียกำลังในการรับน้ำหนัก การ ปล่อยให้แสงสว่างเข้ามายังองค์พระประธานแต่น้อย เป็นความรู้สึกลักษณะหนึ่งของผู้สร้างต้องการให้แสง สว่างลอดส่องเข้ามาพุ่งตรงไปที่พระประธานเท่านั้น เพื่อเพิ่มความศักดิ์สิทธิ์แก่องค์พระปฏิมาจะได้เกิด สมานธิที่แน่นแฟ้นแก่ผู้ที่เข้าไปกราบไหว้ เคารพบูชา

ประตู มีขนาดกว้าง ๑.๕๐ เมตร มีบานเปิด ปิด ที่บานประตูจะใช้บายพืดยึดแต่จะใช้เดือย ไม้ที่ติดกับบานสวมเข้าไปในวงกบทั้งบนและล่าง ลักษณะวงกลเป็นแผ่นไม้ขนาดใหญ่หนา ๓ นิ้ว กว้าง ๕๐ เซนติเมตร แกะสลักเป็นลวดลายดอก และเสาแต่ละต้นได้เจาะรูไว้ เรียกว่ารูจ้ย เพื่อคอยตรวจตรา มตปลวกระบายความชื้นหรือใช้ยึดขณะทำการบูรณะ

ผนัง ก่อด้วยอิฐหนา ๐.๕๐ เมตร เพื่อให้ทำหน้าที่เป็นกำแพงรับน้ำหนักโครงสร้างของ หลังคาให้มีความมั่นคง แข็งแรงทนทาน อันหมายถึงความเจริญทางศาสนาพุทธที่มั่นคง รวมทั้งทำให้

บรรยากาศภายในอุโบสถอบอุ่น

เสา บริเวณผนังจะไม่มีเสา เพราะอาศัยกำแพงรับน้ำหนักขึ้นมาแทน แต่จะก่อเสาหรือยกขึ้นเพื่อจะทำให้ดูแล้วผนังไม่เรียบไม่ขัดสายตาของผู้ดู ส่วนภายในจะมีเสาไม้ขนาด ๐.๕๐ เมตร ซึ่งเป็นเสากลมที่มีขนาดใหญ่ขึ้นไปรับโครงหลังคาที่อยู่สูงที่กำแพงรับน้ำหนักให้สามารถขึ้นไปรับได้และตกแต่งให้ดูสวยงามด้วยลวดลายจากธรรมชาติเป็นเครือเถาและดอกไม้ต่างๆ

ลวดลายประดับ ตกแต่งที่ฐานชุกชี ธรรมาสัน อาสนสงฆ์ หน้าบัน ปั้นลม และเชิงชายต่างๆ เป็นการทำงานของช่างไทลื้อแบบดั้งเดิม ผสมผสานกับความเชื่อและตำนานพื้นบ้านลายพื้นบ้านเดิมมักจะได้มาจากธรรมชาติ และพิธีกรรมพื้นบ้าน เช่น ลายหัวเสาประตูทางเข้าที่ได้มาจากการประดับตกแต่งพิธีบายศรีรับขวัญ เป็นรูปกระหนงใบตองซ้อนๆ กันหลายๆ ชั้น โดยจะเอามาเพียงชั้นเดียวทำเป็นรูปแบบลายหัวเสาที่กำแพงเตี้ยทางเข้าหน้าวัดเป็นต้น

คันทวย มีการแกะสลักจินตนาการลวดลายเถาวัลย์ รูปสัตว์ในป่าหิมพานต์ด้วยปริศนาธรรมอย่างน่าสนใจแสดงให้เห็นถึงความเจริญทางด้านคุณธรรมจริยธรรมของคนโบราณ

รูปทรง จะมีลักษณะที่ดูเดียวกับหลังคาทรงสูง แต่ทั้งนี้เมื่อได้เข้าไปในวิหารจะรู้สึกกว่าอากาศถ่ายเทดี อากาศเย็น มีแสงสว่างเข้ามาสะท้อนกับพระประธาน และลวดลายต่างๆ ที่เป็นสีทอง ทำให้เกิดแสงสะท้อนเกิดความขลังศักดิ์สิทธิ์และความศรัทธาของผู้ที่ได้พบเห็น

ขอบเขต มีถนนตัดผ่านเข้าออกภายในวัด สะดวกภูมิทัศน์โปร่งโล่ง มีเจดีย์เป็นแกนสำคัญของวัดหนึ่งองค์มีต้นโพธิ์อายุหลายร้อยปี

โบราณสถานวิหารไทลื้อวัดหนองแดง เป็นสถาปัตยกรรมแบบไทลื้อที่หาได้ยากยิ่งในปัจจุบัน และเป็นวิหารไม้รุ่นสุดท้ายที่คงรูปทรงเดิมที่ยังหลงเหลือของร่องรอยของช่างโบราณรุ่นเก่าอยู่ วิหารนี้จึงนับว่าเป็นสิ่งที่ควรอนุรักษ์ไว้สืบไป กิจกรรมของวัด นักการท่องเที่ยวที่จะได้รับ ชมการแต่งกายวิถีของคนไทลื้อโดยเฉพาะ ไม่มีที่ไหนเหมือน ๑. พิธีสืบชะตาแบบไทลื้อ ๒. พิธีบายศรีสู่ขวัญโดยคนไทลื้อ ๓. การกรวดน้ำผ่านตัวปลามงคลลงไปสู่ภุมมิ ๔. พิธีหมั่มโพธิ์ คำโพธิ์ เชิญตุงปราสาท ๕. สรงน้ำพระเจดีย์แห่งความเมตตาจะทำให้มีคนเมตตารักใคร่เหมาะทางการค้าขายหากจะร่วมพิธี แจ้งให้ทางวัดทราบอย่างน้อย ๕ วัน

๗.๘ วัดพระธาตุเขาน้อย อำเภอเมือง จังหวัดน่าน ประวัติความเป็นมาของวัดวัดพระธาตุเขาน้อย ตำบลคูด้ อำเภอน่าน จังหวัดน่าน เป็นวัดราษฎร์ องค์พระธาตุตั้งอยู่บนยอดดอยเขาน้อย ซึ่งอยู่ด้านตะวันตกของตัวเมืองน่าน สร้างในสมัยเจ้าปู่แข็ง เมื่อปี พ.ศ. ๒๐๓๐

ภาพประกอบที่ ๒.๑๗

วัดพระธาตุเขาน้อย อำเภอเมือง จังหวัดน่าน

องค์พระธาตุเป็นเจดีย์ก่อ อิฐถือปูนทั้งองค์ เป็นศิลปะพม่าผสมล้านนา ภายในบรรจุพระเกศาธาตุขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าได้รับการบูรณะปฏิสังขรณ์ครั้งใหญ่ในสมัยพระเจ้าสุริยพงษ์ผริตเดชฯ ระหว่างปี พ.ศ. ๒๔๔๙-๒๔๕๔ โดยช่างชาวพม่า และวิหารสร้างในสมัยนี้เช่นกันวัดพระธาตุเขาน้อยวัดพระธาตุเขาน้อย เป็นปูชนียสถานที่สำคัญ และเก่าแก่อีกแห่งหนึ่งของ จ.น่าน สันนิษฐานว่ามีอายุรุ่นราวคราวเดียวกับพระธาตุแช่แห้ง ตั้งอยู่บนดอยเขาน้อย สูงจากระดับน้ำทะเล ประมาณ ๒๔๐ ม. หน้าวัดมีทางขึ้นเป็นบันไดนาค ๓๐๓ ขั้นทางรถขึ้นถึงตัววัด

ภาพประกอบที่ ๒.๑๘

บันไดนาค ๓๐๓ ขั้น วัดพระธาตุเขาน้อย อำเภอเมือง จังหวัดน่าน

เมื่อขึ้นไปยืนบนยอดเขา จะมองเห็นทิวทัศน์ของเมืองน่าน ได้อย่างชัดเจน ตามประวัติพระธาตุองค์นี้ สร้างโดยมเหสีรองของพญาภูซัง เจ้าผู้ครองนครน่าน เมื่อราวพุทธศตวรรษที่ ๒๐ เจ้าผู้ครองนคร น่าน อีกหลายองค์ต่อมา ได้บูรณปฏิสังขรณ์องค์พระธาตุ โดยตลอด จนกระทั่งมีการบูรณะ

ครั้งใหญ่ในสมัย พระเจ้าสุริยพงษ์ผริตเดชฯ ในปี พ.ศ. ๒๔๔๙-๒๔๕๔ โดยช่างชาวพม่า ชื่อหม่องยิงกา วัดพระธาตุเขาน้อย สามารถมองเห็นทิวทัศน์โดยรอบของตัวเมืองน่าน

ภาพประกอบที่ ๒.๑๙

พระพุทธรูปปางสมาธิบนเขาสองชั้นที่วัดพระธาตุเขาน้อย อำเภอเมือง จังหวัดน่าน

ปัจจุบันบริเวณลานชมทิวทัศน์ ประดิษฐานพระพุทธรูปปางสมาธิบนเขาสองชั้นที่วัดพระธาตุเขาน้อย อำเภอเมือง จังหวัดน่าน ซึ่งเป็นพระพุทธรูปปางประทานพร บนฐานดอกบัวสูง ๙ เมตร บนยอดพระเกศาทำจากทองคำหนัก ๒๗ บาท สร้างขึ้นเนื่องในมหามงคลที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่ฯ ทรงเจริญ พระชนมพรรษา ๖ รอบ เมื่อวันที่ ๕ ธันวาคม พ.ศ. ๒๕๔๒ กรมศิลปากรได้ทำการสำรวจและขึ้นทะเบียนเป็นโบราณสถานเมื่อปีพ.ศ.๒๕๒๓ ด้วยความเป็นวัดที่อยู่บนเขาสูงจึงเป็นจุดชมทิวทัศน์ที่สวยงาม อยู่ตรงลานปูน พระพุทธรูปปางลีลาองค์ใหญ่ คือพระพุทธรูปปางสมาธิบนเขาสองชั้นที่วัดพระธาตุเขาน้อย สร้างเมื่อปีพ.ศ.๒๕๔๒ ถือเป็นจุดเดียวที่เห็นเมืองน่านจากมุมสูง จะเห็นขุนเขา น้อยใหญ่ ตั้งตระหง่าน โอบล้อมเมืองน่าน เป็นฉากหลัง จุดนี้ยังแสดงให้เห็นชัด ถึงลักษณะการตั้งเมือง ของทางภาคเหนือ ที่มักเลือกทำเลที่ตั้ง บนที่ราบลุ่ม และหุบเขา

๗.๙ เต้าเผาโบราณบ่อสวก บ้านสวกพัฒนา อำเภอเมือง จังหวัดน่าน ประวัติเต้าเผาโบราณบ้านบ่อสวกตั้งอยู่ที่บ้านสวกพัฒนา หมู่ที่ ๑๐ ตำบลบ่อสวก อำเภอเมืองน่าน ห่างจากตัวเมืองประมาณ ๑๗ กิโลเมตร เป็นแหล่งผลิตเครื่องเคลือบภาชนะดินเผาที่สำคัญแห่งหนึ่งของเมืองน่านในอดีต ที่มีรูปแบบและกรรมวิธีการผลิตเป็นลักษณะเฉพาะของตัวเองที่แตกต่างไปจากเต้าเผาแหล่งอื่นๆ ของล้านนา

ภาพประกอบที่ ๒.๒๐

เตาเผาโบราณบ่อสวก บ้านสวกพัฒนา อำเภอมือง จังหวัดน่าน

ประวัติ ในราว พ.ศ. ๒๕๒๐ ลูกเขยของคุณยายชิ้น คือ จ.ส.ต.มนัส ตีคำ ได้มาตายหย่า บริเวณสวนข้างบ้าน ขณะตายหย่าบริเวณเนินดินปรากฏว่ามีดีได้ไปกระทบกับอะไรบางอย่างที่โผล่ขึ้นมา จากผิวดินแม้ไม่ได้ทำการขุดพิสูจน์ แต่ก็เชื่อว่ามีของโบราณอยู่ใต้ดิน จึงกันบริเวณดังกล่าวไว้ กระทั่งปี พ.ศ. ๒๕๔๒ อาจารย์สายันต์ ไพเราะจัตติ พิพิธภัณฑสถานแห่งชาติน่าน และสำนักโบราณคดีและพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติที่ ๖ ได้ร่วมกันสำรวจ พบว่าเป็นแหล่งเตาเผาโบราณ จึงทำการขุดค้นตามขั้นตอนทางโบราณคดี เมื่อขุดค้นเสร็จก็ทำเป็นพิพิธภัณฑสถานเปิด คือเปิดหลุมขุดค้นไว้ ไม่ฝังกลบ สร้างหลังคาคลุมจัดเป็นสถานที่ท่องเที่ยวทางประวัติศาสตร์ ให้นักท่องเที่ยวเข้ามาเที่ยวชมฟรี สมเด็จพระเจ้าพี่นางเธอเจ้าฟ้ากัลยาณิวัฒนาฯ เคยเสด็จเยี่ยมสถานที่แห่งนี้เมื่อวันที่ ๒๒ ธ.ค. ๒๕๔๒ สิ่งที่น่าสนใจ เตาเผาโบราณ จากการขุดค้นทางโบราณคดีพบสองเตาจมอยู่ในผิวดินใกล้ ๆ กัน ในสวนลำไยบริเวณบ้าน ริมลำน้ำสวก ตั้งชื่อเตาเป็นเกียรติให้แก่ลูกสาวและลูกเขยของคุณยายชิ้นว่า เตาสุนัน และเตาจามนัส เป็นเตาแบบล้านนา คือโครงสร้างก่อด้วยดิน พื้นเตาด้านท้ายสูงกว่าด้านหน้า เพื่อให้ความร้อนระบายจากปากเตาไปออกปล่องได้สะดวก หลังคาเตาก่อเป็นรูปโค้ง ลักษณะคล้ายประทุนเรือ ทั้งสองเตามีขนาดใกล้เคียงกัน คือยาวประมาณ ๖.๕ เมตร กว้างประมาณ ๓ เมตร แต่เตาจามนัส มีสภาพสมบูรณ์กว่า คือมีหลังคาและผนังด้านข้างอยู่ในสภาพดี โบราณวัตถุที่พบเป็นเครื่องถ้วยเคลือบเนื้อแกร่ง เช่น ไห ถ้วย ชาม จาน กล่องดินเผาหรือจ้อ เป็นต้น วัตถุโบราณส่วนหนึ่งได้มอบให้แก่พิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ อีกส่วนเก็บรักษาไว้ที่ใต้ถุนบ้าน เพื่อจัดแสดงให้นักท่องเที่ยวชม แหล่งเตาเผาที่สันนิษฐานว่ามีอายุแต่ปลายพุทธศตวรรษที่ ๑๘ - ๒๒ อาจเก่าแก่กว่าแหล่งเตาอื่น ๆ ในล้านนาทั้งหมด

พิพิธภัณฑสถานบ้าน จัดอยู่บริเวณใต้ถุนบ้านของคุณยายโดยแนวคิดและฝีมือการจัดแสดงของคุณยายเอง เพื่อเป็นประโยชน์เสริมในการมาเที่ยวชมเตาโบราณ ของที่นำมาจัดแสดงทั้งหมดนั้น เป็นของเก่าที่คุณยายและบรรพบุรุษเคยใช้ชีวิตประจำวัน ซึ่งของหลายอย่างหาดูหาใช้ไม่มีแล้ว เช่น ตาชั่งเมียง ไหไม้ใช้หมักเมียง กระต่ายขูดมะพร้าว ไม้หนีบข้าว ครกไม้ พักวีข้าว เป็นต้น นอกจากนี้ยังจัดแสดงโบราณวัตถุที่ได้จากการขุดค้นเตาเผา ส่วนใหญ่มีสภาพแตกหัก ไม่สมบูรณ์ เช่น ชิ้นส่วนของจาน ชาม ไห เป็นต้น รวมทั้งยังจัดแสดงภาพถ่ายและเรื่องราวการขุดค้นเตาเผาโบราณแห่งนี้ด้วย

ภาพประกอบที่ ๒.๒๑

พิพิธภัณฑ์พื้นบ้าน บ้านคุณยายชื่นเตาเผาโบราณบ่อสวก บ้านสวกพัฒนา อำเภอมือง จังหวัดน่าน

สภาพ เตาที่ถูกขุดลงไปในพื้นที่ดินลูกรังลงไปจากความฉลาดของภูมิปัญญา คือ พื้นของดินลูกรังจะแข็ง เมื่อก่อเป็นตัวเตาเผาจะมีพื้นเตาที่แข็งแรงเครื่องปั้นดินเผาที่ถูกค้นพบ ส่วนใหญ่จะอยู่ในสภาพชำรุดแต่ก็สามารถนำมาประกอบทำให้เห็นรูปเดิมได้ ที่พบมากจะเป็นไหแบบธรรมดา มีขอบปากชั้นเดียว ทรงสูงไหล่กว้าง ปากไหบานผายออกคล้ายปากแตร ก้นแคบเรียบไม่มีฐาน มีทั้งเคลือบและไม่เคลือบ ที่ไม่เคลือบเนื้อแกร่งมาก แต่ในกลุ่มไหเคลือบสีเขียวฉนวนมีการตกแต่งลวดลายตรงไหล่และตรงรอยต่อของไหล่ กับคอไหลวดลายที่มีลักษณะเด่นเฉพาะตัวของแหล่งเตาเมืองน่านบ่อสวกไหปากสอง ชั้น บางทีก็เรียกไหน้ำผึ้ง หรือไหปลาร้า เป็นไหทรงอ้วนเตี้ยคอสั้น มีขอบปากสองชั้น ก้นแบนเรียบ มีทั้งเคลือบและไม่เคลือบ ชนิดเคลือบไม่ค่อยมีลวดลายมีสีน้ำตาลแกมเขียวและน้ำตาลแกมดำ ที่ไม่เคลือบมักตกแต่งที่ไหล่และตัวช่วงบนถัดลงมาจากไหล่ด้วย แลบลายชุดเป็นลอนคลื่นหลาย ๆ แลบลายประดับลักษณะต่าง ๆ ต่อเนื่องกันโดยรอบ บางใบมีหูเล็ก ๆ ปั้นแปะประดับบนแถบลายที่ไหล่ตั้งแต่ ๒ - ๔ หู เนื้อดินค่อนข้างแกร่งมาก เเผาด้วยไฟอุณหภูมิสูงเนื้อค่อนข้างหยาบ ไหบางใบผิวนอกมีเคลือบขี้เถ้าธรรมชาติมาอยู่ทำให้เกิดความงามตามธรรมชาติ นอกจากไหที่พบในสภาพแตกหักแล้วยังพบจาน ชาม ขวดหรือแจกัน คนโทหรือกุ่มโตะ (คน่านหรือคนเหนืจะเรียกว่า

น้ำตัน) พาน ตะเกียง ถ้วย หลากหลายสมัย มีรอยจารึกอักษรไทยล้านนา และที่หาดูได้ยากและไม่ค่อยพบ คือ กาน้ำหรือคนโทน้ำแบบมีพวย และที่พบมากอีกชิ้น คือ กล่องดินหรือจ้อ เป็นภาชนะรูปทรงกระบอก ก้นแบนคล้ายปิ่นโตหรือกระถาง มีหลายขนาด ตั้งแต่ขนาดเล็กเส้นผ่าศูนย์กลาง ๑๖.๐ ซม. สูง ๗.๘๓ ซม. ส่วนขนาดใหญ่เส้นผ่าศูนย์กลาง ๒๐ ซม. สูง ๑๐.๐ ซม. จัดอยู่ในรูปทรงกระบอก เพื่อใช้สำหรับใส่ถ้วยชามเอาเข้าเตาเผาจะได้ไม่กินเนื้อที่ เป็นหลักฐานทางโบราณคดีที่โดดเด่นของแหล่งเตาเผาบ่อสวกเมืองน่าน เพราะเป็นเทคโนโลยีการเผาเครื่องถ้วยชามที่ก้าวหน้าในสมัยโบราณ และไม่เคยมีการใช้กล่องดินลักษณะเดียวกันนี้ในแหล่งเตาอื่นๆ ทั้งที่แหล่งเตาศรีสัชชาลัย แหล่งเตาเมืองสุโขทัย แหล่งเตาสันกำแพง แหล่งเตาอินทขิล แหล่งเตापาน แหล่งเตาลำปาง หรือในแหล่งเตापะเยา ซึ่งกล่องดินนี้จะพบแต่ในเมืองจันทน์ ญี่ปุ่น เวียดนาม แสดงว่าปู่ฮ้อซึ่งเป็นคนจีน ได้เข้ามาเมืองน่านได้นำมาใช้ที่เตาบ่อสวกน่าน

๗.๑๐ หอศิลป์ริมน่าน ตำบลบ่อ อำเภอเมือง จังหวัดน่าน ประวัติหอศิลป์ริมน่าน หอศิลป์ริมน่าน ตั้งอยู่บนถนนสาย น่าน-ทุ่งช้าง ห่างจากตัวเมืองจังหวัดน่านไปประมาณ ๒๐ กิโลเมตร จัดตั้งโดย อ.วินัย ปราบริปู ศิลปินชื่อดังของจังหวัดน่าน หอศิลป์แห่งนี้ได้มีการรวบรวมงานศิลปะร่วมสมัยมาจัดแสดงไว้ ทั้งที่เป็นนิทรรศการหมุนเวียน และนิทรรศการถาวร ซึ่งการเข้ามาเยี่ยมชมที่หอศิลป์ริมน่านนี้จะต้องเสียค่าธรรมเนียมในการเข้า ชมคนละ ๒๐ บาท

ภาพประกอบที่ ๒.๒๒

หอศิลป์ริมน่าน ตำบลบ่อ อำเภอเมือง จังหวัดน่าน

ในส่วนของอาคารการจัดแสดงงานศิลป์ มีอยู่ ๒ ส่วนใหญ่ๆ คือ อาคารหลังแรกเป็นอาคารขนาดใหญ่ภายในจัดแสดงภาพวาด และงานศิลปะต่างๆ ที่จะหมุนเวียนผลัดเปลี่ยนกันไปตามวาระต่างๆ ส่วนอีกอาคารหนึ่งที่ตั้งอยู่ริมแม่น้ำน่าน เป็นอาคารชื่อ “เฮือนหนานบัวผัน” เป็นที่จัดแสดงนิทรรศการถาวร ภาพถ่ายจิตรกรรมฝาผนังฝีมือของหนานบัวผัน ศิลปินผู้เขียนภาพจิตรกรรมฝาผนัง

วัดภูมินทร์ วัดหนองบัว รวมถึงภาพ จากวัดต่างๆ ที่สำคัญในเมืองน่าน ที่เกี่ยวข้องกับช่างจิตรกรรมฝาผนังเมืองน่านที่บริเวณอาคารริมแม่น้ำน่านแห่งนี้ยังมี “เขื่อนศรีนวล”

ภาพประกอบที่ ๒.๒๓

เขื่อนหนานบัวผัน แสดงนิทรรศการถาวร ภาพถ่ายจิตรกรรมฝาผนังฝีมือของหนานบัวผัน

สถานที่จัดจำหน่ายสินค้าที่ระลึก งานฝีมือพื้นเมือง รวมไปถึงของตกแต่งบ้านที่น่าสนใจ นักท่องเที่ยวสามารถเดินชม และเลือกซื้อสินค้ากลับไปเป็นของฝากได้ และที่บริเวณด้านข้างอาคารแห่งนี้ยังมีที่นั่งพักผ่อน ซึ่งนักท่องเที่ยวสามารถสั่งกาแฟ และนั่งอ้อยอิงจิบกาแฟไปพลาง พร้อมชมทิวทัศน์ของแม่น้ำน่าน ฟังเสียงน้ำไหลไปพลาง ในบรรยากาศแบบสบายๆ ท่ามกลางธรรมชาติที่สวยงามนอกจากการจัดแสดงงานศิลปะแล้ว หอศิลป์บริมน่านยังมีการจัดค่ายเยาวชนที่เน้นด้านศิลปะและวรรณกรรม เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ แลกเปลี่ยน สร้างสรรค์งานศิลปะด้วย

๗.๑๑ วัดหนองบัว ตำบลป่าคา อำเภอท่าวังผา จังหวัดน่าน ประวัติวัดหนองบัวเป็นวัดที่เก่าแก่ประจำหมู่บ้านหนองบัว ตำบลป่าคา อำเภอท่าวังผา จังหวัดน่าน จากคำบอกเล่าไว้เดิมวัดหนองบัวตั้งอยู่ที่ริมหนองบัว (หนองน้ำประจำหมู่บ้าน) ซึ่งอยู่ห่างจากที่ตั้งวัดปัจจุบันไปทางทิศตะวันตกประมาณ ๕๐๐ เมตร ปัจจุบันไม่มีซากโบราณสถานเหลืออยู่เลย ต่อมาได้มีการย้ายวัดมาที่ปัจจุบันนี้ วัดหนองบัวสันนิษฐานว่า สร้างเมื่อประมาณ พ.ศ. ๒๔๐๕ โดยการนำของ ครูบาทหลวงสุนันตะ ร่วมกับชาวบ้านหนองบัวสร้างขึ้น จึงทำให้วิหารหนองบัวแห่งนี้ เป็นสถาปัตยกรรมไทยล้านนาที่สมบูรณ์ที่สุดแห่งหนึ่ง ซึ่งหาดูได้ยากมากในสมัยนี้ และพระวิหารหนองบัวแห่งนี้ยังมีจิตรกรรมฝาผนังแบบโบราณที่สวยงามอีกด้วย

ภาพประกอบที่ ๒.๒๔

วัดหนองบัว ตำบลป่าคา อำเภอน้ำหนาว จังหวัดน่าน

ประวัติวัดหนองบัวและประวัติจิตรกรรมไม่มีหลักฐานบันทึกไว้ การสืบประวัติจะต้องอาศัยข้อมูลจากสองทางด้วยกันคือ สืบจากคำบอกเล่าของผู้เฒ่าผู้แก่และสืบจากการสังเกตจากรายละเอียดที่แสดงไว้ในภาพเขียน

การสืบประวัติจากคำบอกเล่า ท่านพระครูมานิตย์บุญการ หรือ ครูบาปัญญา ผู้เป็นชาวบ้านหนองบัวโดยกำเนิดถือว่าเป็นผู้รู้ท่านหนึ่งได้เล่าไว้ว่านายเทพผู้เป็นบิดาของท่านได้เป็นทหารของเจ้าอนันต๊ะยศ เจ้าผู้ครองนครน่านในขณะนั้น (เจ้าอนันต๊ะยศ ครองเมืองน่านเมื่อ พ.ศ.๒๓๙๕ -๒๔๓๔) ต่อมานายเทพได้ติดตามทัพไปรบที่เมืองพวนซึ่งเป็นเมืองในแคว้นหลวงพระบางหลังจัดการศึกเรียบร้อยแล้วจึงยกทัพกลับเมืองน่านนายเทพได้นำช่างเขียนลาวพวนชื่อว่าทิดบัวผันมาเขียนจิตรกรรมฝาผนังที่วัดหนองบัวแห่งนี้ โดยมีพระภิกษุวัดหนองบัวชื่อ แสนพิจิตร และนายเทพเป็นผู้ช่วยเขียนเสร็จ

ภาพเรือกลไฟและรูปทหารชาวฝรั่งเศสที่ผนังด้านทิศเหนือเป็นสิ่งที่สามารถ นำมาประเมินอายุของจิตรกรรมได้ตามประวัติของเรือกลไฟว่าเรือกลไฟมีแหล่งกำเนิดในยุโรปและอเมริกาในประเทศไทยมีหลักฐานในจดหมายเหตุหลายแห่งแสดงให้เห็นว่าประเทศไทยมีเรือกลไฟใช้ตั้งแต่รัชสมัยพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว จึงสันนิษฐานว่าช่างเขียนคงเห็นและนำแบบมาเขียนไว้ และยังมีรูปปืนยาวแบบฝรั่งคือมีดบาดปิดปลายปืนด้วยเดมิคนไทยรู้จักใช้ปืนมาตั้งแต่สมัยอยุธยาแบบปืนมีปลายกระบอกยาวแต่ไม่ปรากฏว่ามีดบาดปลายปืนปืนที่ตัดดาปลายปืนเป็นแบบฝรั่งที่นำมาใช้แพร่หลายในประเทศไทยสมัยรัชกาลที่ ๔ ถึง รัชกาลที่ ๕ เป็นต้นมา จึงประเมินอายุจิตรกรรมว่าคงอยู่ในราวสมัยรัชกาลที่ ๔ ถึง รัชกาลที่ ๕

ภาพประกอบที่ ๒.๒๕

จิตรกรรมจันทคาชาดก วัดหนองบัว ตำบลป่าคา อำเภอท่าวังผา จังหวัดน่าน

เรื่องราวในจิตรกรรม ได้แก่เรื่อง จันทคาชาดก และเรื่องพุทธประวัติ ซึ่งเรื่องจันทคาชาดกนี้ เป็นนิยายคติธรรมเก่าแก่อันดับที่ ๑๑ ในหนังสือ ปัญญาชาดกปัจฉิมภาค ชาวบ้านในภาคเหนือเรียกว่า คำวธรรม จันทคาชาดก เป็นนิทานธรรมที่สอนให้กุลบุตรและกุลธิดาเอาแบบอย่างจริยธรรมที่ดีงามเช่น การเสียสละเพื่อประโยชน์ส่วนรวม ความกตัญญูต่อบุพการี ความซื่อสัตย์สุจริต และความเมตตากรุณาเป็นต้น

จิตรกรรมฝาผนังทุกแห่งย่อมมีคุณค่าในแง่ของการเป็นกระจกสะท้อนให้เห็นสภาพความเป็นอยู่ของผู้คนสมัยนั้น โดยเฉพาะความเป็นชาวบ้าน ซึ่งมีลักษณะเรียบง่าย โดยเฉพาะจิตรกรรมฝาผนังวัดหนองบัวแห่งนี้ได้ทำหน้าที่สะท้อนความเป็นอยู่ของผู้คนสมัยนั้นได้เป็นอย่างดี ภาพจิตรกรรมฝาผนังจึงเสมือนเปิดโอกาสให้คนดูได้จินตนาการได้อย่างกว้างไกลทำให้รู้สึกเพลิดเพลินสนุกสนาน ใจคอเบิกบานชอบกลสิ่งสะท้อนจากภาพเขียนที่เห็นได้ชัดคือการแต่งกาย โดยเฉพาะการแต่งกายของผู้หญิงที่นุ่งผ้าซิ่นลายน้ำไหล หรือผ้าซิ่นตีนจกที่สวยงาม และปัจจุบันยังเป็นหัตถกรรมพื้นบ้านที่มีชื่อเสียงของชาวไทลื้ออีกด้วย

๒.๗ งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

เพชรศรี นนท์ศิริ^{๑๓} ได้ศึกษา”รูปแบบการดำเนินงานของกลุ่มท่องเที่ยวโดยชุมชนในเขตภาคเหนือตอนล่างมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษารูปแบบการดำเนินงานของกลุ่มการท่องเที่ยวโดยชุมชนในเขตภาคเหนือตอนล่าง จำนวน ๔ ชุมชน ได้แก่ชุมชนบ้านนาต้นจั่น จังหวัดสุโขทัย ชุมชนบ้านหนองแม่นา จังหวัดเพชรบูรณ์ ชุมชนบ้านใหม่ร่องกล้า จังหวัดพิษณุโลก และชุมชนบ้านแม่พูลจังหวัดอุตรดิตถ์” พบว่า กลุ่มตัวอย่างมีรูปแบบการดำเนินการแบบกระจายอำนาจ ด้านเศรษฐกิจมีการกระจายรายได้

^{๑๓}เพชรศรี นนท์ศิริรายงานการวิจัย “รูปแบบการดำเนินงานของกลุ่มท่องเที่ยวโดยชุมชนในเขตภาคเหนือตอนล่าง”.(พิษณุโลก:มหาวิทยาลัยนเรศวร,/๒๕๕๔),บทคัดย่อ.

อย่างทั่วถึง ด้านการมีส่วนร่วม คนในชุมชนมีส่วนร่วมทั้งในการจัดตั้ง วางแผนและดำเนินงาน อย่างไรก็ตาม พบแนวโน้มของการรวมอำนาจการตัดสินใจของผู้นำกลุ่ม ซึ่งเป็นสาเหตุของความขัดแย้งระหว่างสมาชิกในบางกลุ่ม นอกจากนี้ ภูมิหลังการก่อตั้ง องค์กรที่เลี้ยงและภาวะความเป็นผู้นำของผู้นำกลุ่ม มีอิทธิพลต่อการกำหนดรูปแบบการดำเนินงานของกลุ่มการท่องเที่ยวโดยชุมชนและความสำเร็จของกลุ่ม

พระครูวิมลกิตติสุนทร^{๑๔} ได้ศึกษา “การจัดการท่องเที่ยวบริเวณวัดพระธาตุช่อแฮโดยความร่วมมือของชุมชนเทศบาลตำบลช่อแฮ อำเภอเมือง จังหวัดแพร่” โดยความร่วมมือของชุมชนเทศบาลตำบลช่อแฮ อำเภอเมือง จังหวัดแพร่ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสภาพความเป็นอยู่ของชุมชน สภาพการท่องเที่ยวบริเวณวัดพระธาตุช่อแฮและเพื่อศึกษากระบวนการจัดการท่องเที่ยวบริเวณวัดพระธาตุช่อแฮ โดยความร่วมมือของชุมชนเทศบาลตำบลช่อแฮ ทั้งนี้เพื่อตอบคำถามหลักของการวิจัยว่า รูปแบบกระบวนการจัดการท่องเที่ยวบริเวณวัดพระธาตุช่อแฮ โดยความร่วมมือของชุมชนเทศบาลตำบลช่อแฮ อำเภอเมือง จังหวัดแพร่ ควรจะเป็นอย่างไร โดยใช้กระบวนการวิจัยเชิงพัฒนาเพื่อให้ชุมชนได้ร่วมแสดงความคิดเห็นในลักษณะ ร่วมคิด ร่วมทำ ร่วมแก้ปัญหา และสร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชน ทำให้ชุมชนสามารถจัดการกับปัญหาหรือกิจกรรมของตนเอง , ของท้องถิ่นได้ เพื่อนำไปสู่การพัฒนาที่ยั่งยืน วิธิดำเนินการวิจัย ใช้วิธีการเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (Participatory Action Research : PAR) และเทคนิค AIC เพื่อให้ผู้ร่วมประชุมจัดเวที จำนวน ๖๐ คน ประกอบไปด้วยตัวแทนจาก พระภิกษุ , สามเณร ๕ รูป , กลุ่มเทศบาลตำบลช่อแฮ ๓ คน , กลุ่มเจ้าหน้าที่สวนรุกขชาติช่อแฮ ๖ คน , กลุ่มเยาวชน ๑๐ คน , กลุ่มชาวบ้าน ๔๙ คน และผู้นำชุมชน ๑๐ หมู่บ้านเป็นที่ปรึกษาของคณะวิจัย ให้ตัวแทนทั้งหมดมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็น ร่วมวางแผน จัดทำ วิเคราะห์และร่วมประเมินผล โดยได้จัดกิจกรรมประชุมจัดเวทีในระยะเวลาที่ ๑ และระยะที่ ๒ ได้ทดลองปฏิบัติ ซึ่งมีการปฏิบัติจริงควบคู่ไปกับการจัดเวทีเพื่อหาจุดอ่อน จุดแข็ง ปรับปรุงรูปแบบและหารูปแบบที่เหมาะสม

นางสาวนภลัย มีลา และ นายฉกาจ ราชบุรี^{๑๕} ได้ศึกษาประเมินคุณภาพความเป็นนักท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ของ นักท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ และศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อคุณภาพความเป็นนักท่องเที่ยวเชิง นิเวศ พร้อมทั้งเสนอแนะแนวทางการประชาสัมพันธ์ การให้ความรู้ และเสริมสร้างนักท่องเที่ยวเชิงนิเวศ คุณภาพดีให้มีจำนวนมากขึ้น โดยประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ศึกษาวิจัยครั้งนี้ คือนักท่องเที่ยวภายใน แหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ เขตอำเภออัมพวา จังหวัดสมุทรสงคราม เก็บข้อมูลโดยใช้แบบสอบถาม จากการ สุ่มประชากรตัวอย่างแบบบังเอิญจำนวน ๔๕๐ คน ทำการวิเคราะห์ข้อมูลโดยการหาค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่า ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรโดยใช้ไคสแควร์ (Chi-square) และการ วิเคราะห์ความแปรปรวน (ANOVA) ที่ระดับนัยสำคัญ ๐.๐๕ ผลการศึกษาพบว่า นักท่องเที่ยวส่วนมากร้อย ละ ๗๕.๔ มีความรู้ความเข้าใจและสามารถตอบคำถามต่อหลักการท่องเที่ยวเชิงนิเวศได้อย่างถูกต้อง โดย ปัจจัยด้านประชากรศาสตร์ที่มีอิทธิพลต่อคุณภาพความเป็นนักท่องเที่ยวได้แก่ อายุ การศึกษา สถานภาพการ

^{๑๔} พระครูวิมลกิตติสุนทร.รายงานการวิจัย “การจัดการท่องเที่ยวบริเวณวัดพระธาตุช่อแฮโดยความร่วมมือของชุมชนเทศบาลตำบลช่อแฮ อำเภอเมือง จังหวัดแพร่”.(แพร่:วัดพระธาตุช่อแฮ,๒๕๕๐),บทคัดย่อ.

^{๑๕} นางสาวนภลัย มีลา และ นายฉกาจ ราชบุรี.ได้ศึกษาวิจัยการศึกษาคุณภาพความเป็นนักท่องเที่ยวเชิงนิเวศกรณีศึกษานักท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ อำเภออัมพวา จังหวัดสมุทรสาคร(กรุงเทพฯ:สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง,๒๕๕๒),บทคัดย่อ.

สมรส อาชีพและรายได้ ปัจจัยด้านการรับรู้ข่าวสารได้แก่ ข้อมูลข่าวสารที่ได้รับ และปัจจัยด้านประสบการณ์การท่องเที่ยวได้แก่ แหล่งท่องเที่ยวที่ชอบ ส่วนแนวทางการประชาสัมพันธ์ การให้ความรู้ และ เสริมสร้างนักท่องเที่ยวเชิงนิเวศคุณภาพดีให้มีจำนวนมากขึ้น พบว่าปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการประชาสัมพันธ์ คือ อาชีพ รายได้ ข้อมูลข่าวสารที่ได้รับ แหล่งข้อมูลข่าวสาร และความถี่ในการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์

เกรียงศักดิ์ พรหมณัพนธ์^{๑๖} ได้ศึกษาเรื่อง “การเชื่อมโยงวัฒนธรรมล้านนาตะวันออก” กิจกรรมย้อนรอยและแลกเปลี่ยนทางวัฒนธรรม เวียงพระลอ เวียงกาหลง เวียงสรองและเวียงวรรณคร (พะเยา เชียงราย แพร่ และน่าน) มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความเชื่อมโยงของแหล่งโบราณคดี โบราณสถาน แหล่งประวัติศาสตร์และวัฒนธรรมที่เกี่ยวข้องเชื่อมโยงกับชุมชนโบราณในเขตล้านนาตะวันออก ประกอบด้วยเมืองโบราณเวียงพระลอเวียงกาหลง เวียงสรองและเวียงวรรณคร (พะเยา เชียงราย แพร่ และน่าน) วิธีการดำเนินการศึกษาวิจัยเป็นการจัดกิจกรรมเพื่อนำกลุ่มเป้าหมาย ได้แก่ ผู้นำทางวัฒนธรรมปราชญ์ชาวบ้าน และนักวิชาการท้องถิ่น เพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้ทางวัฒนธรรมและจัดทำดัชนีชี้วัดพร้อมประเมินผลการจัดกิจกรรมย้อนรอยและแลกเปลี่ยนทางวัฒนธรรมผลของการศึกษา พบว่ามีความเชื่อมโยงของแหล่งโบราณคดี โบราณสถาน แหล่งประวัติศาสตร์และวัฒนธรรมที่เกี่ยวข้องเชื่อมโยงกับชุมชนโบราณในเขตล้านนาตะวันออก คือ เมืองโบราณเวียงพระลอ เวียงกาหลง เวียงสรอง และเวียงวรรณคร (พะเยา เชียงราย แพร่ และน่าน) ตลอดจนทราบถึงแนวทางในการบริหารจัดการท่องเที่ยวอย่างเป็นระบบยั่งยืนและมีความเชื่อมโยงต่อเนื่อง ซึ่งเกิดจากการตกลงร่วมกันของกลุ่มเป้าหมาย ประกอบด้วย ผู้นำทางวัฒนธรรมในพื้นที่ศึกษา ปราชญ์ชาวบ้าน นักวิชาการและชุมชนท้องถิ่นในการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ทางวัฒนธรรมตลอดจนสามารถใช้ดัชนีชี้วัดในการประเมินผลการจัดกิจกรรมย้อนรอยและแลกเปลี่ยนทางวัฒนธรรมให้เกิดผลอย่างเป็นรูปธรรม

พระครูปลัดสุวัฒนจริยคุณ^{๑๗} ได้ศึกษาวิจัยเรื่องยุทธศาสตร์การพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมโดยใช้วัดเป็นศูนย์กลาง ในกลุ่มจังหวัดล้านนาตะวันออก ๔ จังหวัด อันประกอบด้วย จังหวัด เชียงราย พะเยา แพร่ และน่าน ซึ่งมีความสัมพันธ์กันมาตั้งแต่ในอดีตจนถึงปัจจุบัน มีลักษณะวัฒนธรรม ประเพณีท้องถิ่นที่ใกล้เคียงกัน ผู้วิจัยได้ศึกษารูปแบบประเพณีวัฒนธรรมของแต่ละจังหวัดทั้งที่มีลักษณะคล้ายกันและที่มีลักษณะเป็นเอกลักษณ์เฉพาะ สถานการณ์การท่องเที่ยวในปัจจุบันของวัดแต่ละแห่ง เพื่อสะท้อนถึงผลกระทบที่เกิดจากการท่องเที่ยวโดยเฉพาะการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ที่มีวัดเป็นแหล่งท่องเที่ยว และเสนอแนวทางในการกำหนดยุทธศาสตร์ด้านการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม และการจัดการทรัพยากรทางวัฒนธรรมที่เหมาะสม กับบริบทของวัฒนธรรมที่ปรากฏอยู่ในวัดของทั้งสี่จังหวัด

^{๑๖}เกรียงศักดิ์ พรหมณัพนธ์ ศูนย์สังคมและสิ่งแวดล้อมศึกษา คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา

^{๑๗}พระครูปลัดสุวัฒนจริยคุณ.สำนักวิจัยสังคมศาสตร์.มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย.

บทที่ ๓

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่องความสัมพันธ์การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของวัดและชุมชนในล้านนา “The relation of the cultural tourism in Lanna” ผู้วิจัยดำเนินการตามลำดับขั้นตอนดังต่อไปนี้

- ๓.๑ รูปแบบวิธีการวิจัย
- ๓.๒ ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง
- ๓.๓ เครื่องมือในการวิจัย
- ๓.๔ การรวบรวมข้อมูล
- ๓.๕ การวิเคราะห์ข้อมูล

๓.๑ รูปแบบวิธีการวิจัย

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยในแบบผสม โดยการวิจัยเชิงคุณภาพคือ การวิจัยเอกสาร (Documentary Research) การสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interviews) และการจัดสนทนากลุ่มย่อย (Focus Group Discussion) การวิจัยเชิงปริมาณใช้การตอบแบบสอบถาม เพื่อศึกษาความสัมพันธ์การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของวัดและชุมชนในจังหวัดน่าน รวมถึงศึกษาแนวทางการสร้างความสัมพันธ์การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของวัดและชุมชนในจังหวัดน่านและวิเคราะห์การจัดการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของภาครัฐในจังหวัดน่าน

๓.๒ ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ก. เชิงปริมาณ

๓.๒.๑ ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

การเลือกกลุ่มเป้าหมายของงานวิจัยนี้ผู้วิจัยได้เลือกกลุ่มเป้าหมาย คือ ผู้ประกอบการนำเที่ยว ตัวแทนชุมชนที่มีส่วนร่วม นักท่องเที่ยวและประชาชนที่เกี่ยวข้องเป็นผู้เดินทางท่องเที่ยวภายในวัดดังกล่าว และนักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศ รวมจำนวน ๒๐๐ คน โดยกระบวนการสุ่มตัวอย่างซึ่งเป็นการสุ่มกลุ่มตัวอย่างที่ไม่ใช้ความน่าจะเป็น (Non-probability Sampling) โดยใช้วิธีการคัดเลือกแบบบังเอิญ (Accidental Selection) เป็นการคัดเลือก กลุ่มตัวอย่างโดยบังเอิญพบหรือไม่เฉพาะเจาะจง แต่กลุ่มตัวอย่างมีลักษณะเบื้องต้นบางประการ ที่สอดคล้องกับลักษณะของกลุ่มตัวอย่างที่กำหนดไว้ หรือเลือกบุคคลที่อยู่ใกล้ขีด หาได้ง่ายที่สุดเป็นตัวอย่างเพื่อให้ประหยัดเวลาแรงงาน และงบประมาณ^{๒๐} โดยเปิดตารางการสุ่มตัวอย่างของเครซี่ และมอร์แกน (Krejcie and

^{๒๐} Bailey Charles-james N., *Variation and Linguistic Theory*. Washington,DC, (Center for Applied Linguistics, ๑๙๘๓) : ๙๓

Morgan, ๑๙๗๐ : ๖๐๗-๖๑๐)^{๒๑} ได้นำเสนอตารางการสุ่มตัวอย่างสำเร็จรูปที่มีประชากรขนาดเล็ก โดยมีระดับความเชื่อมั่น ๙๕ %(.๙๕) หรือมีความคลาดเคลื่อนที่เกิดขึ้น ๕ %(.๐๕) โดยประชากร ๑,๕๐๐ คน กำหนดให้มีกลุ่มตัวอย่าง ๒๒๕ คน ดังนั้นกลุ่มตัวอย่างของงานวิจัยนี้ คือ ๒๐๐ คน โดยจำแนกตามกลุ่มตัวอย่างในการวิจัยดังนี้

๑. ผู้ประกอบการนำเที่ยว ตัวแทนชุมชนที่มีส่วนร่วม ๕๐ คน/โครงการย่อย
๒. นักท่องเที่ยวและประชาชนที่เกี่ยวข้องเป็นผู้เดินทางท่องเที่ยวภายในวัด ๑๐๐ คน
๓. นักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศ จำนวน ๕๐ คน

โดยคณะผู้วิจัยได้กำหนดพื้นที่ในการศึกษาในภูมิภาคของประเทศไทยในพื้นที่จังหวัดน่าน ๑๕ แหล่งท่องเที่ยวที่เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม คือ ศูนย์ภูฟ้าพัฒนา อันเนื่องมาจากพระราชดำริ อุทยานแห่งชาติขุนน่าน บ่อเกลือสินเธาว์ภูเขาแห่งเดียวในโลก หมู่บ้านไทยลือหนองบัว วัดภูมินทร์ อุทยานแห่งชาตินันทบุรี วัดพระธาตุแช่แห้ง พระอารามหลวง วัดพระธาตุช้างค้ำวรวิหาร ชุมชนวัดมิ่งเมือง พระธาตุเขาน้อย วัดหนองแดง หอศิลป์ปริมณาน วัดภูเก็ท สำนักงานการท่องเที่ยวและกีฬาจังหวัดน่าน และองค์การบริหารจังหวัดน่าน

ข. เชิงคุณภาพ

๓.๒.๒ ประชากรที่ใช้ในการเก็บข้อมูลเชิงคุณภาพ ประกอบด้วยผู้ให้ข้อมูลสำคัญโดยการประชุมกลุ่มย่อย (Focus Group) และการสัมภาษณ์เชิงวิชาการภาคสนาม คณะผู้ศึกษาวิจัยได้กำหนดประชากรและกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง ในพื้นที่จังหวัดน่าน

๑. เจ้าอาวาส หรือพระสงฆ์ในเขตพื้นที่ศึกษาวิจัย จำนวน ๑๓ รูป
๒. ผู้นำชุมชน จำนวน ๑๓ คน
๓. ตัวแทนวัด จำนวน ๑๓ คน
๔. ผู้ประกอบการนำเที่ยว จำนวน ๕ คน
๕. ผู้นำองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตพื้นที่ศึกษาวิจัย จำนวน ๕ คน
๖. ผู้เกี่ยวข้องในการดำเนินงานสำนักงานการท่องเที่ยวและกีฬาจังหวัดน่าน จำนวน ๑ คน

๓.๓ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสอบถาม และแบบสัมภาษณ์ โดยกำหนดประเด็นของแบบสอบถาม และแบบสัมภาษณ์ ดังนี้

- ๑) แบบสอบถามสำหรับนักท่องเที่ยว มีประเด็นที่เกี่ยวข้องกำหนดเนื้อหาแบ่งเป็น ๓ ตอน ดังนี้
 - ตอนที่ ๑ ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม เช่น เพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ เป็นต้น
 - ตอนที่ ๒ ข้อมูลและความรู้เกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมจังหวัดน่าน เช่น การความรู้เข้าใจว่าการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมหมายถึงอะไร ข้อมูลเกี่ยวกับสถานที่ท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในจังหวัดน่านก่อนการเดินทางจากแหล่งใดวัตถุประสงค์หลักอะไรในการมาเยี่ยมชมเยือน

^{๒๑} Krejcie, R. V. & Morgan, D. W., Determining Sample Size for Research Activities.

จังหวัดน่าน การรู้จักสถานที่ท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในจังหวัดน่าน และ เหตุใดจึงตัดสินใจเลือก
ท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมเป็นต้น

ตอนที่ ๓ ข้อมูลเกี่ยวกับการจัดการการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของวัดและชุมชนในจังหวัด
น่าน มีจำนวน ๔ ด้าน ดังนี้

๑. ด้านการจัดการ และสิ่งแวดล้อม
๒. ด้านกิจกรรมท่องเที่ยว
๓. ด้านคุณค่าจากการท่องเที่ยว
๔. ด้านความสะดวกสบายและความปลอดภัยของการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม

ลักษณะประมาณค่า ๕ ระดับ ได้แก่

ระดับ ๕	หมายถึง	ระดับความคิดเห็น	อยู่ในระดับมากที่สุด
ระดับ ๔	หมายถึง	ระดับความคิดเห็น	อยู่ระดับมาก
ระดับ ๓	หมายถึง	ระดับความคิดเห็น	อยู่ในระดับปานกลาง
ระดับ ๒	หมายถึง	ระดับความคิดเห็น	อยู่ในระดับน้อย
ระดับ ๑	หมายถึง	ระดับความคิดเห็น	อยู่ในระดับน้อยที่สุด

การแจกแบบสอบถาม ได้แจกแบบสอบถามกับผู้ประกอบการนำเที่ยวและตัวแทนชุมชนที่มี
ส่วนร่วม ๕๐ คน นักท่องเที่ยวและประชาชนที่เกี่ยวข้องเป็นผู้เดินทางท่องเที่ยวภายในวัด ๑๐๐ คน
นักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศ จำนวน ๕๐ คน รวมจำนวน ๒๐๐ คน

๒) แบบสัมภาษณ์ประกอบการสัมภาษณ์ เป็นการสัมภาษณ์แบบเป็นทางการ (formal
interview) หรือการสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง เป็นการสัมภาษณ์ที่คณะผู้วิจัยได้เตรียมคำถามและ
ข้อกำหนดไว้แน่นอนตายตัว ซึ่งแบบสัมภาษณ์นี้เป็นแบบสัมภาษณ์เกี่ยวกับข้อมูลความคิดเห็นเกี่ยวกับ
ความสัมพันธ์การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของวัดและชุมชนในจังหวัดน่าน จำนวน ๑๐ ข้อ ได้แก่

๑. ความสำคัญสถานที่ท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมมีต่อชุมชน
๒. ชุมชนมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์และจัดท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของวัด
๓. ผลของการดำเนินการเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในวัดจังหวัดน่าน
๔. ความต้องการที่จะได้รับการสนับสนุนการจัดการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมจากนโยบาย
ของภาครัฐ
๕. โครงการการพัฒนาการท่องเที่ยวในรูปแบบใดแนวทางที่เหมาะสมในการพัฒนาการ
ท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในวัด
๖. อุปสรรค/ปัญหาการจัดการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในจังหวัดน่าน
๗. องค์กรภาครัฐที่มีบทบาทสำคัญต่อการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมมีนโยบายอย่างไรที่จะ
สนับสนุนการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม
๘. ภาครัฐเป็นองค์กรที่มีบทบาทต่อการส่งเสริมการท่องเที่ยวในสังคม วัด ชุมชน มีรูปแบบ
ในการส่งเสริมอย่างไร
๙. ภาครัฐมีนโยบายและพัฒนายุทธศาสตร์การจัดการท่องเที่ยวในล้านนาอย่างไร
๑๐. อนาคตภาครัฐมีนโยบายและพัฒนายุทธศาสตร์การจัดการท่องเที่ยวในล้านนาอย่างไร

การสัมภาษณ์ ได้ทำการสัมภาษณ์กับ เจ้าอาวาสหรือพระสงฆ์ในเขตพื้นที่ศึกษาวิจัย จำนวน ๑๓ รูป ผู้นำชุมชนจำนวน ๑๓ คน ตัวแทนวัดจำนวน ๑๓ คน ผู้ประกอบการนำเที่ยว จำนวน ๕ คน ผู้นำองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตพื้นที่ศึกษาวิจัยจำนวน ๕ คน และผู้เกี่ยวข้องในการดำเนินงานสำนักงานการท่องเที่ยวและกีฬาจังหวัดน่าน จำนวน ๑ คน รวมจำนวน ๕๐ รูปคน

๓) การประชุมกลุ่มย่อย (Focus Group) และการสัมมนาเชิงวิชาการภาคสนาม เพื่อวิเคราะห์การส่งเสริมการเรียนรู้ในแหล่งท่องเที่ยวประเภทวัด กระบวนการสื่อสารคุณค่าและแนวปฏิบัติตามหลักการทางพระพุทธศาสนา รวมทั้งการค้นหารูปแบบ กลไก และแนวทางการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ในท่องเที่ยวประเภทวัดที่เหมาะสม

๔) การสังเกตการณ์เรียนรู้การเข้าร่วมกิจกรรมทางพุทธศาสนา และการปฏิบัติสมาธิวิปัสสนาตามหลักการทางพระพุทธศาสนาของนักท่องเที่ยว

๓.๔ การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูล โดยใช้วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล ดังนี้

๑) คณะผู้วิจัยดำเนินการวิเคราะห์เอกสารเกี่ยวกับความสัมพันธ์การท่องเที่ยว วัฒนธรรมของวัดและชุมชนในจังหวัดน่าน รวมถึงศึกษาแนวทางการสร้างความสัมพันธ์การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของวัดและชุมชนในจังหวัดน่านและวิเคราะห์การจัดการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของประชาชนในจังหวัดน่าน

๒) คณะผู้วิจัยดำเนินการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interviews) สำหรับผู้ที่เกี่ยวข้อง โดยมีประเด็นที่สำคัญ เช่นความสัมพันธ์การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของวัดและชุมชนในจังหวัดน่าน นโยบายและพัฒนายุทธศาสตร์การจัดการท่องเที่ยวของรัฐในจังหวัดน่าน และวิเคราะห์การจัดการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของประชาชนในจังหวัดน่าน

๓) ดำเนินการจดบันทึก (Field Note) และบันทึกเสียงโดยใช้แท็บเล็ตเสียง เพื่อบันทึกข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์เชิงลึก

๔) ดำเนินการสัมภาษณ์และสนทนากลุ่มตัวแทนของกลุ่มตัวอย่างที่กำหนด ในจังหวัดน่าน เพื่อศึกษาเกี่ยวกับความสัมพันธ์การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของวัดและชุมชนในจังหวัดน่าน รวมถึงศึกษาแนวทางการสร้างความสัมพันธ์การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของวัดและชุมชนในจังหวัดน่านและนำมาประกอบการนำเสนอ นโยบายและการจัดการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของประชาชนในจังหวัดน่าน

๕) คณะผู้วิจัยดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลจากการสัมภาษณ์ การสนทนากลุ่ม การสอบถามจากองค์ประกอบทั้งหมดที่กำหนดเกี่ยวกับความสัมพันธ์การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของวัดและชุมชนในจังหวัดน่าน

๖) คณะผู้วิจัยดำเนินการสังเคราะห์ข้อมูลจากการศึกษาเอกสาร การสัมภาษณ์ และการสนทนากลุ่มและการสอบถาม ความสัมพันธ์การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของวัดและชุมชนในจังหวัดน่าน รวมถึงศึกษาแนวทางการสร้างความสัมพันธ์การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของวัดและชุมชนในจังหวัดน่านและวิเคราะห์การจัดการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของประชาชนในจังหวัดน่าน

๓.๕ การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ

กระบวนการในการวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการศึกษาข้อมูลทางเอกสาร(Documentary research) มาใช้ในกระบวนการวิเคราะห์โดยดำเนินการร่วมกับกระบวนการรวบรวมข้อมูลจากสัมภาษณ์เจาะลึก (In-depth interview) ข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์เจาะลึก (in-depth interview) การสนทนากลุ่มย่อย(Focus Group Discussion) เพื่อศึกษาและประมวลองค์ความรู้แนวคิดทฤษฎีต่างๆที่เกี่ยวข้องกับความสัมพันธ์การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของวัดและชุมชนในจังหวัดน่าน โดยวิธีการวิเคราะห์ อันจะได้ดำเนินการกระบวนการตามแนวทางการวิจัยเชิงคุณภาพ อันได้แก่ การวิเคราะห์ข้อมูลโดยพิจารณาประเด็นหลัก (Major themes) หรือแบบแผนหลัก (Major pattern) ที่พบในข้อมูลที่ได้รับจากการสัมภาษณ์ทั้งหมด จากนั้นจึงนำประเด็นหลัก (Major themes) มาพิจารณาแบ่งแยกออกเป็นประเด็นย่อย (Sub-themes) และหัวข้อย่อย (Categories) อันเป็นกระบวนการวิเคราะห์ โดยการเริ่มต้นจากการวิเคราะห์ภาพรวมไปสู่การวิเคราะห์ประเด็นย่อยของกระบวนการวิเคราะห์ตามแนวทางการวิจัยเชิงคุณภาพ

การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ

คณะผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ เน้นการศึกษาวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถามที่ได้เก็บรวบรวมจากกลุ่มผู้ให้ข้อมูลคนสำคัญ จำนวน ๒๐๐ คน โดยมีขั้นตอนการศึกษาวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้ การวิจัยเรื่องความสัมพันธ์การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของวัดและชุมชนในล้านนา ไปวิเคราะห์ข้อมูล โดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป SPSS/PC (Statistical Package for the Social Science)

ตอนที่ ๑ ข้อมูลทั่วไปของผู้ให้ข้อมูลคนสำคัญ ใช้การวิเคราะห์ค่าร้อยละ

ตอนที่ ๒ ข้อมูลการท่องเที่ยวจังหวัดน่าน

ตอนที่ ๓ ข้อมูลเกี่ยวกับการจัดการการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของวัดและชุมชนในจังหวัดน่าน ที่แสดงให้เห็นถึงข้อคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของวัดและชุมชนในจังหวัดน่าน ของการใช้ข้อสรุปประกอบและเกณฑ์ชี้วัดในเรื่องความสัมพันธ์การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของวัดและชุมชนในล้านนา โดยทำการวิเคราะห์โดยคะแนนค่าเฉลี่ย (μ) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (σ) โดยมีเกณฑ์ในการพิจารณาค่าเฉลี่ยของคะแนน เพื่อให้เห็นระดับองค์ประกอบและเกณฑ์ชี้วัดในเรื่องความสัมพันธ์การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของวัดและชุมชนในล้านนา ในแต่ละด้าน จากผู้ให้ข้อมูลคนสำคัญ ดังนี้

ค่าเฉลี่ย ๑.๐๐ - ๑.๕๐ = ระดับความคิดเห็น อยู่ในระดับน้อยที่สุด

ค่าเฉลี่ย ๑.๕๑ - ๒.๕๐ = ระดับความคิดเห็น อยู่ในระดับน้อย

ค่าเฉลี่ย ๒.๕๑ - ๓.๕๐ = ระดับความคิดเห็น อยู่ในระดับปานกลาง

ค่าเฉลี่ย ๓.๕๑ - ๔.๕๐ = ระดับความคิดเห็น อยู่ในระดับมาก

ค่าเฉลี่ย ๔.๕๑ - ๕.๐๐ = ระดับความคิดเห็น อยู่ในระดับมากที่สุด

นำผลการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณและผลการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ มาทำการวิเคราะห์ผลสัมฤทธิ์ที่มีต่อการใช้องค์ประกอบและเกณฑ์ชี้วัดในการศึกษาความสัมพันธ์การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของวัดและชุมชนในจังหวัดน่าน

๓) การวิเคราะห์ สังเคราะห์ข้อมูลโดยการเชื่อมโยงแนวคิดทฤษฎีที่ได้กล่าวแล้ว เพื่อแนวทางการสร้างความสัมพันธ์การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของวัดและชุมชนในจังหวัดน่านและการพัฒนาการจัดการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของวัดและชุมชนในจังหวัดน่านต่อไป

บทที่ ๔ ผลการศึกษา

ผลการวิจัยเรื่องความสัมพันธ์การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของวัดและชุมชนในจังหวัดน่าน จะนำเสนอในบทนี้ มีรายละเอียดดังนี้

๔.๑ การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของวัดและชุมชนในจังหวัดน่าน

๔.๒ ความสัมพันธ์การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของวัดและชุมชนในจังหวัดน่าน

๔.๓ การสร้างความสัมพันธ์การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของวัดและชุมชนในจังหวัดน่าน

๔.๔ การจัดการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของวัดและชุมชนในจังหวัดน่าน

๔.๕ การวิเคราะห์ข้อมูลจากความสัมพันธ์และการจัดการของการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม
ในจังหวัดน่าน

๔.๖ องค์ความรู้ความสัมพันธ์การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของวัดและชุมชนในจังหวัดน่าน
โดยมีรายละเอียดดังนี้

๔.๑ การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของวัดและชุมชนในจังหวัดน่าน

ในปัจจุบัน อุตสาหกรรมการท่องเที่ยว มีแนวโน้ม การแข่งขันธุรกิจการท่องเที่ยวในเชิงรุกมากขึ้น เนื่องจาก มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว แผนพัฒนาการท่องเที่ยวจึงมีความสำคัญต่อสถานการณ์การท่องเที่ยวของจังหวัดน่าน กลุ่มจังหวัดภาคเหนือตอนบน ซึ่งประกอบด้วย จังหวัด เชียงราย พะเยา แพร่ และน่าน เป็นจังหวัดที่มีศักยภาพด้านการท่องเที่ยวสูง ด้วยสภาพภูมิอากาศที่มี อุณหภูมิหนาวเย็นในฤดูหนาว รวมทั้งมีอากาศที่เย็นสบายตลอดทั้งปี มีแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติที่สวยงามขึ้นชื่ออยู่มากมาย รวมทั้งมีสินค้าที่มีคุณภาพอันหลากหลายขึ้นชื่อเป็นที่ยอมรับจากทั้งในประเทศและต่างประเทศ จากสถิติล่าสุดในช่วงเดือน ธันวาคม ๒๕๕๓ ถึงเดือนกันยายน ๒๕๕๔ (สำนักงานสถิติจังหวัดน่าน, ๒๕๕๔) น่านต้อนรับนักท่องเที่ยวทั้งหมดประมาณ ๕๗๙,๒๐๖ คน ซึ่งเป็นคนไทยเกือบทั้งหมด มีชาวต่างชาติเพียง ๕,๖๔๒ คน โดยตลอดช่วงระยะเวลาดังกล่าว เดือนธันวาคม ๒๕๕๓ เป็นช่วงที่มีนักท่องเที่ยวเข้ามามากที่สุดกว่า ๑๔๓,๖๑๘ คน ซึ่งนับว่าเป็นจำนวนร้อยละ ๒๕ ของนักท่องเที่ยวทั้งหมดในรอบการสำรวจ (สำนักงานสถิติจังหวัดน่าน, ๒๕๕๔)

จากข้อมูลดังกล่าวพบว่า การขยายตัวทางการท่องเที่ยวของจังหวัดน่าน ในการศึกษาครั้งนี้จำเป็นต้องมีการศึกษาศักยภาพในการรองรับนักท่องเที่ยว ที่จะมาเที่ยวในจังหวัดน่าน ดังนั้นจึงจำเป็นต้องมีการศึกษาถึงภาคเอกชนว่า สามารถ และมีศักยภาพ ในการจัดการท่องเที่ยวหรือรองรับนักท่องเที่ยวที่เข้ามา ท่องเที่ยวในจังหวัดน่านได้มากน้อยเพียงใด ทั้งนี้จำเป็นต้องมีการศึกษาทางด้าน ของสภาพแวดล้อมและสังคมรวมถึงวิถีชีวิตของประชาชนว่ามีการรับมือกับ การขยายตัวในการท่องเที่ยวได้มากน้อยเพียงใดจะเห็นได้จากคำสัมภาษณ์ดังนี้

"ในช่วงปีที่ผ่านมาต่อเนื่องมาถึงต้นปีนี้ กระแสการท่องเที่ยวของจังหวัดน่านได้รับความนิยมเพิ่มมากขึ้นอย่างชัดเจน โดยเฉพาะในช่วงไฮซีซั่นที่ผ่านมาพบว่าโรงแรมส่วนใหญ่เต็มกันถ้วนหน้า ทั้งนี้ส่วนหนึ่งเป็นผลมาจากจังหวัดน่านถูกบรรจุไว้ในแผนโปรโมต ๑๒ เมืองที่ต้องห้ามพลาดของการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย (ททท.) งบประมาณด้านการสนับสนุนและส่งเสริมการท่องเที่ยวเริ่มมีความเป็นรูปธรรมทำให้มีการจัดงานโปรโมตจังหวัดมีอย่างต่อเนื่องกระทั่งหลายฝ่ายเริ่มวิตกว่าจังหวัดน่านจะมีอัตราการขยายตัวภาคธุรกิจท่องเที่ยวแบบก้าวกระโดดทางจังหวัดจึงเตรียมแผนเพื่อวางกรอบให้น่านยังคงเป็นเมืองที่มีจุดขายทางด้านธรรมชาติที่บริสุทธิ์ศิลปวัฒนธรรมชนบทรอบล้อมประเพณีดั้งเดิม เราศึกษาโมเดลจากหลาย ๆ ที่ ไม่ว่าจะเป็นอำเภอปาย แม่ฮ่องสอน หรืออำเภอเชียงคาน ที่เลยพอมีนักท่องเที่ยวทะลักเข้ามา นักลงทุนต่างก็แห่กันมาลงทุนในภาคท่องเที่ยว สุดท้ายเกิดปรากฏการณ์เมืองแตก เราไม่อยากให้น่านเป็นแบบนี้"^{๒๒}

การท่องเที่ยวของจังหวัดน่าน โดยเฉพาะในเขตเมืองน่าน ที่มีคำขวัญว่า “น่านเมืองเก่ามีชีวิต – Nan Living Old Town” สอดคล้องกับทรัพยากรทางสถาปัตยกรรม และวัฒนธรรมที่มีอยู่เป็นจำนวนมากในเขตเมืองน่าน โดยทรัพยากรเหล่านี้ยังมีลักษณะที่ซ่อนเร้น รอการค้นหาจากนักท่องเที่ยวที่มีความสนใจการท่องเที่ยวในเชิงอนุรักษ์ และเชิงศิลปวัฒนธรรม และยังไม่เป็นที่รู้จักกันดีในวงกว้าง แต่ตรงกันข้ามที่ทรัพยากรบางอย่างเริ่มสูญหายไปเรื่อยๆ ทั้งทรัพยากรที่จับต้องได้ เช่น แนวกำแพงเมือง ของใช้โบราณในชีวิตประจำวัน และทรัพยากรที่จับต้องไม่ได้ โดยเฉพาะ ศิลปะ การละเล่นพื้นบ้าน ภูมิปัญญา และงานหัตถกรรมต่างๆ

^{๒๒} สัมภาษณ์ นายสมบัติ ชินสุขเสริม ,ประธานฝ่ายบริหารและวางแผน ทอการค้าจังหวัดน่าน , ๒๗ มีนาคม ๒๕๕๘.

ในภาพใหญ่ของเมืองน่าน ซึ่งเป็นเมืองหนึ่งที่สำคัญภายใต้เขตวงกลมเศรษฐกิจ ล้านช้าง-น่าน-ล้านนาตะวันออก (พะเยา แพร่ น่าน เชียงราย) เมืองน่านยังมีศักยภาพในการขยายตัวทางเศรษฐกิจอีกมาก โดยเฉพาะเมื่อมีการเสรีประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนขึ้น กิจกรรมการเดินทางจะเกิดการไหลเวียนมากขึ้น เมืองจะพัฒนาไปอย่างรวดเร็วมากขึ้น จึงจำเป็นต้องมีความพร้อมในการตั้งรับจากชุมชนต่างๆในเขตเมือง ในขณะที่ทรัพยากรทางวัฒนธรรมที่แตกต่างมีความเป็นเฉพาะถิ่นตามเมืองต่างๆถูกนำมาใช้ประโยชน์ เพื่อสร้างเอกลักษณ์เฉพาะตนจากชุมชนในเขตเมือง และเขตชนบท ซึ่งจะดึงดูดให้กลุ่มนักท่องเที่ยวที่สนใจการท่องเที่ยวเชิงศิลปวัฒนธรรมให้หลั่งไหลเข้ามาเพิ่มขึ้น

นอกจากนั้นแล้วในส่วนของภาครัฐนั้นได้มีการกำหนด ยุทธศาสตร์สำหรับการท่องเที่ยว โดย สำนักงานการท่องเที่ยวและกีฬาจังหวัดน่านนั้นมียุทธศาสตร์ ในการพัฒนาคุณภาพแหล่งท่องเที่ยวรวมถึงสินค้า ด้านการท่องเที่ยวให้เกิดความสมดุลและยั่งยืนซึ่งเป็นการเตรียมพร้อมในเรื่องของสภาพทางสังคมและวัฒนธรรมเพื่อที่จะรองรับการเจริญเติบโตในการท่องเที่ยวของจังหวัดน่านโดยมีแนวทางในการพัฒนาคือต้องพัฒนาคุณภาพแหล่งท่องเที่ยวสินค้าและบริการทุกรูปแบบอย่างมีมาตรฐานต้องมีการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวสินค้าและบริการอย่างยั่งยืนกล่าวคือจะต้องมีความสมดุลในแหล่งท่องเที่ยวในเชิงพื้นที่เวลาและฤดูกาลและรูปแบบของการท่องเที่ยว ดังนั้นภาครัฐจึงมีแนวทางในการพัฒนา คือ ๑ เสริมสร้างภาพลักษณ์ และคุณภาพ รวมถึงความปลอดภัยในการท่องเที่ยวในจังหวัดน่านรวมทั้งเสริมสร้างการตลาดเฉพาะกลุ่มเพื่อดึงดูดการท่องเที่ยวโดยเฉพาะในจังหวัดน่านนั้นจำเป็นต้องมีการส่งเสริมในด้านการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมให้มากขึ้นเนื่องจากจังหวัดน่านมีจุดเด่นในเรื่องของการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมไม่ว่าจะเป็นวัดสิ่งปลูกสร้าง ต่างๆที่สะท้อนให้เห็นถึงศิลปะและวัฒนธรรมของล้านนารวมถึงการส่งเสริมการท่องเที่ยวในเชิงสมดุลทางพื้นที่และเวลาโดยทั้งนี้จะต้องมีการร่วมมือร่วมใจของประชาชนในพื้นที่ที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้สามารถรองรับ การเจริญเติบโตที่จะเกิดขึ้นในอนาคต

ทรัพยากรด้านวัฒนธรรมเพื่อการท่องเที่ยวจำแนกเป็นกลุ่มประเภทวัฒนธรรมใหญ่ๆได้ ๕ ประเภท ดังต่อไปนี้^{๒๓}

๑) ของใช้ ของจัดแสดง ของบูชา เช่น พระพุทธรูป เครื่องดนตรีพื้นถิ่น ของใช้ท้องถิ่นในชีวิตประจำวัน

๒) ประเพณี การละเล่น งานประเพณี เทศกาลต่างๆ

^{๒๓} ผศ.ดร.ณวิทย์ อ่องแสงชัย ,การจัดการทรัพยากรทางสถาปัตยกรรมและวัฒนธรรมในชุมชนเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวบนฐานวัฒนธรรมในเขตเมืองน่าน”, รายงานการวิจัย,(คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่),๒๕๕๙.

๓) ภูมิปัญญา ปราชญ์ชุมชน

๔) หัตถกรรม

๕) อาหาร

ทรัพยากรด้านวัฒนธรรมในเขตเทศบาลเมืองน่าน ซึ่งมีทั้งทรัพยากรที่เป็นที่รู้จักกัน โดยทั่วไปที่อยู่แล้ว และทรัพยากรที่สามารถนำมาพัฒนาศักยภาพเพื่อการท่องเที่ยวในชุมชนได้เป็น จำนวนมากทรัพยากรด้านศิลปวัฒนธรรมอื่นๆที่ดำรงอยู่โดยการจัดการดูแลของคนในชุมชน เช่น พระไม้ การรำย่ำ เทศกาลการเล่นพื้นบ้านต่างๆ ตำรา และวิธีการรักษาโรคโบราณ เครื่องดนตรี รวมทั้งการละเล่นอื่นๆ บางชุมชนได้รวบรวมทรัพยากรที่มีอยู่ในชุมชนจัดตั้งเป็นพิพิธภัณฑ์ขึ้น เช่น พิพิธภัณฑ์ชุมชนบ้านพระเกิด ซึ่งดำเนินการโดยการผลัดเปลี่ยนผู้สูงอายุในชุมชนมาช่วยกันดูแล แสดง ให้เห็นถึงการใช้ศักยภาพที่มีอยู่ในชุมชน มาพัฒนาทรัพยากรที่มีอยู่ให้เกิดประโยชน์สูงสุด ซึ่งจาก การศึกษาพบว่า เมืองน่านมีความเข้มแข็งทางวัฒนธรรมที่สามารถสืบทอดด้านศิลปวัฒนธรรม ประเพณี จากอดีตไว้ได้มากมาย นอกจากนี้รัฐบาลยังกำหนดให้น่านเป็นหนึ่งในสิบเมืองต้นแบบ เศรษฐกิจสร้างสรรค์ของไทย โดยได้ชื่อว่า น่านเมืองเก่าที่มีชีวิต ทรัพยากรทางวัฒนธรรมที่มีมากมาย ในเขตเทศบาลเมืองน่าน

๑) ด้านศิลปะ วัฒนธรรม จิตรกรรมฝาผนัง ที่บอกเล่าประวัติชุมชนน่านได้ดีคือ จิตรกรรม ฝาผนังที่วัดภูมินทร์ นอกจากนี้มีจิตรกรรมฝาผนังตามวัดต่างๆเช่น วัดมิ่งเมือง วัดศรีพันต้น วัดมหาโพธิ์ ซึ่งส่วนใหญ่จะบอกเล่าพุทธประวัติ

๒) พระพุทธรูปต่างๆและของใช้ภายในวัด วัดต่างๆในเขตเทศบาลน่านจะมีพระพุทธรูปไม้ แกะสลักอยู่เป็นจำนวนมากเช่น ที่วัดสภารส เป็นพระไม้แกะสลักจากไม้จันทร์หอมปางเปิดโลก ประทับบนหลังเศียรช้าง จะนำมาแห่ขอฝนในยามบ้านเมืองแห้งแล้งไม่มีฝนฟ้าตกต้องตามฤดูกาล เรียกว่า พระขอฝน วัดพระเกิดพบพระพุทธรูปไม้เป็นจำนวนมากในพิพิธภัณฑ์ชุมชนวัดพระเกิด และ ยังพบพระพุทธรูปไม้ ที่พิพิธภัณฑ์พระพุทธรูปไม้ วัดน้ำล้อม และที่วัดมหาโพธิ์ซึ่งมีพระพุทธรูปไม้เป็น พระประธานในวิหาร ซึ่งเป็นพระพุทธรูปไม้ประทับยืนเปิดโลก สร้างด้วยไม้มงคล ๙ ชนิด อัญเชิญมา จากวัดพระแก้วที่ถูกไฟไหม้ (บริเวณในค่ายสุริยพงษ์) มาประดิษฐานที่วัดมหาโพธิ์ในปัจจุบัน และยัง พบว่ามี หอไตรเครื่องไม้ หอกลองพื้นเมือง (กลองปู่จา) ธรรมาสันล้านนา ช่างสกุลน่าน กลองปู่จา เป็น กลองแบบล้านนา อยู่ในบริเวณวัดเกือบทุกวัด

๓) ประเพณี เทศกาลงานบุญ ประเพณีที่เลือกชื่อคือ การแข่งเรือในแม่น้ำน่าน ชุมชนเกือบ ทุกชุมชนจะส่งเรือแข่งเข้าร่วม โดยมีนัดปิดสนามในเดือนกันยายน และนัดปิดสนามต้นเดือน พฤษภาคม เทศกาลปีใหม่ เทศบาลน่านจัดพิธีทำบุญตักบาตรที่ข่วงเมืองน่าน หน้าวัดภูมินทร์ มี

นักท่องเที่ยวมาทำบุญตักบาตรจำนวนมาก และการจัดเทศกาลปีใหม่เมือง (สงกรานต์) ของเทศบาลเมืองน่าน ที่วัดสวนตาล คนน่านให้ความสำคัญกับเทศกาลปีใหม่เมืองมาก และจะมีระยะเวลายาวนานคือเริ่มตั้งแต่ประมาณวันที่ ๑๐ - ๑๗ เมษายน ประเพณีตำนานถวายสลากภัต (ประเพณีถวายสลากภัต) จะมีขึ้นในช่วงเดือนกันยายน สลากภัตเป็นเครื่องสังฆทานอย่างหนึ่งที่ไม่เจาะจงตัวผู้รับ ประเพณีการถวายสลากภัตจะจัดขึ้นที่วัดพระธาตุช้างค้ำวรวิหารก่อนเป็นวัดแรกเนื่องจากเป็นวัดของเจ้าผู้ครองนครน่านสมัยโบราณ แล้ววัดอื่นๆจึงจะจัดถวายทาน

๔) พิพิธภัณฑสถานชุมชน และพิพิธภัณฑสถานส่วนบุคคล เช่น พิพิธภัณฑสถานชุมชนบ้านพระเกิด พิพิธภัณฑสถานพระพุทธรูปไม้ที่วัดน้ำล้อม พิพิธภัณฑสถานชุมชนวัดภูมินทร์ พิพิธภัณฑสถานส่วนบุคคลโฮงเจ้าฟองคำ บ้านพระเกิด คุ้มเจ้าสมปรารถนาในที่ชุมชนช้างค้ำ (พิพิธภัณฑสถานพระพุทธรูปไม้ที่วัดน้ำล้อม)

๕) การละเล่น ดนตรี ร่ายรำ การขับร้อง ฟ้อนรำ การฟ้อนรำที่เก่าแก่ของคนในชุมชนน่าน เช่น การฟ้อนล่องน่าน ที่บ้านพญาภู การฟ้อนแง้น ฟ้อนดาบ การฟ้อนมองเซิง (มีคณะอยู่ที่บ้านมณเฑียร) การละเล่นพื้นบ้านเช่น รำวงมะเก่า มีคณะเดียวอยู่ที่บ้านสวนตาล และการร้องขอเรียกว่า ซอล่องน่าน ดนตรีพื้นบ้าน ได้แก่ สะล้อซอซึง การตีกลองมองเซิง ซึ่งได้รับอิทธิพลจากพม่า การเป่าปี่พื้นบ้านหรือที่บ้านพญาภู (นายเชียว ภูไชยา) ดร. กิจชัย ส่องเนตร บ้านประตูป่องมีโรงเรียนสอนดนตรีพื้นบ้าน

๖) พิธีกรรมต่างๆ การทำบายศรี สู่ขวัญ การตัดตุง (ธง) พบอยู่ทั่วไป เช่น ที่บ้านมณเฑียร บ้านเชียงแข็ง หมอเมืองที่บ้านหัวเวียงใต้ ด.ต.สุบิน คำป้อ เป็นการทำพิธี สะเดาะเคราะห์ บูชาเทียน บายศรีสู่ขวัญงานบวช และงานแต่งงาน

๗) ประชาชนชุมชน ภูมิปัญญา ในด้านหัตถกรรมเครื่องเงิน จักสานไม้ไผ่ แกะสลัก งานปั้นงานหุ้มหนังกลอง เช่น พระอธิการวัดสวนหอมที่บ้านสวนหอม มีความรู้ความสามารถในการแกะสลักพระพุทธรูปไม้ ตีกลอง ตัดตุง ได้จัดตั้งกลุ่มเยาวชนเพื่อตีกลองสะบัดชัยและกลองยาว พ่อสมบูรณ์ แก้วอ่อน บ้านอภัย แกะสลักพระพุทธรูปไม้โดยใช้ไม้ขนุน ที่เชื่อว่าเป็นไม้มงคล

อาจารย์วิโรจน์ พรหมอารีย์ บ้านอรัญญาวาส แกะสลักหัวเรือแข่งจำลองแบบเมืองน่าน

อาจารย์กิจชัย ส่องเนตรเชี่ยวชาญด้านดนตรีพื้นบ้าน และภาษาล้านนาอักษรล้านนา(ตัวเมือง) มีอาจารย์นิยม ส่องสีโย บ้านดอนศรีเสริม และนายเกษม ศิริวิวัฒน์พิริย มีความสามารถทั้งเขียนและอ่านตัวเมืองและรับสอน

อาจารย์วิโรจน์ พรหมอารีย์ บ้านอรัญญาวาส เป็นวิทยากรบรรยาย สอนภาษาคำเมือง การประกอบพิธีส่งเคราะห์ สิบชะตา สู่ขวัญ เชิญผีออก

พ่อศรีจันทร์ ศิริโพธิ์ บ้านมหาโพธิ์ ระหว่างที่บวชได้ศึกษาภาษาพื้นเมืองนานจากพระปลัดคำคำ สุวรรณโน วัดมหาโพธิ์ เมื่อลาสิกขาออกมารับจ้างทั่วไปและต่อมาภายหลัง จึงทำการศึกษาจากปั๊บน้ำของพ่ออ้อย และของพ่อหนานศรีจันทร์ การประกอบพิธีกรรม ต้องเป็นคนมีศีลธรรม และต้องไม่เรียกค่าตอบแทนในการประกอบพิธี (แล้วแต่จะให้ค่าตอบแทน)

อาจารย์คำรบ วัชราคม บ้านพระเกิด ปราชญ์ด้านทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรม เป็นชาวจังหวัดพัทลุง โดยกำเนิด ปัจจุบันเป็นข้าราชการบำนาญ อดีตผู้อำนวยการวิทยาลัยเทคนิคน่าน และเป็นแกนนำก่อตั้งพิพิธภัณฑสถานชุมชนบ้านพระเกิด ชุมชนบ้านพระเกิดเป็นชุมชนเก่าแก่ ที่มีของเก่าอยู่มากมาย เช่น คัมภีร์ใบลาน พระพุทธรูปไม้ เครื่องมือเครื่องใช้พื้นบ้าน แต่เดิมได้กระจัดกระจายอยู่ในหอไตรบ้าง อยู่ในมือชาวบ้านบ้าง อยู่ในกุฏิเจ้าอาวาสบ้าง ซึ่งเคยมีอาจารย์จากทางมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ได้มาทำการจัดหมวดหมู่และแยกประเภทคัมภีร์ใบลาน นับรวมได้ ๒,๓๒๓ ผูกแบ่งเป็น ๒๐ หมวด แต่เมื่อแยกเสร็จแล้วก็ถูกเก็บไว้ในห่อผ้าและใส่หีบธรรมเก็บไว้ในหอไตรเหมือนเดิมซึ่งไม่ก่อให้เกิดประโยชน์ใดๆแก่ชุมชน จึงได้ริเริ่มประชุมสมาชิกในชุมชน เพื่อที่จะรวบรวมเอาของโบราณ ที่กระจัดกระจายอยู่ในชุมชนนำออกมาแสดงในรูปแบบพิพิธภัณฑสถานชุมชน เพื่ออนุรักษ์และให้คนรุ่นหลังได้เยี่ยมชม ซึ่งได้รับความร่วมมือจากสมาชิกในชุมชนเป็นอย่างดี จึงได้ขอพื้นที่กุฏิเจ้าอาวาสเพื่อมาดัดแปลงเป็นพิพิธภัณฑสถาน โดยเงินทุนนั้นได้มากจากการบริจาคจากสมาชิกในชุมชนส่วนหนึ่ง และจากมูลนิธิบูรพาอินทร์ ปราชญ์ชุมชนท่านอื่นๆได้แก่ นายสุรัฐ สีพนม บ้านพระเนตร แกะสลักพระพุทธรูปไม้ และวาดรูปศิลปะ นางราตรี ลีพงษ์อนันต์ บ้านพระเนตร ตัดเย็บหมวกสานจากตอกไม้ไผ่

๘) เสื้อผ้า การแต่งกาย อาหารพื้นบ้าน วัฒนธรรมการแต่งกายแต่ดั้งเดิมเป็นการสวมใส่ผ้าฝ้ายทอมือ มีลวดลายเป็นเอกลักษณ์ เช่น ชิ่นก่าน ชิ่นม่าน ชิ่นป้อ และนำมาดัดเย็บเป็นเสื้อผ้า จะสวมใส่ในเทศกาลงานบุญต่างๆ และจังหวัดน่านยังรณรงค์ส่งเสริมให้บุคลากรในหน่วยงานต่างๆสวมใส่ผ้าพื้นเมืองอย่างต่อเนื่องตลอดเวลาหลายปี แต่การทอผ้าในเขตเทศบาลเมืองน่านไม่ปรากฏ จะมีเพียงการสาธิตการทอ เช่น ที่โฮงเจ้าฟองคำอาหารพื้นเมืองการจัดสำหรับอาหารลงในภาชนะที่เรียกว่าขันโตก อาหารที่จัดลงในขันโตกเป็นอาหารพื้นบ้านของชุมชนน่านเช่น น้ำพริกอ่อน แกงแค แกงโสะ แกงฮังเล ใส่อั่ว น้ำพริกหนุ่ม แคบหมู และยังมีอาหารพื้นบ้านอื่นๆเช่น ลาบไก่ หลู้ ลาบหมูดิบ ลาบหมูคั่ว แกงเทียมไก่ แกงหน่อ (หน่อไม้) ยำหน่อ(หน่อไม้) ยำมะหนูน (ยำขนุน) น้ำพริกน้ำหน่อ(ทำจากหน่อไม้ดอง) น้ำพริกข่า แกงผักพื้นบ้าน ยำไก่ ห่อนึ่งจิ้น ห่อนึ่งไก่ ของกินเล่น เช่น ข้าวแต่น มะไฟจีน เชื่อมแห้ง ขนมต้ม อาหารเหล่านี้พบเห็นทั่วไปตามตลาดต่างๆ นอกจากนี้มีเมี่ยงคำ เมี่ยงลาว ของนาง

อำพันธ์ เชียงทา ที่บ้านมงคล กลุ่มแม่บ้านบ้านอรุณยูวาส โดยหัวหน้ากลุ่ม คือนางคล้าย โนราช รับจัดขันโตกและอาหารพื้นบ้าน^{๒๔}

๔.๒ ความสัมพันธ์การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของวัดและชุมชนในจังหวัดน่าน

การศึกษาความสัมพันธ์การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของวัดและชุมชนในจังหวัดน่านนั้นได้มีรวบรวมข้อมูลจากแบบสอบถาม และการศึกษาเอกสาร เพื่อที่จะให้ได้มาซึ่งการศึกษาลักษณะเพื่อประเมินกิจกรรมในการท่องเที่ยวตลอดจนทรัพยากรท่องเที่ยวของวัดที่เป็นแหล่งท่องเที่ยวในจังหวัดน่าน อันจะเป็นข้อมูลที่แสดงให้เห็นถึงความสัมพันธ์ของการเชิงวัฒนธรรมของวัดและชุมชนในจังหวัดน่าน

๔.๒.๑ ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกได้ดังนี้

ตารางที่ ๔.๑ ข้อมูลทั่วไปจากแบบสอบถาม

	ข้อมูลทั่วไป	จำนวน(คน)	ร้อยละ
เพศ	ชาย	๑๐๕	๕๒.๕
	หญิง	๙๕	๔๗.๕๐
อายุ	ต่ำกว่า ๒๐ ปี	๑๙	๙.๕๐
	๒๐-๓๐ ปี	๒๔	๑๒.๐๐
	๓๑-๔๐ ปี	๖๗	๓๓.๕๐
	๔๑-๕๐ ปี	๔๑	๒๐.๕
	๕๑-๖๐ ปี	๓๔	๑๗.๐๐
	๖๑ ปีขึ้นไป	๑๕	๗.๕
	การศึกษา	ต่ำกว่ามัธยมศึกษา	๒๕
มัธยมศึกษา		๓๑	๑๕.๕
ประกาศนียบัตร/ อนุปริญญา		๒๙	๑๔.๕
ปริญญาตรี		๑๐๓	๕๑.๕
สูงกว่าปริญญาตรี		๑๒	๖.๐๐
อาชีพ	พนักงานบริษัทเอกชน	๑๔	๗.๐๓

^{๒๔} ผศ.ดร.ณวิทย์ อ่องแสงชัย ,การจัดการทรัพยากรทางสถาปัตยกรรมและวัฒนธรรมในชุมชนเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวบนฐานวัฒนธรรมในเขตเมืองน่าน”, รายงานการวิจัย,(คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่),๒๕๕๙.

รับราชการ/รัฐวิสาหกิจ	๗๕	๓๖.๖๘
รับจ้างทั่วไป	๓๔	๑๗.๐๘
ธุรกิจส่วนตัว	๔๔	๒๒.๑๑
แม่บ้าน	๑๑	๕.๕๒
นักเรียน/นักศึกษา	๒๐	๑๓.๐๕
อื่นๆ	๓	๑.๕

จากตารางที่ ๔.๑ ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับผู้ตอบแบบสอบถามจำนวน ๒๐๐ คน พบว่าผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ เป็นเพศชาย คิดเป็นร้อยละ ๕๒.๕ อายุในช่วง ๓๑-๔๐ ปี คิดเป็นร้อยละ ๓๓.๕ ระดับการศึกษาปริญญาตรี คิดเป็นร้อยละ ๕๑.๕ มีอาชีพรับราชการ/รัฐวิสาหกิจ คิดเป็นร้อยละ ๓๖.๖๘ ของจำนวนผู้ตอบแบบสอบถามทั้งหมด

๔.๒.๒ ข้อมูลและความรู้เกี่ยวกับท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของนักท่องเที่ยวในจังหวัดน่าน ในการท่องเที่ยวในจังหวัดน่าน

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลและความรู้เกี่ยวกับท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของนักท่องเที่ยวในจังหวัดน่าน ในการท่องเที่ยวในจังหวัดน่าน ของผู้ตอบแบบสอบถามจำแนกได้ดังนี้

ตารางที่ ๔.๒ ข้อมูลและความรู้เกี่ยวกับท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของนักท่องเที่ยวในจังหวัดน่าน

ข้อมูลการท่องเที่ยว		ความถี่	ร้อยละ
ประสบการณ์ในการเดินทางมาท่องเที่ยวที่จังหวัดน่าน	ครั้งแรก	๙๓	๔๖.๕
	ปีละ ๑-๒ ครั้ง	๙๒	๔๖.๐
	ทุกเดือน	๑๕	๗.๕
จำนวนวันที่ใช้สำหรับการท่องเที่ยว	๒-๔ วัน	๑๕๓	๗๖.๕
	๒-๔ วัน	๑๖	๘.๐๐
	มากกว่า ๑ อาทิตย์	๖	๓.๐๐
ความเข้าใจเรื่องการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม	การชมโบราณสถาน การชิมอาหารพื้นเมือง การชมศิลปะการแสดงตีกลองบูชา การไหว้พระธาตุแช่แห้ง การเรียนรู้วิถีชีวิตชุมชนจากพิพิธภัณฑ์	๑๔๐	๗๐

ข้อมูลการท่องเที่ยว		ความถี่	ร้อยละ
ข้อมูลที่สืบค้นเกี่ยวกับแหล่ง เกี่ยวกับสถานที่ท่องเที่ยวเชิง วัฒนธรรมในจังหวัดน่านก่อนการ เดินทาง	เพื่อน/คนใกล้ชิด	๙๗	๔๘.๕
	หนังสือ/นิตยสาร	๘	๔
	อินเทอร์เน็ต	๖๑	๓๐.๕
	โทรทัศน์/วิทยุ	๑๒	๖
	งานนิทรรศการท่องเที่ยว	๑๓	๖.๕
	ไม่ทราบเลย	๗	๓.๕
	อื่นๆ.....	๒	๑
วัตถุประสงค์หลักในการมาเยี่ยม เยือนจังหวัดน่าน	พักผ่อน/นันทนาการ	๘๐	๔๐
	เยี่ยมญาติ/บุคคลรู้จัก	๕๖	๒๘
	ประชุม/สัมมนา	๔๗	๒๓.๕
	ปฏิบัติงาน/ติดต่อธุรกิจ	๑๗	๘.๕
สิ่งที่ดึงดูดใจให้ท่านท่องเที่ยวใน จังหวัดน่าน	ประเพณีท้องถิ่น	๔๘	๒๔
	โบราณสถานและวัตถุ	๗๙	๓๙.๕
	ศิลปะการแสดง	๓	๑.๕
	อาหารพื้นเมือง	๔๕	๒๒.๕
	สินค้าทางวัฒนธรรม	๒๓	๑๑.๕
	อื่นๆ.....	๒	๑
	กิจกรรมทางวัฒนธรรมของ จังหวัดน่านที่สนใจ	ประเพณีท้องถิ่น	๔๒
โบราณสถานและวัตถุ		๘๗	๔๓.๕
ศิลปะการแสดง		๘	๔
อาหารพื้นเมือง		๔๒	๒๑
สินค้าทางวัฒนธรรม		๑๙	๙.๕
อื่นๆ.....		๒	๑
สถานที่ท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมที่ รู้จัก	วัดพระธาตุแช่แห้ง	๙๐	๔๕
	วัดหนองแดง	๔	๒
	วัดภูมินทร์	๖๒	๓๑
	วัดพระธาตุช้างค้ำวรวิหาร	๑๗	๘.๕
	วัดมิ่งเมือง	๑๑	๕.๕
	เตาเผาโบราณบ่อสวก	๓	๑.๕

ข้อมูลการท่องเที่ยว		ความถี่	ร้อยละ
	พิพิธภัณฑสถานแห่งชาติน่าน	๑๑	๕.๕
	อื่นๆ.....	๒	๑
เหตุผลของการตัดสินใจพักค้างคืน	พักในจังหวัดน่าน	๔๐	๒๐
	ที่พักเพียงพอ/หลากหลาย	๑๐๕	๕๒.๕
	ที่พักมีราคาเหมาะสม	๕๔	๒๗
	ที่พักมีความสะอาด ปลอดภัย	๑	๐.๕

จากตารางที่ ๔.๒ ข้อมูลและความรู้เกี่ยวกับท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของนักท่องเที่ยวในจังหวัดน่าน ของผู้ตอบแบบสอบถามจำนวน ๒๐๐ คนพบว่า

๔.๒.๒.๑ ข้อมูลเกี่ยวกับการท่องเที่ยวในจังหวัดน่าน

จากแบบสอบถาม มีผู้ที่มีประสบการณ์ในการเดินทางมาท่องเที่ยวที่จังหวัดน่าน ครั้งแรก ๙๓ คน คิดเป็นร้อยละ ๔๖.๕ ของจำนวนผู้ตอบแบบสอบถามทั้งหมด นาน ๆ ครั้ง (ปีละ๑-๒ ครั้ง) ๙๒ คน คิดเป็นร้อยละ ๔๖.๐๐ ของจำนวนผู้ตอบแบบสอบถามทั้งหมด มาบ่อยครั้ง (เกือบทุกเดือน) ๑๕ คน คิดเป็นร้อยละ ๗.๕ ของจำนวนผู้ตอบแบบสอบถามทั้งหมด โดยครั้งล่าสุดแบบสอบถามทั้งหมด๒-๔ วัน ๑๕๓ คน คิดเป็นร้อยละ ๗๖.๕ ของจำนวนผู้ตอบแบบสอบถามทั้งหมด ๕-๗ วัน ๑๖ คน คิดเป็นร้อยละ ๘.๐๐ ของจำนวนผู้ตอบแบบสอบถามทั้งหมดมากกว่า ๑ อาทิตย์ ๖ คน คิดเป็นร้อยละ ๓.๐๐ ของจำนวนผู้ตอบแบบสอบถามทั้งหมดยังไม่แน่ใจ ๕ คน คิดเป็นร้อยละ ๒.๕๐ ของจำนวนผู้ตอบแบบสอบถามทั้งหมด

๔.๒.๒.๒ ความรู้เกี่ยวกับท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของนักท่องเที่ยวในจังหวัดน่าน ในการท่องเที่ยวในจังหวัดน่าน

จากแบบสอบถามเมื่อสอบถามถึงความเข้าใจเรื่องการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม มีความหมายว่าอย่างไรนั้น มีผู้ตอบแบบสอบถามที่ถูกต้องว่า คือ การชมโบราณสถาน การชิมอาหารพื้นเมือง การชมศิลปะการแสดงตลกอลังการ การไหว้พระธาตุแช่แห้ง การเรียนรู้วิถีชีวิตชุมชนจากพิพิธภัณฑสถาน จำนวน ๑๔๐ คน คิดเป็นร้อยละ ๗๐ ของจำนวนผู้ตอบแบบสอบถามทั้งหมด จึงถือได้ว่านักท่องเที่ยวส่วนใหญ่เข้าใจถึงลักษณะของการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม

ข้อมูลที่สืบค้นเกี่ยวกับแหล่งเกี่ยวกับสถานที่ท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในจังหวัดน่านก่อนการเดินทาง จากเพื่อน/คนใกล้ชิด ๙๗ คน คิดเป็นร้อยละ ๔๘.๕ ของจำนวนผู้ตอบแบบสอบถามทั้งหมด หนังสือ/นิตยสาร ๘ คน คิดเป็นร้อยละ ๔ ของจำนวนผู้ตอบแบบสอบถามทั้งหมด อินเทอร์เน็ต ๖๑ คน คิดเป็นร้อยละ ๓๐.๕ ของจำนวนผู้ตอบแบบสอบถามทั้งหมด โทรทัศน์/วิทยุ

๑๒ คน คิดเป็นร้อยละ ๖ ของจำนวนผู้ตอบแบบสอบถามทั้งหมด งานนิทรรศการท่องเที่ยว ๑๓ คน คิดเป็นร้อยละ ๖.๕ ของจำนวนผู้ตอบแบบสอบถามทั้งหมด ไม่ทราบเลย ๗ คน คิดเป็นร้อยละ ๓.๕ ของจำนวนผู้ตอบแบบสอบถามทั้งหมด

วัตถุประสงค์หลักในการมาเยี่ยมชมเยือนจังหวัดน่านเพื่อพักผ่อน/นันทนาการ ๘๐ คน คิดเป็นร้อยละ ๔๐ ของจำนวนผู้ตอบแบบสอบถามทั้งหมด เพื่อเยี่ยมญาติ/บุคคลรู้จัก ๕๖ คน คิดเป็นร้อยละ ๒๘ ของจำนวนผู้ตอบแบบสอบถามทั้งหมด เพื่อประชุม/สัมมนา ๔๗ คน คิดเป็นร้อยละ ๒๓.๕ ของจำนวนผู้ตอบแบบสอบถามทั้งหมด เพื่อปฏิบัติงาน/ติดต่อธุรกิจ ๑๗ คน คิดเป็นร้อยละ ๘.๕ ของจำนวนผู้ตอบแบบสอบถามทั้งหมด

กิจกรรมทางวัฒนธรรมของจังหวัดน่านที่สนใจ ประเพณีท้องถิ่น ๔๒ คน คิดเป็นร้อยละ ๒๑ ของจำนวนผู้ตอบแบบสอบถามทั้งหมด โบราณสถานและวัดคู่บ้าน ๓๗ คน คิดเป็นร้อยละ ๑๘.๕ ของจำนวนผู้ตอบแบบสอบถามทั้งหมด ศิลปะการแสดง ๘ คน คิดเป็นร้อยละ ๔ ของจำนวนผู้ตอบแบบสอบถามทั้งหมด อาหารพื้นเมือง ๔๒ คน คิดเป็นร้อยละ ๒๑ ของจำนวนผู้ตอบแบบสอบถามทั้งหมด สินค้าทางวัฒนธรรม ๑๙ คน คิดเป็นร้อยละ ๙.๕ ของจำนวนผู้ตอบแบบสอบถามทั้งหมด กิจกรรมอื่น ๒ คน คิดเป็นร้อยละ ๑ ของจำนวนผู้ตอบแบบสอบถามทั้งหมด

สถานที่ท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมที่รู้จักวัดพระธาตุแช่แห้ง ๙๐ คน คิดเป็นร้อยละ ๔๕ ของจำนวนผู้ตอบแบบสอบถามทั้งหมดวัดหนองแดง ๔ คน คิดเป็นร้อยละ ๒ ของจำนวนผู้ตอบแบบสอบถามทั้งหมดวัดภูมินทร์ ๖๒ คน คิดเป็นร้อยละ ๓๑ ของจำนวนผู้ตอบแบบสอบถามทั้งหมดวัดพระธาตุช้างค้ำวรวิหาร ๑๗ คน คิดเป็นร้อยละ ๘.๕ ของจำนวนผู้ตอบแบบสอบถามทั้งหมดวัดมิ่งเมือง ๑๑ คน คิดเป็นร้อยละ ๕.๕ ของจำนวนผู้ตอบแบบสอบถามทั้งหมดเตาเผาโบราณบ่อสวก ๓ คน คิดเป็นร้อยละ ๑.๕ ของจำนวนผู้ตอบแบบสอบถามทั้งหมดพิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติน่าน ๑๑ คน คิดเป็นร้อยละ ๕.๕ ของจำนวนผู้ตอบแบบสอบถามทั้งหมดสถานที่อื่นๆ ๒ คน คิดเป็นร้อยละ ๑ ของจำนวนผู้ตอบแบบสอบถามทั้งหมด

เหตุผลของการตัดสินใจพักค้างคืน โดยเลือกพักในจังหวัดน่าน ๔๐ คน คิดเป็นร้อยละ ๒๐ ของจำนวนผู้ตอบแบบสอบถามทั้งหมด ที่พักเพียงพอ/หลากหลาย ๑๐๕ คน คิดเป็นร้อยละ ๕๒.๕ ของจำนวนผู้ตอบแบบสอบถามทั้งหมด ที่พักมีราคาเหมาะสม ๕๔ คน คิดเป็นร้อยละ ๒๗ ของจำนวนผู้ตอบแบบสอบถามทั้งหมดที่พักมีความสะอาด ปลอดภัย ๑ คน คิดเป็นร้อยละ ๐.๕ ของจำนวนผู้ตอบแบบสอบถามทั้งหมด

๔.๓ การสร้างความสัมพันธ์การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของวัดและชุมชนในจังหวัดน่าน

การเสริมสร้างเครือข่ายการจัดการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของวัดและชุมชนในจังหวัดน่าน การเก็บข้อมูล การสร้างความสัมพันธ์ของการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในชุมชนจังหวัดน่านนั้นเป็นการเก็บข้อมูลจากการสัมภาษณ์และการสนทนากลุ่ม ของผู้ให้ข้อมูลสำคัญ รวมทั้งมีการประชุมกลุ่มย่อย โดยการสัมภาษณ์เจ้าอาวาสหรือผู้รับผิดชอบกิจการการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ดังนี้

๔.๓.๑ การมีส่วนร่วมของชุมชน เครือข่ายการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมแนวใหม่และผลกระทบ

เมื่อสอบถามถึงความสำคัญของ สถานที่ท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ในจังหวัดน่านว่ามีความสำคัญและมีความสัมพันธ์กับประชาชนในจังหวัดน่านอย่างไรนั้น ทุกสถานที่ท่องเที่ยวได้กล่าวถึงความสำคัญของสถานที่ท่องเที่ยวของตนเองไม่ว่าจะเป็น การเป็นศูนย์รวมจิตใจหรือเป็นสถานที่ที่มีอายุ เก่าแก่รวมถึงมีบทบาทที่สืบสานวัฒนธรรมประเพณีไทยและเป็นแหล่งรวบรวมศิลปวัฒนธรรมของท้องถิ่นซึ่งแสดงให้เห็นว่าแหล่งท่องเที่ยวในจังหวัดน่านที่เป็นหนองท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมนั้นมีความสำคัญ อย่างมากกับประวัติศาสตร์และการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมและนอกจากนั้นแล้วยังมีความสัมพันธ์กับชาวบ้านหรือชุมชนบริเวณโดยรอบสถานที่ท่องเที่ยวจะเห็นได้จากการกล่าวถึงความสัมพันธ์ของสถานที่ท่องเที่ยวของผู้ดูแลวัดหรือเจ้าหน้าที่ขององค์กรปกครองในพื้นที่นั้นๆ ตามคำสัมภาษณ์ดังนี้

วัดเบ็งสกกัด ได้กล่าวว่า เป็นสถานที่ท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมที่มีความสำคัญต่อชุมชน เป็นวัดหลวงที่ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการนำสินค้ามาจำหน่ายเพื่อสร้างรายได้ มีการจัดงานประจำปีเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยว ตลอดจนเป็นสถานที่ประกอบพิธีกรรมทางศาสนา^{๒๕}

วัดต้นแหลง - เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม และเป็นสถานที่ประกอบพิธีกรรมทางพระพุทธศาสนา เปิดโอกาสให้ประชาชนในชุมชนนำสินค้าเข้ามาขายเพื่อสร้างรายได้ให้กับครัวเรือน^{๒๖}

วัดพญาวัต- เป็นวัดโบราณวัดหนึ่งที่มีอายุยาวนานกว่า ๖๐๐ ปี เป็นสถานที่ประกอบพิธีกรรมทางพระพุทธศาสนา เป็นศูนย์รวมของประชาชนในการจัดงานประเพณี ๕ เป็ง และสร้างน้ำพระธาตุจามเทวี^{๒๗}

^{๒๕} สัมภาษณ์ พระมหาพงษ์พันธ์ ยานรังสี วัดเบ็งสกกัด จังหวัดน่าน

^{๒๖} สัมภาษณ์ พระนภดล อธิพันธ์ วัดต้นแหลง จังหวัดน่าน

^{๒๗} สัมภาษณ์ นายเสมอ สิทธิ ผู้ดูแล วัดพระพญาวัต จังหวัดน่าน

วัดพระธาตุดอยเขาน้อย - เป็นแหล่งท่องเที่ยวที่สำคัญของจังหวัดน่าน ประกอบพิธีกรรมทางพระพุทธศาสนาของคนในชุมชน มีขนบธรรมเนียมประเพณีประจำปี เช่น งานประเพณี ๘ เป็งวัดพระธาตุดอยเขาน้อย การตักบาตรเทโวโรหณะเนื่องในวันออกพรรษา^{๒๘}

วัดภูเก็ด - วัดมีความสำคัญต่อชุมชนเป็นอย่างมาก เมื่อวัดเป็นสถานที่ท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมแน่นอนว่าวัฒนธรรมการเป็นอยู่ของชาวบ้านในชุมชนย่อมขยายสู่นักท่องเที่ยว เช่น ภาษาพูด การแต่งกายประจำชนเผ่า^{๒๙}

วัดภูเก็ด เป็นสถานที่ท่องเที่ยวจุดสำคัญของอำเภอปัวที่มีนักท่องเที่ยวเดินทางมาเที่ยวต่อเฉลี่ยต่อวันเป็นจำนวนมาก แต่ยังคงอนุรักษ์ไว้ซึ่งศิลปวัฒนธรรม ประเพณีที่มีมาแต่โบราณ ประชาชนยังให้ความสำคัญในการประกอบพิธีกรรมทางพระพุทธศาสนา ทุกวันพระและวันสำคัญทางพระพุทธศาสนาประชาชนก็จะมาทำบุญตักบาตร วัดศรีพันต้น เป็นสถานที่สืบสานวัฒนธรรมขนบธรรมเนียมประเพณีไทยให้สืบทอดกับอนุชนรุ่นหลัง ทั้งยังเป็นที่ประกอบพิธีกรรมทางพระพุทธศาสนา มีเรือแข่งที่ส่งเสริมให้เยาวชนเข้ามาสืบสานขนบธรรมเนียมประเพณีการแข่งเรือที่วัดได้ให้ความช่วยเหลือและสนับสนุนมาโดยตลอด^{๓๐}

วัดศรีมงคล เป็นแหล่งรวบรวมศิลปวัฒนธรรมในท้องถิ่น อีกทั้งประเพณีวัฒนธรรมอันดีงามของชุมชน เช่น พิพิธภัณฑสถานหอคำหลวง ที่รวบรวมของเก่าโบราณคัมค้ำ แหล่งศิลปะล้านนาแห่งนครน่าน วิหารหลวงกับภาพจิตรกรรมที่ถ่ายทอดประวัติศาสตร์ของชุมชน และยังเป็นที่รวมกลุ่มทำกิจกรรมของคนในชุมชน เช่น กลุ่มผู้สูงอายุ^{๓๑}

วัดหนองบัว - เป็นสถานที่ชุมชนใช้ในการบำเพ็ญบุญ ภายในพระวิหารมีภาพจิตรกรรมฝาผนังซึ่งเป็นภาพชาดกอันเป็นคติธรรมคำสอนและสื่อถึงประวัติความเป็นมาในอดีต เช่นการแต่งตัวในอดีต ลายผ้าอันเป็นเอกลักษณ์อย่างเช่นผ้าลายน้ำไหล เป็นต้น^{๓๒}

วัดหนองบัวเป็นวัดเก่าแก่ประจำหมู่บ้าน เป็นที่ยึดเหนี่ยวจิตใจของคนในชุมชนตลอดจนขนบธรรมเนียมประเพณีและการประกอบพิธีกรรมทางพระพุทธศาสนา นายแทนเทพเสนา^{๓๓}

^{๒๘} สัมภาษณ์ พระอธิการจรศักดิ์ ยสินธโร วัดพระธาตุดอยเขาน้อย จังหวัดน่าน

^{๒๙} สัมภาษณ์ พระครูสุทิน นันทธรรม วัดภูเก็ด จังหวัดน่าน

^{๓๐} สัมภาษณ์ คณะกรรมการวัด วัดภูเก็ด จังหวัดน่าน

^{๓๑} สัมภาษณ์ พระครูรังสี ธรรมมานันท์ วัดศรีมงคล จังหวัดน่าน

^{๓๒} สัมภาษณ์ พระปลัดคงศิลป์ ภาทราวุโธ วัดหนองบัว จังหวัดน่าน

๔.๓.๑.๑ การเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการสถานที่ท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในจังหวัดน่านและผลการดำเนินงาน

เมื่อสอบถามถึง การเข้ามามีส่วนร่วมในการอนุรักษ์และจัดการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม พบว่า ประชาชนในชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการต้อนรับนักท่องเที่ยวและการอนุรักษ์และจัด การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม รวมถึง การพัฒนาพื้นที่ภายในสถานที่ท่องเที่ยว เพื่อเตรียมพร้อมในงานและพิธีต่างๆ เช่น เพื่อจัดงานประเพณี หรือ เพื่อประกอบศาสนพิธีหรือพิธีกรรมต่างๆ ตามคำสัมภาษณ์ของ

วัดพญาวัต การพัฒนาวัดทุก ๆ วันพระ การประกอบพิธีกรรมทางพระพุทธศาสนาของ คนในชุมชน และการจำหน่ายดอกไม้ ธูปเทียน ตลอดจนสินค้าของชุมชน^{๓๔}

วัดหนองบัว ชมรมผู้สูงอายุภายในหมู่บ้านพลัดเปลี่ยนกันมาช่วยทำความสะอาดและ ช่วยดูแลวัดประจำทุกวันและจัดนิทรรศการมีชีวิตแสดงวิถีแห่งผ้าทอไทลื้อชดตอนและวิธีการ ผลิตผ้าทอของชาวไทยลื้อเป็นประจำทุกวัน^{๓๕}

นอกจากนั้นแล้ว การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมบางครั้งวัดอาจจะเป็นส่วนรวมในการเผยแพร่ วิถีชีวิตของชนเผ่าในจังหวัดน่าน เพื่อให้ดึงดูดนักท่องเที่ยวเข้ามาเที่ยวในสถานที่ท่องเที่ยว ตามคำ สัมภาษณ์ ของวัดภูเก็ต

วัดภูเก็ต นักท่องเที่ยวที่มาเที่ยวส่วนใหญ่ย่อมอยากสัมผัสกับวิถีชีวิต วัฒนธรรมของ ชนเผ่าต่างๆ หากชุมชนไม่ช่วยอนุรักษ์วัฒนธรรมของตนไว้ สถานที่ท่องเที่ยวแห่งนั้นย่อมขาดเสน่ห์ดึงดูดนักท่องเที่ยว วัดแห่งนี้ยังมีการแต่งกายประจำเผ่าและมีชุดให้นักท่องเที่ยวเช่าใส่ ถ่ายรูปและในบางครั้ง ชุมชน ก็เข้ามามีส่วนร่วมในรูปแบบของคณะกรรมการ ตามคำ สัมภาษณ์ของ^{๓๖}

วัดศรีพันต้น มีการจัดตั้งคณะกรรมการวัดเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการ การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม การบริหารงานต่างๆทั้งด้านการท่องเที่ยว และด้านงบประมาณ รายรับรายจ่ายของวัด ส่งเสริมการแข่งขันแข่งเรือชิงถ้วยพระราชทาน^{๓๗}

^{๓๓} สัมภาษณ์ ผู้ใหญ่บ้านหนองบัว บ้านหนองบัว จังหวัดน่าน

^{๓๔} สัมภาษณ์ นายเสมอ สิทธิ ผู้ดูแลวัดพญาวัต จังหวัดน่าน

^{๓๕} สัมภาษณ์ พระปลัดคงศิลป์ ภทราวาโร วัดหนองบัว จังหวัดน่าน

^{๓๖} สัมภาษณ์ พระครูสุทิน นันทธรรม วัดภูเก็ต จังหวัดน่าน

^{๓๗} สัมภาษณ์ กรรมการวัด วัดศรีพันต้น จังหวัดน่าน

และเมื่อสอบถามถึงผลของการดำเนินงาน ในการจัดการท่องเที่ยวปรากฏว่าการที่ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการท่องเที่ยวขึ้นได้รับความสนใจจากนักท่องเที่ยวเป็นจำนวนมาก นักท่องเที่ยวได้รับความรู้เกี่ยวกับวัดและผู้ให้ความรู้ รวมถึงมีการแจกเอกสารประชาสัมพันธ์ประวัติความเป็นมาของวัดที่ทำให้นักท่องเที่ยว มีความสนใจในการ ท่องเที่ยวในจังหวัดน่านเพิ่มมากขึ้น

วัดเบ็งสกัฒมีนักท่องเที่ยวได้รับความรู้เกี่ยวกับวัด มีผู้ให้ความรู้ และมีการแจกเอกสารประชาสัมพันธ์ประวัติความเป็นมาของวัด นักท่องเที่ยวมีความรู้และความเข้าใจเกี่ยวกับวัด^{๓๘}

วัดศรีพันต้นมีนักท่องเที่ยวเข้ามาเที่ยววัดศรีพันต้นเป็นจำนวนมากโดยเฉพาะวันหยุดเสาร์ – อาทิตย์ ส่งเสริมการขายสินค้าในชุมชน และการจัดงานประจำปีของทางวัดช่วยสร้างรายได้ให้กับสถานที่ท่องเที่ยวและชุมชน^{๓๙}

วัดพระธาตุคุดอยเขาน้อย มีนักท่องเที่ยวเดินทางมาสักการะพระเจ้าทันใจ และพระธาตุคุดอยเขาน้อย ตลอดทั้งวัน โดยเฉพาะในช่วงการจัดงานประเพณี ๘ เบ็ง จะมีประชาชนทั้งในจังหวัดและต่างจังหวัดจำนวนมากเดินทางมาทำบุญ^{๔๐}

จากการมีส่วนร่วมของประชาชนทำให้สถานที่ท่องเที่ยวหลายสถานที่ที่มีศักยภาพในการรองรับนักท่องเที่ยวและทำให้สถานที่ท่องเที่ยวเป็นที่นิยมมากขึ้น ดังคำสัมภาษณ์ที่ว่า

วัดพญาวัตแต่เดิมวัดพญาวัตเป็นวัดที่ไม่ค่อยมีใครรู้จัก แต่หลังจากท่านเจ้าอาวาสได้เล็งเห็นถึงความสำคัญของการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมทำให้การจัดการของวัดเปลี่ยนแปลงไปในทิศทางที่ดีขึ้น มีนักท่องเที่ยวเข้ามาสักการะพระธาตุจามเทวี จะมีมากในช่วงเดือนเมษายน^{๔๑}

๔.๓.๑.๒ สถานการณ์ในการจัดการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในปัจจุบัน

จากแบบสอบถามถึงสภาพปัญหาและอุปสรรคที่พบในการจัดการท่องเที่ยวขึ้นมีดังนี้

ปัญหาที่พบคือ การขาดแคลนการประชาสัมพันธ์และการให้ความรู้ ซึ่งต้องการการพัฒนาบุคลากรเพื่อพัฒนาศักยภาพ ตามคำสัมภาษณ์ที่ว่า

^{๓๘} สัมภาษณ์ พระมหาพงษ์พันธ์ ยานรังสี วัดเบ็งสกัฒ จังหวัดน่าน

^{๓๙} สัมภาษณ์ กรรมการวัด วัดศรีพันต้น จังหวัดน่าน

^{๔๐} สัมภาษณ์ พระอธิการขจรศักดิ์ ยสินธโร วัดพระธาตุคุดอยเขาน้อย จังหวัดน่าน

^{๔๑} สัมภาษณ์ นายเสมอ สิทธิ ผู้ดูแลวัดพญาวัต จังหวัดน่าน

วัดศรีมงคลขาดบุคคลที่มีความรู้และแนะนำให้ความรู้ภายในวัด ทำให้นักท่องเที่ยวบางคน อาจจะไม่ทราบข้อมูล หรือไม่เข้าใจบางอย่างเกี่ยวกับวัฒนธรรม ขนบธรรมเนียมประเพณีในท้องถิ่น โดยอนาคตจะมีการจัดฝึกอบรมบุคลากรผู้ให้ความรู้ภายในวัด

นอกจากนั้นจะมีปัญหาด้านการจัดการสิ่งแวดล้อม ไม่ว่าจะเป็นขยะ น้ำ และพื้นที่ที่ไม่ เพียงพอทำให้เกิดการที่เส้นทางการจราจรที่ติดขัด ตามคำสัมภาษณ์ที่ว่า

วัดศรีพันต้น- วัดศรีพันต้นเป็นวัดที่อยู่ในตัวเมือง เมื่อมีนักท่องเที่ยวเข้ามาเที่ยววัดเป็น จำนวนมาก จะทำให้การจราจรบริเวณหน้าวัดมีปัญหา เนื่องจากวัดอยู่บริเวณสี่แยกไฟแดง และมี กำแพงวัดติดกับถนนสาธารณะ

วัดภูเก็ต - ปัจจุบันทางวัดมีปัญหาเรื่องการจัดการขยะ เพราะนักท่องเที่ยวบางคนมาเที่ยว แล้วทิ้งขยะตามวัด ส่วนเรื่องปัญหาหรืออุปสรรคในการดำเนินงานในเรื่องอื่นๆไม่มี และมีความ เหมาะสมดีแล้ว พร้อมทั้งจะดำเนินการจัดการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมต่อไปและปัญหาเกี่ยวกับสถานที่ ท่องเที่ยวก็พอมีอยู่เรื่อยๆ เช่น น้ำไม่พอใช้ ปัญหาขยะ หรือการเดินทางมายังวัดค่อนข้างยากสำหรับ บางท่านที่ไม่เคยมา ไม่รู้จักเส้นทางมาวัด

วัดต้นแหลงมีปัญหาเกี่ยวกับสถานที่จอดรถที่ให้บริการกับนักท่องเที่ยว ขาดผู้ให้ความรู้ และข้อมูลที่สำคัญเกี่ยวกับวัดแก่นักท่องเที่ยวจากนอกนั้นแล้วยังมีบางส่วนที่ยังขาดงบประมาณในการ ดำเนินการ ตามคำสัมภาษณ์ที่ว่า

วัดพญาวัด ปัจจุบันทางวัดพญาวัดยังขาดงบประมาณในการปรับปรุง ซ่อมแซมพระวิหาร พระวิหารวัดพญาวัดที่มีอายุยาวนานนั้นย่อมผุพังตามกาลเวลา ถ้าได้รับการปรับปรุงซ่อมแซมให้ สวยงามและสร้างคุณค่าให้กับงานประชาชนและนักท่องเที่ยวก็จะเล็งเห็นถึงความสำคัญของวัด

และเนื่องจากมีการให้ชุมชนมีส่วนร่วมจนทำให้การจัดการท่องเที่ยวในวัดมีการพัฒนาและเหมาะสมดี ขึ้นตามลำดับ แนวโน้มต่อไปคือการจัดการการท่องเที่ยวทั้งชุมชนพัฒนาชุมชนให้เหมาะสมกับการ จัดการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมต่อไป^{๔๒}

เมื่อสอบถามถึงการขอรับการสนับสนุนนั้น แหล่งท่องเที่ยวส่วนใหญ่ความต้องการเกี่ยวกับการ สนับสนุนการจัดการท่องเที่ยวจากภาครัฐ ในการประชาสัมพันธ์เผยแพร่ข้อมูลให้มากขึ้น ตลอดจน สร้างศูนย์การจัดการเรียนรู้สำหรับชุมชนและนักท่องเที่ยว รวมไปถึงการจัดตั้งศูนย์การเรียนรู้ชุมชน เกี่ยวกับการอนุรักษ์ทั้งด้าน ภาษา การแต่งกาย การทอผ้า ตลอดจนขนบธรรมเนียมประเพณีและงาน

^{๔๒} สัมภาษณ์ นายเสมอ สิทธิ ผู้ดูแลวัดพญาวัด จังหวัดน่าน

ศิลปะแก่นุชนรุ่นหลัง เพื่อให้วัดเป็นศูนย์กลางในการจัดการท่องเที่ยวและเชื่อมโยงสู่ชุมชนพัฒนาชุมชนให้เป็นหมู่บ้านการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมโดยสมบูรณ์แบบ

โดยส่วนใหญ่แล้วจะเป็นการขอรับการสนับสนุนงบประมาณในการจัดการและบริหารจัดการสภาพแวดล้อมภายในวัด และส่งเสริมให้เด็กและเยาวชนเข้ามาให้ความรู้แก่นักท่องเที่ยวเพื่อสร้างรายได้เล็ก ๆ น้อย ๆ ให้กับคนในครอบครัว โดยในบางพื้นที่อาจจะต้องเน้นพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมประจำชนเผ่า ไม่ว่าจะเป็นการแต่งกาย การพูด หรือขนบธรรมเนียมต่างๆ เพื่อเป็นการอนุรักษ์และเป็นจุดขายของสถานที่ท่องเที่ยวต่างๆ

๔.๓.๒ บทบาทของเครือข่ายหรือชุมชนในการจัดการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในจังหวัดน่าน

ในการเก็บข้อมูลความสัมพันธ์ของการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของวัดและชุมชนในจังหวัดน่านได้มีการสัมภาษณ์ถึงบทบาทและสิ่งที่ชุมชนหรือเครือข่ายปฏิบัติกัน โดยมีรายละเอียดดังนี้

๔.๓.๒.๑ บทบาทและแนวทางในการดำเนินการสำคัญต่อการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม

ในกลุ่มเครือข่ายและภาคประชาชนนั้นส่วนใหญ่แล้วต้องการที่จะสืบทอดและอนุรักษ์วัฒนธรรมของตนเองไม่ว่าจะเป็นตั้งแต่ วิถีชีวิต ไปจนถึงความรู้ของของปราชญ์ชาวบ้าน ดังในคำสัมภาษณ์ของเครือข่ายหรือชุมชน ดังนี้

ศูนย์ OTOP บ้านร้องแง เราเป็นแหล่งการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมบ้านร้องแง และเป็นศูนย์ OTOP ส่งเสริมการผลิตและจำหน่ายผลิตภัณฑ์ของคนในชุมชน^{๔๓}

องค์การบริหารส่วนตำบลบ่อ อ.เมือง จังหวัดน่าน มีบทบาทส่งเสริมสนับสนุนร่วมวางแผน ประชุมร่วมกับชุมชนในการหาแนวทางการดำเนินงานสนับสนุนด้านข้อมูล เสนอแนวทางการคิดเห็น ร่วมคิดร่วมทำและร่วมแก้ไขปัญหา^{๔๔}

กลุ่มทอผ้าบ้านภูเก็ต เป็นแหล่งท่องเที่ยวเครือข่ายของวัดภูเก็ต ที่ทำรายได้ให้กับชุมชน มีการจำหน่ายผ้าทอ อาหาร ของที่ระลึก ทำให้ชุมชนมีรายได้

^{๔๓} สัมภาษณ์ นางณพวรรณ สุทธิหลวง ผู้ดูแล ศูนย์ OTOP บ้านร้องแง จังหวัดน่าน

^{๔๔} สัมภาษณ์ นางกันตินันท์ เจริญนันท์ หัวหน้าสำนักงานปลัดองค์การบริหารส่วนตำบล องค์การบริหารส่วนตำบลบ่อ อำเภอเมือง จังหวัดน่าน

ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการท่องเที่ยว และส่งเสริมสนับสนุนการ
ท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม^{๔๕}

พวกเราหอศิลป์ริมน่านเป็นแหล่งรวบรวมและแสดงผลงานศิลปะที่มีคุณค่า
และวัฒนธรรมของจังหวัดน่าน ในบริเวณที่มีสิ่งแวดล้อมโดยรอบที่สวยงามให้
ความรู้สึกผ่อนคลาย สบายใจ^{๔๖}

ทุกวันนี้หมู่บ้านไทลื้อ ต้องการที่จะสืบทอดและอนุรักษ์การทอผ้าให้คนรุ่น
หลัง และจัดตั้งศูนย์การเรียนรู้ชุมชนให้กับเด็กนักเรียน^{๔๗}

อุทยานแห่งชาตินันทบุรีเป็นสถานที่ท่องเที่ยวที่สำคัญของจังหวัดน่าน ที่
ยังคงความงดงามของธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม มีการสำรวจและจัดตั้งเป็นป่า
อนุรักษ์ในรูปของอุทยานแห่งชาติ รองรับนักท่องเที่ยวทั้งในจังหวัดและต่างจังหวัด^{๔๘}

๔.๓.๒.๒ บทบาทต่อการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในสังคม วัด ชุมชน

การส่งเสริมการท่องเที่ยวในสังคม วัด ชุมชนนั้น มีบทบาทส่วนใหญ่จะเป็นการส่งเสริมการ
ท่องเที่ยวเช่น การประชาสัมพันธ์ส่งเสริมผลิตภัณฑ์ชุมชนและการตลาด การจัดตั้งศูนย์ข้อมูลสำหรับ
นักท่องเที่ยว วางแผนส่งเสริมการท่องเที่ยว การประชาสัมพันธ์ต่าง เช่น เว็บไซต์ของอปท. การสำรวจ
ข้อมูล แหล่งท่องเที่ยว การสนับสนุนการจัดบริการต่างๆ เช่นการรักษาความปลอดภัย เพื่อให้สามารถ
สร้างรายได้ให้กับคนในชุมชน เช่น รูปแบบของการรวมกลุ่มผลิตผ้าทอโบราณที่เป็นเอกลักษณ์ของ
ชุมชนบ้านร่องแง และมีการปันผลให้กับสมาชิกในกลุ่ม และยกระดับสินค้า หาดตลาด และจัดการการ
ส่งออกและนำเข้าสินค้าของชุมชน ทั้งภายในและต่างประเทศ รวมไปถึงมีการจัดกิจกรรม เปิดงาน
ศิลปะของภาคส่วนต่างๆ เช่น ศูนย์ประสานงานประชาคม ประชาชนก็จะเข้ามามีส่วนร่วมและ
สนับสนุนการจัดงานและแสดงผลงานด้านศิลปะ เป็นต้น

๔.๓.๒.๓ นโยบายและพัฒนายุทธศาสตร์การจัดการท่องเที่ยวในจังหวัดน่าน

ในการสนับสนุนนโยบายและพัฒนายุทธศาสตร์การจัดการท่องเที่ยวในจังหวัดน่านนั้น ใน
ปัจจุบัน มีการส่งเสริมการท่องเที่ยวที่เกี่ยวข้องกับวิถีชีวิตของคนในชุมชนท้องถิ่น และสนับสนุน
ส่งเสริมการท่องเที่ยวทางศิลปวัฒนธรรมประเพณี ภูมิปัญญาท้องถิ่น โดยส่วนใหญ่หน่วยงานพัฒนา

^{๔๕} สัมภาษณ์ นาง ดานันท์ เนตรทิพย์ ผู้ดูแลกลุ่มทอผ้าบ้านภูเก็ด จังหวัดน่าน

^{๔๖} สัมภาษณ์ นายวินัย ปราบริปู ผู้ดูแลหอศิลป์ริมน่าน จังหวัดน่าน

^{๔๗} สัมภาษณ์ นางณัฐนิชา ขอดณะ ผู้ดูแลหมู่บ้านไทลื้อ จังหวัดน่าน

^{๔๘} สัมภาษณ์ นายทองหล่อ วรินทร์ อุทยานแห่งชาตินันทบุรี จังหวัดน่าน

ชุมชนและอุตสาหกรรมจังหวัดเป็นผู้ที่ประสานความร่วมมือให้ เช่น การทอผ้าเข้ามาส่วนเกี่ยวข้องใน การตลาดและส่งเสริมการผลิตและการขาย

ทั้งนี้เพื่อตอบสนองนโยบายจึงมีการเปิดโอกาสให้กับศิลปินชื่อดัง และศิลปินภูมิภาคต่างๆ เข้ามาจัดแสดงผลงาน และการจำหน่ายสินค้าของที่ระลึกที่เป็นงานประยุกต์ศิลป์ต่างๆ ให้กับ นักท่องเที่ยวเพื่อสร้างรายได้ให้กับการท่องเที่ยวของจังหวัดน่าน รวมถึงการสร้างแหล่งเรียนรู้เชิง วัฒนธรรม ดังคำสัมภาษณ์ที่ว่า

หมู่บ้านไทลื้อ จะจัดการท่องเที่ยวและพัฒนาศูนย์การเรียนรู้การทอผ้าของชุมชนบ้าน หนองบัวให้เข้าถึงกับทุกคน เพื่อสนองนโยบายการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม^{๔๙}

ทั้งนี้ในอนาคตการดำเนินการการตรวจยุทธศาสตร์การพัฒนาการท่องเที่ยว กำหนดแนวทางการ ดำเนินงานการสนับสนุนงบประมาณและแปลงยุทธศาสตร์ จะเป็นที่ส่งเสริมภาคประชาชนให้มีความ เข้มแข็ง โดยอาจจะต้องได้รับการประชาสัมพันธ์ขององค์กรภาครัฐอย่างทั่วถึง เช่น จัดตั้งศูนย์ การเรียนรู้ชุมชนเพื่อสืบทอด การทอผ้าบ้านหนองบัวขึ้นเป็นศูนย์การจัดการเรียนรู้แก่ผู้สนใจศึกษา เนื่องจากนับวันจะไม่มีคนถ่ายทอดการทอผ้าไทลื้อ พร้อมทั้งส่งเสริมและยกระดับผลิตภัณฑ์ผ้าทอไม่ว่า จะเป็น ผ้าทอของชุมชนร่องแง หรือ ผ้าทอโบราณที่เป็นเอกลักษณ์ของชุมชนแต่ละชุมชน ให้เป็นสินค้า OTOP มีการส่งออกทั้งภายในประเทศและต่างประเทศ โดยให้เด็กและเยาวชนในจังหวัดน่านได้มี โอกาสสัมผัสและศึกษาเรียนรู้งานศิลปอย่างกว้างขวาง ทั้งผลงานของศิลปินระดับชาติและศิลปินชั้น เยี่ยม และเพื่อเป็นสถานที่ต้อนรับผู้มาเยือนจังหวัดน่านให้ไม่แพ้เมืองท่องเที่ยวใดๆในประเทศ

นอกจากนั้นแล้วที่สำคัญที่สุดคือการจัดการท่องเที่ยวต้องพยายามที่จะเน้นเรื่องการ อนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมให้คงอยู่ การอนุรักษ์ป่าไม้และสัตว์ป่า และสร้างความ ตระหนักกับนักท่องเที่ยวให้รักธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

๔.๔ การจัดการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของวัดและชุมชนในจังหวัดน่าน

๔.๔.๑ ความคิดเห็นการการจัดการการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของวัดและชุมชนใน จังหวัดน่าน

แบบสอบถามในส่วนที่สามเป็นส่วนที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของวัดและ

ชุมชนในจังหวัดน่าน โดยจะสอบถาม ๔ ด้านคือ การจัดการและสิ่งแวดล้อม การจัดการด้าน

^{๔๙} สัมภาษณ์ นางณัฐนิชา ขอดณะ ผู้ดูแลหมู่บ้านไทลื้อ จังหวัดน่าน

กิจกรรมท่องเที่ยว การจัดการด้านคุณค่าจากการท่องเที่ยว และการจัดการด้านความ
สะดวกสบายและความปลอดภัย ซึ่งในแต่ละประเด็นได้มีการนำมาจัดทำเป็นแบบสอบถาม และเก็บ
ข้อมูลจำนวน ๒๐๐ คน และผู้ตอบแบบสอบถามจะมีการให้ค่าน้ำหนักของแต่ละระดับความคิดเห็นดังนี้

คะแนนค่าเฉลี่ย	ระดับความคิดเห็น
๕	มีมากที่สุด
๔	มีมาก
๓	มีปานกลาง
๒	มีน้อย
๑	มีน้อยที่สุด

ข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถามจะมีเกณฑ์การแปลความความค่าเฉลี่ยตามตารางข้างล่าง

คะแนนค่าเฉลี่ย	ระดับความคิดเห็น
๔.๕๑ - ๕.๐๐	มีมากที่สุด
๓.๕๑ - ๔.๕๐	มีมาก
๒.๕๑ - ๓.๕๐	มีปานกลาง
๑.๕๑ - ๒.๕๐	มีน้อย
๑.๐๐ - ๑.๕๐	มีน้อยที่สุด

มีรายละเอียดตามตารางดังนี้

ตารางที่ ๔.๓ ความคิดเห็นการจัดการการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม
ของวัดและชุมชนในจังหวัดน่าน

ประเด็นการ จัดการ	เห็น ด้วย มาก ที่สุด ๕	เห็น ด้วย มาก ๔	เห็น ด้วย ปาน กลาง ๓	เห็นด้วย น้อย ๒	ไม่เห็น ด้วย ๑	ค่า เฉลี่ย	ค่า เบี่ยง เบน มาตรฐาน	แปล ความ
	การจัดการด้านการจัดการ และสิ่งแวดล้อม							
๑.มีการอนุรักษ์	๑๐๗	๗๒	๒๐	๑	๐	๔.๔๓	๐.๗๑	มาก

ประเด็นการ จัดการ	เห็น ด้วย มาก ที่สุด ๕	เห็น ด้วย มาก ๔	เห็น ด้วย ปาน กลาง ๓	เห็นด้วย น้อย ๒	ไม่เห็น ด้วย ๑	ค่า เฉลี่ย	ค่า เบี่ยง เบน มาตรฐาน	แปล ความ
แหล่งท่องเที่ยว ทางประวัติศาสตร์ ให้อยู่ในสภาพที่ ดี แหล่งท่องเที่ยว มีความสะอาด มี ถึงสำหรับทิ้งขยะ	๕๓.๕๐ %	๓๖.๐๐ %	๑๐.๐๐ %	๐.๕๐%	๐.๐๐ %			
๒.แหล่งท่องเที่ยวทาง วัฒนธรรม ประวัติศาสตร์ใน จังหวัดน่ามี ชื่อเสียงเป็นที่ รู้จัก มีคุณค่าทาง ประวัติศาสตร์	๑๐๘ ๕๔.๐๐ %	๖๙ ๓๔.๕๐ %	๒๒ ๑๑%	๑ ๐.๕๐%	๐ ๐.๐๐ %	๔.๔๒	๐.๗๓	มาก
๓.มีป้ายอธิบาย ข้อมูลของ สถานที่ท่องเที่ยว เชิงวัฒนธรรม เพื่อให้ทราบ ประวัติของ สถานที่ และ ป้ายสัญลักษณ์ บอกทางไปยัง	๑๐๖ ๕๓.๐๐ %	๗๓ ๓๖.๕๐ %	๑๘ ๙.๐๐ %	๓ ๑.๕%	๐ ๐.๐๐ %	๔.๓๗	๐.๗๕	มาก

ประเด็นการ จัดการ	เห็น ด้วย มาก ที่สุด ๕	เห็น ด้วย มาก ๔	เห็น ด้วย ปาน กลาง ๓	เห็นด้วย น้อย ๒	ไม่เห็น ด้วย ๑	ค่า เฉลี่ย	ค่า เบี่ยง เบน มาตรฐาน	แปล ความ
แหล่งท่องเที่ยวต่างๆ ชัดเจนสามารถ เดินทางได้ สะดวก								
๔.มีสิ่งอำนวยความสะดวกใน แหล่งท่องเที่ยว เพียงพอ เช่น ร้านขายฟิล์ม ไปรษณีย์ ตู้ เอทีเอ็ม ห้องน้ำ สาธารณะ โทรศัพท์ สาธารณะ	๑๐๖ ๕๓.๐๐ %	๗๓ ๓๖.๕ %	๑๘ ๘.๐๐ %	๓ ๑.๕%	๐ ๐.๐๐ %	๔.๕๑	๐.๗๔	มาก

การจัดการด้านกิจกรรมท่องเที่ยว

๕.มี ศิลปะการแสดง พื้นบ้านที่น่า ประทับใจ เช่น ศิลปะการแสดงตี กลองปุงจา	๑๐๒ ๕๑.๐๐ %	๖๕ ๓๒.๕ %	๓๐ ๑๕.๐๐ %	๓ ๑.๕%	๐ ๐.๐๐ %	๔.๓๓	๐.๗๕	มาก
--	-------------------	-----------------	------------------	-----------	----------------	------	------	-----

ประเด็นการ จัดการ	เห็น ด้วย มาก ที่สุด ๕	เห็น ด้วย มาก ๔	เห็น ด้วย ปาน กลาง ๓	เห็นด้วย น้อย ๒	ไม่เห็น ด้วย ๑	ค่า เฉลี่ย	ค่า เบี่ยง เบน มาตรฐาน	แปล ความ
๖.มีการจัดงาน ท่องเที่ยวเชิง วัฒนธรรมตาม ฤดูกาลที่มี เอกลักษณ์ หลากหลาย	๑๒๔ ๖๒.๐๐ %	๔๘ ๒๔.๐๐ %	๒๔ ๑๒.๐๐ %	๔ ๒.๐๐%	๐ ๐.๐๐ %	๔.๔๖	๐.๗๖	มาก

การจัดการด้านคุณค่าจากการท่องเที่ยว

๗.ท่านได้รับ ประสบการณ์ เพิ่มขึ้น	๑๑๐ ๕๕.๐๐ %	๖๗ ๓๓.๕๐ %	๒๒ ๑๑.๐๐ %	๑ ๐.๕๐%	๐ ๐.๐๐ %	๔.๔๓	๐.๗๕	มาก
๘.ท่านได้เรียนรู้ ประวัติศาสตร์ ของจังหวัดน่าน	๑๑๑ ๕๕.๕๐ %	๕๘ ๒๙.๐๐ %	๓๐ ๑๕.๐๐ %	๑ ๐.๐๕%	๐ ๐.๐๐ %	๔.๓๙	๐.๗๕	มาก
๙.ท่านได้เรียนรู้ ถึงวิถีชีวิตของคน ท้องถิ่นในอดีต กาล	๑๑๓ ๕๖.๕๐ %	๕๒ ๒๖.๐๐ %	๓๑ ๑๕.๕๐ %	๔ ๒.๐๐ %	๐ ๐.๐๐ %	๔.๓๗	๐.๗๖	มาก

การจัดการด้านความสะอาดสบายและความปลอดภัย

ประเด็นการ จัดการ	เห็น ด้วย มาก ที่สุด ๕	เห็น ด้วย มาก ๔	เห็น ด้วย ปาน กลาง ๓	เห็นด้วย น้อย ๒	ไม่เห็น ด้วย ๑	ค่า เฉลี่ย	ค่า เบี่ยง เบน มาตร ฐาน	แปล ความ
๑๐.มีอาหาร พื้นเมืองที่แปลก แตกต่าง มี เอกลักษณ์ เฉพาะตัว อร่อย และสะอาด	๑๒๘ ๖๔.๐๐ %	๔๙ ๒๔.๕๐ %	๒๑ ๑๐.๕๐ %	๒ ๑.๐๐%	๐ ๐.๐๐ %	๔.๕๑	๑.๓๐	มาก ที่สุด
๑๑.มีตำรวจดูแล ความปลอดภัย อย่างทั่วถึง	๑๑๘ ๕๙.๐๐ %	๖๒ ๓๑.๐๐ %	๑๖ ๘.๐๐ %	๔ ๒.๐๐%	๐ ๐.๐๐ %	๔.๔๗	๑.๕๔	มาก
๑๒.มีสถาน พยาบาลที่นำ เชื้อถือและเพียง พอในยามฉุกเฉิน	๑๑๘ ๕๙.๐๐ %	๕๖ ๒๘.๐๐ %	๒๓ ๑๑.๕๐ %	๓ ๑.๕๐%	๐ ๐.๐๐ %	๔.๔๔	๑.๙๔	มาก

๔.๔.๑.๑ ระดับความคิดเห็นในด้านการจัดการด้านการจัดการ และสิ่งแวดล้อม

ประเด็นการอนุรักษ์แหล่งท่องเที่ยวทางประวัติศาสตร์ให้อยู่ในสภาพที่ดี แหล่งท่องเที่ยวมีความสะอาด มีถังสำหรับทิ้งขยะ มีความถี่ ๑๐๗ คน คิดเป็นร้อยละ ๕๓.๕๐% ของจำนวนของผู้ตอบแบบสอบถาม มีความถี่ ๗๒ คน คิดเป็นร้อยละ ๓๖.๐๐% ของจำนวนของผู้ตอบแบบสอบถาม มีความถี่ ๒๐ คน คิดเป็นร้อยละ ๑๐.๐๐% ของจำนวนของผู้ตอบแบบสอบถาม มีความถี่ ๑ คน คิดเป็นร้อยละ ๐.๕๐% ของจำนวนของผู้ตอบแบบสอบถาม มีค่าเฉลี่ย ๔.๔๓ ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ๐.๗๑ สามารถแปลความได้ว่ามีระดับความคิดเห็นระดับ มาก

ประเด็นแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม ประวัติศาสตร์ในจังหวัดน่านมีชื่อเสียงเป็นที่รู้จัก มีคุณค่าทางประวัติศาสตร์ มีความถี่ ๑๐๘ คน คิดเป็นร้อยละ ๕๔.๐๐% ของจำนวนของผู้ตอบแบบสอบถามมีความถี่ ๖๙ คน คิดเป็นร้อยละ ๓๔.๕๐% ของจำนวนของผู้ตอบแบบสอบถามมีความถี่ ๒๒ คน คิดเป็นร้อยละ ๑๑% ของจำนวนของผู้ตอบแบบสอบถาม มีความถี่ ๑๐.๕๐% ของจำนวนของผู้ตอบแบบสอบถาม มีค่าเฉลี่ย ๔.๔๒ ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ๐.๗๓ สามารถแปลความได้ว่ามีระดับความคิดเห็นระดับ มาก

ประเด็นการป้ายอธิบายข้อมูลของสถานที่ท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมเพื่อให้ทราบประวัติของสถานที่ และ ป้ายสัญลักษณ์บอกทางไปยังแหล่งท่องเที่ยวต่างๆชัดเจน สามารถเดินทางได้สะดวก มีความถี่ ๑๐๖ คน คิดเป็นร้อยละ ๕๓.๐๐% ของจำนวนของผู้ตอบแบบสอบถาม มีความถี่ ๗๓ คน คิดเป็นร้อยละ ๓๖.๕๐% ของจำนวนของผู้ตอบแบบสอบถามมีความถี่ ๑๘ คน คิดเป็นร้อยละ ๙.๐๐% ของจำนวนของผู้ตอบแบบสอบถามมีความถี่ ๓ คน คิดเป็นร้อยละ ๑.๕% ของจำนวนของผู้ตอบแบบสอบถาม มีค่าเฉลี่ย ๔.๓๗ ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ๐.๗๕ สามารถแปลความได้ว่ามีระดับความคิดเห็นระดับ มาก

ประเด็นสิ่งอำนวยความสะดวกในแหล่งท่องเที่ยวเพียงพอ เช่น ร้านขายฟิล์ม ไปรษณีย์ ตู้เอทีเอ็ม ห้องน้ำสาธารณะ โทรศัพท์สาธารณะ มีความถี่ ๑๐๖ คน คิดเป็นร้อยละ ๕๓.๐๐% ของจำนวนของผู้ตอบแบบสอบถาม มีความถี่ ๗๓ คน คิดเป็นร้อยละ ๓๖.๕% ของจำนวนของผู้ตอบแบบสอบถาม มีความถี่ ๑๘ คน คิดเป็นร้อยละ ๙.๐๐% ของจำนวนของผู้ตอบแบบสอบถาม มีความถี่ ๓ คน คิดเป็นร้อยละ ๑.๕% ของจำนวนของผู้ตอบแบบสอบถาม มีค่าเฉลี่ย ๔.๔๑ ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ๐.๗๔ สามารถแปลความได้ว่ามีระดับความคิดเห็นระดับ มาก

๔.๔.๑.๒ ระดับความคิดเห็นในด้านการจัดการด้านกิจกรรมท่องเที่ยว

ประเด็นศิลปะการแสดงพื้นบ้านที่น่าประทับใจ เช่น ศิลปะการแสดงตีกลองปูกา มีความถี่ ๑๐๒ คน คิดเป็นร้อยละ ๕๑.๐๐% ของจำนวนของผู้ตอบแบบสอบถาม มีความถี่ ๖๕ คน คิดเป็นร้อยละ ๓๒.๕% ของจำนวนของผู้ตอบแบบสอบถาม มีความถี่ ๓๐ คน คิดเป็นร้อยละ ๑๕.๐๐% ของจำนวนของผู้ตอบแบบสอบถาม มีความถี่ ๓ คน คิดเป็นร้อยละ ๑.๕% ของจำนวนของผู้ตอบแบบสอบถาม มีค่าเฉลี่ย ๔.๓๓ ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ๐.๗๕ สามารถแปลความได้ว่ามีระดับความคิดเห็นระดับ มาก

ประเด็นการจัดงานท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมตามฤดูกาลที่มีเอกลักษณ์ หลากหลาย มีความถี่ ๑๒๔ คน คิดเป็นร้อยละ ๖๒.๐๐% ของจำนวนของผู้ตอบแบบสอบถาม มีความถี่ ๔๘ คน คิดเป็นร้อยละ ๒๔.๐๐% ของจำนวนของผู้ตอบแบบสอบถาม มีความถี่ ๒๔ คน คิดเป็นร้อยละ

๑๒.๐๐% ของจำนวนของผู้ตอบแบบสอบถาม มีความถี่ ๔ คน คิดเป็นร้อยละ๒.๐๐% ของจำนวนของผู้ตอบแบบสอบถาม มีค่าเฉลี่ย ๔.๔๖ ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ๐.๗๖ สามารถแปลความได้ว่ามีระดับความคิดเห็นระดับ มาก

๔.๔.๑.๓ ระดับความคิดเห็นในการจัดการด้านคุณค่าจากการท่องเที่ยว

ประเด็นการรับประสบการณ์เพิ่มขึ้น มีความถี่๑๑๐ คน คิดเป็นร้อยละ๕๕.๐๐% ของจำนวนของผู้ตอบแบบสอบถาม มีความถี่ ๖๗ คน คิดเป็นร้อยละ๓๓.๕๐% ของจำนวนของผู้ตอบแบบสอบถาม มีความถี่ ๒๒ คน คิดเป็นร้อยละ๑๑.๐๐% ของจำนวนของผู้ตอบแบบสอบถาม มีความถี่๑ คน คิดเป็นร้อยละ๐.๕๐% ของจำนวนของผู้ตอบแบบสอบถาม มีค่าเฉลี่ย ๔.๔๓ ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ๐.๗๕ สามารถแปลความได้ว่ามีระดับความคิดเห็นระดับ มาก

ประเด็นการเรียนรู้ประวัติศาสตร์ของจังหวัดน่าน มีความถี่ ๑๑๑ คน คิดเป็นร้อยละ ๕๕.๕๐% ของจำนวนของผู้ตอบแบบสอบถาม มีความถี่ ๕๘ คน คิดเป็นร้อยละ ๒๙.๐๐% ของจำนวนของผู้ตอบแบบสอบถาม มีความถี่ ๓๐ คน คิดเป็นร้อยละ ๑๕.๐๐% ของจำนวนของผู้ตอบแบบสอบถาม มีความถี่ ๑ คน คิดเป็นร้อยละ ๐.๐๕% ของจำนวนของผู้ตอบแบบสอบถาม มีค่าเฉลี่ย ๔.๓๙ ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ๐.๗๕ สามารถแปลความได้ว่ามีระดับความคิดเห็นระดับ มาก

ประเด็นการเรียนรู้วิถีชีวิตของคนท้องถิ่นในอดีตกาล มีความถี่๑๑๓ คน คิดเป็นร้อยละ ๕๖.๕๐% ของจำนวนของผู้ตอบแบบสอบถามมีความถี่ ๕๒ คน คิดเป็นร้อยละ ๒๖.๐๐% ของจำนวนของผู้ตอบแบบสอบถาม มีความถี่ ๓๑ คน คิดเป็นร้อยละ ๑๕.๕๐% ของจำนวนของผู้ตอบแบบสอบถาม มีความถี่ ๔ คน คิดเป็นร้อยละ ๒.๐๐% ของจำนวนของผู้ตอบแบบสอบถาม มีค่าเฉลี่ย ๔.๓๗ ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ๐.๗๖ สามารถแปลความได้ว่ามีระดับความคิดเห็นระดับม

๔.๔.๑.๔ ระดับความคิดเห็นในการจัดการด้าน ความสะอาดสวยงามและความปลอดภัย

ประเด็นอาหารพื้นเมืองที่แปลก แตกต่าง มีเอกลักษณ์เฉพาะตัว อร่อย และสะอาด มีความถี่ ๑๒๘ คน คิดเป็นร้อยละ ๖๔.๐๐% ของจำนวนของผู้ตอบแบบสอบถามมีความถี่ ๔๙ คน คิดเป็นร้อยละ ๒๔.๕๐% ของจำนวนของผู้ตอบแบบสอบถามมีความถี่ ๒๑ คน คิดเป็นร้อยละ ๑๐.๕๐% ของจำนวนของผู้ตอบแบบสอบถามมีความถี่ ๒ คน คิดเป็นร้อยละ ๑.๐๐% ของจำนวนของผู้ตอบแบบสอบถาม มีค่าเฉลี่ย ๔.๕๑ ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ๑.๓๐ สามารถแปลความได้ว่ามีระดับความคิดเห็นระดับมากที่สุด

ประเด็นการมีตำรวจดูแลความปลอดภัยอย่างทั่วถึง มีความถี่๑๑๘ คน คิดเป็นร้อยละ ๕๙.๐๐% ของจำนวนของผู้ตอบแบบสอบถามมีความถี่ ๖๒ คน คิดเป็นร้อยละ๓๑.๐๐% ของจำนวน

ของผู้ตอบแบบสอบถามมีความถี่ ๑๖ คน คิดเป็นร้อยละ ๘.๐๐% ของจำนวนของผู้ตอบแบบสอบถาม มีความถี่ ๔ คน คิดเป็นร้อยละ ๒.๐๐% ของจำนวนของผู้ตอบแบบสอบถาม มีค่าเฉลี่ย ๔.๔๗ ค่า เบี่ยงเบนมาตรฐาน ๑.๕๔ สามารถแปลความได้ว่ามีระดับความคิดเห็นระดับ มาก

ประเด็นการมีสถานพยาบาลที่น่าเชื่อถือและเพียงพอในยามฉุกเฉิน มีความถี่ ๑๑๘ คน คิดเป็นร้อยละ ๕๙.๐๐% ของจำนวนของผู้ตอบแบบสอบถามมีความถี่ ๕๖ คน คิดเป็นร้อยละ ๒๘.๐๐% ของจำนวนของผู้ตอบแบบสอบถามมีความถี่ ๒๓ คน คิดเป็นร้อยละ ๑๑.๕๐% ของจำนวนของผู้ตอบแบบสอบถามมีความถี่ ๓ คน คิดเป็นร้อยละ ๑.๕๐% ของจำนวนของผู้ตอบแบบสอบถาม มีค่าเฉลี่ย ๔.๔๔ ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ๑.๙๔ สามารถแปลความได้ว่ามีระดับความคิดเห็นระดับ มาก

๔.๔.๒ ข้อเสนอแนะในการจัดการท่องเที่ยว

จากการสัมภาษณ์ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการจัดการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของวัดและชุมชนในจังหวัดน่าน นั้นต้องการที่จะมีการจัดการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมควรเน้นที่วัฒนธรรมของแต่ละท้องถิ่น เมื่อแต่ละท้องถิ่นมีวัฒนธรรมที่โดดเด่นก็ควรส่งเสริมและสนับสนุนให้กับสถานที่ท่องเที่ยว นั้นๆ มีการประชาสัมพันธ์ที่หลากหลายและการบริหารจัดการอย่างเป็นระบบ โดยการเปิดโอกาสให้ประชาชนทุกภาคส่วนมีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมต่างๆเกี่ยวกับการท่องเที่ยว จะทำให้ประชาชนเล็งเห็นถึงคุณค่าของประเพณีและการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม

กระนั้นภาครัฐควรเข้ามามีบทบาทในการส่งเสริมและพัฒนาการจัดการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของวัดและชุมชนในจังหวัดน่าน มีการประชาสัมพันธ์ที่ทั่วถึง และการให้ความรู้เกี่ยวกับการทอผ้าให้กับคนรุ่นหลัง และต้องมีอนุรักษ์และคงอยู่ของป่าไม้ สัตว์ป่า ตลอดจนการสำรวจทรัพยากรธรรมชาติในพื้นที่ต่างๆ จะเป็นจุดเด่นสำหรับการท่องเที่ยว และดึงดูดให้นักท่องเที่ยวเดินทางไปศึกษาข้อมูลสถานที่นั้นๆ

จากการเก็บข้อมูลจากแบบสอบถามนั้นเมื่อสอบถามถึงสิ่งใดที่ควรปรับปรุงเพื่อพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของจังหวัดน่าน นั้นเสนอให้มีปรับปรุงพาหนะเดินทาง มากที่สุดถึงร้อยละ ๑๓.๗ ของผู้ตอบแบบสอบถามทั้งหมด ต่อไปให้มีการปรับปรุงการอนุรักษ์แหล่งท่องเที่ยว ๑๓.๒๘ ของผู้ตอบแบบสอบถามทั้งหมดนอกจากนี้ยังให้มีการปรับปรุงเรื่องถนน ร้อยละ ๑๒.๔๒ และที่พักที่พัก ร้อยละ ๑๒.๒๑ ของผู้ตอบแบบสอบถามทั้งหมด

๔.๕ การวิเคราะห์ข้อมูลจากความสัมพันธ์และการจัดการของการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในจังหวัดน่าน

การศึกษาในส่วนนี้เป็นการวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้มาจากการสัมภาษณ์และแบบสอบถามที่ได้เข้าไปเก็บข้อมูลภาคสนามและนำมาวิเคราะห์ โดยการวิเคราะห์นี้เป็นการวิเคราะห์เชิงเนื้อหา โดยสามารถแบ่งเนื้อหาเป็นประเด็นในการวิเคราะห์ได้ดังนี้

การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ของชุมชนและแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมเพื่อนำไปสู่ความยั่งยืน

การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ของชุมชนและแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในจังหวัดน่านนั้น จากการเก็บข้อมูลจะเห็นได้ว่าชุมชนและแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในจังหวัดน่านไม่ว่าจะเป็นวัดหรือ แหล่งท่องเที่ยวที่แสดงถึงวิถีชีวิตศิลปวัฒนธรรมในจังหวัดน่านมีความสัมพันธ์กับชุมชนและสามารถพึ่งพิงตนเองสามารถพัฒนาศักยภาพในการรองรับการเจริญเติบโตในการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมและรวมไปถึง การพัฒนาศักยภาพในการแข่งขัน เพื่อให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ที่มีประสิทธิภาพ และสามารถตอบสนองต่อความต้องการของนักท่องเที่ยว ได้อย่างยั่งยืน

ประเด็นการวิเคราะห์ประเด็นแรกคือ วิธีการพัฒนาการเผยแพร่หลักพระพุทธศาสนาหรือหลักพระพุทธธรรม ให้กับนักท่องเที่ยวที่มาท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในจังหวัดน่านนั้นจะเห็นได้ว่าข้อบกพร่องที่นักท่องเที่ยวและผู้จัดการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในจังหวัดน่าน พบส่วนใหญ่จะเป็นเรื่องเกี่ยวกับความรู้และข้อมูลที่ต้องการจะเผยแพร่ยังไม่สามารถเผยแพร่ได้เต็มศักยภาพหรือเผยแพร่ข้อมูลได้ทั้งหมดเนื่องจากระยะเวลาในการเผยแพร่ไม่ว่าจะเป็นในลักษณะของสื่อสิ่งพิมพ์หรือการประชาสัมพันธ์รวมไปถึงการให้ความรู้และข้อมูลของแหล่งท่องเที่ยวอย่างจำกัดนอกจากนั้นแล้วข้อท้าทายและอุปสรรคในอนาคตในเรื่องของภาษาในการสื่อสารจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องมีการพัฒนาทักษะของการสื่อสารรวมถึงมีการพัฒนาข้อมูลความรู้เกี่ยวกับแหล่งท่องเที่ยวและหลักพุทธธรรมในหลายหลายภาษาตาม เชื้อชาติของนักท่องเที่ยวที่เข้ามาเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในจังหวัดน่าน

โดยส่วนใหญ่แล้วนักท่องเที่ยวที่เข้ามาเที่ยวในจังหวัดน่านนั้นจะเป็นนักท่องเที่ยวที่เข้ามาเยี่ยมชมและท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมอยู่แล้วในการเผยแพร่หลักพุทธธรรมนั้นควรมีการสอดแทรกไปในรูปแบบของสื่อต่างๆไม่ว่าจะเป็นแผ่นพับ เสียงตามสายหรือการสอดแทรกพุทธธรรมผ่านสิ่งที่นักท่องเที่ยวเข้ามาศึกษาดังนั้นจำเป็นจะต้องมีการพัฒนาร่วมกับชุมชนหรือเครือข่ายให้สามารถก้าวข้ามอุปสรรคในด้านนี้ได้อันหนึ่งจากการลงข้อมูลในการสัมภาษณ์นั้นจะเห็นได้ว่าในหลายๆพื้นที่ประชาชนให้ความสำคัญในการ ประชาสัมพันธ์ถึงความรู้และสาระตามแหล่งท่องเที่ยวต่างๆซึ่งนั้นอาจจะทำ ให้เป็นช่องทางในการพัฒนาการเผยแพร่หลักพระพุทธธรรมโดยการให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการเผยแพร่และร่วมมือกันจัดทำสื่อประชาสัมพันธ์ต่างๆด้วย

นอกจากนั้นแล้วในการพัฒนาชุดความรู้และภูมิปัญญาในท้องถิ่นของจังหวัดน่านนั้นจะเห็นได้ว่าการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในจังหวัดน่านมีอีกสิ่งหนึ่งที่น่าสนใจคือการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมผ่านวิถีชีวิตของประชาชนในจังหวัดน่านไม่ว่า จะเป็นการศึกษาหรือการเข้าเยี่ยมชม สูตรศิลปะต่างๆ รวมไปถึงกลุ่มในการทอผ้าต่างๆที่แสดงให้เห็นถึงเอกลักษณ์และวัฒนธรรมในท้องถิ่น ตลอดจน วิถีชีวิตความเป็นอยู่ในจังหวัดน่านผ่านทางเครื่องนุ่งห่มหรือผ้าที่ใช้การและผ่านทางอาหาร และวัฒนธรรมต่างๆที่เกิดขึ้นดังนั้นการพัฒนาชุดความรู้และภูมิปัญญาในท้องถิ่นของจังหวัดน่านนั้น ควรจะมีการนำความรู้ที่เป็นความรู้เชิงท้องถิ่นเข้ามาใส่ในชุดของการพัฒนาและนอกจากนั้นแล้วควรจะมี การนำเอาความรู้ของชนเผ่าต่างๆเข้ามาเผยแพร่เพื่อเป็นวิทยาทานและเป็นความรู้ที่เผยแพร่สู่สาธารณชนให้เป็นประโยชน์โดยทั่วกัน

๔.๖ องค์ความรู้ความสัมพันธ์การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของวัดและชุมชนในจังหวัดน่าน

การศึกษาวิจัยเรื่อง ความสัมพันธ์การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของวัดและชุมชนในจังหวัดน่าน จังหวัดน่านมีแหล่งท่องเที่ยวมักจะใช้คำว่าศูนย์การเรียนรู้และ การพัฒนา การเรียนรู้ของชุมชนในการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม และเพิ่มศักยภาพของตนเองในเชิงของการท่องเที่ยวตั้งนานวิธีในการเผยแพร่พุทธธรรมและการพัฒนาชุดความรู้ควรจะทำให้มีการ เผยแพร่ผ่านศูนย์การเรียนรู้ที่จะต้องประกอบด้วยประชาชนในพื้นที่เพื่อให้ประชาชนในพื้นที่มีความรู้สึกเป็นอันหนึ่งอันเดียวกับพื้นที่และมีความรู้สึกเป็นเจ้าของข้อมูลและความรู้ที่ต้องเผยแพร่ซึ่งนั่นทำให้ความสัมพันธ์ในการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมกับชุมชนและวัดเหนียวแน่นมากขึ้นเพิ่มให้ ลักษณะของการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในจังหวัดน่านมีลักษณะในเชิงมีความยั่งยืนในการท่องเที่ยว เนื่องจาก การท่องเที่ยวจะสร้างรายได้ให้กับประชาชนในพื้นที่แล้วยังสามารถสร้างอาชีพให้กับคนในพื้นที่ซึ่งเป็นผลดีต่อการใช้ทรัพยากรของบุคคลรุ่นหลังและเป็นผลดีต่อการสืบทอด การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม และการสืบทอดขนบธรรมเนียมประเพณีในจังหวัดน่าน และนั่นเป็นการป้องกันให้ประชาชนในจังหวัดย้ายถิ่นไปทำงานในเมือง ซึ่งเป็นลักษณะของการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน

กล่าวโดยสรุปแล้วการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในจังหวัดน่านนั้นแหล่งท่องเที่ยวและประชาชนในพื้นที่ มีความสัมพันธ์ที่สนับสนุนซึ่งกันและกันและเป็นประโยชน์ซึ่งกันและกัน ทำให้ลักษณะของการท่องเที่ยวมีการพัฒนาศักยภาพอย่างต่อเนื่อง และสามารถ สร้างความยั่งยืนในการท่องเที่ยวได้ดังนั้นในการจัดการท่องเที่ยวให้เหมาะสมสำหรับบริบทสังคมในปัจจุบันนั้นจำเป็นจะต้องมีการให้ประชาชนในพื้นที่เข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารจัดการไม่ว่าจะเป็นลักษณะของการเผยแพร่ข้อมูลที่จะต้องใช้ภาษาอย่างรักหลายรวมถึงการให้ความรู้ตามศูนย์การเรียนรู้ต่างๆจะต้องมีความเป็นสากลมากขึ้นและพัฒนาในด้านการจัดการที่พักหรือโรงแรมให้มีความเหมาะสมและสามารถรองรับกับความต้องการของประชาชนตามมาตรฐานสากลได้

นอกจากนั้นแล้วบริบทสังคมในปัจจุบันจะเห็นได้ว่ามีนักท่องเที่ยวต่างชาติเข้ามาท่องเที่ยวในจังหวัดน่านเพิ่มมากขึ้นทำให้ จะต้องมีการรองรับ การเปลี่ยนแปลงดังกล่าว เพิ่มมากขึ้นซึ่งผู้ประกอบการโรงแรม ตัวสถานที่ท่องเที่ยวและแหล่งเรียนรู้เชิงวัฒนธรรมรวมถึงประชาชนในพื้นที่ จำเป็นจะต้องมีการปรับตัวและจัดการเพื่อให้รองรับการเปลี่ยนแปลงดังกล่าว

อนึ่งบทบาทของภาครัฐในการจัดการและสนับสนุนการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในจังหวัดน่านนั้นจำเป็นต้องมีการทบทวนในเรื่องของการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมรวมถึงการสร้างโครงสร้างพื้นฐานไม่ว่าจะเป็นไฟฟ้า น้ำประปาหรือถนนให้มี ความปลอดภัย เพื่อให้ประชาชนท่องเที่ยวได้อย่างสะดวกสบายและ เพียงพอต่อความต้องการของประชาชนในพื้นที่ซึ่งทั้งหมดนั้นเมื่อนำมาปฏิบัติแล้วจะสร้างความยั่งยืนในการท่องเที่ยวในจังหวัดน่านได้ยังมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล

๔.๖.๑ กระบวนการจัดการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในลักษณะการเชื่อมโยงความรู้

กระบวนการในการจัดการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในลักษณะของการเชื่อมโยงความรู้ นั้นมีกระบวนการจากการสัมภาษณ์และการตอบแบบสอบถาม จะเห็นได้ว่าแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมต่างๆไม่ว่าจะเป็นวัดหรือแหล่งท่องเที่ยวของกลุ่มชาวบ้านต่างๆนั้นต้องการเครือข่ายในการสร้างกระบวนการในการจัดการท่องเที่ยวเป็นอย่างมากโดยจะมีตัวแสดงตั้งแต่ภาครัฐภาคเอกชน และประชาชนในพื้นที่โดยกระบวนการจากการสัมภาษณ์นั้นสามารถสร้างกระบวนการได้คือ

๑ แหล่งท่องเที่ยวจะต้อง เปิดโอกาสให้ประชาชนและ ตลอดจนภาครัฐและเอกชนเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการ และเสนอความต้องการในการจัดการและการท่องเที่ยวร่วมกันเพื่อให้สามารถดำเนินงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ

๒ เมื่อเข้ามามีส่วนร่วมแล้วจำเป็นต้องมีการวางแผนร่วมกันโดยหา จุดประสงค์ในการจัดการรวมถึงจัดลำดับความสำคัญก่อนหลังของการจัดการดังกล่าว

๓ เมื่อมีการจัดการแล้วจำเป็นต้อง มีผู้รับผิดชอบในโครงการต่างๆซึ่งผู้รับผิดชอบควรประกอบด้วยตัวแสดงและหลายภาคส่วนเพื่อให้ การตรวจสอบมีประสิทธิภาพมากที่สุด นอกจากนั้นแล้ว ที่สำคัญที่สุดจำเป็นต้องให้ประชาชนในพื้นที่เข้ามามีส่วนเกี่ยวข้อง เพื่อให้ประชาชนในพื้นที่มีความรู้สึกถึงความเป็นเจ้าของแหล่งท่องเที่ยวต่างๆ

๔ กระบวนการสุดท้ายคือกระบวนการตรวจสอบความพึงพอใจในการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของแหล่งท่องเที่ยวต่างๆในจังหวัดน่านซึ่งจะกระทำได้โดยการสอบถามจากนักท่องเที่ยวและผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการจัดการท่องเที่ยวเพื่อที่จะสามารถ นำไปปรับปรุง แก้ไข และพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว ให้เป็นไปอย่างมาตรฐานและตรงกับความต้องการของนักท่องเที่ยวรวมถึงการอำนวยความสะดวกให้นักท่องเที่ยวที่เข้ามาท่องเที่ยวในจังหวัดน่าน

จากกระบวนการดังกล่าวสามารถ แยกประเด็นในการจัดการท่องเที่ยว เป็นทั้งหมด ๕ ประเด็นคือ ๑ การจัดการด้านเอกสาร ๒ การจัดการด้านกิจกรรม What is อาจ ๓ การจัดการด้านวัฒนธรรม ๔ การจัดการด้านพุทธศาสนา ๕ การจัดการด้านภูมิปัญญาท้องถิ่นในจังหวัดน่าน

๑ การจัดการด้านเอกสาร นั้นเอกสารในการเผยแพร่ให้นักท่องเที่ยวหรือบุคคลที่มาท่องเที่ยวในจังหวัดน่านนั้นแหล่งท่องเที่ยวและประชาชนในพื้นที่ตลอดผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง ควรจะมีการปรับปรุงแก้ไขให้สามารถเข้าใจง่ายและเป็นภาษาสากลที่ทำให้นักท่องเที่ยวต่างชาติสามารถรับรู้ถึงความรู้ที่จะได้รับนอกจากนั้นแล้วเอกสารในการเผยแพร่จำเป็นต้องสร้างสิ่งดึงดูดให้กับนักท่องเที่ยวเพื่อที่จะให้นักท่องเที่ยวมีความเข้าใจมากที่สุดและ จะเพิ่มประสิทธิภาพในการสืบทอด และเผยแพร่ วัฒนธรรมต่อสาธารณชนต่อไป

๒ การจัดการด้านประวัติศาสตร์ การศึกษาด้านประวัติศาสตร์ นั้นจำเป็นต้องให้ผู้เชี่ยวชาญและผู้จัดการท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวเข้ามามีส่วนร่วมในการอภิปรายเพื่อคัดกรอง และเลือกข้อมูลในการที่จะเผยแพร่ข้อมูลทางประวัติศาสตร์ในจังหวัดน่านเพื่อให้สามารถมีความเข้าใจ ตรงกันและในการเผยแพร่ข้อมูลทางประวัติศาสตร์นั้นจำเป็นต้องมีการเผยแพร่ในลักษณะของ การรวบรวมความคิดที่สามารถทำให้นักท่องเที่ยวสามารถเข้าถึงและรับรู้ถึงความรู้ และประวัติศาสตร์ใน แหล่งท่องเที่ยวนี้ได้

๓ การจัดการด้านวัฒนธรรม การจัดการท่องเที่ยวในวัฒนธรรมนั้นจากการสัมภาษณ์และการเก็บข้อมูลจะเห็นได้ว่าการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมมีนักท่องเที่ยวพึงพอใจอยู่ในระดับมากและมากที่สุดแต่สิ่งนี้นักท่องเที่ยวมักจะให้ข้อเสนอในการปรับปรุงจะเป็นในเรื่องของ การอำนวยความสะดวกต่างๆไม่ว่าจะเป็นยานพาหนะการเดินทางและรวมไปถึง ทรัพยากรโครงสร้างพื้นฐานที่จะทำให้การ ท่องเที่ยวเป็นไปด้วยความราบรื่น และที่สำคัญที่สุดในการท่องเที่ยววัฒนธรรมควรมีลักษณะของ การอนุรักษ์เพื่อการอนุรักษ์วัฒนธรรมรวมถึงทรัพยากรสิ่งแวดล้อมในพื้นที่รอบรอบของการท่องเที่ยว ให้สามารถ เจริญเติบโตและพัฒนาได้อย่างยั่งยืน

๔ การจัดการด้านพระพุทธศาสนา พุทธศาสนานั้นจะเห็นได้ว่าการท่องเที่ยวในจังหวัด น่านแม้ว่าจะเป็นการท่องเที่ยวในเชิงวัฒนธรรมและการส่งเสริมด้านพุทธศาสนายังมีน้อยมากเนื่องจาก อุปสรรคในด้านของการสื่อสารรวมถึง อุปสรรคของการสื่อสารกับสาธารณชนดังนั้นในการเผยแพร่ พุทธศาสนาจำเป็นต้องให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องเข้ามาช่วยในเรื่องของ การสอดแทรก พระพุทธศาสนาเข้าไปใช้ในแหล่งท่องเที่ยวต่างๆรวมถึงเข้าไปในประวัติศาสตร์ เพื่อให้สามารถเผยแพร่ วัฒนธรรม และสามารถเผยแพร่พระพุทธศาสนาอันเป็นศาสนา ที่ประชาชนส่วนใหญ่ในจังหวัดน่านนับ ถือ และเป็นเครื่องยึดเหนี่ยวจิตใจของประชาชนในจังหวัดน่าน ให้สามารถ พัฒนาได้อย่างยั่งยืน

๕ การจัดการเรื่องภูมิปัญญาท้องถิ่นในจังหวัดน่านดังที่กล่าวไว้ในข้างต้นแล้วว่าภูมิปัญญาในท้องถิ่นจังหวัดน่านมีมากและส่วนใหญ่จะมาจากชนเผ่าพื้นเมืองและประชาชนในจังหวัดน่านและงานในการจัดการ ภูมิปัญญานั้นภาครัฐและประชาชนควรจะร่วมมือกันในการสกัดความรู้และลักษณะของภูมิปัญญาที่มีประโยชน์ และสามารถดึงดูดนักท่องเที่ยวสามารถเข้ามาท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในจังหวัดน่านได้โดยการสกัดความรู้ดังกล่าวจำเป็นจะต้องมีหน่วยงานหรือผู้ที่มีความรู้ความเชี่ยวชาญในการจัดการท่องเที่ยวรวมถึงการประชาสัมพันธ์ เข้ามาจัดการด้วย จากการสัมภาษณ์รายการลงพื้นที่ที่จะเห็นได้ว่าแหล่งท่องเที่ยวส่วนใหญ่จะตั้งเป็นศูนย์การเรียนรู้ด้วยตนเองซึ่งนั่นก็เป็นวิธีหนึ่งในการเผยแพร่ภูมิปัญญาในท้องถิ่นของจังหวัดน่านและจะสามารถมีประสิทธิภาพมากที่สุดเมื่อประชาชนสามารถสร้างประสบการณ์ที่สมจริงและให้นักท่องเที่ยวสามารถสัมผัสถึงภูมิปัญญาด้านได้แท้จริงไม่ว่าจะเป็นการทดลองให้นักท่องเที่ยวสามารถทอผ้าด้วยตนเองหรือการที่ให้นักท่องเที่ยวสามารถทำอาหารพื้นเมืองของจังหวัดน่านได้ซึ่งนั่นจะเป็นการเผยแพร่ที่ดีที่สุดเนื่องจากสามารถสร้างประสบการณ์การเรียนรู้ให้กับประชาชนและนักท่องเที่ยวที่เข้ามาท่องเที่ยวได้รวมถึง สร้างประสบการณ์ร่วมกันในขณะท่องเที่ยวซึ่งจะทำให้การท่องเที่ยว มีลักษณะที่ยั่งยืนมากขึ้น

บทที่ ๕ สรุปผลการวิจัยและข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่องความสัมพันธ์การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของวัดและชุมชนในล้านนา มีวัตถุประสงค์ของการวิจัย คือ เพื่อศึกษาความสัมพันธ์การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของวัดและชุมชนในจังหวัดน่านและแนวทางการสร้างความสัมพันธ์การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของวัดและชุมชนในจังหวัดน่าน เพื่อที่จะวิเคราะห์การจัดการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของวัดและชุมชนในจังหวัดน่าน ได้มีการนำเสนอผลการวิจัยในบทที่ ๔ แล้ว ในบทที่ ๕ ที่จะนำเสนอในบทนี้เป็นการสรุปผลการวิจัยและข้อเสนอแนะ ประกอบด้วย ๕ ส่วน ดังนี้

๕.๑ ความสัมพันธ์การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของวัดและชุมชนในจังหวัดน่าน

๕.๒ แนวทางการสร้างความสัมพันธ์การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของวัดและชุมชนในจังหวัดน่าน

๕.๓ การจัดการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของวัดและชุมชนในจังหวัดน่าน

๕.๔ ข้อเสนอแนะของการวิจัย

๕.๕ ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไปและข้อจำกัดในการวิจัยซึ่งมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

๕.๑ ความสัมพันธ์การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของวัดและชุมชนในจังหวัดน่าน

ลักษณะความสัมพันธ์การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของวัดและชุมชนในจังหวัดน่านนั้นสามารถสรุปได้ ๒ มิติคือ

๕.๑.๑ มิติของความสัมพันธ์ในการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของนักท่องเที่ยวกับวัดและชุมชน

นักท่องเที่ยวที่เข้ามาท่องเที่ยวในจังหวัดน่านนั้นมีความเข้าใจเรื่องการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมและส่วนใหญ่เข้าใจถึงลักษณะของการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมนั้นทำให้วัตถุประสงค์หลักในการมาเที่ยวจังหวัดน่านก็เพื่อพักผ่อนนันทนาการ และเยี่ยมชมโบราณสถานและวัตถุ รวมถึงต้องการที่จะร่วมกิจกรรมทางวัฒนธรรมของจังหวัดน่านอีกด้วย และแม้ว่าในปัจจุบัน แนวโน้มของอุตสาหกรรมท่องเที่ยว จะมีในเชิงรุกมากขึ้น เนื่องจาก มีการเปลี่ยนแปลงความนิยมในการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมมากขึ้นทำให้เกิดการขยายตัวทางท่องเที่ยวของจังหวัดน่านเพิ่มอีกด้วย

ดังนั้นความสัมพันธ์ในการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของนักท่องเที่ยวกับวัดและชุมชนนั้น มีความสัมพันธ์กันเป็นอย่างมาก เนื่องจากนักท่องเที่ยวมีวัตถุประสงค์ที่มุ่งเน้นที่ท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมเป็นหลักนั้นทำให้แหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม โดยเฉพาะการท่องเที่ยว วัด และชุมชนที่มีวิถีชีวิตที่น่าสนใจ กลายเป็นปัจจัยสำคัญตั้งนั้นแล้ว เพื่อรองรับและพัฒนา ศักยภาพในการนักท่องเที่ยวในจังหวัดน่าน จากการศึกษาพบว่าวัดและชุมชนมีศักยภาพในการรองรับนักท่องเที่ยวในปัจจุบัน ซึ่งในอนาคตยังเป็นความท้าทายและต้องการให้หน่วยงานภาครัฐและเอกชนเข้ามาช่วยในการพัฒนาเพื่อรองรับความเปลี่ยนแปลงในอนาคต ซึ่งในบทบาทของภาครัฐนั้นได้มีการกำหนด ยุทธศาสตร์สำหรับการท่องเที่ยว โดย สำนักงานการท่องเที่ยวและกีฬาจังหวัดน่าน มียุทธศาสตร์ในการพัฒนาคุณภาพ

แหล่งท่องเที่ยวรวมถึงสินค้า ด้านการท่องเที่ยวให้เกิดความสมดุลและยั่งยืนซึ่งเป็นการเตรียมพร้อมในเรื่องของสภาพทางสังคมและวัฒนธรรมเพื่อที่จะรองรับการเจริญเติบโตในการท่องเที่ยวของจังหวัดน่านโดยมีแนวทางในการพัฒนาคือต้องพัฒนาคุณภาพแหล่งท่องเที่ยวสินค้าและบริการทุกรูปแบบอย่างมีมาตรฐานต้องมีการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวสินค้าและบริการอย่างยั่งยืนกล่าวคือจะต้องมีความสมดุลในแหล่งท่องเที่ยวในเชิงพื้นที่เวลาและฤดูกาลและรูปแบบของการท่องเที่ยว

๕.๑.๒ มิติความสัมพันธ์ในการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของวัดและชุมชนในจังหวัดน่าน
การสร้างความสัมพันธ์ของการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในชุมชนจังหวัดน่านที่เกิดขึ้นนั้นมีดังนี้

๕.๑.๒.๑ การมีส่วนร่วมของชุมชน เครือข่ายการท่องเที่ยว

สถานที่ท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ในจังหวัดน่านว่ามีความสำคัญและมีความสัมพันธ์กับประชาชนในจังหวัดน่านอย่างไรนั้น ทุกสถานที่ท่องเที่ยวได้กล่าวถึงความสำคัญของสถานที่ท่องเที่ยวของตนเองไม่ว่าจะเป็น การเป็นศูนย์รวมจิตใจหรือเป็นสถานที่ที่มีอายุเก่าแก่รวมถึงมีบทบาทที่สืบสานวัฒนธรรมประเพณีไทยและเป็นแหล่งรวบรวมศิลปวัฒนธรรมของท้องถิ่นซึ่งแสดงให้เห็นว่าแหล่งท่องเที่ยวในจังหวัดน่านที่เป็นหนองท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมนั้นมีความสำคัญอย่างมากกับประวัติศาสตร์และการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมและนอกจากนั้นแล้วยังมีความสัมพันธ์กับชาวบ้านหรือชุมชนบริเวณโดยรอบสถานที่ท่องเที่ยวจะเห็นได้จากการกล่าวถึงความสัมพันธ์ของสถานที่ท่องเที่ยวของผู้ดูแลวัดหรือเจ้าหน้าที่ขององค์กรปกครองในพื้นที่นั้นๆ

๕.๑.๒.๒ การเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการสถานที่ท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม

การเข้ามามีส่วนร่วมในการอนุรักษ์และจัดการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม พบว่า ประชาชนในชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการต้อนรับนักท่องเที่ยวและการอนุรักษ์และจัดการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมรวมถึง การพัฒนาพื้นที่ภายในสถานที่ท่องเที่ยว เพื่อเตรียมพร้อมในงานและพิธีต่างๆ นอกจากนั้นแล้ว การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมบางครั้งวัดอาจจะเป็นส่วนร่วมในการเผยแพร่วิถีชีวิตของชนเผ่าในจังหวัดน่าน เพื่อให้ดึงดูดนักท่องเที่ยวเข้ามาเที่ยวในสถานที่ท่องเที่ยว โดยผลจากการที่ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการท่องเที่ยวนั้นได้รับความสนใจจากนักท่องเที่ยวเป็นจำนวนมาก นักท่องเที่ยวได้รับความรู้เกี่ยวกับวัดและผู้ให้ความรู้ รวมถึงมีการแจกเอกสารประชาสัมพันธ์ประวัติความเป็นมาของวัดที่ทำให้นักท่องเที่ยว มีความสนใจในการท่องเที่ยวในจังหวัดน่านเพิ่มมากขึ้น และทำให้สถานที่ท่องเที่ยวหลายสถานที่ที่มีศักยภาพในการรองรับนักท่องเที่ยวและทำให้สถานที่ท่องเที่ยวเป็นที่นิยมมากขึ้น

๕.๑.๒.๓ บทบาทในการดำเนินการสำคัญต่อการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของวัดและชุมชน

ในกลุ่มเครือข่ายและภาคประชาชนนั้นส่วนใหญ่แล้วต้องการที่จะสืบทอดและอนุรักษ์วัฒนธรรมของตนเองไม่ว่าจะเป็นตั้งแต่ วิถีชีวิต ไปจนถึงความรู้ของของปราชญ์ชาวบ้าน นอกจากนั้นประชาชนยังมีบทบาทส่วนในการส่งเสริมการท่องเที่ยวเช่น การประชาสัมพันธ์ส่งเสริมผลิตภัณฑ์

ชุมชนและการตลาด การจัดตั้งศูนย์ข้อมูลสำหรับนักท่องเที่ยว วางแผนส่งเสริมการท่องเที่ยว การประชาสัมพันธ์ต่าง เช่น เว็บไซต์ของอปท. การสำรวจข้อมูล แหล่งท่องเที่ยว การสนับสนุนการจัดบริการต่างๆ เช่น การรักษาความปลอดภัย เพื่อให้สามารถสร้างรายได้ให้กับคนในชุมชน เช่น รูปแบบของการรวมกลุ่มผลิตผ้าทอโบราณที่เป็นเอกลักษณ์ของชุมชนบ้านร่องแง และมีการปันผลให้กับสมาชิกในกลุ่ม และยกระดับสินค้า หาดตลาด และจัดการการส่งออกและนำเข้าสินค้าของชุมชนทั้งภายในและต่างประเทศ รวมไปถึงมีการจัดกิจกรรม เปิดงานศิลปะของภาคส่วนต่างๆ

ในการสนับสนุนนโยบายและพัฒนายุทธศาสตร์การจัดการท่องเที่ยวในจังหวัดน่านนั้น ในปัจจุบัน มีการส่งเสริมการท่องเที่ยวที่เกี่ยวข้องกับวิถีชีวิตของผู้คนในชุมชนท้องถิ่น และสนับสนุนส่งเสริมการท่องเที่ยวทางศิลปวัฒนธรรมประเพณี ภูมิปัญญาท้องถิ่น โดยส่วนใหญ่หน่วยงานพัฒนาชุมชนและอุตสาหกรรมจังหวัดเป็นผู้ที่ประสานความร่วมมือให้ เช่น การทอผ้าเข้ามาส่วนเกี่ยวข้องในการหาดตลาดและส่งเสริมการผลิตและการขาย เพื่อตอบสนองนโยบายจึงมีการเปิดโอกาสให้กับศิลปินชื่อดัง และศิลปินภูมิภาคต่างๆ เข้ามาจัดแสดงผลงาน และการจำหน่ายสินค้าของที่ระลึกที่เป็นงานประยุกต์ศิลป์ต่างๆ ให้กับนักท่องเที่ยวเพื่อสร้างรายได้ให้กับการท่องเที่ยวของจังหวัดน่าน รวมถึงการสร้างแหล่งเรียนรู้เชิงวัฒนธรรม

๕.๒ แนวทางการสร้างความสัมพันธ์การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของวัดและชุมชนในจังหวัดน่าน

การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในจังหวัดน่านนั้นแหล่งท่องเที่ยวและประชาชนในพื้นที่ มีความสัมพันธ์ที่สนับสนุนซึ่งกันและกันและเป็นประโยชน์ซึ่งกันและกัน ทำให้ลักษณะของการท่องเที่ยวมีการพัฒนาศักยภาพอย่างต่อเนื่อง และสามารถ สร้างความยั่งยืนในการท่องเที่ยวได้

บริบทสังคมในปัจจุบันจะเห็นได้ว่ามีนักท่องเที่ยวต่างชาติเข้ามาท่องเที่ยวในจังหวัดน่านเพิ่มมากขึ้นทำให้ จะต้องมีการรองรับ การเปลี่ยนแปลงดังกล่าว เพิ่มมากขึ้นซึ่งผู้ประกอบการโรงแรม ตัวสถานที่ท่องเที่ยวและแหล่งเรียนรู้เชิงวัฒนธรรมรวมถึงประชาชนในพื้นที่จำเป็นต้องมีการปรับตัว และจัดการเพื่อให้รองรับการเปลี่ยนแปลงดังกล่าว สามารถเสนอแนวทางการสร้างความสัมพันธ์การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของวัดและชุมชนในจังหวัดน่าน ได้เป็นประเด็นดังนี้

๕.๒.๑ วิธีการพัฒนาการเผยแพร่หลักพระพุทธศาสนาหรือหลักพุทธธรรม

การเผยแพร่พุทธธรรม ให้กับนักท่องเที่ยวที่มาท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในจังหวัดน่าน นั้น จะเห็นได้ว่าข้อบกพร่องที่นักท่องเที่ยวและผู้จัดการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในจังหวัดน่าน พบส่วนใหญ่จะเป็นเรื่องเกี่ยวกับความรู้และข้อมูลที่ต้องการจะเผยแพร่ยังไม่สามารถเผยแพร่ได้เต็มศักยภาพ หรือเผยแพร่ข้อมูลได้ทั้งหมดเนื่องจากกระยะภาพในการเผยแพร่ไม่ว่าจะเป็นในลักษณะของสื่อสิ่งพิมพ์ หรือการประชาสัมพันธ์รวมถึงการให้ความรู้และข้อมูลของแหล่งท่องเที่ยวมีอย่างจำกัดนอกจากนั้นแล้ว ข้อท้าทายและอุปสรรคในอนาคตในเรื่องของภาษาในการสื่อสารจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องมีการพัฒนาทักษะของการสื่อสารรวมถึงมีการพัฒนาข้อมูลความรู้เกี่ยวกับแหล่งท่องเที่ยว และหลักพุทธธรรมให้มีความเป็นสากลมากขึ้น การเผยแพร่หลักพุทธธรรมนั้นควรมีการสอดแทรกไปใน รูปแบบของสื่อต่างๆไม่ว่าจะเป็นแผ่นพับ เสียงตามสายหรือการสอดแทรกพุทธธรรมผ่านสิ่งที่นักท่องเที่ยวเข้ามาศึกษาตั้งนั้นจำเป็นจะต้องมีการพัฒนาร่วมกับชุมชนหรือเครือข่ายให้สามารถ ก้าวข้ามอุปสรรคในด้าน

นี้ได้อันหนึ่งจากการลงข้อมูลในการสัมภาษณ์นั้นจะเห็นได้ว่าในหลายๆพื้นที่ประชาชนให้ความสำคัญในการประชาสัมพันธ์ถึงความรู้และสาระตามแหล่งท่องเที่ยวต่างๆซึ่งนั่นอาจจะทำให้เป็นช่องทางในการพัฒนาการเผยแพร่หลักพระพุทธธรรมโดยการให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการเผยแพร่และร่วมมือกันจัดทำสื่อประชาสัมพันธ์ต่างๆด้วย

๕.๒.๒ การพัฒนาชุดความรู้และภูมิปัญญาในท้องถิ่นของจังหวัดน่าน

การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในจังหวัดน่านมีอีกสิ่งหนึ่งที่น่าสนใจคือการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมผ่านวิถีชีวิตของประชาชนในจังหวัดน่านไม่ว่าจะเป็นการศึกษาหรือการเข้าเยี่ยมชม สูตรศิลปะต่างๆรวมไปถึงกลุ่มในการทอดผ้าต่างๆที่แสดงให้เห็นถึงเอกลักษณ์และวัฒนธรรมในท้องถิ่นตลอดจนวิถีชีวิตความเป็นอยู่ในจังหวัดน่านผ่านทางเครื่องนุ่งห่มหรือผ้าที่ใช้การและผ่านทางอาหารและวัฒนธรรมต่างๆที่เกิดขึ้น

ดังนั้นการพัฒนาชุดความรู้และภูมิปัญญาในท้องถิ่นของจังหวัดน่านนั้นควรจะมีการนำความรู้ที่เป็นความรู้เชิงท้องถิ่นเข้ามาใส่ในชุดของการพัฒนาและนอกจากนั้นแล้วควรจะมีการนำเอาความรู้ของชนเผ่าต่างๆเข้ามาเผยแพร่เพื่อเป็นวิทยาทานและเป็นความรู้ที่เผยแพร่สู่สาธารณะให้เป็นประโยชน์โดยทั่วกัน นอกจากนั้นแล้วแหล่งท่องเที่ยวมักจะใช้คำว่าศูนย์การเรียนรู้และการพัฒนา การเรียนรู้ของชุมชน ในการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม และเพิ่มศักยภาพของตนเองในเชิงของการท่องเที่ยว ดังนั้นวิถีในการเผยแพร่พุทธธรรมและการพัฒนาชุดความรู้ควรจะมีการเผยแพร่ผ่านศูนย์การเรียนรู้ที่จะต้องประกอบด้วยประชาชนในพื้นที่เพื่อให้ประชาชนในพื้นที่ที่มีความรู้สึกเป็นอันหนึ่งอันเดียวกับพื้นที่และมีความรู้สึกเป็นเจ้าของข้อมูลและความรู้ที่ต้องเผยแพร่ซึ่งนั่นทำให้ความสัมพันธ์ในการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมกับชุมชนและวัดเหนียวแน่นมากขึ้นเพิ่มให้ ลักษณะของการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในจังหวัดน่านมีลักษณะในเชิงมีความยั่งยืนในการท่องเที่ยว เนื่องจาก การท่องเที่ยวจะสร้างรายได้ให้กับประชาชนในพื้นที่แล้วยังสามารถสร้างอาชีพให้กับคนในพื้นที่ซึ่งเป็นผลดีต่อการใช้ทรัพยากรของบุคคลรุ่นหลังและเป็นผลดีต่อการสืบทอด การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม และการสืบทอดขนบธรรมเนียมประเพณีในจังหวัดน่าน และนั่นเป็นการป้องกันให้ประชาชนในจังหวัดย้ายถิ่นไปทำงานในเมือง ซึ่งเป็นลักษณะของการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน

๕.๒.๓ การจัดการท่องเที่ยวให้เหมาะสมสำหรับบริบทสังคมในปัจจุบัน

ในปัจจุบันการจัดการท่องเที่ยวนั้นจำเป็นจะต้อง มีการให้ประชาชนในพื้นที่เข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารจัดการไม่ว่าจะเป็นลักษณะของการเผยแพร่ข้อมูลที่จะต้องใช้อย่างรักหลาย รวมถึงการให้ความรู้ตามศูนย์การเรียนรู้ต่างๆจะต้องมีความเป็นสากลมากขึ้นและพัฒนาในด้านการจัดการที่พักหรือโรงแรมให้มีความเหมาะสมและสามารถรองรับกับความต้องการของประชาชนตามมาตรฐานสากลได้

๕.๒.๔ บทบาทของภาครัฐในการจัดการและสนับสนุนการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม

ในจังหวัดน่านนั้นจำเป็นจะต้องมีการทบทวนในเรื่องของการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมรวมถึงการสร้างโครงสร้างพื้นฐานไม่ว่าจะเป็นไฟฟ้า น้ำประปาหรือถนนให้มีความปลอดภัย เพื่อให้ประชาชนท่องเที่ยวได้อย่างสะดวกสบายและ เพียงพอต่อความต้องการของประชาชนในพื้นที่ซึ่งทั้งหมดนั้นเมื่อจะนำมาปฏิบัติแล้วจะสร้างความยั่งยืนในการท่องเที่ยวในจังหวัดน่านได้ยังมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล

๕.๓ การจัดการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของวัดและชุมชนในจังหวัดน่าน

ในการจัดการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม สามารถแยกประเด็นของการจัดการได้เป็น ๔ ด้าน คือ ด้านการจัดการและสิ่งแวดล้อม การจัดการด้านกิจกรรมท่องเที่ยว การจัดการด้านคุณค่าจากการท่องเที่ยว และ การจัดการด้านความสะดวกสบายและความปลอดภัย ซึ่งผลการศึกษพบว่านักท่องเที่ยวพึงพอใจกับการจัดการ ด้านความสะดวกสบายและความปลอดภัยมากที่สุด รองลงมาคือด้านการจัดการและสิ่งแวดล้อม และการจัดการด้านกิจกรรมท่องเที่ยว การจัดการด้านคุณค่าจากการท่องเที่ยว มาเป็นอันดับต่อมาซึ่งมีค่าคะแนนเท่ากัน โดยมีรายละเอียดตามตารางดังนี้

ตารางที่ ๕.๑ ความพึงพอใจในการจัดการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในจังหวัดน่าน

ประเด็นความพึงพอใจ	ค่าเฉลี่ย	ค่า เบี่ยงเบนมาตรฐาน	แปลความ
ด้านการจัดการและสิ่งแวดล้อม	๔.๔๐	๐.๐๒๔	มาก
การจัดการด้านกิจกรรมท่องเที่ยว	๔.๓๙	๐.๐๐๕	มาก
การจัดการด้านคุณค่าจากการท่องเที่ยว	๔.๓๙	๐.๐๐๓	มาก
การจัดการด้านความสะดวกสบายและความปลอดภัย	๔.๔๗	๐.๓๒๕	มาก

ด้านการจัดการและสิ่งแวดล้อมมีค่าเฉลี่ย ๔.๔๐ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ๐.๐๒๔ สามารถแปลความได้ว่ามีความพึงพอใจระดับ มาก ซึ่งเป็นลำดับที่ ๒ ของการประเมินความพึงพอใจ

ด้านการจัดการด้านกิจกรรมท่องเที่ยว มีค่าเฉลี่ย ๔.๓๙ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ๐.๐๐๕ สามารถแปลความได้ว่ามีความพึงพอใจระดับมาก ซึ่งเป็นลำดับที่ ๓ ของการประเมินความพึงพอใจ

ด้านการจัดการด้านคุณค่าจากการท่องเที่ยวมีค่าเฉลี่ย ๔.๓๙ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ๐.๐๐๓ สามารถแปลความได้ว่ามีความพึงพอใจระดับมาก ซึ่งเป็นลำดับที่ ๓ ของการประเมินความพึงพอใจ

ด้านการจัดการด้านความสะดวกสบายและความปลอดภัยมีค่าเฉลี่ย ๔.๔๗ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ๐.๓๒๕ สามารถแปลความได้ว่ามีความพึงพอใจระดับมาก ซึ่งเป็นลำดับที่ ๑ ของการประเมินความพึงพอใจ

ในส่วนของข้อเสนอแนะในการจัดการนั้น สามารถแบ่งประเด็นต่างๆได้ดังนี้

๑ สิ่งใดที่ควรปรับปรุงเพื่อพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของจังหวัดน่าน นั้นเสนอให้มีปรับปรุงพาหนะเดินทาง มากที่สุด ต่อไปให้มีการปรับปรุงการอนุรักษ์แหล่งท่องเที่ยว และยังมีข้อเสนอแนะการปรับปรุงเรื่องถนน และที่พักที่พักรักอีกด้วย

๒ ความต้องการให้มีการจัดการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมที่เน้นวัฒนธรรมของแต่ละท้องถิ่น เมื่อแต่ละท้องถิ่นมีวัฒนธรรมที่โดดเด่นก็ควรส่งเสริมและสนับสนุนให้กับสถานที่ท่องเที่ยวขึ้นๆ

๓ ควรมีการประชาสัมพันธ์ที่หลากหลาย

๔ การบริหารจัดการอย่างเป็นระบบ โดยการเปิดโอกาสให้ประชาชนทุกภาคส่วนมีส่วนร่วม ในการทำกิจกรรมต่างๆเกี่ยวกับการท่องเที่ยว จะทำให้ประชาชนเล็งเห็นถึงคุณค่าของประเพณีและ การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม

๕ ภาครัฐควรเข้ามามีบทบาทในการส่งเสริมและพัฒนาการจัดการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ของวัดและชุมชนในจังหวัดน่าน ตลอดจนการสำรวจทรัพยากรธรรมชาติในพื้นที่ต่างๆ จะเป็นจุดเด่น สำหรับการท่องเที่ยว และดึงดูดให้นักท่องเที่ยวเดินทางไปศึกษาข้อมูลสถานที่นั้นๆ

กระบวนการจัดการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในลักษณะการเชื่อมโยงความรู้ได้คือ

๑ แหล่งท่องเที่ยวจะต้อง เปิดโอกาสให้ประชาชนและ ตลอดจนภาครัฐและเอกชนเข้า มาร่วมมือกันในการจัดการ และเสนอความต้องการในการจัดการและการท่องเที่ยวร่วมกันเพื่อให้ สามารถดำเนินงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ

๒ เมื่อเข้ามาร่วมมือกันแล้วจำเป็นจะต้องมีการวางแผนร่วมมือกันโดยหา จุดประสงค์ใน การจัดการรวมถึงจัดลำดับความสำคัญก่อนหลังของการจัดการดังกล่าว

๓ เมื่อมีการจัดการแล้วจำเป็นจะต้อง มีผู้รับผิดชอบในโครงการต่างๆซึ่งผู้รับผิดชอบควร จะประกอบด้วยตัวแสดงและหลายภาคส่วนเพื่อให้ การตรวจสอบมีประสิทธิภาพมากที่สุด นอกจากนั้นแล้ว ที่สำคัญที่สุดจำเป็นจะต้องให้ประชาชนในพื้นที่เข้ามามีส่วนเกี่ยวข้อง เพื่อที่จะให้ ประชาชนในพื้นที่มีความรู้สึกถึงความเป็นเจ้าของแหล่งท่องเที่ยวนั้นๆ

๔ กระบวนการสุดท้ายคือกระบวนการตรวจสอบความพึงพอใจในการท่องเที่ยวเชิง วัฒนธรรมของแหล่งท่องเที่ยวต่างๆในจังหวัดน่านซึ่งจะกระทำได้โดยการสอบถามจากนักท่องเที่ยวเอง และผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการจัดการท่องเที่ยวเพื่อที่จะสามารถ นำไปปรับปรุง แก้ไข และพัฒนาแหล่ง ท่องเที่ยว ให้เป็นไปอย่างมาตรฐานและตรงกับความต้องการของนักท่องเที่ยวรวมถึงการอำนวยความสะดวกให้นักท่องเที่ยวที่เข้ามาท่องเที่ยวในจังหวัดน่าน

๕.๔ ข้อเสนอแนะของการวิจัย

๕.๔.๑ ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

ในการจัดการท่องเที่ยวเชิงนโยบายในการจัดการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในจังหวัดน่าน และ ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องควรมีนโยบายในการสนับสนุน ในการเจริญเติบโตทางด้านการท่องเที่ยวใน จังหวัดน่านโดยในปัจจุบันมีทักษะในการรองรับจำนวนของนักท่องเที่ยวที่เข้ามาเที่ยวในจังหวัดน่าน แต่ในเชิงนโยบายควรมีการเพิ่ม ในเรื่องของการก่อสร้างโครงสร้างพื้นฐานไม่ว่าจะเป็นถนนไฟฟ้า ประปาให้นักท่องเที่ยวสามารถเข้ามาท่องเที่ยวได้อย่างสะดวกสบายและปลอดภัย อีกประการหนึ่งคือ ประเด็นของการท่องเที่ยวในลักษณะที่เป็นการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนรัฐบาลจำเป็นจะต้องมีการ ถ่ายทอดความรู้และวิธีการจัดการ ให้สามารถดำเนินการได้อย่างต่อเนื่อง โดยนอกเหนือจากบทบาท ของภาครัฐแล้วภาครัฐควรจะนำประชาชนในพื้นที่รวมถึงภาคเอกชนหรือผู้ประกอบการธุรกิจเข้ามามี ส่วนร่วมในการกำหนดนโยบายเพื่อให้การกำหนดนโยบายของภาคต่างๆเป็นไปในทางเดียวกันและมี จุดประสงค์และเป้าหมายเดียวกัน อันจะเป็นพื้นฐานของการสร้างความยั่งยืนในการจัดการ การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในจังหวัดน่าน

๕.๔.๒ ข้อเสนอแนะเชิงการปฏิบัติ

ในการจัดการท่องเที่ยวในจังหวัดน่านนั้นนอกเหนือจากเชิงนโยบายแล้วในเชิงปฏิบัติ ประชาชนในพื้นที่และผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องควรมีการปฏิบัติที่เป็นมาตรฐานและมีความเป็นสากลไม่ว่าจะเป็นในเรื่องของการเผยแพร่ทางสื่อต่างๆไม่ว่าจะเป็น การให้ข้อมูลของแหล่งท่องเที่ยว การประชาสัมพันธ์รวมถึงวิธีการ ในการท่องเที่ยวตลอดจนเส้นทางในการท่องเที่ยวต่างๆในจังหวัดน่าน ทั้งนี้ควรมีโครงการที่เข้ามาสนับสนุนการปฏิบัติงานดังกล่าว เหล่านี้รวมไปถึงการท่องเที่ยวที่ยั่งยืน โดยให้นักท่องเที่ยว มีชีวิตชีวามากขึ้นสามารถดำเนินการท่องเที่ยวและดึงดูดนักท่องเที่ยว ได้ในตลอดฤดูกาลของการท่องเที่ยว ประเด็นที่สำคัญอีกประการหนึ่งคือการที่ประชาชนและนักท่องเที่ยวในการจัดการท่องเที่ยวและสร้างประสบการณ์ร่วมกันได้ เช่นการลงมือทำ และการท่องเที่ยวในลักษณะของการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ซึ่งกันและกัน อาจจะเป็นสิ่งดึงดูดและสร้างประสบการณ์ให้นักท่องเที่ยวซึ่งจะทำให้การท่องเที่ยวในจังหวัดน่านโดยเฉพาะการท่องเที่ยวในเชิงวัฒนธรรมมีความนิยมและได้รับ ยกย่องให้เป็นการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมอย่างยั่งยืน

๕.๕ ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไปและข้อจำกัดในการวิจัย

ในการวิจัยในครั้งนี้มีข้อจำกัดในการจัดการเนื่องจากการเก็บรวบรวมข้อมูลมีระยะเวลาสั้น จึงอาจจะเปลี่ยนรูปแบบการเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นการประชุมเพื่อระดมสมอง เพื่อให้ได้ประเด็นที่มีฉันทามติร่วมกัน ของทุกภาคส่วนเนื่องจากการสัมภาษณ์และการสนทนากลุ่มเป็นการประชุมกลุ่มย่อยใช้ทรัพยากรทางด้านเวลามากไป อนึ่งในกระบวนการวิจัยเพื่อให้สามารถนำเสนอ ข้อเสนอแนะและวิธีการในการส่งเสริมความสัมพันธ์ได้อย่างสมบูรณ์อาจจะมีการถอดบทเรียนเพิ่มเติมเพื่อที่จะสามารถเสนอแนะแนวทางได้อย่างเหมาะสมมากขึ้น

บรรณานุกรม

- Cooper, C., Fletcher, J., Fyall, A., Gilbert, D. & Wanhill, S. (๒๐๐๘). *Tourism Principles and Practice* (๔th ed.). Harlow, UK: FT Prentice-Hall.
- Ismail, R. (๒๐๐๘). *Development of a normative model for cultural tourism on the Cape Flat* (Master's dissertation, Cape Peninsula University of Technology)
- ไกรฤกษ์ ปิ่นแก้ว.ดร., บทความวิชาการ ภาควิชาการจัดการธุรกิจระหว่างประเทศ มหาวิทยาลัย
กรุงเทพฯ, ๒๕๕๖.
- กาญจนา แสงลี้มสุวรรณธร และศรัณยา แสงลี้มสุวรรณ, “การท่องเที่ยวเชิงมรดกวัฒนธรรมอย่าง
ยั่งยืน”, มหาวิทยาลัยกรุงเทพฯ และมหาวิทยาลัยบูรพา, ๒๕๕๕.
- อรพินท์ สพิโชคชัย.ดร. , “สังคมเสถียรภาพ กับ กลไกประชาธิปไตย” ผู้อำนวยการวิจัยกระบวนการมี
ส่วนร่วมในการพัฒนา, ฝ่ายการวิจัยทรัพยากรมนุษย์และพัฒนาสังคม สถาบันวิจัยเพื่อการ
พัฒนาประเทศไทย.
- บทความตามวัน , สยามรัฐ, Submitted by editor on Wed, ๑๑/๐๕/๒๐๑๖ - ๑๔:๔๗ (วันที่ ๑๙
พฤษภาคม ๒๕๖๐) ข้อมูลกลุ่มจังหวัดภาคเหนือตอนบน, ส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิง
ประวัติศาสตร์เชื่อมโยงในจังหวัด/กลุ่มจังหวัดเชียงใหม่ – เมื่อวันที่ ๑๗ มีนาคม ณ สำนัก
ชลประทานที่ ๑
- พระครูปลัดสุวัฒนจริยคุณ.สำนักวิจัยสังคมศาสตร์.มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่ราย.
- กระทรวงการต่างประเทศ The Centre for Our Common Future สมาคมเพื่อชีวิตและ
สิ่งแวดล้อม(๒๕๓๗). แผนปฏิบัติการ ๒๑ เพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน. กรุงเทพฯ : อมรินทร์ พริ้น
ติ้ง แอนด์ พับลิชชิ่ง.
- ทิตชาย ช่วยบำรุง. ๒๕๕๐. “การท่องเที่ยวโดยใช้ชุมชนเป็นฐาน จุดเริ่มต้นการพัฒนาอย่างยั่งยืน.”
เอกสารในการสัมมนาเพื่อแลกเปลี่ยนประสบการณ์ด้านการท่องเที่ยว. หน้า ๑๐๒-๑๑๕, [ม.
ป.ท.]
- นุชนารถ รัตนสูงศักดิ์ชัย. ๒๕๕๓. เอกสารคำสอนวิชา ๐๑๓๙๐๓๓๑ การพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว.
(ปรับปรุงครั้งที่ ๕). กรุงเทพฯ: ภาควิชาศิลปาชีพ คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตร
ศาสตร์
- จังหวัดน่าน” การค้นคว้าแบบอิสระ ศิลปศาสตรมหาบัณฑิตสาขาวิชาการจัดการมนุษย์กับสิ่งแวดล้อม
มหาวิทยาลัยเชียงใหม่. ๒๕๔๐. ชัยยุทธ ชันทปราบ. ม.ป.ป. “การพัฒนาที่ยั่งยืนภายใต้
โลกาภิวัตน์ จะเป็นไปได้หรือไม่?” [ระบบออนไลน์]. แหล่งที่มา
<http://www.csds.polsci.chula.ac.th/article/sustain.php>. (๒๖ กรกฎาคม ๒๕๕๕)
- พระธรรมปิฎก (ประยุทธ์ ปยุตโต). (๒๕๔๓). *การพัฒนาที่ยั่งยืน*. (พิมพ์ครั้งที่ ๗). กรุงเทพฯ : มูลนิธิ
โกมลคีมทอง.
- เกษม บุญศรี. ประเพณีทำบุญเนื่องในพระพุทธศาสนา. กรุงเทพฯ: คุรุสภา, ๒๕๓๘.
- เทพ สุนทรสารทูล. ภาพยนตร์พระมาลัย. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์พระนารายณ์, ๒๕๓๖.

- มณี พยอมยงค์. ประเพณี ๑๒ เดือนล้านนาไทยเล่มที่ ๒. เชียงใหม่ : ส.ทรัพย์การพิมพ์, ๒๕๒๙.
- มณี พยอมยงค์. ประวัติและวรรณคดีล้านนาไทย. เชียงใหม่ : สุริวงค์บุคเซ็นเตอร์, ๒๕๑๗
- สมหมาย เปรมจิตต์. มหาวิทยาลัยเวสสัทรศาสตร์ทางสังคมและวัฒนธรรม. เชียงใหม่ : โรงพิมพ์
มี้งเมือง, ๒๕๔๔.
- แสง จันทรงาม. มรดกศาสนาเชียงใหม่ ภาค ๑ : ประวัติและพัฒนาการศาสนาในเชียงใหม่. พิมพ์
ครั้งที่ ๑. เชียงใหม่ : นพบุรีการพิมพ์, ๒๕๔๐.
- พระยาอนุমানราชธน. วัฒนธรรมและประเพณีต่างๆของไทย. พระนคร : คลังวิทยา, ๒๕๑๔
พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. ๒๕๒๕
- โครงการวัฒนธรรม.กระทรวงวัฒนธรรม.สืบค้นจาก
http://www.trueplookpanya.com/new/cms_detail/knowledge/๑๖๓๘๖-๐๐/เมื่อ
วันที่ ๒๐/ก.พ./๕๘
- วาริษฐ์ มัชยมบุรุษ, ม.ป.ป.. สืบค้นจาก<https://tourismatbuu.wordpress.com/>เมื่อวันที่ ๒๐/
ก.พ./๕๘
- กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น, กระทรวงมหาดไทย. (๒๕๕๐).มาตรฐานการส่งเสริมการท่องเที่ยว
[เอกสารเผยแพร่]. กรุงเทพฯ: ผู้แต่ง.
- กระทรวงวัฒนธรรม. (๒๕๕๕). อนุสัญญามรดกโลก. สืบค้นเมื่อ ๑๕ กันยายน ๒๕๖๐๕๕, จาก
<http://www.thaiwhic.go.th/convention.aspx>
- การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย. (๒๕๕๓). รายงานประจำปี ๒๕๖๐. สืบค้นเมื่อ ๑๕ กันยายน ๒๕๕๕,
จาก <http://thai.tourismthailand.org/about-tat/annual-report>

บทคัดย่อ

การวิจัยโครงการวิจัยเรื่องความสัมพันธ์การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของวัดและชุมชนในล้านนามีวัตถุประสงค์ของการวิจัย คือ เพื่อศึกษาความสัมพันธ์การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของวัดและชุมชนในจังหวัดน่านและแนวทางการสร้างความสัมพันธ์การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของวัดและชุมชนในจังหวัดน่าน เพื่อที่จะวิเคราะห์การจัดการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของวัดและชุมชนในจังหวัดน่าน การวิจัยนี้เป็นการวิจัยในแบบผสม โดยการวิจัยเชิงคุณภาพคือ การวิจัยเอกสาร (Documentary Research) การสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interviews) และการจัดสนทนากลุ่มย่อย (Focus Group Discussion) การวิจัยเชิงปริมาณใช้การตอบแบบสอบถาม ผู้ประกอบการนำเที่ยว ตัวแทนชุมชนที่มีส่วนร่วม นักท่องเที่ยวและประชาชนที่เกี่ยวข้องเป็นผู้เดินทางท่องเที่ยวภายในวัด และนักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศ รวมจำนวน ๒๐๐ คน สัมภาษณ์เชิงลึก ประมาณวัดละ ๕-๑๐ รูปคน

ผลการศึกษาพบว่า ความสัมพันธ์การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของวัดและชุมชนในจังหวัดน่านนั้น เมื่อนักท่องเที่ยวที่เข้ามาท่องเที่ยวในจังหวัดน่านนั้นมีความเข้าใจเรื่องการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมเข้าใจถึงลักษณะของการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมนั้นทำให้วัตถุประสงค์หลักในการมาเที่ยวจังหวัดน่านก็เพื่อพักผ่อนนั้นทนาการ และเยี่ยมชมโบราณสถานและวัตถุ รวมถึงต้องการที่จะร่วมกิจกรรมทางวัฒนธรรมของจังหวัดน่าน โดยลักษณะความสัมพันธ์ในการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของวัดและชุมชนในจังหวัดน่าน จะเป็นไปในรูปแบบของการมีส่วนร่วมของชุมชน เครือข่ายการท่องเที่ยวในการจัดการสถานที่ท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ทั้งวัด ชุมชน ผู้ประกอบการ ภาครัฐและเอกชน ต่างมีบทบาทในการดำเนินการสำคัญต่อการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม โดยเฉพาะในกลุ่มเครือข่ายและภาคประชาชนนั้นส่วนใหญ่แล้วต้องการที่จะสืบทอดและอนุรักษ์ วัฒนธรรมของตนเอง โดยประชาชนในพื้นที่ มีความสัมพันธ์ที่สนับสนุนซึ่งกันและกันและเป็นประโยชน์ซึ่งกันและกัน ทำให้ลักษณะของการท่องเที่ยวมีการพัฒนาศักยภาพอย่างต่อเนื่อง และสามารถ สร้างความยั่งยืนในการท่องเที่ยวได้แนวทางการสร้างความสัมพันธ์การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของวัดและชุมชนในจังหวัดน่าน มีประเด็นดังนี้ การพัฒนาการเผยแพร่หลักพระพุทธศาสนาหรือหลักพุทธธรรม การพัฒนาชุดความรู้และภูมิปัญญาในท้องถิ่นของจังหวัดน่าน การจัดการท่องเที่ยวให้เหมาะสมสำหรับบริบทสังคมในปัจจุบัน บทบาทของภาครัฐในการจัดการและสนับสนุนการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมการจัดการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของวัดและชุมชนในจังหวัดน่าน ในการจัดการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม สามารถแยกประเด็นของการจัดการได้เป็น ๔ ด้าน คือ ด้านการจัดการและสิ่งแวดล้อม การจัดการด้านกิจกรรมท่องเที่ยว การจัดการด้านคุณค่าจากการท่องเที่ยว และการจัดการด้านความสะดวกสบายและความปลอดภัย ซึ่งผลการศึกษาพบว่านักท่องเที่ยวพึงพอใจกับการจัดการ ด้านความสะดวกสบายและความปลอดภัยมากที่สุด รองลงมาคือด้านการจัดการและสิ่งแวดล้อม และการจัดการด้านกิจกรรมท่องเที่ยว การจัดการด้านคุณค่าจากการท่องเที่ยว มาเป็นอันดับต่อมาซึ่งมีค่าคะแนนเท่ากัน

ดังนั้นข้อเสนอแนะในการจัดการนั้น คือควรปรับปรุง เรื่องโครงสร้างพื้นฐานและการเดินทาง รวมถึงจัดให้มีการการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมที่เน้นวัฒนธรรมของแต่ละท้องถิ่น โดยต้องมีการประชาสัมพันธ์ที่หลากหลาย บริหารจัดการอย่างเป็นระบบ และภาครัฐควรเข้ามามีบทบาทในการส่งเสริมและพัฒนารจัดการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของวัดและชุมชนในจังหวัดน่าน ซึ่งมี

กระบวนการในลักษณะการเชื่อมโยงความรู้อันได้คือ แหล่งท่องเที่ยวจะต้อง เปิดโอกาสให้ประชาชนและตลอดจนภาครัฐและเอกชนเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการ และจะต้องมีการวางแผนร่วมมือกันโดยหาจุดประสงค์ในการจัดการรวมถึงจัดลำดับความสำคัญก่อนหลังของการจัดการ โดยให้มีผู้รับผิดชอบในโครงการต่างๆซึ่งผู้รับผิดชอบควรจะต้องประกอบด้วยตัวแสดงและหลายภาคส่วน และติดตามตรวจสอบความพึงพอใจในการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในจังหวัดน่านร่วมกันไปด้วย

คำสำคัญ : ท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ความสัมพันธ์วัดและชุมชน จังหวัดน่าน

ABSTRACT

Research project on cultural tourism relations of temples and communities in Nan province. The objective of the research was to study the cultural tourism relations of the temples and communities in Nan province and the guidelines for establishing the cultural tourism relations of temples and communities in Nan province. In order to analyze the cultural management of temples and communities in Nan province. This research is conducted in mixed methods. The qualitative research is Documentary Research, In-depth Interviews, and Focus Group Discussion. Quantitative Research , Questionnaire Tour Operator 50 community representatives / sub-projects 100 tourists and 50 foreign tourists, totaling 200 persons, were selected by random sampling according to the proportion of each temple / organization. In the area of Nan province, and in-depth interview about 5-10 people. The cultural tourism of the temple and community in Nan. When visitors come to Nan Chong, they have an understanding of cultural tourism and most understand the nature of cultural tourism that the main purpose of visiting Nan is to rest recreation. And visit ancient sites and objects. Including the need to participate in cultural activities of Nan. The nature of relationships in cultural tourism of temples and communities in Nan province. It is in the form of community involvement. Tourism network for managing cultural attractions including temples, communities, entrepreneurs, public and private sectors. Diverse role in the key to cultural tourism of temples and communities. Especially in the network and public sector, most of them want to inherit and preserve. Their culture is from the way of life to the knowledge of the sage. By the people in the area. Have a mutually supportive and beneficial relationship. The nature of tourism is continually developing and can be sustainable in tourism. The way to build cultural relations of temples and communities in Nan. There are issues. The development of Buddhist principles or Buddhist principles. Development of local wisdom and knowledge package. Tourism management is appropriate for the current social context. The role of government in managing and supporting cultural tourism, cultural tourism management of temples and communities in Nan province. In

cultural management. The problem of management can be divided into 4 aspects: management and environment. Tourism Management Travel and Comfort Management and Safety Management The results showed that the surfer was satisfied with the management. The most comfortable and safe. Secondly, management and environment. And management of tourism activities. Travel Value Management The next rank, which has the same score. So management suggestions. Should improve Infrastructure and travel Cultural tours are organized on the culture of each locality. There must be a variety of publicity. Systematic management And the government should play a role in promoting and developing cultural tourism in temples and communities in Nan province. The process of linking knowledge is Tourist Attractions Give opportunity to the people and The government and private sectors have come together to manage. And it must be planned collaboratively. Management purposes include prioritizing management priorities. To be responsible for the project, the responsible person should include actors and many parts. And to monitor the satisfaction of cultural tourism in Nan together.

Keywords : Cultural Tour ,Temple and Community Relations,Nan Province

๑ ความสำคัญและที่มาของปัญหา

การเสริมสร้างความสัมพันธ์การท่องเที่ยวจะเป็นส่วนหนึ่งของการพัฒนาเครือข่ายการท่องเที่ยวนำไปสู่การพัฒนาทางเศรษฐกิจของประเทศ รวมทั้งประเทศสังคมนิยมที่เริ่มเปิดประเทศใหม่ เช่น ในกลุ่มประเทศอินโดจีนและกลุ่มประเทศในยุโรปตะวันออก ต่างมุ่งหวังให้การท่องเที่ยวเป็นภาคบุกเบิกที่จะนำผลประโยชน์ทั้งหลายมาสู่ระบบเศรษฐกิจของประเทศด้วยการลงทุนที่ไม่สูงนัก โดยหวังว่าการท่องเที่ยวจะดึงดูดเงินตราต่างประเทศ ทำให้คนในท้องถิ่นมีงานทำและมีรายได้ ในขณะเดียวกันประเทศไทยก็เคยอาศัยการท่องเที่ยวมาเป็นกลยุทธ์ในการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศ ทำให้ประเทศไทยประสบความสำเร็จทางการตลาดอย่างงดงาม จนเป็นที่รู้จักในฐานะ “สยามเมืองยิ้ม” และประเทศไทยได้กลายมาเป็นสถานพักผ่อนที่มีชื่อเสียงแห่งหนึ่งของโลกสอดคล้องกับแผนพัฒนาการท่องเที่ยวแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๕๕-๒๕๕๙ เกี่ยวกับสถานการณ์และแนวโน้มการท่องเที่ยว พบว่า การท่องเที่ยวเป็นอุตสาหกรรมภาคบริการที่มีบทบาทสำคัญในระบบเศรษฐกิจ ของประเทศไทย เพราะนอกจากจะสร้างรายได้โดยมีมูลค่าเป็นอันดับหนึ่งของการค้าบริการรวม ของประเทศแล้ว ยังเป็นอุตสาหกรรมที่ก่อให้เกิดธุรกิจที่เกี่ยวข้องอีกมากมาย อาทิโรงแรมและที่พัก ภัตตาคารร้านอาหาร ร้านจำหน่ายของที่ระลึก การคมนาคมขนส่ง เป็นต้น ซึ่งก่อให้เกิดการลงทุน การจ้างงาน และการกระจายรายได้สู่ท้องถิ่น โดยในแต่ละปีสามารถสร้างรายได้เข้าสู่ประเทศ ในรูปเงินตราต่างประเทศปีละหลายแสนล้านบาท รวมทั้งสร้างกระแสเงินหมุนเวียนภายในประเทศ จากคนไทยเที่ยวไทยนับแสนล้านบาทเช่นเดียวกัน ซึ่งในปี ๒๕๕๒ ประเทศไทยมีรายได้ จากนักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศประมาณ ๕๒๗,๓๒๖ ล้านบาท หรือประมาณร้อยละ ๘.๕ ของมูลค่า ส่งออกรวม (ร้อยละ ๕๑.๑ ของมูลค่าส่งออกภาคบริการ) หรือคิดเป็นสัดส่วนประมาณร้อยละ ๕.๘ ของผลิตภัณฑ์มวลรวม

ประชาชาติ (GDP) ขณะเดียวกัน ธุรกิจการท่องเที่ยวก่อให้เกิดการจ้างงานกว่า ๒ ล้านคน หรือคิดเป็นร้อยละ ๖-๗ ของแรงงานทั้งระบบ ๑ รวมทั้งยังช่วยกระจายรายได้และการจ้างงาน ไปสู่ชนบท ตามสถานที่ท่องเที่ยวต่างๆ รายได้เงินตราต่างประเทศดังกล่าวยังมีส่วนสำคัญที่ช่วยชดเชย การขาดดุลการค้าในช่วงที่การส่งออกสินค้าของไทยมีแนวโน้มชะลอลงตามภาวะเศรษฐกิจโลก ดังนั้น ใน การจัดทำแผนและนโยบาย พัฒนาการท่องเที่ยวของประเทศจึงต้องพิจารณาข้อมูลพื้นฐานที่เกี่ยวข้อง กับ อุตสาหกรรมท่องเที่ยว

ประเทศไทยมีรูปแบบการท่องเที่ยวที่เป็นจุดขายที่ดี คือ การท่องเที่ยวในแหล่งวัฒนธรรม (cultural based tourism) ประกอบด้วย ประกอบด้วย การท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ (historical tourism) หมายถึง การเดินทางท่องเที่ยวไปยังแหล่งท่องเที่ยวทางโบราณคดี และประวัติศาสตร์ เพื่อชื่นชมและเพลิดเพลินในสถานที่ท่องเที่ยวได้ความรู้มีความเข้าใจต่อประวัติศาสตร์และโบราณคดี ในท้องถิ่นพื้นฐานของความรับผิดชอบและมีจิตสำนึกต่อการรักษามรดกทางวัฒนธรรมและคุณค่า ของสภาพแวดล้อมโดยที่ประชาชนในท้องถิ่น มีส่วนร่วมต่อการจัดการการท่องเที่ยว / การท่องเที่ยววงวนชม วัฒนธรรมและประเพณี (cultural and traditional tourism) หมายถึงการเดินทางท่องเที่ยว เพื่อชมงานประเพณีต่างๆ ที่ชาวบ้านในท้องถิ่นนั้นๆ จัดขึ้น ได้รับความเพลิดเพลินตื่นตาตื่นใจในสุนทรีย์ศิลปะเพื่อศึกษาความเชื่อ การยอมรับนับถือ การเคารพพิธีกรรมต่างๆ และได้รับความรู้มีความเข้าใจ ต่อสภาพสังคมและวัฒนธรรม มีประสบการณ์ใหม่ๆ เพิ่มขึ้นบนพื้นฐานของความรับผิดชอบและมี จิตสำนึกต่อการรักษาสภาพแวดล้อมและมรดกทางวัฒนธรรม โดยประชาชนในท้องถิ่นมีส่วนร่วมต่อ การจัดการท่องเที่ยวและ การท่องเที่ยวชมวิถีชีวิตในชนบท (rural tourism / village tourism) หมายถึงการเดินทางท่องเที่ยวในหมู่บ้าน ชนบทที่มีลักษณะวิถีชีวิต และผลงานสร้างสรรค์ที่มีเอกลักษณ์พิเศษมีความโดดเด่นเพื่อความเพลิดเพลินได้ความรู้ดูผลงานสร้างสรรค์และภูมิปัญญา พื้นบ้าน มีความเข้าใจในวัฒนธรรมท้องถิ่น บนพื้นฐานของความรับผิดชอบและมีจิตสำนึกต่อการรักษา มรดกทางวัฒนธรรมและคุณค่าของสภาพแวดล้อม โดยประชาชนในท้องถิ่นมีส่วนร่วมต่อการจัดการ การท่องเที่ยว

ในภาคเหนือดินแดนล้านนา ซึ่งตั้งอยู่ในภูมิศาสตร์ของการท่องเที่ยวสำคัญของประเทศไทย ซึ่งมีนักท่องเที่ยวในประเทศและต่างประเทศเดินทางมาท่องเที่ยวในดินแดนที่มีความสวยงามทางธรรมชาติ และกลิ่นไอของความงดงามทางวัฒนธรรม ขนบธรรมเนียมประเพณีที่งดงามและเป็น ดินแดนทางพระพุทธศาสนาแต่ดั้งเดิมยาวนาน ซึ่งนักท่องเที่ยวทั้งหลาย มุ่งที่จะมาเยี่ยมชมวัดวา อารามเป็นจำนวนมาก ซึ่งแต่ละวัดนั้นยังทรงคุณค่าเป็นพุทธสถานที่อธิบายถึงพุทธประวัติ ความ เคารพอย่างสูงยิ่ง จนออกมาเป็นคุณค่าทางพุทธศิลป์ทั้งหลาย ภายใต้อารยธรรมยุคสมัยต่างๆ ตาม ภูมิศาสตร์ ประวัติศาสตร์ในท้องที่ต่างๆ ของดินแดนล้านนาที่ผ่านมาจะสังเกตเห็นได้ว่า นักท่องเที่ยวทั่วไปในและต่างประเทศ มีจำนวนมากขึ้น อันเนื่องมาจากการกระตุ้นทางเศรษฐกิจใน ประชาชนได้ท่องเที่ยวในประเทศและกระตุ้นประชาสัมพันธการท่องเที่ยวในอาเซียนและทั่วโลก เพื่อให้นักท่องเที่ยวต่างประเทศได้มาในเมืองไทยจึงมีจำนวนมากขึ้น นอกจากนี้มีนักท่องเที่ยวจำนวนมาก ที่สนใจในการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของวัดวาอารามในดินแดนล้านนาและชุมชนที่มีความ หลากหลายในดินแดนล้านนาด้วย

ในการศึกษาของพระมหาสุทิตย์ อากาศโร และคณะ ที่ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “รูปแบบการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวประเภทวัดในกรุงเทพมหานคร” ภายใต้การสนับสนุนของสถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาท่องเที่ยวไทยและสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.) ระหว่างปี ๒๕๕๑-๒๕๕๒ ที่ผ่านมา พบว่า รูปแบบและกระบวนการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวประเภทวัดในกรุงเทพมหานคร ที่มีความเหมาะสมกับสภาพแวดล้อมทางวัฒนธรรมและการจัดการท่องเที่ยวเชิงพุทธนั้น มีแนวทางการพัฒนาและรูปแบบที่เหมาะสม ๔ ประการ คือ ๑) รูปแบบและกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ซึ่งเป็นกิจกรรมการท่องเที่ยวที่เน้นการเที่ยวชมสถาปัตยกรรม ประติมากรรม จิตรกรรม และการเที่ยวชมบริเวณ ๒) รูปแบบและกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมแนวพุทธ ซึ่งเป็นกิจกรรมการท่องเที่ยวที่เป็นลักษณะของการไหว้พระ การท่องเที่ยวตามเทศกาลและวันสำคัญของวัฒนธรรมประเพณีของไทย และวันสำคัญทางพระพุทธศาสนา รวมทั้งกิจกรรมการท่องเที่ยวที่มีความเกี่ยวข้องกับศิลปกรรมที่มีอยู่ภายในวัด ที่อาศัยความเป็นเอกลักษณ์ด้านวิถีชีวิต ภูมิปัญญา วัฒนธรรม ประเพณี ความต่อเนื่องของการสืบสานประเพณี ความเป็นมาของประวัติศาสตร์ที่เกี่ยวข้องเป็นเครื่องดึงดูดใจในการเที่ยวชม ๓) รูปแบบและกิจกรรมการท่องเที่ยวเพื่อพัฒนาความรู้ ซึ่งเป็นการท่องเที่ยวของผู้ที่สนใจในลักษณะของการเรียนรู้ที่มีความสัมพันธ์กับพระพุทธศาสนา ภูมิปัญญาท้องถิ่น ประวัติศาสตร์ของบุคคลและสิ่งแวดล้อมทางศิลปกรรม เช่น พุทธศิลป์ สถาปัตยกรรม เป็นต้น ที่อาศัยประวัติศาสตร์ ความเป็นเอกลักษณ์ องค์ความรู้ และกระบวนการสร้างสรรค์ที่อยู่ภายในวัดหรือศิลปกรรมนั้นๆ เป็นเครื่องดึงดูดใจ ๔) รูปแบบและกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงพระพุทธศาสนา เป็นรูปแบบการท่องเที่ยวและการศึกษาเรียนรู้ทางพระพุทธศาสนาในเชิงลึก โดยเป็นการศึกษาถึงหลักพุทธธรรม การปฏิบัติสมาธิวิปัสสนา การไหว้พระ สวดมนต์ เป็นต้น ที่อาศัยความสนใจเฉพาะของนักท่องเที่ยวในด้านพระพุทธศาสนา วิถีชีวิตของชาวพุทธ เป็นเครื่องดึงดูดใจของนักท่องเที่ยว

จากข้อมูลการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมดังกล่าว เป็นปัจจัยที่สำคัญในการพัฒนากิจกรรมการท่องเที่ยวของประเทศไทยซึ่งเป็นลักษณะของการเดินทางที่ก่อให้เกิดประโยชน์ต่อผู้คน ชุมชน สังคม เศรษฐกิจ และวัฒนธรรม จึงเป็นที่มาของการศึกษาความสัมพันธ์การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของวัดและชุมชนในล้านนาโดยวิเคราะห์ถึงความสัมพันธ์การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของวัดและชุมชนในจังหวัดน่าน ศึกษาแนวทางการสร้างความสัมพันธ์การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของวัดและชุมชนในจังหวัดน่านและวิเคราะห์การจัดการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของวัดและชุมชนในจังหวัดน่าน ดังนั้นความสัมพันธ์การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของวัดและชุมชน เป็นการศึกษาเพื่อเสริมสร้างเครือข่ายการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของวัดและชุมชนในล้านนา จึงเป็นแนวทางหนึ่งที่จะนำไปสู่การพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนที่มีฐานสนับสนุนจากนโยบายของรัฐเป็นสำคัญ

๒ วัตถุประสงค์ของการวิจัย

๑. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของวัดและชุมชนในจังหวัดน่าน
๒. เพื่อศึกษาแนวทางการสร้างความสัมพันธ์การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของวัดและชุมชนในจังหวัดน่าน
๓. เพื่อวิเคราะห์การจัดการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของวัดและชุมชนในจังหวัดน่าน

๓ ระเบียบวิธีวิจัย

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยในแบบผสม โดยการวิจัยเชิงคุณภาพคือ การวิจัยเอกสาร (Documentary Research) การสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interviews) และการจัดสนทนากลุ่มย่อย (Focus Group Discussion)

๔ ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

เชิงปริมาณ ประชากรและกลุ่มตัวอย่างได้แก่ ผู้ประกอบการนำเที่ยว ตัวแทนชุมชนที่มีส่วนร่วม ๕๐ คน/โครงการย่อย นักท่องเที่ยวและประชาชนที่เกี่ยวข้องเป็นผู้เดินทางท่องเที่ยวภายในวัดดังกล่าว ๑๐๐ คน และนักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศ จำนวน ๕๐ คน รวมจำนวน ๒๐๐ คน โดยกำหนดจากการสุ่มกลุ่มตัวอย่างตามสัดส่วนแต่ละวัด/องค์กร ในพื้นที่จังหวัดน่าน

เชิงคุณภาพ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants) ได้แก่ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ โดยการประชุมกลุ่มย่อย (Focus Group) และการสัมภาษณ์เชิงวิชาการภาคสนาม คณะผู้ศึกษาวิจัยได้กำหนดประชากรและกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง ในพื้นที่จังหวัดน่าน ประกอบด้วยเจ้าอาวาส คณะสงฆ์ พระเถระผู้ใหญ่ ตัวแทนวัดและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการจัดการท่องเที่ยว ประมาณวัดละ ๕-๑๐ รูปคน

๕ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาวิจัยประกอบด้วย

๑) แบบสัมภาษณ์สำหรับนักท่องเที่ยว โดยมีประเด็นที่เกี่ยวข้อง เช่น ข้อมูลพื้นฐาน ความรู้ เจตคติ ผลลัพธ์การเรียนรู้และการพัฒนาจิตใจจากการฝึกปฏิบัติของแหล่งท่องเที่ยวประเภทวัดทั้งในด้านพุทธศิลป์ คุณค่า สารการเรียนรู้ และปฏิบัติตามหลักพุทธศาสนา รวมทั้งสภาพปัญหาอุปสรรค และข้อมูลการท่องเที่ยวอื่น เช่น ความสะดวกในการเข้าถึงและเส้นทางคมนาคม เป็นต้น

๒) แบบสอบถามประกอบการสัมภาษณ์ สำหรับคณะสงฆ์และผู้ที่เกี่ยวข้อง โดยมีประเด็นที่สำคัญ เช่น รูปแบบและกระบวนการจัดการเรียนรู้ของแหล่งท่องเที่ยว กระบวนการสื่อสารเกี่ยวกับคุณค่าและการพัฒนาจิตใจ การเสริมสร้างเครือข่ายการเรียนรู้ ผลกระทบที่เกิดขึ้น เป็นต้น

๓) การประชุมกลุ่มย่อย (Focus Group) และการสัมภาษณ์เชิงวิชาการภาคสนาม เพื่อวิเคราะห์การส่งเสริมการเรียนรู้ในแหล่งท่องเที่ยวประเภทวัด กระบวนการสื่อสารคุณค่าและแนวปฏิบัติตามหลักการทางพระพุทธศาสนา รวมทั้งการค้นหารูปแบบ กลไก และแนวทางการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ในท่องเที่ยวประเภทวัดที่เหมาะสม

๔) การสังเกตการณ์เรียนรู้การเข้าร่วมกิจกรรมทางพุทธศาสนา และการปฏิบัติสมาธิ วิปัสสนาตามหลักการทางพระพุทธศาสนาของนักท่องเที่ยว

๖ การวิเคราะห์ข้อมูล

๖.๑ ข้อมูลที่ได้จากการศึกษาโดยวิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ จะใช้การวิเคราะห์ถ้อยแถลงและสังเคราะห์ โดยใช้กรอบตัวแบบแนวคิดการศึกษาวิจัยมาประยุกต์เป็นฐานในการวิเคราะห์ข้อมูลในเชิงพรรณนา (Descriptive method) โดยใช้วิธีอุปมาน (Inductive reasoning) กล่าวคือ เริ่มต้นค้นหาความรู้ความจริงย่อย ๆ ก่อนแล้วจึงสรุปไปสู่ความรู้ ความจริงที่เป็นหลัก

๖.๒ คณะผู้วิจัยจะวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณโดยใช้เครื่องคอมพิวเตอร์ผ่านโปรแกรมประเมินผลสำเร็จรูปสำหรับการวิจัย (SPSS for windows) ประมวลผล ซึ่งเป็นการใช้สถิติการ

วิเคราะห์ คือ สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive statistics) ได้แก่ ความถี่ (Frequency) และร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard deviation)

๗ ผลการศึกษา

ความสัมพันธ์การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของวัดและชุมชนในจังหวัดน่านในส่วนของ การศึกษานี้การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของวัดและชุมชนในจังหวัดน่านนั้นได้มีรวบรวมข้อมูลจาก แบบสอบถาม และการศึกษาเอกสาร เพื่อที่จะให้ได้มาซึ่งการศึกษาอัตลักษณ์ เพื่อประเมินกิจกรรมใน การท่องเที่ยวตลอดจนทรัพยากรท่องเที่ยวของวัดที่เป็นแหล่งท่องเที่ยวในจังหวัดน่าน อันจะเป็นข้อมูลที่ แสดงให้เห็นถึงความสัมพันธ์ของการเชิงวัฒนธรรมของวัดและชุมชนในจังหวัดน่านข้อมูลทั่วไปของ ผู้ตอบแบบสอบถาม

ตารางที่ ๑ ข้อมูลทั่วไปจากแบบสอบถาม

	ข้อมูลทั่วไป	ความถี่	ร้อยละ
เพศ	ชาย	๑๐๕	๕๒.๕
	หญิง	๙๕	๔๗.๕๐
อายุ	ต่ำกว่า ๒๐ ปี	๑๙	๙.๕๐
	๒๐-๓๐ ปี	๒๔	๑๒.๐๐
	๓๑-๔๐ ปี	๖๗	๓๓.๕๐
	๔๑-๕๐ ปี	๔๑	๒๐.๕
	๕๑-๖๐ ปี	๓๔	๑๗.๐๐
	๖๑ ปีขึ้นไป	๑๕	๗.๕
การศึกษา	ต่ำกว่ามัธยมศึกษา	๒๕	๑๒.๕
	มัธยมศึกษา	๓๑	๑๕.๕
	ประกาศนียบัตร/อนุปริญญา	๒๙	๑๔.๕
	ปริญญาตรี	๑๐๓	๕๑.๕
	สูงกว่าปริญญาตรี	๑๒	๖.๐๐
อาชีพ	พนักงานบริษัทเอกชน	๑๔	๗.๐๓
	รับราชการ/รัฐวิสาหกิจ	๗๕	๓๖.๖๘
	รับจ้างทั่วไป	๓๔	๑๗.๐๘
	ธุรกิจส่วนตัว	๔๔	๒๒.๑๑
	แม่บ้าน	๑๑	๕.๕๒
	นักเรียน/นักศึกษา	๒๐	๑๐.๐๕
	อื่นๆ	๓	๑.๕

๗.๑ ข้อมูลและความรู้เกี่ยวกับท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของนักท่องเที่ยวในจังหวัดน่าน ในการท่องเที่ยวในจังหวัดน่าน

การเก็บรวบรวมข้อมูลในส่วนนี้ได้รวบรวมข้อมูลจากการตอบแบบสอบถามโดยมีรายละเอียด ดังนี้

๗.๑.๑ ข้อมูลเกี่ยวกับการท่องเที่ยวในจังหวัดน่าน

จากแบบสอบถาม มีผู้มีประสบการณ์ในการเดินทางมาท่องเที่ยวที่จังหวัดน่านครั้งแรก ๙๓ คน คิดเป็นร้อยละ ๔๖.๕ ของจำนวนผู้ตอบแบบสอบถามทั้งหมด นาน ๆ ครั้ง (ปีละ๑-๒ ครั้ง) ๙๒ คน คิดเป็นร้อยละ ๔๖.๐๐ ของจำนวนผู้ตอบแบบสอบถามทั้งหมด มาบ่อยครั้ง (เกือบทุกเดือน) ๑๕ คน คิดเป็นร้อยละ ๗.๕ ของจำนวนผู้ตอบแบบสอบถามทั้งหมด โดยครั้งล่าสุดแบบสอบถามทั้งหมด๒-๔ วัน ๑๕๓ คน คิดเป็นร้อยละ๗๖.๕ ของจำนวนผู้ตอบแบบสอบถามทั้งหมด๕-๗ วัน ๑๖ คน คิดเป็นร้อยละ ๘.๐๐ ของจำนวนผู้ตอบแบบสอบถามทั้งหมดมากกว่า ๑ อาทิตย์ ๖ คน คิดเป็นร้อยละ ๓.๐๐ ของจำนวนผู้ตอบแบบสอบถามทั้งหมดยังไม่แน่ใจ ๕ คน คิดเป็นร้อยละ ๒.๕๐ ของจำนวนผู้ตอบแบบสอบถามทั้งหมด

๗.๑.๒ ความรู้เกี่ยวกับท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของนักท่องเที่ยวในจังหวัดน่าน ในการท่องเที่ยวในจังหวัดน่าน

จากแบบสอบถามเมื่อสอบถามถึงความเข้าใจเรื่องการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม มีความหมายว่าอย่างไรนั้น มีผู้ตอบแบบสอบถามที่ถูกต้องว่า คือ การชมโบราณสถาน การชิมอาหารพื้นเมือง การชมศิลปะการแสดงตีกลองปูจา การไหว้พระธาตุแช่แห้ง การเรียนรู้วิถีชีวิตชุมชนจากพิพิธภัณฑ์ จำนวน ๑๔๐ คน คิดเป็นร้อยละ ๗๐ ของจำนวนผู้ตอบแบบสอบถามทั้งหมด จึงถือได้ว่านักท่องเที่ยวส่วนใหญ่เข้าใจถึงลักษณะของการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม

ตารางที่ ๒ ข้อมูลและความรู้เกี่ยวกับท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของนักท่องเที่ยวในจังหวัดน่าน ในการท่องเที่ยวในจังหวัดน่าน

ข้อมูลการท่องเที่ยว		ความถี่	ร้อยละ
ประสบการณ์ในการเดินทางมาท่องเที่ยวที่จังหวัดน่าน	ครั้งแรก	๙๓	๔๖.๕
	ปีละ๑-๒ ครั้ง	๙๒	๔๖.๐
	ทุกเดือน	๑๕	๗.๕
จำนวนวันที่ใช้สำหรับการท่องเที่ยว	๒-๔ วัน	๑๕๓	๗๖.๕
	๒-๔ วัน	๑๖	๘.๐๐
	มากกว่า ๑ อาทิตย์	๖	๓.๐๐
ความเข้าใจเรื่องการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม	การชมโบราณสถาน การชิมอาหารพื้นเมือง การชมศิลปะการแสดงตีกลองปูจา การไหว้พระธาตุแช่แห้ง การเรียนรู้วิถีชีวิตชุมชนจากพิพิธภัณฑ์	๑๔๐	๗๐
ข้อมูลที่สืบค้นเกี่ยวกับแหล่งเกี่ยวกับสถานที่ท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในจังหวัดน่านก่อนการเดินทาง	เพื่อน/คนใกล้ชิด	๙๗	๔๘.๕
	หนังสือ/นิตยสาร	๘	๔
	อินเทอร์เน็ต	๖๑	๓๐.๕
	โทรทัศน์/วิทยุ	๑๒	๖
	งานนิทรรศการท่องเที่ยว	๑๓	๖.๕
	ไม่ทราบเลย	๗	๓.๕
อื่น ๆ.....	๒	๑	
วัตถุประสงค์หลักในการมาเยี่ยมเยือน	พักผ่อน/นันทนาการ	๘๐	๔๐

ข้อมูลการท่องเที่ยว		ความถี่	ร้อยละ
จังหวัดน่าน	เยี่ยมญาติ/บุคคลรู้จัก	๕๖	๒๘
	ประชุม/สัมมนา	๔๗	๒๓.๕
	ป ฎิ บั ตี ง า น / ติดต่อธุรกิจ	๑๗	๘.๕
สิ่งที่ดึงดูดใจให้ท่านท่องเที่ยวในจังหวัดน่าน	ประเพณีท้องถิ่น	๔๘	๒๔
	โบราณสถานและวัตถุ	๗๙	๓๙.๕
	ศิลปะการแสดง	๓	๑.๕
	อาหารพื้นเมือง	๔๕	๒๒.๕
	สินค้าทางวัฒนธรรม	๒๓	๑๑.๕
	อื่นๆ.....	๒	๑
กิจกรรมทางวัฒนธรรมของจังหวัดน่านที่สนใจ	ประเพณีท้องถิ่น	๔๒	๒๑
	โบราณสถานและวัตถุ	๘๗	๔๓.๕
	ศิลปะการแสดง	๘	๔
	อาหารพื้นเมือง	๔๒	๒๑
	สินค้าทางวัฒนธรรม	๑๙	๙.๕
	อื่นๆ.....	๒	๑
สถานที่ท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมที่รู้จัก	วัดพระธาตุแช่แห้ง	๙๐	๔๕
	วัดหนองแดง	๔	๒
	วัดภูมินทร์	๖๒	๓๑
	วัดพระธาตุช้างค้ำวรวิหาร	๑๗	๘.๕
	วัดมิ่งเมือง	๑๑	๕.๕
	เตาเผาโบราณบ่อสวก	๓	๑.๕
	พิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติน่าน	๑๑	๕.๕
	อื่นๆ.....	๒	๑
เหตุผลของการตัดสินใจพักค้างคืน	พักในจังหวัดน่าน	๔๐	๒๐
	ที่พักเพียงพอ/หลากหลาย	๑๐๕	๕๒.๕
	ที่พักมีราคาเหมาะสม	๕๔	๒๗
	ที่พักมีความสะอาด ปลอดภัย	๑	๐.๕

๗.๒ การสร้างความสัมพันธ์การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของวัดและชุมชนในจังหวัดน่าน

๑ การมีส่วนร่วมของชุมชน เครือข่ายการท่องเที่ยวแนวใหม่และผลกระทบ

สถานที่ท่องเที่ยวกล่าวถึงความสำคัญของสถานที่ท่องเที่ยวของตนเองไม่ว่าจะเป็น การเป็นศูนย์รวมจิตใจหรือเป็นสถานที่ที่มีอายุ เก่าแก่รวมถึงมีบทบาทที่สืบสานวัฒนธรรมประเพณีไทย และเป็นแหล่งรวบรวมศิลปวัฒนธรรมของท้องถิ่นซึ่งแสดงให้เห็นว่าแหล่งท่องเที่ยวในจังหวัดน่านที่เป็นหนองท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมนั้นมี ความสำคัญ อย่างมากกับประวัติศาสตร์และการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมและนอกจากนั้นแล้วยังมีความสัมพันธ์กับชาวบ้านหรือชุมชนบริเวณโดยรอบสถานที่

ท่องเที่ยวจะเห็นได้จากการกล่าวถึงความสัมพันธ์ของสถานที่ท่องเที่ยวของผู้ดูแลหรือเจ้าหน้าที่ขององค์กรปกครองในพื้นที่นั้นๆ การเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการสถานที่ท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในจังหวัดน่านและผลการดำเนินงาน เมื่อสอบถามถึง การเข้ามามีส่วนร่วมในการอนุรักษ์และจัดการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม พบว่า ประชาชนในชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการต้อนรับนักท่องเที่ยวและการอนุรักษ์และจัดการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม รวมถึง การพัฒนาพื้นที่ภายในสถานที่ท่องเที่ยว เพื่อเตรียมพร้อมในงานและพิธีต่างๆ เช่น เพื่อจัดงานประเพณี หรือ เพื่อประกอบศาสนพิธีหรือพิธีกรรมต่างๆ

สถานการณ์ในการจัดการท่องเที่ยวในปัจจุบัน

๒ บทบาทในการดำเนินการสำคัญต่อการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของวัดและชุมชน ในกลุ่มเครือข่ายและภาคประชาชนนั้นส่วนใหญ่แล้วต้องการที่จะสืบทอดและอนุรักษ์ วัฒนธรรมของตนเองไม่ว่าจะเป็นตั้งแต่ วิถีชีวิต ไปจนถึงความรู้ของของปราชญ์ชาวบ้าน นอกจากนี้ประชาชนยังมีบทบาทส่วนในการส่งเสริมการท่องเที่ยวเช่น การประชาสัมพันธ์ส่งเสริมผลิตภัณฑ์ชุมชนและการตลาด การจัดตั้งศูนย์ข้อมูลสำหรับนักท่องเที่ยว วางแผนส่งเสริมการท่องเที่ยว การประชาสัมพันธ์ต่าง เช่น เว็บไซต์ของอปท. การสำรวจข้อมูล แหล่งท่องเที่ยว การสนับสนุนการจัดการบริการต่างๆ เช่น การรักษาความปลอดภัย เพื่อให้สามารถสร้างรายได้ให้กับคนในชุมชน เช่น รูปแบบของการรวมกลุ่มผลิตผ้าทอโบราณที่เป็นเอกลักษณ์ของชุมชนบ้านร่องแง และมีกรปันผลให้กับสมาชิกในกลุ่ม และยกระดับสินค้า หาดตลาด และจัดการการส่งออกและนำเข้าสินค้าของชุมชน ทั้งภายในและต่างประเทศ รวมไปถึงมีการจัดกิจกรรม เปิดงานศิลปะของภาคส่วนต่างๆ

๗.๓ ความคิดเห็นการการจัดการการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของวัดและชุมชนในจังหวัดน่าน

แบบสอบถามในส่วนที่สามเป็นส่วนที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของวัดและชุมชนในจังหวัดน่าน โดยจะสอบถาม ๔ ด้านคือ การจัดการและสิ่งแวดล้อม การจัดการด้านกิจกรรมท่องเที่ยว การจัดการด้านคุณค่าจากการท่องเที่ยว และ การจัดการด้านความสะดวกสบายและความปลอดภัย ซึ่งในแต่ละประเด็นได้มีการนำมาจัดทำเป็นแบบสอบถาม และเก็บข้อมูลจำนวน ๒๐๐ คน และผู้ตอบแบบสอบถามจะมีการให้ค่าน้ำหนักของแต่ละระดับความคิดเห็นดังนี้

ตารางที่ ๓ ความคิดเห็นการการจัดการการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของวัดและชุมชนในจังหวัดน่าน

ประเด็นการจัดการ	เห็นด้วยมากที่สุด ๕	เห็นด้วยมาก ๔	เห็นด้วยปานกลาง ๓	เห็นด้วยน้อย ๒	ไม่เห็นด้วย ๑	ค่าเฉลี่ย	ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน	แปลความ
การจัดการด้าน การจัดการ และสิ่งแวดล้อม								
๑.มีการอนุรักษ์แหล่งท่องเที่ยวทางประวัติศาสตร์ให้	๑๐๗ ๕๓.๕๐%	๗๒ ๓๖.๐๐%	๒๐ ๑๐.๐๐%	๑ ๐.๕๐%	๐ ๐.๐๐%	๔.๔๓	๐.๗๑	มาก

ประเด็นการจัดการ	เห็นด้วยมากที่สุด ๕	เห็นด้วยมาก ๔	เห็นด้วยปานกลาง ๓	เห็นด้วยน้อย ๒	ไม่เห็นด้วย ๑	ค่าเฉลี่ย	ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน	แปลความ
อยู่ในสภาพที่ดี แหล่งท่องเที่ยวมีความสะอาด มีถึงสำหรับทั้งขยะ								
๒.แหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม ประวัติศาสตร์ในจังหวัดน่านมีชื่อเสียงเป็นที่รู้จัก มีคุณค่าทางประวัติศาสตร์	๑๐๘ ๕๔.๐๐%	๖๙ ๓๔.๕๐%	๒๒ ๑๑%	๑ ๐.๕๐%	๐ ๐.๐๐%	๔.๔๒	๐.๗๓	มาก
๓.มีป้ายอธิบายข้อมูลของสถานที่ท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม เพื่อให้ทราบประวัติของสถานที่ และป้ายสัญลักษณ์บอกทางไปยังแหล่งท่องเที่ยวต่างๆชัดเจน สามารถเดินทางได้สะดวก	๑๐๖ ๕๓.๐๐%	๗๓ ๓๖.๕๐%	๑๘ ๙.๐๐%	๓ ๑.๕%	๐ ๐.๐๐%	๔.๓๗	๐.๗๕	มาก
๔.มีสิ่งอำนวยความสะดวกในแหล่งท่องเที่ยวเพียงพอ เช่น ร้านขายฟิล์ม ปรินท์ ตู้เอทีเอ็ม ห้องน้ำ สาธารณะ โทรศัพท์ สาธารณะ	๑๐๖ ๕๓.๐๐%	๗๓ ๓๖.๕%	๑๘ ๙.๐๐%	๓ ๑.๕%	๐ ๐.๐๐%	๔.๔๑	๐.๗๔	มาก
กิจกรรมท่องเที่ยว								
๕.มีศิลปะ	๑๐๒	๖๕	๓๐	๓	๐	๔.๓๓	๐.๗๕	มาก

ประเด็นการจัดกา	เห็นด้วยมากที่สุด ๕	เห็นด้วยมาก ๔	เห็นด้วยปานกลาง ๓	เห็นด้วยน้อย ๒	ไม่เห็นด้วย ๑	ค่าเฉลี่ย	ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน	แปลความ
การแสดงพื้นที่บ้านที่น้ำประทับใจ เช่น ศิลปะการแสดง ดึงกลองปุงจา	๕๑.๐๐%	๓๒.๕%	๑๕.๐๐%	๑.๕%	๐.๐๐%			
๖.มีการจัดงานท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมตามฤดูกาลที่มีเอกลักษณ์หลากหลาย	๑๒๔ ๖๒.๐๐%	๔๘ ๒๔.๐๐%	๒๔ ๑๒.๐๐%	๔ ๒.๐๐%	๐ ๐.๐๐%	๔.๔๖	๐.๗๖	มาก
คุณค่าจากการท่องเที่ยว								
๗.ท่านได้รับประสบการณ์เพิ่มขึ้น	๑๑๐ ๕๕.๐๐%	๖๗ ๓๓.๕๐%	๒๒ ๑๑.๐๐%	๑ ๐.๕๐%	๐ ๐.๐๐%	๔.๔๓	๐.๗๕	มาก
๘.ท่านได้เรียนรู้ประวัติศาสตร์ของจังหวัดน่าน	๑๑๑ ๕๕.๕๐%	๕๘ ๒๙.๐๐%	๓๐ ๑๕.๐๐%	๑ ๐.๐๕%	๐ ๐.๐๐%	๔.๓๙	๐.๗๕	มาก
๙.ท่านได้เรียนรู้ถึงวิถีชีวิตของคนท้องถิ่นในอดีตกาล	๑๑๓ ๕๖.๕๐%	๕๒ ๒๖.๐๐%	๓๑ ๑๕.๕๐%	๔ ๒.๐๐%	๐ ๐.๐๐%	๔.๓๗	๐.๗๖	มาก
ความสะอาดสุขภาพและความปลอดภัย								
๑๐.มีอาหารพื้นเมืองที่แปลกแตกต่าง มีเอกลักษณ์เฉพาะตัว อร่อยและสะอาด	๑๒๘ ๖๔.๐๐%	๔๙ ๒๔.๕๐%	๒๑ ๑๐.๕๐%	๒ ๑.๐๐%	๐ ๐.๐๐%	๔.๕๑	๑.๓๐	มากที่สุด
๑๑.มีตำรวจดูแลความปลอดภัยอย่างทั่วถึง	๑๑๘ ๕๙.๐๐%	๖๒ ๓๑.๐๐%	๑๖ ๘.๐๐%	๔ ๒.๐๐%	๐ ๐.๐๐%	๔.๔๗	๑.๕๔	มาก
๑๒.มีสถานพยาบาลที่นำเชือกถือและเพียงพอในยามฉุกเฉิน	๑๑๘ ๕๙.๐๐%	๕๖ ๒๘.๐๐%	๒๓ ๑๑.๕๐%	๓ ๑.๕๐%	๐ ๐.๐๐%	๔.๔๔	๑.๙๔	มาก

๘ สรุปผลการศึกษา

๘.๑ ความสัมพันธ์การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของวัดและชุมชนในจังหวัดน่าน

ลักษณะความสัมพันธ์การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของวัดและชุมชนในจังหวัดน่านนั้น

สามารถสรุปได้ ๒ มิติคือ

๘.๑.๑ มิติของความสัมพันธ์ในการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของนักท่องเที่ยวกับวัดและชุมชนความสัมพันธ์ในการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของนักท่องเที่ยวกับวัดและชุมชนนั้น มีความสัมพันธ์กันเป็นอย่างมาก เนื่องจากนักท่องเที่ยวมีวัตถุประสงค์ที่มุ่งเน้นที่ท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมเป็นหลักนั้น ทำให้แหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม โดยเฉพาะการท่องเที่ยว วัด และชุมชนที่มีวิถีชีวิตที่น่าสนใจ กลายเป็นปัจจัยสำคัญตั้งนั้นแล้ว เพื่อนรองรับและพัฒนา ศักยภาพในการนักท่องเที่ยวในจังหวัดน่าน จากการศึกษาพบว่าวัดและชุมชนมีศักยภาพในการรองรับนักท่องเที่ยวในปัจจุบัน ซึ่งในอนาคตยังมีความท้าทายและต้องการให้หน่วยงานภาครัฐและเอกชนเข้ามาช่วยในการพัฒนาเพื่อรองรับความเปลี่ยนแปลงในอนาคต ซึ่งในบทบาทของภาครัฐนั้นได้มีการกำหนด ยุทธศาสตร์สำหรับการท่องเที่ยว โดย สำนักงานการท่องเที่ยวและกีฬาจังหวัดน่าน มียุทธศาสตร์ในการพัฒนาคุณภาพแหล่งท่องเที่ยว รวมถึงสินค้า ด้านการท่องเที่ยวให้เกิดความสมดุลและยั่งยืนซึ่งเป็นการเตรียมพร้อมในเรื่องของสภาพทางสังคมและวัฒนธรรมเพื่อที่จะรองรับการเจริญเติบโตในการท่องเที่ยวของจังหวัดน่านโดยมีแนวทางในการพัฒนาคือต้องพัฒนาคุณภาพแหล่งท่องเที่ยวสินค้าและบริการทุกรูปแบบอย่างมีมาตรฐานต้องมีการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวสินค้าและบริการอย่างยั่งยืนกล่าวคือจะต้องมีความสมดุลในแหล่งท่องเที่ยวในเชิงพื้นที่เวลาและฤดูกาลและรูปแบบของการท่องเที่ยว

มิติความสัมพันธ์ในการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของวัดและชุมชนในจังหวัดน่าน

การสร้างความสัมพันธ์ของการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในชุมชนจังหวัดน่านที่เกิดขึ้นนั้นมีดังนี้

๑ การมีส่วนร่วมของชุมชน เครือข่ายการท่องเที่ยว

สถานที่ท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ในจังหวัดน่านว่ามีความ ความสำคัญและมีความสัมพันธ์กับประชาชนในจังหวัดน่านอย่างไรนั้น ทุกสถานที่ท่องเที่ยวได้กล่าวถึงความสำคัญของสถานที่ท่องเที่ยวของตนเองไม่ว่าจะเป็น การเป็นศูนย์รวมจิตใจหรือเป็นสถานที่ที่มีอายุ เก่าแก่รวมถึงมีบทบาทที่สืบสานวัฒนธรรมประเพณีไทยและเป็นแหล่งรวบรวมศิลปวัฒนธรรมของท้องถิ่นซึ่งแสดงให้เห็นว่าแหล่งท่องเที่ยวในจังหวัดน่านที่เป็นหนองท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมนั้นมี ความสำคัญ อย่างมากกับประวัติศาสตร์และการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม

๒ การเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการสถานที่ท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม

ประชาชนในชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการต้อนรับนักท่องเที่ยวและการอนุรักษ์และจัดการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม รวมถึง การพัฒนาพื้นที่ภายในสถานที่ท่องเที่ยว เพื่อเตรียมพร้อมในงานและพิธีต่างๆ นอกจากนั้นแล้ว การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมบางครั้งวัดอาจจะเป็นส่วนรวมในการเผยแพร่วิถีชีวิตของชนเผ่าในจังหวัดน่าน เพื่อให้ดึงดูดนักท่องเที่ยวเข้ามาเที่ยวในสถานที่ท่องเที่ยว โดยผลจากการที่ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการท่องเที่ยวนั้นได้รับความสนใจจากนักท่องเที่ยวเป็นจำนวนมาก นักท่องเที่ยวได้รับความรู้เกี่ยวกับวัดและผู้ให้ความรู้ รวมถึงมีการแจกเอกสารประชาสัมพันธ์ประวัติความเป็นมาของวัดที่ทำให้นักท่องเที่ยว มีความสนใจในการ ท่องเที่ยว

ในจังหวัดน่านเพิ่มมากขึ้น และทำให้สถานที่ท่องเที่ยวหลายสถานที่ที่มีศักยภาพในการรองรับนักท่องเที่ยวและทำให้สถานที่ท่องเที่ยวเป็นที่นิยมมากขึ้น

๓ บทบาทในการดำเนินการสำคัญต่อการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของวัดและชุมชน

ในกลุ่มเครือข่ายและภาคประชาชนนั้นส่วนใหญ่แล้วต้องการที่จะสืบทอดและอนุรักษ์วัฒนธรรมของตนเองไม่ว่าจะเป็นตั้งแต่ วิถีชีวิต ไปจนถึงความรู้ของของปราชญ์ชาวบ้าน นอกจากนี้ประชาชนยังมีบทบาทส่วนในการส่งเสริมการท่องเที่ยว เช่น การประชาสัมพันธ์ส่งเสริมผลิตภัณฑ์ชุมชนและการตลาด การจัดตั้งศูนย์ข้อมูลสำหรับนักท่องเที่ยว วางแผนส่งเสริมการท่องเที่ยว การประชาสัมพันธ์ต่าง

ในการสนับสนุนนโยบายและพัฒนายุทธศาสตร์การจัดการท่องเที่ยวในจังหวัดน่านนั้น ในปัจจุบัน มีการส่งเสริมการท่องเที่ยวที่เกี่ยวข้องกับวิถีชีวิตของผู้คนในชุมชนท้องถิ่น และสนับสนุนส่งเสริมการท่องเที่ยวทางศิลปวัฒนธรรมประเพณี ภูมิปัญญาท้องถิ่น โดยส่วนใหญ่หน่วยงานพัฒนาชุมชนและอุตสาหกรรมจังหวัดเป็นผู้ที่ประสานความร่วมมือให้ เช่น การทอผ้าเข้ามาส่วนเกี่ยวข้องในการหัตถกรรมและส่งเสริมการผลิตและการขาย เพื่อตอบสนองนโยบายจึงมีการเปิดโอกาสให้กับศิลปินชื่อดัง และศิลปินภูมิภาคต่างๆ เข้ามาจัดแสดงผลงาน และการจำหน่ายสินค้าของที่ระลึกที่เป็นงานประยุกต์ศิลป์ต่างๆ ให้กับนักท่องเที่ยวเพื่อสร้างรายได้ให้กับการท่องเที่ยวของจังหวัดน่าน รวมถึงการสร้างแหล่งเรียนรู้เชิงวัฒนธรรม

๘.๒ แนวทางการสร้างความสัมพันธ์การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของวัดและชุมชนในจังหวัดน่าน

การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในจังหวัดน่านนั้นแหล่งท่องเที่ยวและประชาชนในพื้นที่ มีความสัมพันธ์ที่สนับสนุนซึ่งกันและกันและเป็นประโยชน์ซึ่งกันและกัน ทำให้ลักษณะของการท่องเที่ยวมีการพัฒนาศักยภาพอย่างต่อเนื่อง และสามารถ สร้างความยั่งยืนในการท่องเที่ยวได้แนวทางการสร้างความสัมพันธ์การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของวัดและชุมชนในจังหวัดน่าน ได้เป็นประเด็นดังนี้

๑. วิธีการพัฒนาการเผยแพร่หลักพระพุทธศาสนาหรือหลักพุทธธรรม ข้อบกพร่องที่นักท่องเที่ยวและผู้จัดการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในจังหวัดน่าน จะเป็นเรื่องเกี่ยวกับความรู้และข้อมูลที่ต้องการจะเผยแพร่ยังไม่สามารถเผยแพร่ได้เต็มศักยภาพหรือเผยแพร่ข้อมูลได้ทั้งหมดเนื่องจากระยะเวลาในการเผยแพร่ไม่ว่าจะเป็นในลักษณะของสื่อสิ่งพิมพ์หรือการประชาสัมพันธ์รวมถึงการให้ความรู้และข้อมูลของแหล่งท่องเที่ยวอย่างจำกัดนอกจากนั้นแล้ว ข้อท้าทายและอุปสรรคในอนาคตในเรื่องของภาษาในการสื่อสารจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องมีการพัฒนาทักษะของการสื่อสารรวมถึงมีการพัฒนาข้อมูลความรู้เกี่ยวกับแหล่งท่องเที่ยวและหลักพุทธธรรมให้มีความเป็นสากลมากขึ้น การเผยแพร่หลักพุทธธรรมนั้นควรมีการสอดแทรกไปใน รูปแบบของสื่อต่างๆไม่ว่าจะเป็นแผ่นพับ เสียงตามสายหรือการสอดแทรกพุทธธรรมผ่านสิ่งที่นักท่องเที่ยวเข้ามาศึกษาตั้งนั้นจำเป็นจะต้องมีการพัฒนาร่วมกับชุมชนหรือเครือข่ายให้สามารถ ก้าวข้ามอุปสรรคในด้านนี้ได้อันหนึ่งจากการลงข้อมูลในการสัมภาษณ์นั้นจะเห็นได้ว่าในหลายๆพื้นที่ประชาชนให้ความสำคัญในการ ประชาสัมพันธ์ถึงความรู้และสาระตามแหล่งท่องเที่ยวต่างๆซึ่งนั่นอาจจะทำให้เป็นช่องทางในการพัฒนาการเผยแพร่หลักพระพุทธธรรมโดยการให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการเผยแพร่และร่วมมือกันจัดทำสื่อประชาสัมพันธ์ต่างๆด้วย

๒. การพัฒนาชุดความรู้และภูมิปัญญาในท้องถิ่นของจังหวัดน่าน การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในจังหวัดน่านมีอีกสิ่งหนึ่งที่น่าสนใจคือการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมผ่านวิถีชีวิตของประชาชนในจังหวัดน่านไม่ว่า จะเป็นการศึกษาหรือการเข้าเยี่ยมชม สูตรศิลปะต่างๆรวมถึงกลุ่มในการทอผ้าต่างๆที่แสดงให้เห็นถึงเอกลักษณ์และวัฒนธรรมในท้องถิ่นตลอดจน วิถีชีวิตความเป็นอยู่ในจังหวัดน่านผ่านทางเครื่องนุ่งห่มหรือผ้าที่ใช้การและผ่านทางอาหารและวัฒนธรรมต่างๆที่เกิดขึ้นตั้งนั้น การพัฒนาชุดความรู้และภูมิปัญญาในท้องถิ่นของจังหวัดน่านนั้นควรจะมีการนำความรู้ที่เป็นความรู้เชิงท้องถิ่นเข้ามาใส่ในชุดของการพัฒนาและนอกจากนั้นแล้วควรจะมี การนำเอาความรู้ของชนเผ่าต่างๆเข้ามาเผยแพร่เพื่อเป็นวิทยาทานและเป็นความรู้ที่เผยแพร่สู่สาธารณะให้เป็นประโยชน์โดยทั่วกัน นอกจากนี้แล้วแหล่งท่องเที่ยวมักจะใช้คำว่าศูนย์การเรียนรู้และ การพัฒนา การเรียนรู้ของชุมชน ในการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม และเพิ่มศักยภาพของตนเองในเชิงของการท่องเที่ยวตั้งนานวิธีในการเผยแพร่พุทธธรรมและการพัฒนาชุดความรู้ควรจะทำให้มีการ เผยแพร่ผ่านศูนย์การเรียนรู้ที่จะต้องประกอบด้วยประชาชนในพื้นที่เพื่อให้ประชาชนในพื้นที่ที่มีความรู้สึกเป็นอันหนึ่งอันเดียวกับพื้นที่และมีความรู้สึกเป็นเจ้าของข้อมูลและความรู้ที่ต้องเผยแพร่ซึ่งนั่นทำให้ความสัมพันธ์ในการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมกับชุมชนและวัดเหนียวแน่นมากขึ้นเพิ่มให้ ลักษณะของการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในจังหวัดน่านมีลักษณะในเชิงมีความยั่งยืนในการท่องเที่ยว เนื่องจาก การท่องเที่ยวจะสร้างรายได้ให้กับประชาชนในพื้นที่แล้วยังสามารถสร้างอาชีพให้กับคนในพื้นที่ซึ่งเป็นผลดีต่อการใช้ทรัพยากรของบุคคลรุ่นหลังและเป็นผลดีต่อการสืบทอด การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม และการสืบทอดขนบธรรมเนียมประเพณีในจังหวัดน่าน และนั่นเป็นการป้องกันให้ประชาชนในจังหวัดย้ายถิ่นไปทำงานในเมือง ซึ่งเป็นลักษณะของการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน

๓. การจัดการท่องเที่ยวให้เหมาะสมสำหรับบริบทสังคมในปัจจุบันในปัจจุบันการจัดการท่องเที่ยวนั้นจำเป็นจะต้อง มีการให้ประชาชนในพื้นที่เข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารจัดการไม่ว่าจะเป็นลักษณะของการเผยแพร่ข้อมูลที่จะต้องใช้ภาษาอย่างรักหลายรวมถึงการให้ความรู้ตามศูนย์การเรียนรู้ต่างๆจะต้องมีความเป็นสากลมากขึ้นและพัฒนาในด้านการจัดการที่พักหรือโรงแรมให้มีความเหมาะสมและสามารถรองรับกับความต้องการของประชาชนตามมาตรฐานสากลได้

๔. บทบาทของภาครัฐในการจัดการและสนับสนุนการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในจังหวัดน่านนั้นจำเป็นจะต้องมีการทบทวนในเรื่องของการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมรวมถึงการสร้างโครงสร้างพื้นฐานไม่ว่าจะเป็นไฟฟ้า น้ำประปาหรือถนนให้มี ความปลอดภัย เพื่อให้ประชาชนท่องเที่ยวได้อย่างสะดวกสบายและ เพียงพอต่อความต้องการของประชาชนในพื้นที่ซึ่งทั้งหมดนั้นเมื่อจะนำมาปฏิบัติแล้วจะสร้างความยั่งยืนในการท่องเที่ยวในจังหวัดน่านได้ยังมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล

๘.๓ การจัดการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของวัดและชุมชนในจังหวัดน่าน

การจัดการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม สามารถแยกประเด็นของการจัดการได้เป็น ๔ ด้าน คือ ด้านการจัดการและสิ่งแวดล้อม การจัดการด้านกิจกรรมท่องเที่ยว การจัดการด้านคุณค่าจากการท่องเที่ยว และ การจัดการด้านความสะดวกสบายและความปลอดภัย ซึ่งผลการศึกษาพบว่านักท่องเที่ยวเพียงพึงพอใจกับการจัดการ ด้านความสะดวกสบายและความปลอดภัยมากที่สุด รองลงมาคือด้านการ

จัดการและสิ่งแวดล้อม และการจัดการด้านกิจกรรมท่องเที่ยว การจัดการด้านคุณค่าจากการท่องเที่ยว มาเป็นอันดับต่อมาซึ่งมีค่าคะแนนเท่ากัน โดยมีรายละเอียดตามตารางดังนี้

ตารางที่ ๓ ความพึงพอใจในการจัดการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในจังหวัดน่าน

ประเด็นความพึงพอใจ	ค่าเฉลี่ย	ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน	แปลความ
ด้านการจัดการและสิ่งแวดล้อม	๔.๔๐	๐.๐๒๔	มาก
การจัดการด้านกิจกรรมท่องเที่ยว	๔.๓๙	๐.๐๐๕	มาก
การจัดการด้านคุณค่าจากการท่องเที่ยว	๔.๓๙	๐.๐๐๓	มาก
การจัดการด้านความสะดวกสบายและความปลอดภัย	๔.๔๗	๐.๓๒๕	มาก

๘.๓.๑ ข้อเสนอแนะในการจัดการนั้น สามารถแบ่งประเด็นต่างๆได้ดังนี้

๑. สิ่งใดที่ควรปรับปรุงเพื่อพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของจังหวัดน่าน นั้นเสนอให้มีปรับปรุงพาหนะเดินทาง มากที่สุด ต่อไปให้มีการปรับปรุงการอนุรักษ์แหล่งท่องเที่ยว และยังมีข้อเสนอแนะการปรับปรุงเรื่องถนน และที่พักที่พักรักอีกด้วย

๒. ความต้องการให้มีการจัดการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมที่เน้นวัฒนธรรมของแต่ละท้องถิ่น เมื่อแต่ละท้องถิ่นมีวัฒนธรรมที่โดดเด่นก็ควรส่งเสริมและสนับสนุนให้กับสถานที่ท่องเที่ยวอื่นๆ

๓. ควรมีการประชาสัมพันธ์ที่หลากหลาย

๔. การบริหารจัดการอย่างเป็นระบบ โดยการเปิดโอกาสให้ประชาชนทุกภาคส่วนมีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมต่างๆเกี่ยวกับการท่องเที่ยว จะทำให้ประชาชนเล็งเห็นถึงคุณค่าของประเพณีและการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม

๕. ภาครัฐควรเข้ามามีบทบาทในการส่งเสริมและพัฒนาการจัดการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของวัดและชุมชนในจังหวัดน่าน ตลอดจนการสำรวจทรัพยากรธรรมชาติในพื้นที่ต่างๆ จะเป็นจุดเด่นสำหรับการท่องเที่ยว และดึงดูดให้นักท่องเที่ยวเดินทางไปศึกษาข้อมูลสถานที่นั้นๆ

๘.๓.๒ กระบวนการจัดการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในลักษณะการเชื่อมโยงความรู้ได้คือ

๑. แหล่งท่องเที่ยวจะต้อง เปิดโอกาสให้ประชาชนและ ตลอดจนภาครัฐและเอกชนเข้ามาร่วมมือกันในการจัดการ และเสนอความต้องการในการจัดการและการท่องเที่ยวร่วมกันเพื่อให้สามารถดำเนินงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ

๒. เมื่อเข้ามามีมือร่วมกันแล้วจำเป็นจะต้องมีการวางแผนร่วมมือกันโดยหา จุดประสงค์ในการจัดการรวมถึงจัดลำดับความสำคัญก่อนหลังของการจัดการดังกล่าว

๓. เมื่อมีการจัดการแล้วจำเป็นจะต้อง มีผู้รับผิดชอบในโครงการต่างๆซึ่งผู้รับผิดชอบควร จะประกอบด้วยตัวแสดงและหลายภาคส่วนเพื่อให้ การตรวจสอบมีประสิทธิภาพมากที่สุด นอกจากนั้นแล้ว ที่สำคัญที่สุดจำเป็นจะต้องให้ประชาชนในพื้นที่เข้ามามีส่วนเกี่ยวข้อง เพื่อให้ประชาชนในพื้นที่มีความรู้สึกถึงความเป็นเจ้าของแหล่งท่องเที่ยวอื่นๆ

๔. กระบวนการสุดท้ายคือกระบวนการตรวจสอบความพึงพอใจในการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของแหล่งท่องเที่ยวต่างๆในจังหวัดน่านซึ่งจะกระทำได้โดยการสอบถามจากนักท่องเที่ยวเอง และผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการจัดการท่องเที่ยวเพื่อที่จะสามารถนำไปปรับปรุง แก้ไข และพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว ให้เป็นไปอย่างมาตรฐานและตรงกับความต้องการของนักท่องเที่ยวรวมถึงการอำนวยความสะดวกให้นักท่องเที่ยวที่เข้ามาท่องเที่ยวในจังหวัดน่าน

๙. ข้อเสนอแนะของการวิจัย

๙.๑ ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

ในการจัดการท่องเที่ยวเชิงนโยบายในการจัดการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในจังหวัดน่าน และ ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องควรมีนโยบายในการสนับสนุน ในการเจริญเติบโตทางด้านการท่องเที่ยวในจังหวัดน่านโดยในปัจจุบันมีทักษะในการรองรับจำนวนของนักท่องเที่ยวที่เข้ามาเที่ยวในจังหวัดน่าน แต่ในเชิงนโยบายควรมีการเพิ่ม ในเรื่องของการก่อสร้างโครงสร้างพื้นฐานไม่ว่าจะเป็นถนนไฟฟ้า ประปาให้นักท่องเที่ยวสามารถเข้ามาท่องเที่ยวได้อย่างสะดวกสบายและปลอดภัย อีกประการหนึ่งคือ ประเด็นของการท่องเที่ยวในลักษณะที่เป็นการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนรัฐบาลจำเป็นต้องมีการ ถ่ายทอดความรู้และวิธีการจัดการ ให้สามารถดำเนินการได้อย่างต่อเนื่อง โดยนอเหนือจากบทบาทของภาครัฐแล้วภาครัฐควรจะนำประชาชนในพื้นที่รวมถึงภาคเอกชนหรือผู้ประกอบการธุรกิจเข้ามามี ส่วนร่วมในการกำหนดนโยบายเพื่อให้การกำหนดนโยบายของภาคต่างๆเป็นไปในทางเดียวกันและมี จุดประสงค์และเป้าหมายเดียวกัน อันจะเป็นพื้นฐานของการสร้างความยั่งยืนในการจัดการ การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในจังหวัดน่าน

๙.๒ ข้อเสนอแนะเชิงการปฏิบัติ

ในการจัดการท่องเที่ยวในจังหวัดน่านนั้นนอกเหนือจากพิวเชิงนโยบายแล้วในเชิงปฏิบัติ ประชาชนในพื้นที่และผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องควรมีการปฏิบัติที่เป็นมาตรฐานและมีความเป็นสากลไม่ว่าจะเป็นในเรื่องของการเผยแพร่ทางสื่อต่างๆไม่ว่าจะเป็น การให้ข้อมูลของแหล่งท่องเที่ยว การประชาสัมพันธ์รวมถึงวิธีการ ในการท่องเที่ยวตลอดจนเส้นทางในการท่องเที่ยวต่างๆในจังหวัดน่าน ทั้งนี้ควรมีโครงการที่เข้ามาสนับสนุนการปฏิบัติงานดังกล่าว เหล่านี้รวมไปถึงการท่องเที่ยวที่ ยั่งยืน โดยให้นักท่องเที่ยว มีชีวิตชีวามากขึ้นสามารถดำเนินการท่องเที่ยวและดึงดูดนักท่องเที่ยว ได้ในตลอด ฤดูกาลของการท่องเที่ยว ประเด็นที่สำคัญอีกประการหนึ่งคือการที่ประชาชนและนักท่องเที่ยวในการ จัดการท่องเที่ยวและสร้างประสบการณ์ร่วมกันได้ เช่นการลงมือทำ และการท่องเที่ยวในลักษณะของ การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ซึ่งกันและกัน อาจจะเป็นสิ่งดึงดูดและสร้างประสบการณ์ให้นักท่องเที่ยวซึ่งจะ ทำให้การท่องเที่ยวในจังหวัดน่านโดยเฉพาะการท่องเที่ยวในเชิงวัฒนธรรมมีความนิยมและได้รับ ยกย่องให้เป็นการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมอย่างยั่งยืน

๑๐. เอกสารอ้างอิง

Cooper, C., Fletcher, J., Fyall,A., Gilbert,D.& Wanhill, S.(๒๐๐๘). Tourism Principles and Practice (๔th ed.). Harlow, UK: FT Prentice-Hall.

Ismail, R. (๒๐๐๘). Development of a normative model for cultural tourism on the Cape Flat (Master's dissertation, Cape Peninsula University of Technology)

ไกรฤกษ์ ปิ่นแก้ว.ดร., บทความวิชาการ ภาควิชาการจัดการธุรกิจระหว่างประเทศ มหาวิทยาลัย
กรุงเทพฯ , ๒๕๕๖.

กาญจนา แสงลี้มสุวรรณธร และศรันยา แสงลี้มสุวรรณ, “การท่องเที่ยวเชิงมรดกวัฒนธรรมอย่าง
ยั่งยืน”, มหาวิทยาลัยกรุงเทพฯ และมหาวิทยาลัยบูรพา, ๒๕๕๕.

อรพินท์ สพฤกษ์ชัย.ดร. , “สังคมเสถียรภาพ กับ กลไกประชารัฐที่ดี” ผู้อำนวยการวิจัยกระบวนการมี
ส่วนร่วมในการพัฒนา, ฝ่ายการวิจัยทรัพยากรมนุษย์และพัฒนาสังคม สถาบันวิจัยเพื่อการ
พัฒนาประเทศไทย.

บทความตามวัน , สยามรัฐ, Submitted by editor on Wed, ๑๑/๐๕/๒๐๑๖ - ๑๔:๔๗ (วันที่ ๑๙
พฤษภาคม ๒๕๖๐) ข้อมูลกลุ่มจังหวัดภาคเหนือตอนบน, ส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิง

ประวัติศาสตร์ เชื่อมโยงในจังหวัด/กลุ่มจังหวัดเชียงใหม่ – เมื่อวันที่ ๑๗ มีนาคม ณ สำนัก
ชลประทานที่ ๑

พระครูปลัดสุวัฒนจริยคุณ.สำนักวิจัยสังคมศาสตร์.มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย.

กระทรวงการต่างประเทศ The Centre for Our Common Future สมาคมเพื่อชีวิตและสิ่งแวดล้อม
(๒๕๓๗). แผนปฏิบัติการ ๒๑ เพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน. กรุงเทพฯ : อมรินทร์ พริ้นติ้ง
แอนด์ พับลิชชิ่ง.

ทิตชาย ช่วยบำรุง. ๒๕๕๐. “การท่องเที่ยวโดยใช้ชุมชนเป็นฐาน จุดเริ่มต้นการพัฒนาอย่างยั่งยืน.”

เอกสาร ในการสัมมนาเพื่อแลกเปลี่ยนประสบการณ์ด้านการท่องเที่ยว. หน้า ๑๐๒-๑๑๕, [ม.
ป.ท.]

นุชนารถ รัตนสุวงศ์ชัย. ๒๕๕๓. เอกสารคำสอนวิชา ๐๑๓๙๐๓๓๑ การพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว.

(ปรับปรุงครั้งที่ ๕). กรุงเทพฯ: ภาควิชาศิลปอาชีพ คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตร
ศาสตร์

จังหวัดน่าน” การค้นคว้าแบบอิสระ ศิลปศาสตรมหาบัณฑิตสาขาวิชาการจัดการมนุษย์กับสิ่งแวดล้อม
มหาวิทยาลัยเชียงใหม่. ๒๕๔๐. ชัยยุทธ ชันทปราบ. ม.ป.ป. “การพัฒนาที่ยั่งยืนภายใต้
โลกาภิวัตน์ จะ เป็นไปได้หรือ?” [ระบบออนไลน์]. แหล่งที่มา

<http://www.csd.polsci.chula.ac.th/article/sustain.php>. (๒๖ กรกฎาคม ๒๕๕๔)

พระธรรมปิฎก (ประยุทธ์ ปยุตโต). (๒๕๔๓). การพัฒนาที่ยั่งยืน. (พิมพ์ครั้งที่ ๗). กรุงเทพฯ : มูลนิธิ
โกมลคีมทอง.

เกษม บุญศรี. ประเพณีทำบุญเนื่องในพระพุทธศาสนา. กรุงเทพฯ: คุรุสภา, ๒๕๓๘.

เทพ สุนทรสารทูล. ภาพพระมาลัย. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์พระนารายณ์, ๒๕๓๖.

มณี พยอมยงค์. ประเพณี ๑๒ เดือนล้านนาไทยเล่มที่ ๒. เชียงใหม่ : ส.ทรัพย์การพิมพ์, ๒๕๒๙.

มณี พยอมยงค์. ประวัติและวรรณคดีล้านนาไทย. เชียงใหม่ : สุริวงค์บุ๊คเซ็นเตอร์, ๒๕๑๗

สมหมาย เปรมจิตต์. มหาชาติเวสสันดรชาดกวิเคราะห์ทางสังคมและวัฒนธรรม. เชียงใหม่: โรงพิมพ์มีง
เมือง, ๒๕๔๔.

แสง จันทร์งาม. มรดกศาสนาเชียงใหม่ ภาค ๑ : ประวัติและพัฒนาศาสนาในเชียงใหม่. พิมพ์ครั้งที่ ๑. เชียงใหม่ : นพบุรีการพิมพ์, ๒๕๔๐.

พระยาอนุমানราชชน. วัฒนธรรมและประเพณีต่างๆของไทย. พระนคร : คลังวิทยา, ๒๕๑๔
พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. ๒๕๒๕

โครงการวัฒนธรรม.กระทรวงวัฒนธรรม.สืบค้นจาก

http://www.trueplookpanya.com/new/cms_detail/knowledge/๑๖๓๘๖-๐๐/เมื่อวันที่ ๒๐/ก.พ./๕๘

วาริษฐ์ มัชฌิมบุรุษ, ม.ป.ป.. สืบค้นจาก<https://tourismatbuu.wordpress.com/>เมื่อวันที่ ๒๐/ก.พ./๕๘

กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น, กระทรวงมหาดไทย. (๒๕๕๐).มาตรฐานการส่งเสริมการท่องเที่ยว

[เอกสารเผยแพร่]. กรุงเทพฯ: ผู้แต่ง.

กระทรวงวัฒนธรรม. (๒๕๕๕). อนุสัญญามรดกโลก. สืบค้นเมื่อ ๑๕ กันยายน ๒๕๖๐๕๕, จาก

<http://www.thaiwhic.go.th/convention.aspx>

การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย. (๒๕๕๓). รายงานประจำปี๒๕๖๐. สืบค้นเมื่อ ๑๕ กันยายน ๒๕๕๕, จาก <http://thai.tourismthailand.org/about-tat/annual-report>

ภาคผนวก ข.

กิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการนำผลจากโครงการวิจัยไปใช้ประโยชน์

๑. กิจกรรมด้านการเรียนการสอนในสถาบันการศึกษา

- สามารถนำกระบวนการศึกษาวิจัยไปประยุกต์ใช้ในการเรียนการสอนในรายวิชาอื่น ๆ ทั้งในระดับปริญญาตรีและปริญญาโทของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
- สามารถนำผลการศึกษาไปวิเคราะห์ร่วมกับนักวิชาการทางด้านการจัดการการท่องเที่ยว เพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในจังหวัดน่าน

๒. กิจกรรมด้านการพัฒนากิจกรรมการท่องเที่ยวของวัดและชุมชน

- สามารถพัฒนาและต่อยอดกิจกรรมการท่องเที่ยวของวัดและชุมชน สามารถมุ่งเน้นให้เป็นการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมและประวัติศาสตร์ โดยเชื่อมโยงกับการเนื้อหาที่ได้จากการการศึกษาความสัมพันธ์ของวัดและชุมชน เพื่อเผยแพร่ให้แก่คนในชุมชน รวมทั้งนักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและชาวต่างประเทศ
- สามารถพัฒนาการจัดการการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ในจังหวัดน่านในอนาคต เพื่อให้การท่องเที่ยวดังกล่าวเป็นการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน
- สามารถพัฒนาการจัดการท่องเที่ยวให้เหมาะสมสำหรับบริบทและยุคสมัยในปัจจุบันและสร้างคุณูปการ ในหลายๆ ด้านเช่น การสร้างอาชีพ สร้างรายได้ แก่สังคม การสร้างองค์ความรู้แก่สาธารณะ

๓. กิจกรรมด้านวิชาการ

- สามารถจัดสัมมนาวิชาการโดยการนำเสนอเนื้อหาที่ได้จากการศึกษาที่ได้เก็บรวบรวมได้ในวัดและชุมชน เพื่อเผยแพร่และให้ความรู้เนื้อหาเหล่านั้นซึ่งสะท้อนภูมิปัญญาท้องถิ่น ความเชื่อความศรัทธาวิถีชีวิต ตลอดจนประวัติศาสตร์ท้องถิ่น ที่สามารถต่อยอดไปเป็นความรู้ให้แหล่งท่องเที่ยวได้
- มีการพัฒนาทักษะในการวิจัยให้กับทีมงานวิจัยและนิสิตในระดับปริญญาโทของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย เพื่อการเรียนรู้ในมิติที่หลากหลาย
- สามารถนำองค์ความรู้ไปต่อยอดในการพัฒนาองค์ความรู้ในการท่องเที่ยวให้แก่สาธารณะ และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

ภาคผนวก ค.
ตารางเปรียบเทียบวัตถุประสงค์ กิจกรรมที่วางแผนไว้
และกิจกรรมที่ได้ดำเนินการมาและผลที่ได้รับของโครงการ

**ตารางเปรียบเทียบวัตถุประสงค์ กิจกรรมที่วางแผนไว้
และกิจกรรมที่ได้ดำเนินการมาและผลที่ได้รับของโครงการ**

กิจกรรม	ผลที่ได้รับ	บรรลุนิติวัตถุประสงค์	ทำให้
<p>คณะผู้วิจัยดำเนินการวิเคราะห์เอกสารเกี่ยวกับความสัมพันธ์การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของวัดและชุมชนในจังหวัดน่าน รวมถึงศึกษาแนวทางการสร้างความสัมพันธ์การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของวัดและชุมชนในจังหวัดน่านและวิเคราะห์การจัดการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของประชาชนในจังหวัดน่าน</p>	<p>ทราบถึงแนวทางการสร้างความสัมพันธ์การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของวัดและชุมชนในจังหวัดน่านและวิเคราะห์การจัดการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของประชาชนในจังหวัดน่าน</p>	<p>ข้อที่ ๑ และข้อที่ ๒</p>	<p>ทำให้สามารถวางแผนการดำเนินงานสำรวจและเก็บรวบรวมความสัมพันธ์การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของวัดและชุมชนในจังหวัดน่าน</p>
<p>คณะผู้วิจัยดำเนินการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interviews) สำหรับผู้ที่เกี่ยวข้อง</p>	<p>คณะผู้วิจัยทราบถึงขอบเขตของการศึกษาโดยมีประเด็นที่สำคัญความสัมพันธ์การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของวัดและชุมชนในจังหวัดน่าน นโยบายและพัฒนาศาสตร์การจัดการท่องเที่ยวของประชาชนในจังหวัดน่าน และวิเคราะห์การจัดการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของประชาชนในจังหวัดน่านดำเนินการจดบันทึก (Field Note) และบันทึกเสียงโดยใช้แท็บเล็ตเสียง</p>	<p>ข้อที่ ๑ และข้อที่ ๓</p>	<p>ทำให้สามารถวางแผนการจัดกลุ่มการวิเคราะห์ข้อมูลได้</p>
<p>ดำเนินการสัมภาษณ์และสนทนากลุ่มตัวแทนของกลุ่มตัวอย่างที่กำหนดในจังหวัดน่าน เพื่อศึกษาเกี่ยวกับความสัมพันธ์การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของวัดและชุมชนในจังหวัดน่าน รวมถึงศึกษาแนวทางการสร้างความสัมพันธ์การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของวัดและ</p>	<p>ทราบถึงเนื้อหาที่จากการสัมภาษณ์โดยรวม และจัดการใช้รหัสในการเตรียมการวิเคราะห์ข้อมูล</p>	<p>ข้อที่ ๑-๒</p>	<p>ทำให้สามารถวิเคราะห์ข้อมูลเนื้อหาที่ได้ศึกษา</p>

กิจกรรม	ผลที่ได้รับ	บรรลุนิติประสงค์	ทำให้
ชุมชนในจังหวัดน่านและนำมาประกอบการนำเสนอ นโยบายและการจัดการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของประชาชนในจังหวัดน่าน			
คณะผู้วิจัยดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลจากการสัมภาษณ์ การสนทนากลุ่ม การสอบถาม จากองค์ประกอบทั้งหมดที่กำหนดเกี่ยวกับความสัมพันธ์การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของวัดและชุมชนในจังหวัดน่าน ดำเนินการวิเคราะห์ผลจากการสัมภาษณ์	สามารถวิเคราะห์ข้อมูลจากการสัมภาษณ์ การสนทนากลุ่ม การสอบถาม จากองค์ประกอบทั้งหมดที่กำหนดเกี่ยวกับความสัมพันธ์การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของวัดและชุมชนในจังหวัดน่าน ได้นโยบายและการจัดการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของประชาชนในจังหวัดน่าน	ข้อที่ ๑, ๒ และข้อที่ ๓	ทำให้สามารถวิเคราะห์ข้อมูลในการวิจัยได้
คณะผู้วิจัยดำเนินการสังเคราะห์ข้อมูลจากการศึกษาเอกสาร การสัมภาษณ์ และการสนทนากลุ่มและการสอบถาม ความสัมพันธ์การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของวัดและชุมชนในจังหวัดน่าน รวมถึงศึกษาแนวทางการสร้างความสัมพันธ์การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของวัดและชุมชนในจังหวัดน่านและวิเคราะห์การจัดการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของประชาชนในจังหวัดน่าน	การจัดทำรายงานและนำเสนอผลการวิจัยที่สามารถตอบวัตถุประสงค์ของโครงการวิจัยได้	ข้อที่ ๑-๓	ได้รายงานวิจัยที่เป็นประโยชน์ต่อแวดวงวิชาการ ตลอดจนยังเป็นประโยชน์ต่อวัดและชุมชนด้วย

ภาคผนวก ง
เครื่องมือวิจัย แบบสอบถาม / แบบสัมภาษณ์/หนังสือเชิญต่างๆ

แบบสอบถามชุดที่

แบบสอบถาม

โครงการวิจัยเรื่องความสัมพันธ์การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของวัดและชุมชนในจังหวัดน่าน
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาลัยสงฆ์นครน่าน เฉลิมพระเกียรติฯ

๑. คำชี้แจง

๑. แบบสอบถามนี้เป็นส่วนหนึ่งการวิจัยเรื่องความสัมพันธ์การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของวัดและชุมชนใน
ล้านนา

๒. ข้อมูลของท่านจะเป็นประโยชน์ต่อการนำไปส่งเสริม พัฒนาการวิจัย เรื่อง ความสัมพันธ์
การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของวัดและชุมชนในล้านนา

๓. ข้อมูลของท่านจะนำไปวิเคราะห์ในภาพรวมไม่แยกเป็นรายบุคคลจะไม่มีผลใด ๆ ต่อตัวท่านทั้งสิ้น
ดังนั้น จึงขอความร่วมมือจากท่านได้ให้ข้อมูล/ความคิดเห็นตามความเป็นจริงโดยแบบสอบถาม
มีทั้งหมด ๓ ส่วน

ส่วนที่ ๑ ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ส่วนที่ ๒ ข้อมูลการท่องเที่ยวจังหวัดน่าน

ส่วนที่ ๓ ข้อมูลเกี่ยวกับการจัดการการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมจังหวัดน่าน

๒. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

๑. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของวัดและชุมชนในจังหวัดน่าน

๒. เพื่อศึกษาแนวทางการสร้างความสัมพันธ์การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของวัดและ
ชุมชนในจังหวัดน่าน

๓. เพื่อวิเคราะห์การจัดการการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของวัดและชุมชนในจังหวัดน่าน

คำชี้แจง โปรดทำเครื่องหมาย X ลงใน () หน้าข้อความที่เป็นจริงเกี่ยวกับตัวท่านหรือท่านเห็นด้วย
ที่สุด

ส่วนที่ ๑ ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

๑. เพศ () ชาย () หญิง

๒. อายุ () ต่ำกว่า ๒๐ ปี () ๒๐-๓๐ ปี () ๓๑-๔๐ ปี

() ๔๑-๕๐ ปี () ๕๑-๖๐ ปี () ๖๑ ปีขึ้นไป

๓. ระดับการศึกษา

() ต่ำกว่ามัธยมศึกษา () มัธยมศึกษา () ประกาศนียบัตร/
อนุปริญญา

() ปริญญาตรี () สูงกว่าปริญญาตรี

๕. อาชีพหลักในปัจจุบัน

() พนักงานบริษัทเอกชน () ราชการ/รัฐวิสาหกิจ () รับจ้างทั่วไป ()
ธุรกิจส่วนตัว () แม่บ้าน () นักเรียน/นักศึกษา ()
อื่นๆ (โปรดระบุ)

๖. ประสบการณ์ในการเดินทางมาท่องเที่ยว

() มาครั้งแรก () นาน ๆ ครั้ง (ปีละ ๑-๒ ครั้ง) () มาบ่อยครั้ง (เกือบทุกเดือน)

ส่วนที่ ๒ ข้อมูลและความรู้เกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมจังหวัดน่าน

๑. คุณเคยมาท่องเที่ยวที่จังหวัดน่านหรือไม่ () เคย () ไม่เคย

๒. ครั้งล่าสุดท่านท่องเที่ยวในจังหวัดน่านกี่วัน

() ๑ วัน () ๒-๔ วัน () ๕-๗ วัน () มากกว่า ๑ อาทิตย์ () ยังไม่
แน่ใจ

๓. ท่านเข้าใจว่าการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมหมายถึงอะไร

() การชมโบราณสถาน () การชิมอาหารพื้นเมือง () การชม
ศิลปะการแสดงตลกอลังการ

() การไหว้พระธาตุแช่แห้ง () การเรียนรู้วิถีชีวิตชุมชนจากพิพิธภัณฑ์

() ทุกข้อที่กล่าวมาเป็นการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม

๔. ท่านทราบข้อมูลเกี่ยวกับสถานที่ท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในจังหวัดน่าน ก่อนการเดินทางจากแหล่ง
ใด (ตอบได้มากกว่า ๑ ข้อ)

() เพื่อน/คนใกล้ชิด () หนังสือ/นิตยสาร () อินเทอร์เน็ต () โทรทัศน์/วิทยุ

() งานนิทรรศการท่องเที่ยว () ไม่ทราบเลย () อื่นๆ (โปรดระบุ)

๕. ท่านมีวัตถุประสงค์หลักอะไรในการมาเยี่ยมเยือนจังหวัดน่าน

() พักผ่อน/นันทนาการ () เยี่ยมญาติ/บุคคลรู้จัก () ประชุม/สัมมนา

() ปฏิบัติงาน/ติดต่อธุรกิจ () อื่นๆ (โปรด

ระบุ).....

๖. ท่านคิดว่าสิ่งที่ดึงดูดใจให้ท่านท่องเที่ยวในจังหวัดน่านมากที่สุดคืออะไร

() ประเพณีท้องถิ่น () โบราณสถานและวัตถุ () ศิลปะการแสดง

() อาหารพื้นเมือง () สินค้าทางวัฒนธรรม () อื่นๆ (โปรดระบุ)

.....

๗. กิจกรรมทางวัฒนธรรมของจังหวัดน่านใดบ้างที่ท่านสนใจ (ตอบได้มากกว่า ๑ ข้อ)

() ประเพณีท้องถิ่น () โบราณสถานและวัตถุ () ศิลปะการแสดง

() อาหารพื้นเมือง () สินค้าทางวัฒนธรรม () อื่นๆ (โปรดระบุ)

.....

๘. ท่านรู้จักสถานที่ท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในจังหวัดน่านที่ใดบ้าง (ตอบได้มากกว่า ๑ ข้อ)
 () วัดพระธาตุแช่แห้ง () วัดหนองแดง () วัดภูมินทร์ () วัดพระธาตุช้างค้ำวรวิหาร
 () วัดมิ่งเมือง () เตาเผาโบราณบ่อสวก () พิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติน่าน
 () อื่นๆ (โปรดระบุ)
๙. เพราะเหตุใดท่านถึงตัดสินใจเลือกท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม

๑๐. สำหรับท่านที่เคยพักค้างคืน ท่านมีความเห็นว่าที่พักในจังหวัดน่านมีลักษณะอย่างไร (สำหรับท่านที่ไม่ได้พักค้าง กรุณาข้ามไปส่วนที่ ๓)
 () ที่พักเพียงพอ/หลากหลาย () ที่พักมีราคาเหมาะสม () ที่พักมีความสะอาด ปลอดภัย
 () ควรปรับปรุง (โปรดระบุ) () อื่นๆ

ส่วนที่ ๓ ข้อมูลเกี่ยวกับการจัดการการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของวัดและชุมชนในจังหวัดน่าน
คำชี้แจง โปรดทำเครื่องหมาย X ลงในช่องระดับความคิดเห็นในการจัดการท่องเที่ยว

ข้อความ	เห็น ด้วย มาก ที่สุด	เห็น ด้วย มาก	เห็น ด้วย ปาน กลาง	เห็น ด้วย น้อย	ไม่ เห็น ด้วย
การจัดการด้าน การจัดการ และสิ่งแวดล้อม					
๑.มีการอนุรักษ์แหล่งท่องเที่ยวทางประวัติศาสตร์ให้อยู่ในสภาพที่ดี แหล่งท่องเที่ยวมีความสะอาด มีถังสำหรับทิ้งขยะ					
๒.แหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม ประวัติศาสตร์ในจังหวัดน่านมีชื่อเสียงเป็นที่รู้จัก มีคุณค่าทางประวัติศาสตร์					
๓.มีป้ายอธิบายข้อมูลของสถานที่ท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม เพื่อให้ทราบประวัติของสถานที่ และ ป้ายสัญลักษณ์บอกทางไปยังแหล่งท่องเที่ยวต่างๆชัดเจน สามารถเดินทางได้สะดวก					
๔.มีสิ่งอำนวยความสะดวกในแหล่งท่องเที่ยวเพียงพอ เช่น ร้านขายฟิล์ม ไปรษณีย์ ตู้เอทีเอ็ม ห้องน้ำสาธารณะ โทรศัพท์สาธารณะ					
กิจกรรมท่องเที่ยว					
๕. มีศิลปะการแสดงพื้นบ้านที่น่าประทับใจเช่น ศิลปะการแสดงตีกลองปฐจา					
๖.มีการจัดงานท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมตามฤดูกาลที่มีเอกลักษณ์ หลากหลาย					
คุณค่าจากการท่องเที่ยว					

๗.ท่านได้รับประสบการณ์เพิ่มขึ้น					
๘.ท่านได้เรียนรู้ประวัติศาสตร์ของจังหวัดน่าน					
๙.ท่านได้เรียนรู้ถึงวิถีชีวิตของคนท้องถิ่นในอดีตกาล					
ความสะดวกสบายและความปลอดภัย					
๑๐.มีอาหารพื้นเมืองที่แปลก แตกต่าง มีเอกลักษณ์เฉพาะตัว อร่อย และสะอาด					
๑๑.มีตำรวจดูแลความปลอดภัยอย่างทั่วถึง					
๑๒.มีสถานพยาบาลที่น่าเชื่อถือและเพียงพอในยามฉุกเฉิน					

สิ่งใดที่ควรปรับปรุงเพื่อพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของจังหวัดน่าน(เรียงความสำคัญตามลำดับ ๑-๓)

- () ถนน () ความสะอาด () พาหนะเดินทาง () ความปลอดภัย
 () ที่พัก () การอนุรักษ์แหล่งท่องเที่ยว () เอกสารท่องเที่ยว () การให้ข้อมูลของเจ้าหน้าที่
 () อื่น ๆ โปรดระบุ

การปรับปรุงสิ่งที่ท่านเห็นว่าเป็นปัญหาสำคัญที่สุดของการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของจังหวัดน่านควรทำอย่างไร

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

ขอขอบคุณทุกท่านที่ตอบแบบสอบถามฉบับนี้ไว้ ณ โอกาสนี้เป็นอย่างยิ่ง

พระชยานันท์มณี, ผศ.ดร.และคณะวิจัย

ทีมงานวิจัย มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

วิทยาลัยสงฆ์นครน่าน เฉลิมพระเกียรติ

แนวคำถาม สำหรับการสัมภาษณ์
โครงการวิจัย เรื่อง ความสัมพันธ์การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของวัดและชุมชนในล้านนา
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาลัยสงฆ์นครน่าน

.....

๑. คำชี้แจง

๑. แบบสัมภาษณ์/สนทนากลุ่มนี้เป็นส่วนหนึ่งการวิจัยเรื่องความสัมพันธ์การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของวัดและชุมชนในล้านนา

๒. ข้อมูลของท่านจะเป็นประโยชน์ต่อการนำไปส่งเสริม พัฒนาการวิจัย เรื่อง ความสัมพันธ์การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของวัดและชุมชนในล้านนา

๓. ข้อมูลของท่านจะนำไปวิเคราะห์ในภาพรวมไม่แยกเป็นรายบุคคลจะไม่มีผลใด ๆ ต่อตัวท่านทั้งสิ้น

ดังนั้น จึงขอความร่วมมือจากท่านได้ให้ข้อมูล/ความคิดเห็นตามความเป็นจริงโดยแบบสัมภาษณ์มีทั้งหมด ๓ ส่วน

ส่วนที่ ๑ ข้อมูลทั่วไปของผู้ให้สัมภาษณ์

ส่วนที่ ๒ ข้อมูลความคิดเห็นเกี่ยวกับความสัมพันธ์การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของวัดและชุมชนในจังหวัดน่าน

ส่วนที่ ๓ ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการจัดการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของวัดและชุมชนในจังหวัดน่าน

๒. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

๑. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของวัดและชุมชนในจังหวัดน่าน
๒. เพื่อศึกษาแนวทางการสร้างความสัมพันธ์การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของวัดและชุมชนในจังหวัดน่าน
๓. เพื่อวิเคราะห์การจัดการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของวัดและชุมชนในจังหวัดน่าน

ส่วนที่ ๑ ข้อมูลพื้นฐานของผู้ให้สัมภาษณ์

ผู้ให้ข้อมูล.....
 เจ้าอาวาสวัดหรือผู้ที่ได้รับมอบหมายวัด.....
 การท่องเที่ยวภาครัฐ.....
 องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น.....
 วัน เดือน ปีที่เข้าสัมภาษณ์ / สันทนาการกลุ่ม

.....

ส่วนที่ ๒ ข้อมูลความคิดเห็นเกี่ยวกับความสัมพันธ์การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของวัดและชุมชน ในจังหวัดน่าน

คำชี้แจง จากการทำท่านได้มีส่วนร่วมเกี่ยวข้องกับความสัมพันธ์การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของวัดและชุมชนในจังหวัดน่านขอให้ท่านแสดงความคิดเห็นตรงกับข้อเท็จจริงหรือความคิดเห็นของท่านในประเด็นดังต่อไปนี้(ข้อที่ ๑-๖ กลุ่มเจ้าอาวาสวัดที่จัดการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม,ข้อที่๖-๑๐การท่องเที่ยวยและองค์การปกครองส่วนท้องถิ่น)

๑. ท่านคิดว่าวัดของท่านเป็นสถานที่ท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมมีความสำคัญต่อชุมชนอย่างไร

.....

๒. ท่านคิดว่าชุมชนในพื้นที่เข้ามามีส่วนร่วมในการอนุรักษ์และจัดท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของวัดท่านอย่างไร

.....

๓. ท่านคิดว่าผลของการดำเนินการเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในวัดของท่านเป็นอย่างไรบ้าง

.....

๔. ปัจจุบันวัดของท่านมีความต้องการที่จะได้รับการสนับสนุนการจัดการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมจากนโยบายของภาครัฐอย่างไรบ้าง

.....

๕. ท่านคิดว่าในอนาคตควรมีโครงการพัฒนาการท่องเที่ยวในรูปแบบใดแนวทางที่เหมาะสมในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในวัดอย่างไร

.....
.....
.....

๖. ปัจจุบันที่มีการจัดการท่องเที่ยวในวัดของท่านมีอุปสรรค/ปัญหา/ข้อจำกัดมากน้อยอย่างไรบ้างและมีความเหมาะสมดีแล้วหรือมีแนวโน้มที่จะดำเนินการต่อไปอย่างไร

.....
.....

๗. ในฐานะที่เป็นองค์กรภาครัฐที่มีบทบาทสำคัญต่อการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมมีนโยบายอย่างไรที่จะสนับสนุนการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม

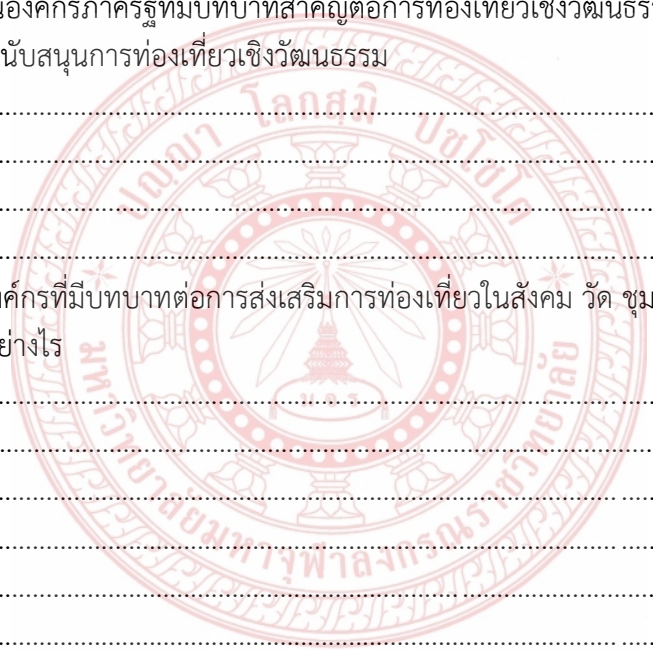
.....
.....
.....

๘. ภาครัฐเป็นองค์กรที่มีบทบาทต่อการส่งเสริมการท่องเที่ยวในสังคม วัด ชุมชน มีรูปแบบในการส่งเสริมอย่างไร

.....
.....
.....
.....
.....

๙. ปัจจุบันภาครัฐมีนโยบายและพัฒนาศาสตร์การจัดการท่องเที่ยวในล้ามนอย่างไร

.....
.....
.....
.....
.....

๑๐. ในอนาคตภาครัฐมีนโยบายและพัฒนายุทธศาสตร์การจัดการท่องเที่ยวในล้านนาอย่างไร

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

ส่วนที่ ๓ ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการจัดการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของวัดและชุมชนในจังหวัดน่าน

.....

.....

.....

.....

ขอขอบคุณทุกท่านที่ตอบแบบสัมภาษณ์ฉบับนี้ไว้ ณ โอกาสนี้เป็นอย่างยิ่ง
พระชยานันทมณี, ผศ.ดร.และคณะวิจัย
ทีมงานวิจัย มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
วิทยาลัยสงฆ์นครน่าน เฉลิมพระเกียรติฯ

ที่ ศธ ๖๑๕๒/๒๗๑

วิทยาลัยสงฆ์นครน่าน
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
เฉลิมพระเกียรติสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ
สยามบรมราชกุมารี
อำเภอภูเพียง จังหวัดน่าน ๕๕๐๐๐

๓๐ พฤษภาคม ๒๕๖๐

เรื่อง ขออนุญาตเผยแพร่เก็บข้อมูลเพื่อทำการวิจัย

เจริญพร

ด้วย พระชยานันท์มนี, ผศ.ดร. รักษาการผู้อำนวยการวิทยาลัยสงฆ์นครน่าน และคณะ ได้รับ
ทุนอุดหนุนจากสถาบันวิจัยพุทธศาสตร์ เพื่อทำการวิจัยเรื่อง “ความสัมพันธ์การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม
ของวัดและชุมชนในล้านนา” มีความประสงค์ขอให้ท่านตอบข้อมูลในแบบสัมภาษณ์ในฐานะที่ท่านเป็น
ผู้สร้างและส่งเสริมการเรียนรู้การท่องเที่ยวในจังหวัดน่าน

ดังนั้น วิทยาลัยสงฆ์นครน่าน มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย เฉลิมพระเกียรติสมเด็จพระ
เทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี จึงขอเจริญพรมายังท่านเพื่อขออนุญาตให้ข้อมูล
เพื่อเขียนงานวิจัยต่อไป สำหรับวันและเวลานั้นผู้วิจัยจะเป็นผู้ติดต่อประสานงานกับท่านด้วยตนเอง

จึงเจริญพรมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์

ขอเจริญพร

(พระชยานันท์มนี, ผศ.ดร.)

รักษาการผู้อำนวยการวิทยาลัยสงฆ์นครน่าน

วิทยาลัยสงฆ์นครน่านฯ เฉลิมพระเกียรติฯ โทร. ๐๕๔-๖๐๑๐๖๓ , ๐๘๓๑๔๘๗๓๐๘

ภาคผนวก จ
รูปภาพกิจกรรมดำเนินงานวิจัย

ภาคผนวก ฉ

ประวัตินักวิจัย/แบบสรุปโครงการวิจัย

๑. ประวัติหัวหน้าโครงการวิจัย

๑.๑ ชื่อ-สกุล

พระชยานันทมุนี, ผศ.ดร.

(Dr. Phrachayanantamunee)

๑.๒ เลขบัตรประจำตัวประชาชน

๑.๓ ตำแหน่งปัจจุบัน - รองผู้อำนวยการวิทยาลัยวิทยาลัยสงฆ์นครน่าน

- ผู้อำนวยการศูนย์วิจัยพุทธศาสน์น่าน

- รักษาการหัวหน้าสาขาวิชาพระพุทธศาสนา มหาวิทยาลัย

มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยสงฆ์นครน่าน เฉลิมพระ

เกียรติสมเด็จพะเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี

๑.๔ หน่วยงานและสถานที่อยู่ติดต่อได้สะดวก

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยสงฆ์นครน่าน

ตำบลฝายแก้ว อำเภอกู่เพียง จังหวัดน่าน ๕๕๐๐๐

โทรศัพท์ ๐๕๔-๖๐๑๐๖๓

โทรศัพท์มือถือ ๐๘-๙๔๓๒-๗๘๐๑

E-mail: Siranan_๑@hotmail.com

๑.๕ ประวัติการศึกษา

- นักธรรมชั้นเอก, เปรียญธรรม ๔ ประโยค

- ปริญญาตรี (พธ.บ.) มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตพะเยา

- ปริญญาโท (ศษ.ม.) สาขาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยรามคำแหง

- ปริญญาเอก (พธ.ด.) สาขาพระพุทธศาสนา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

๑.๖ สาขาวิชาที่มีความชำนาญ

- สาขาวิชาสังคมศาสตร์

- สาขาวิชาประวัติศาสตร์

๒. ประวัติผู้ร่วมวิจัย ๑

๑.๑ ชื่อ-สกุล

ดร. วรปรัชญ์ คำพงษ์ (Dr. Worapat Kamphong)

๑.๒ เลขบัตรประจำตัวประชาชน

๑.๓ ตำแหน่งปัจจุบัน อาจารย์ประจำวิทยาลัยสงฆ์นครน่าน

๑.๔ หน่วยงานและสถานที่อยู่ติดต่อได้สะดวก

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยสงฆ์นครน่าน

ตำบลฝายแก้ว อำเภอกู่เพียง จังหวัดน่าน ๕๕๐๐๐

โทรศัพท์ ๐๕๔-๖๐๑๐๖๓

โทรศัพท์มือถือ ๐๙๘๕๖๓๗๒๓๓

E-mail: Thian๒๕๒๐@hotmail.com

๑.๕ ประวัติการศึกษา

- นักธรรมชั้นเอก

- ปริญญาตรี พุทธศาสตรบัณฑิต มจร วิทยาเขตพะเยา

- ปริญญาโท ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยรามคำแหง
- ปริญญาโท รัฐศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยรามคำแหง
- ปริญญาเอก (พธ.ด.) สาขารัฐประศาสนศาสตร์ มจร.

๑.๖ สาขาวิชาที่มีความชำนาญ คอมพิวเตอร์

๓. ประวัติผู้ร่วมวิจัย ๒

๑.๑ ชื่อ-สกุล พระปลัดนฤดล กิตติภโท (Phranaroedon Chaiprasit)

๑.๒ เลขบัตรประจำตัวประชาชน

๑.๓ ตำแหน่งปัจจุบัน หัวหน้าฝ่ายบริหารงานทั่วไป

๑.๔ หน่วยงานและสถานที่อยู่ติดต่อได้สะดวก

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราช วิทยาลัยสงฆ์นครน่าน

ตำบลฝายแก้ว อำเภอภูเพียง จังหวัดน่าน ๕๕๐๐๐

โทรศัพท์ ๐๕๔-๖๐๑๐๖๓

โทรศัพท์มือถือ ๐๘-๓๒๐๗-๙๑๒๔

E-mail: Chaiprasit๒๙@hotmail.com

๑.๕ ประวัติการศึกษา

- นักธรรมชั้นเอก
- ปริญญาตรีสาขาการบัญชี มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลน่าน
- ปริญญาโท ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยรามคำแหง

๑.๖ สาขาวิชาที่มีความชำนาญ คอมพิวเตอร์

๓. ประวัติผู้ร่วมวิจัย ๓

๑.๑ ชื่อ-สกุล นางสาวฐิติพร สะสม (Thitiporn Sasom)

๑.๒ เลขบัตรประจำตัวประชาชน

๑.๓ หน่งปัจจุบัน อาจารย์ประจำวิทยาลัยสงฆ์นครน่าน สาขาวิชาพระพุทธศาสนา

๑.๔ หน่วยงานและสถานที่อยู่ติดต่อได้สะดวก

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราช วิทยาลัยสงฆ์นครน่าน

ตำบลฝายแก้ว อำเภอภูเพียง จังหวัดน่าน ๕๕๐๐๐

โทรศัพท์ ๐๕๔-๖๐๑๐๖๓

โทรศัพท์มือถือ ๐๘-๓๒๐๗-๙๑๒๔

E-mail: Chaiprasit๒๙@hotmail.com

๑.๕ ประวัติการศึกษา

- นักธรรมชั้นตรี (น.ธ.ตรี) สำนักเรียนวัดพระธาตุแช่แห้ง จ.น่าน (พ.ศ. ๒๕๔๕)
- วท.บ.วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีการอาหาร มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี (พ.ศ. ๒๕๔๗)
- พุทธศาสตรมหาบัณฑิต (พธ.ม.) (พระพุทธศาสนา) มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตเชียงใหม่ (พ.ศ. ๒๕๕๔)

๑.๖ สาขาวิชาที่มีความชำนาญ คอมพิวเตอร์

แบบสรุปโครงการวิจัย

สัญญาเลขที่ ๐๑๐/๒๕๖๐

ชื่อโครงการ ความสัมพันธ์การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของวัดและชุมชนในล้านนา

หัวหน้าโครงการ พระชยานันท์หมณี, ผศ.ดร. และคณะ

ภาควิชาพระพุทธศาสนา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาลัยสงฆ์นครน่าน

โทรศัพท์ ๐๘-๙๔๓๒-๗๘๐๑ / ๐๕๕-๖๐๑๐๖๓ e-mail: Siranan_๑@hotmail.com

ความเป็นมาและความสำคัญ

การเสริมสร้างความสัมพันธ์การท่องเที่ยวจะเป็นส่วนหนึ่งของการพัฒนาเครือข่ายการท่องเที่ยวนำไปสู่การพัฒนาทางเศรษฐกิจของประเทศ รวมทั้งประเทศสังคมนิยมที่เริ่มเปิดประเทศใหม่ เช่น ในกลุ่มประเทศอินโดจีนและกลุ่มประเทศในยุโรปตะวันออก ต่างมุ่งหวังให้การท่องเที่ยวเป็นภาคบุกเบิกที่จะนำผลประโยชน์ทั้งหลายมาสู่ระบบเศรษฐกิจของประเทศด้วยการลงทุนที่ไม่สูงนัก โดยหวังว่าการท่องเที่ยวจะดึงดูดเงินตราต่างประเทศ ทำให้คนในท้องถิ่นมีงานทำและมีรายได้ ในขณะเดียวกันประเทศไทยก็เคยอาศัยการท่องเที่ยวมาเป็นกลุ่ตู่ในการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศ ทำให้ประเทศไทยประสบความสำเร็จทางการตลาดอย่างงดงาม จนเป็นที่รู้จักในฐานะ “สยามเมืองยิ้ม” และประเทศไทยได้กลายมาเป็นสถานพักผ่อนที่มีชื่อเสียงแห่งหนึ่งของโลกสอดคล้องกับแผนพัฒนาการท่องเที่ยวแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๕๕-๒๕๕๙ เกี่ยวกับสถานการณ์และแนวโน้มการท่องเที่ยว พบว่า การท่องเที่ยวเป็นอุตสาหกรรมภาคบริการที่มีบทบาทสำคัญในระบบเศรษฐกิจ ของประเทศไทย เพราะนอกจากจะสร้างรายได้โดยมีมูลค่าเป็นอันดับหนึ่งของการค้าบริการรวม ของประเทศแล้ว ยังเป็นอุตสาหกรรมที่ก่อให้เกิดธุรกิจที่เกี่ยวข้องอีกมากมาย อาทิ โรงแรมและที่พัก ภัตตาคารร้านอาหาร ร้านจำหน่ายของที่ระลึก การคมนาคมขนส่ง เป็นต้น

ประเทศไทยมีรูปแบบการท่องเที่ยวที่เป็นจุดขายที่ดี คือ การท่องเที่ยวในแหล่งวัฒนธรรม (cultural based tourism) ประกอบด้วย ประกอบด้วย การท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ (historical tourism) หมายถึง การเดินทางท่องเที่ยวไปยังแหล่งท่องเที่ยวทางโบราณคดี และประวัติศาสตร์ในภาคเหนือดินแดนล้านนา ซึ่งตั้งอยู่ในภูมิศาสตร์ของการท่องเที่ยวสำคัญของประเทศ ไทย ซึ่งมีนักท่องเที่ยวในประเทศและต่างประเทศเดินทางมาท่องเที่ยวในดินแดนที่มีความสวยงามทางธรรมชาติ

จากข้อมูลการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมดังกล่าว เป็นปัจจัยที่สำคัญในการพัฒนากิจกรรมการท่องเที่ยวของประเทศไทยซึ่งเป็นลักษณะของการเดินทางที่ก่อให้เกิดประโยชน์ต่อผู้คน ชุมชน สังคม เศรษฐกิจ และวัฒนธรรม จึงเป็นที่มาของการศึกษาความสัมพันธ์การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของวัดและชุมชนในล้านนาโดยวิเคราะห์ถึงความสัมพันธ์การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของวัดและชุมชนในจังหวัดน่าน ศึกษาแนวทางการสร้างความสัมพันธ์การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของวัดและชุมชนในจังหวัดน่านและวิเคราะห์การจัดการการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของวัดและชุมชนในจังหวัดน่าน ดังนั้น ความสัมพันธ์การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของวัดและชุมชน เป็นการศึกษาเพื่อเสริมสร้างเครือข่ายการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของวัดและชุมชนในล้านนา จึงเป็นแนวทางหนึ่งที่จะนำไปสู่การพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนที่มีฐานสนับสนุนจากนโยบายของรัฐเป็นสำคัญ

<p>วัตถุประสงค์โครงการ</p> <p>☐ ๑. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของวัดและชุมชนในจังหวัดน่าน</p> <p>๒. เพื่อศึกษาแนวทางการสร้างความสัมพันธ์การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของวัดและชุมชนในจังหวัดน่าน</p> <p>๓. เพื่อวิเคราะห์การจัดการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของวัดและชุมชนในจังหวัดน่าน</p>
<p>ผลการวิจัย</p> <p>ความสัมพันธ์การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของวัดและชุมชนในจังหวัดน่านนั้น เมื่อนักท่องเที่ยวที่เข้ามาท่องเที่ยวในจังหวัดน่านนั้นมีความเข้าใจเรื่องการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมเข้าใจถึงลักษณะของการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมนั้นทำให้วัตถุประสงค์หลักในการมาเที่ยวจังหวัดน่านก็เพื่อพักผ่อน นันทนาการ และเยี่ยมชมโบราณสถานและวัตถุ รวมถึงต้องการที่จะร่วมกิจกรรมทางวัฒนธรรมของจังหวัดน่าน โดยลักษณะความสัมพันธ์ในการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของวัดและชุมชนในจังหวัดน่านจะเป็นไปในรูปแบบของการมีส่วนร่วมของชุมชน เครือข่ายการท่องเที่ยวในการจัดการสถานที่ท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ทั้งวัด ชุมชน ผู้ประกอบการ ภาครัฐและเอกชน ต่างมีบทบาทในการดำเนินการสำคัญต่อการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม โดยเฉพาะในกลุ่มเครือข่ายและภาคประชาชนนั้นส่วนใหญ่แล้วต้องการที่จะสืบทอดและอนุรักษ์ วัฒนธรรมของตนเอง โดยประชาชนในพื้นที่ มีความสัมพันธ์ที่สนับสนุนซึ่งกันและกันและเป็นประโยชน์ซึ่งกันและกัน ทำให้ลักษณะของการท่องเที่ยวมีการพัฒนาศักยภาพอย่างต่อเนื่อง และสามารถ สร้างความยั่งยืนในการท่องเที่ยวได้แนวทางการสร้างความสัมพันธ์การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของวัดและชุมชนในจังหวัดน่าน มีประเด็นดังนี้ การพัฒนาการเผยแพร่หลักพระพุทธศาสนาหรือหลักพุทธธรรม การพัฒนาชุดความรู้และภูมิปัญญาในท้องถิ่นของจังหวัดน่าน การจัดการท่องเที่ยวให้เหมาะสมสำหรับบริบทสังคมในปัจจุบัน บทบาทของภาครัฐในการจัดการและสนับสนุนการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมการจัดการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของวัดและชุมชนในจังหวัดน่าน ในการจัดการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม สามารถแยกประเด็นของการจัดการได้เป็น ๔ ด้าน คือ ด้านการจัดการและสิ่งแวดล้อม การจัดการด้านกิจกรรมท่องเที่ยว การจัดการด้านคุณค่าจากการท่องเที่ยว และการจัดการด้านความสะดวกสบายและความปลอดภัย ซึ่งผลการศึกษาพบว่านักท่องเที่ยวพึงพอใจกับการจัดการ ด้านความสะดวกสบายและความปลอดภัยมากที่สุด รองลงมาคือด้านการจัดการและสิ่งแวดล้อม และการจัดการด้านกิจกรรมท่องเที่ยว การจัดการด้านคุณค่าจากการท่องเที่ยว มาเป็นอันดับต่อมาซึ่งมีค่าคะแนนเท่ากัน</p>
<p>การนำผลงานวิจัยไปใช้ประโยชน์</p> <p>๑. กิจกรรมด้านการเรียนการสอนในสถาบันการศึกษา</p> <ul style="list-style-type: none"> - นำกระบวนการศึกษาวิจัยไปประยุกต์ใช้ในการเรียนการสอนในรายวิชาอื่น ๆ ทั้งในระดับ ปริญญาตรี และปริญญาโทของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย - นำผลการศึกษาไปวิเคราะห์ร่วมกับนักวิชาการทางด้านการจัดการการท่องเที่ยว เพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในจังหวัดน่าน <p>๒. กิจกรรมด้านการพัฒนากิจกรรมการท่องเที่ยวของวัดและชุมชน</p> <ul style="list-style-type: none"> - พัฒนาและต่อยอดกิจกรรมการท่องเที่ยวของวัดและชุมชน สามารถมุ่งเน้นให้เป็นการท่องเที่ยวเชิง

<p>วัฒนธรรมและประวัติศาสตร์ โดยเชื่อมโยงกับการเนื้อหาที่ได้จากการศึกษาความสัมพันธ์ของวัดและชุมชน เพื่อเผยแพร่ให้แก่คนในชุมชน รวมทั้งนักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและชาวต่างประเทศ</p> <ul style="list-style-type: none"> - พัฒนาการจัดการการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ในจังหวัดน่านในอนาคต เพื่อให้การท่องเที่ยวดังกล่าวเป็นการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน - พัฒนาการจัดการท่องเที่ยวที่เหมาะสมสำหรับบริบทและยุคสมัยในปัจจุบันและสร้างคุณูปการในหลายๆ ด้านเช่น การสร้างอาชีพ สร้างรายได้ แก่สังคม การสร้างองค์ความรู้แก่สาธารณะ <p>๓. กิจกรรมด้านวิชาการ</p> <ul style="list-style-type: none"> - สามารถจัดสัมมนาวิชาการโดยการนำเสนอเนื้อหาที่ได้จากการศึกษาที่ได้เก็บรวบรวมได้ในวัดและชุมชน เพื่อเผยแพร่และให้ความรู้เนื้อหาเหล่านั้นซึ่งสะท้อนภูมิปัญญาท้องถิ่น ความเชื่อความศรัทธา วิถีชีวิต ตลอดจนประวัติศาสตร์ท้องถิ่น ที่สามารถต่อยอดไปเป็นความรู้ให้แหล่งท่องเที่ยวได้ - มีการพัฒนาทักษะในการวิจัยให้กับทีมงานวิจัยและนิสิตในระดับปริญญาโทของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย เพื่อการเรียนรู้ในมิติที่หลากหลาย - สามารถนำองค์ความรู้ไปต่อยอดในการพัฒนาองค์ความรู้ในการท่องเที่ยวให้แก่สาธารณะ และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง
<p>การประชาสัมพันธ์</p> <ol style="list-style-type: none"> ๑) การประชาสัมพันธ์กิจกรรมและผลงานวิจัยทางเว็บไซต์ของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ๒) การตีพิมพ์ผลงานวิจัยในเอกสารและวารสารวิชาการ